

KATALIKŲ
BAŽNYČIOS
KATEKIZMAS

Santrauka

Katalikų interneto tarnyba

UDK 23/28:282
Ka575

Viršelyje:

Gerasis Ganytojas. Krikščionių antkapinio akmens fragmentas. III a. pab. Roma (Italija), Domicilės (*Domitilla*) katakombos

Iš pagonių perimtą bukolinį paveikslą krikščionys panaudojo kaip mirusiojo sielos amžinajame gyvenime gaunamo atilsio ir palaimos simbolį.

Figūroje taip pat slypi bendroji *Santraukos* prasmė: Gerasis Ganytojas Kristus, savo valdžia (lazda) vedantis ir ginantis tikinčiuosius (avį), patraukia juos melodinga tiesos simfonija (fleita) ir suteikia atilsį *gyvybės medžio*, t. y. rojų atveriančio jo atperkamojo kryžiaus, paunksnėje.

Versta iš

CATECHISMO DELLA CHIESA CATTOLICA. Compendio.
Libreria Editrice Vaticana, 2005

Libreria Editrice Vaticana omnia sibi vindicat iura. Sine eiusdem licentia scripto data nemini liceat hunc Compendium denuo imprimere aut in aliam linguam vertere.

© Libreria Editrice Vaticana, 2005
00120 Città del Vaticano

© Lietuvos Vyskupų Konferencija, 2007

ISBN 978-9955-653-04-2

© Katalikų interneto tarnyba, 2007

MOTU PROPRIO
dėl Katalikų Bažnyčios katekizmo santraukos
aprobavimo ir paskelbimo

Garbingiesiems broliams kardinolams, patriarchams, arkivyskupsams, vyskupsams, kunigams, diakonams ir visiems Dievo tautos nariams.

Prieš dvidešimt metų buvo pradėtas rengti *Katalikų Bažnyčios katekizmas*, kurį išleisti paprašė Vyskupų sinodo nepaprastasis susirinkimas visuotinio Vatikano II Susirinkimo pabaigos dvidešimtųjų metinių proga.

Esu be galo dėkingas Viešpačiui Dievui, kad jis dovanojo Bažnyčiai šį *Katekizmą*, 1992 m. paskelbtą gerbiamo ir mylimo mano pirm-tako popiežiaus Jono Pauliaus II.

Didelę šios dovanos naudą ir vertę patvirtina pirmiausia teigiamas ir platus jo atgarsis tarp vyskupų, kuriems ypač jis ir skiriamas kaip patikimas bei autentiškas pavyzdinis tekstas katalikų mokymui dėstyti ir vietiniams katekizmams rengti. Be to, jį labai palankiai priėmė visa Dievo tauta, galėjusi su juo susipažinti ir jį įvertinti daugiau negu penkiasdešimt kalbų, į kurias jis iki šiol išverstas.

Su dideliu džiaugsmu dabar aprobuoju ir skelbiu šio *Katekizmo Santrauką*.

2002 m. spalį jos gyvai pageidavo Tarptautinio katechetų kongreso dalyviai, šitaip išreiškę daug kur Bažnyčioje jaučiamą poreikį. Atsiliepdamas į šį troškimą, velionis mano pirmtakas 2003 m. vasario mėn. nusprendė ją parengti ir pavedė tai atlikti nedidelei mano vadovaujamai ir kelių ekspertų padedamai kardinolų komisijai. Darbo

metu šios *Santraukos* projektas buvo pateiktas įvertinti visiems kardinolams bei vyskupų konferencijų pirmininkams, ir dauguma jų priėmė ir įvertino jį palankiai.

Santrauka, kurią dabar pateikiu visuotinei Bažnyčiai, yra tikslus ir patikimas *Katalikų Bažnyčios katekizmo* apibendrinimas. Joje glaustai išdėstyti visi esminiai ir pamatiniai Bažnyčios tikėjimo elementai, todėl, kaip mano pirmtakas ir pageidavo, tai yra savotiškas žinynas, leidžiantis visiems, tikintiems ir netikintiems, vienu bendru žvilgsniu aprėpti visą katalikų tikėjimo panoramą.

Santraukos struktūra, turinys ir kalba tiksliai atspindi *Katalikų Bažnyčios katekizmą*, taigi kaip jo apibendrinimas ji padės ir skatins geriau jį pažinti ir į jį išsigilinti.

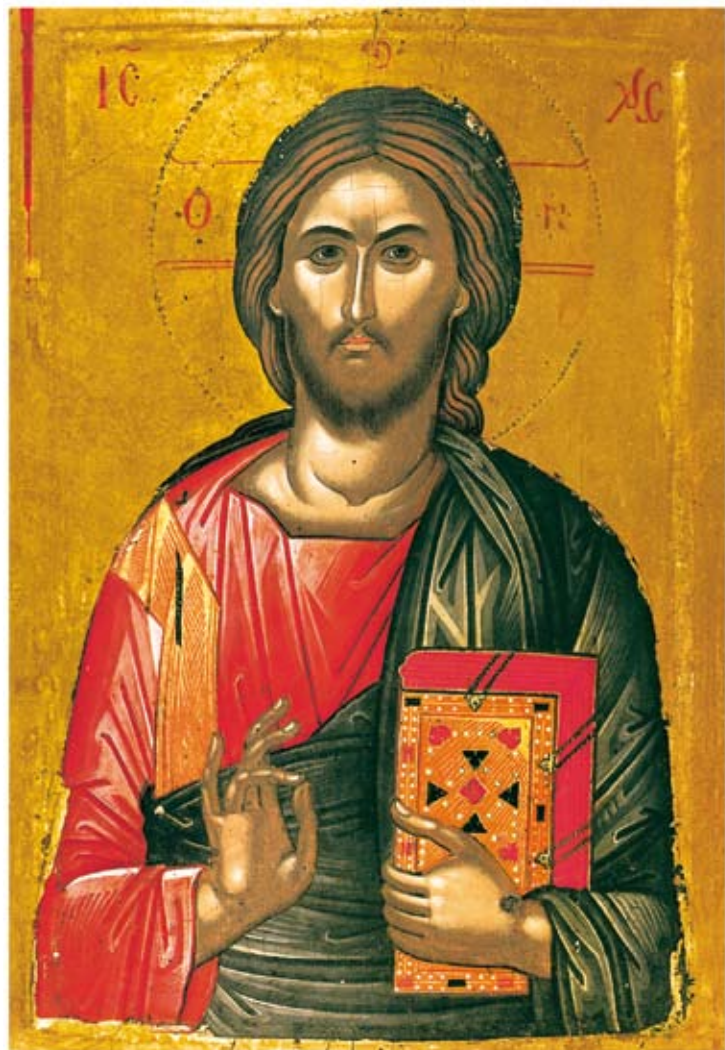
Todėl, kupinas pasitikėjimo, patikiu šią *Santrauką* pirmiausia visai Bažnyčiai ir konkrečiai kiekvienam krikščioniui, idant šiame trečiame tūkstantmetyje jos padedamas kiekvienas galėtų vėl imtis evangelizacijos bei tikėjimo mokymo su nauju polėkiu, kuriuo turi pasižymėti kiekviena bažnytinė bendruomenė ir kiekvienas bet kurio amžiaus ir bet kurios tautos Kristų tikintysis.

Tačiau dėl savo glaustumo, aiškumo ir vientisumo ši *Santrauka* taip pat skirta kiekvienam žmogui, kuris, gyvendamas pabirame daugialypių žinių pasaulyje, trokšta pažinti Gyvenimo Kelią, Dievo patikėtąją savo Sūnaus Bažnyčiai Tiesą.

Skaitydamas šią *Santrauką* kaip autoritetingą priemonę ir ypač Švenčiausiosios Mergelės Marijos, Kristaus ir Bažnyčios Motinos, užtarimu, kiekvienas galės vis geriau pažinti ir priimti aukščiausios Dievo Dovanos žmonijai – vienatinio jo Sūnaus Jėzaus Kristaus, kuris yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6), – neišsemiamą gražumą, ypatingumą ir aktualumą.

2005 m. birželio 28 d., Šv. Petro ir Pauliaus iškilmės vigilija, pirmi pontifikato metai

Benedictus PP XVI

Reto meninio grožio Kristaus Visavaldžio (*Pantokrator*) ikona primena psalmininko žodžius:

„Tu nustelbi visus vyrus savo grožiu, tavo kalba sklidina malonės“ (Ps 45, 3).

Šv. Jonas Auksaburnis, pritaikydamas šią liaupę Viešpačiui Jėzui, rašė: „Kristus Dvasios galia buvo pačiame jėgų žydėjime, ir jame spindėjo dvigubas grožis – sielos ir kūno“ (PG 52, 479).

Ši ikona, vaizdų kalba sėkmingai perteikianti ir Jėzaus žmogystės spindėjimą, ir jo dievytės švytėjimą, yra pirmųjų visuotinių susirinkimų apibendrinimas.

Kristus dėvi raudoną tuniką, dengiamą tamsiai mėlyno apsiausto. Šiomis dviem spalvomis žymima dvejoja jo prigimtis, o auksiniai atspindžiai primenamasis dieviškasis Žodžio asmuo. Nuo dešinio peties krinta auksinė stula, simbolizuojanti jo amžinąją kunigystę. Didingą ir giedrą veidą rėmina tankūs plaukai ir gaubia kryžiaus formos aureolė, sudaranti Dievo vardo apreiškimą Iš 3, 14 primenančią trigramą $O \Omega N$ („Tas, kuris yra“). Ikonos viršuje pakraščiuose matyti dvi *digramos*: $IC - XC$ („Jėzus“ – „Kristus“), išreiškiančios paties paveiklo pavadinimą.

Dešinė ranka, kurios sulenktas bevardis pirštas beveik liečia nykštį (dvejopai Kristaus prigimčiai asmens vienybėje pažymėti), pavaizduota būdingu laiminimo judesiu. Tuo tarpu kairė ranka tvirtai spaudžia Evangelijos knygą, papuoštą trimis sąsagomis, perlais ir brangakmeniais. Simbolizuojanti ir apibendrintai išreiškianti Dievo žodį Evangelija turi ir liturginę prasmę, nes švenčiant Eucharistiją skaitomas jos skaitinys ir per konsekraciją tariami Jėzaus žodžiai.

Paveikslas, iškiliai apibendrinantis tikrovės ir simbolikos elementus, skatina kontempliuoti Jėzų ir sekti juo. Per Bažnyčią, savo sužadėtinę ir savo mistinį kūną, Jėzus ir šiandien laimina žmoniją ir apšviečia ją savo Evangelija, autentiška tiesos, žmogaus laimės ir išganymo knyga.

368 m. rugpjūtį sode Augustinas išgirdo balsą, sakantį: „Imk ir skaityk, imk ir skaityk“ (*Išpažinimai*, 8, 12, 29). *Katalikų Bažnyčios katekizmo santrauka*, apibendrinanti Bažnyčios katechezėje dėstomą Jėzaus Evangeliją, yra kvietimas atsiversti tiesos knygą ir ją skaityti, net valgyti, kaip darė pranašas Ezekielis (plg. Ez 3, 1–4).

TEOFANAS KRETIETIS (1546). *Kristaus ikona*. Atono kalnas, Stauroniceto (*Stauronikēta*) vienuolynas

IŽANGA

1. 1992 m. spalio 11 d. popiežius Jonas Paulius II viso pasaulio tikintiesiems pateikė *Katalikų Bažnyčios katekizmą*, pristatomą kaip „pavyzdinį tekstą iš gyvųjų tikėjimo šaltinių atsinaujinančiai katechezei“¹. Tad praėjus trisdešimt metų nuo Vatikano II Susirinkimo (1962–1965) pradžios, buvo sėkmingai išpildytas Vyskupų sinodo 1985 m. nepaprastojo susirinkimo pageidavimas parengti viso katalikų tikėjimo ir moralinio mokymo katekizmą.

Po penkerių metų, 1997 m. rugpjūčio 15 d., skelbdamas *Katalikų Bažnyčios katekizmo editio tipica*, popiežius patvirtino pagrindinį šio darbo tikslą: „Išsamiai ir vientisai pristatyti katalikų mokymą, idant visi galėtų pažinti, ką savo kasdieniame gyvenime išpažįsta ir švenčia, kuo gyvena ir ko meldžia Katalikų Bažnyčia.“²

2. Siekdamas, kad *Katekizmo* vertė būtų geriau suvokta, ir atsiliepdamas į 2002 m. spalio mėnesį Tarptautiniame katechetų kongrese pasigirdusį prašymą, Jonas Pauliaus II 2003 m. įsteigė Tikėjimo mokymo kongregacijos prefekto kardinolo Josepho Ratzingerio vadovaujamą komisiją ir pavedė jai parengti *Katalikų Bažnyčios katekizmo santrauką*, kurioje tas pats tikėjimo turinys būtų suformuluotas labiau apibendrintai. Po dvejų metų darbo parengtas *Santraukos projektas*, norint gauti patarimų, buvo išsiuntinėtas kardinolams ir vyskupų konferencijų pirmininkams. Absoliuti dauguma atsiliepusių *projektą* kaip visumą įvertino teigiamai. Todėl komisija iš naujo peržiūrėjo šį *projektą* ir, atsižvelgdama į gautus pasiūlymus kai ką patobulinti, parengė galutinį dokumento tekstą.

¹ JONAS PAULIUS II. Apaštališkoji konstitucija *Fidei depositum* (1992 spalio 11).

² JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas *Laetamur magnopere* (1997 rugpjūčio 15).

3. *Santraukai* būdingi trys pagrindiniai bruožai: griežta priklausomybė nuo *Katalikų Bažnyčios katekizmo*; dialoginis žanras; *paveikslų* panaudojimas katechezėje.

Pirmiausia *Santrauka* nėra savarankiškas kūrinys ir jokių būdu nepretenduoja pakeisti *Katalikų Bažnyčios katekizmo*; priešingai, joje nuolat juo remiamasi tiek reguliariai nurodant susijusius straipsnius, tiek be paliovos laikantis jo sandaros, dėstymo ir turinio. Be to, *Santrauka* norima iš naujo sukelti uolų domėjimąsi *Katekizmu*, dėl išmintingo dėstymo ir dvasinio pobūdžio visada išliekančiu pagrindiniu šiandienės bažnytinės katechezės tekstu.

Kaip ir *Katekizmas*, *Santrauka* suskirstyta į keturias dalis, atitinkančias pamatinius gyvenimo Kristuje įstatymus.

Pirmoje dalyje, pavadintoje „Tikėjimo išpažinimas“, deramai apibendrinamas *lex credendi*, t. y. Katalikų Bažnyčios išpažįstamas tikėjimas, remiantis Apaštalų simboliu, išplėtotu Nikėjos–Konstantinopolio symboleje, kurį nuolat skelbiant krikščionių susirinkimuose išlaikomas gyvas pagrindinių tikėjimo tiesų atminimas.

Antroje dalyje, pavadintoje „Krikščioniškojo slėpinio šventimas“, pristatomi esminiai *lex celebrandi* elementai. Iš tikrųjų geriausias atsakas į Evangelijos skelbimą yra sakramentinis gyvenimas. Jame tikintieji kiekvieną savo egzistencijos akimirką patiria ir liudija Velykų slėpinio, per kurį Kristus atliko mūsų atpirkimo darbą, išganomąjį veiksmingumą.

Trečioje dalyje, pavadintoje „Gyvenimas Kristuje“, primenamas *lex vivendi*, t. y. pakrikštytųjų įsipareigojimas savo elgesiu ir etiniu pasirinkimu išreikšti ištikimybę išpažįstamam ir švenčiamam tikėjimui. Juk tikintieji yra Viešpaties Jėzaus pašaukti daryti tai, kas atitinka jų kaip Tėvo vaikų Šventosios Dvasios meilėje kilnumą.

Ketvirtoje dalyje, pavadintoje „Krikščioniškoji malda“, apibendrinamas *lex orandi*, t. y. maldos gyvenimas. Sekdamas Kristumi, tobulu besimeldžiančiojo pavyzdžiu, krikščionis ir pats yra pašauktas kalbėtis su Dievu maldoje, kurios viena geriausių formų yra paties Jėzaus išmokyta malda *Tėve mūsų*.

4. Antras *Santraukos* bruožas yra *dialoginė* forma, kuria tęsiamas klausimais ir atsakymais pagrįstas senas literatūrinės katechezės žanras. Taip vėl iškeliamas idealus mokytojo ir mokinio dialogas, nesiliaujančia klausimų seka patraukiantis skaitytoją, skatinantis jį nuolat atrasti visada naujų savo tikėjimo tiesos aspektų. Dialoginis žanras taip pat padeda pastebimai sutrumpinti tekstą, apsiribojant vien tuo, kas esminga. Taip galima lengviau pasisavinti ir įsiminti turinį.

5. Trečias bruožas yra *Santraukos* sandarą paryškinantys paveikslai. Jie paimti iš itin turtingo krikščioniškosios ikonografijos paveldo. Šimtametė susirinkimų tradicija moko, jog Evangelija skelbiama ir paveikslais. Visais laikais menininkai pateikdavo tikintiesiems kontempliuoti ir žavėtis iškilių išganyto slėpinio įvykių, perteiktų spindinčiomis spalvomis ir tobulu grožiu. Šiandien, vaizdų civilizacijoje, labiau negu bet kada matyti, jog šventuoju paveikslu galima išreikšti daug daugiau negu žodžiais, nes dėl jo dinamizmo Evangelijos žinia perteikiama ir perduodama itin veiksmingai.

6. Praėjus keturiasdešimt metų nuo Vatikano II Susirinkimo pabaigos ir švenčiant Eucharistijos metus, ši *Santrauka* gali būti dar viena priemonė, padedanti tenkinti bet kurio amžiaus ir bet kurios padėties tikinčiųjų tiesos alkį, taip pat poreikį tų, kurie, nors ir nebūdami tikintys, trokšta tiesos ir teisingumo. Ji bus paskelbta per visuotinės Bažnyčios šulų ir pavyzdinių Evangelijos skelbėjų senovės pasaulyje Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus iškilmę. Šie apaštalai buvo matę tai, ką skelbė, ir liudijo Kristaus tiesą iki pat kankinystės. Sekime jų misionierišku polėkiu ir melskime Viešpatį, kad Bažnyčia visada laikytųsi pirmąkart ir džiaugsmingai jai paskelbusių tikėjimą apaštalų mokymo.

2005 m. kovo 20 d., *Verbų sekmadienis*

KARD. JOSEPH RATZINGER
Specialiosios komisijos pirmininkas

Nuostabiame šedevre *Išminčių pagarbinimas* (plg. Mt 2, 1–12) vaizduojamas Jėzaus apsireiškimas visoms tautoms. Įsikūnijimas yra dovana ne tik Marijos, Juozapo, Izraelio moterų, piemenų, paprastų žmonių tikėjimui, bet ir iš Rytų atvykusių pagarbinti naujagimio Mesijo bei įteikti jam dovanų svetimšalių tikėjimui:

„Ižengę į namus, pamatė kūdikį su motina Marija ir, parpuolę ant žemės, jį pagarbino. Paskui jie atidengė savo brangenybių dėžutes ir davė jam dovanų: aukso, smilkalų ir miros“ (Mt 2, 11).

Išminčiai – tikėti pašauktų tautų pirmienos; jie artinasi prie Jėzaus ne tuščiomis rankomis, bet su savo žemės ir savo kultūros turtais.

Jėzaus Evangelija yra išganomasis žodis visai žmonijai. Šv. Leonas Didysis sakė:

„Visos tautos, atstovaujamos trijų išminčių, tegarbina visatos Kūrėją, ir Dievas tebūna pažįstamas ne tik Judėjoje, bet ir visoje žemėje, nes visur Izraelyje didis jo vardas“ (plg. Ps 75, 2) (*Pamokslas 3 Epifanijos proga*).

Santraukos pirmoje dalyje parodomas Dievo ir žmogaus susitikimas bei tikėjimo atsakas, kuriuo Bažnyčia visų žmonių vardu atsiliepia į Dievo Sūnaus atperkamojo įsikūnijimo ir dieviškojo apreiškimo dovana.

GENTILE DA FABRIANO (1423). *Išminčių pagarbinimas*. Florencija (Italija), Uffizi galerija (*Galleria degli Uffizi*)

PIRMA DALIS

TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS

PIRMAS SKYRIUS
„TIKIU“ – „TIKIME“

Šioje miniatiūroje vaizduojamas visas šešių dienų kūrimo ciklas iki pirmųjų tėvų gundymo (plg. Pr 1–3).

*Viešpatie, kokie įvairūs tavo kūriniai!
Kaip išmintingai juos visus sukūrei!
Tavo kūrinijų pilna žemė.
Štai jūra, tokia bekraštė ir plati,
ten knibždėlynas be skaičiaus –
maži ir dideli gyvūnai.
Čia plaukioja laivai
ir žaidžia Leviatanas, kurį tu sukūrei.
Visi jie laukia iš tavęs,
kad duotum jiems peno, kada reikia.
Kai tu jiems duodi, jie surenka,
kai ištiesi ranką, jie sotūs gėrybių.
Garbink Viešpatį, mano siela! (Ps 104, 24–28. 35)*

Velyknaktį Bažnyčia aukština Viešpatį už dar didingesnį žmonijos ir kosmoso atpirkimo darbą:

*Visagali amžinasis Dieve, nuostabūs Kūrėjau!
Tegul atpirkieji žmonės supranta,
jog pasaulio sukūrimas laikų pradžioje
nėra didesnis dalykas už Velykų Avinėlio –
Kristaus pasiaukojimą, laikų pilnatvei atėjus.*

Kūrimo dienos. Souvigny Biblijos miniatiūra. Moulins (Prancūzija), Municipalinė biblioteka (*Bibliothèque Municipale*)

1. Kas Dievo plane numatyta žmogui?

Dievas, pats būdamas tobulas ir laimingas, vien iš savo gerumo kylančiu sumanymu laisva valia sukūrė žmogų, kad padarytų jį savo palaimingojo gyvenimo dalininku. Atėjus laiko pilnatvei, Dievas Tėvas pasiuntė savo Sūnų kaip į nuodėmę nupuolusių žmonių Atpirkėją ir Gelbėtoją pašaukti jų į savo Bažnyčią ir Šventosios Dvasios veikimu padaryti įsūniais bei amžinosios laimės paveldėtojais.

PIRMAS POSKYRIS

ŽMOGUS PAJĖGUS PAŽINTI DIEVĄ

„Didis esi, Viešpatie, ir be galo girtinas [...]. Sukūrei mus sau, ir nerami mūsų širdis, kol neatsilsės tavyje“ (šv. Augustinas).

30

2. Kodėl žmoguje glūdi Dievo troškimas?

Sukurdamas žmogų pagal savo paveikslą, Dievas pats įrašė jo širdyje troškimą jį regėti. Net jei jis šį troškimą ignoruoja, Dievas nesiliauja traukęs žmogaus prie savęs, idant šis gyventų ir rastų jame tiesos bei laimės pilnatvę, kurios be paliovos ieško. Savo prigimtimi ir pašaukimu žmogus yra religinė būtybė, pajėgi užmegzti bendrystę su Dievu. Šis artimas ir gyvybiškas ryšys su Dievu suteikia žmogui pamatinį orumą.

27–30
44–45

3. Ar galima pažinti Dievą vien proto šviesa?

Iš kūrinijos, t. y. iš pasaulio ir iš žmogaus asmens, žmogus vien savo protu tikrai gali pažinti Dievą kaip visatos pradžią ir tikslą, kaip aukščiausiąjį gerį, kaip begalinę tiesą ir grožį.

31–36
46–47

4. Ar pakanka vien proto šviesos pažinti Dievo slėpinių?

37–38 Pažindamas Dievą vien proto šviesa, žmogus susiduria su daugybe sunkumų. Negana to, jis pats negali įžengti į dieviškojo slėpinio gilumą. Štai kodėl Dievas panoro savo Apreiškimu nušviesti ne tik žmogiškąjį supratingumą pranokstančias tiesas, bet ir religijos bei moralės tiesas, idant jas, kaip tokias prieinamas protui, per tai visi galėtų pažinti nesunkiai, su visišku tikrumu ir be jokios klaidos.

5. Kaip kalbėti apie Dievą?

39–43 Apie Dievą galima kalbėti visiems ir su visais, remiantis žmogaus
48–49 ir kitų kūrinių tobulumo apraiškomis, nors ir ribotai, bet atspindinčiomis begalinį Dievo tobulumą. Vis dėlto, net ir žinant, kad begalinio Dievo slėpinio niekada neįmanoma pilnatviškai išreikšti, mūsų kalbėseną būtina nuolatos gryninti, atsisakant to, kas yra įsivaizduota ir netobula.

ANTRAS POSKYRIS

DIEVAS PASITINKA ŽMOGŲ

DIEVO APREIŠKIMAS

6. Ką Dievas apreiškia žmogui?

50–53 Dėl savo gerumo ir išminties Dievas panoro apsireikšti žmogui.
68–69 Įvykiais ir žodžiais jis apsireiškia pats ir apreiškia savo maloningąjį planą, nuo amžių jo numatytą Kristuje žmonių labui. Šio plano esmė – Šventosios Dvasios malone padaryti visus žmones dieviškojo gyvenimo dalininkais, idant jie taptų įsūniais jo vienatiniame Sūnuje.

7. Kokie yra pirmi Dievo Apreiškimo tarpiniai?

54–58 Iš pradžių Dievas apsireiškė mūsų pirmiesiems tėvams – Adomui
70–71 bei Ievai ir pakvietė juos į artimą bendrystę su juo. Po jų nuopuolio jis nepertraukė savo Apreiškimo ir pažadėjo išganymą visiems jų

palikuonims. Po tvano Dievas su Nojumi sudarė sandorą tarp savęs ir visų gyvų būtybių.

8. Kokie yra tolesni Dievo Apreiškimo tarpsniai?

Dievas pasirinko Abraomą, pašaukdamas jį išeiti iš savo krašto, kad padarytų jį „daugybės tautų tėvu“ (Pr 17, 5), ir pažadėdamas palaiminti jame „visas žemės gentis“ (plg. Pr 12, 3). Abraomo palikuonys yra patriarchams duotų dieviškųjų pažadų saugotojai. Dievas ugde Izraelį kaip savo išrinktąją tautą, gelbėdamas iš Egipto vergijos. Jis sudarė su juo Sinajaus sandorą ir per Mozę davė jam savo Įstatymą. Pranašai skelbė esminį tautos atpirkimą ir išgelbėjimą, apimsiantį visas tautas naujojoje ir amžinojoje Sandoroje. Iš Izraelio tautos, karaliaus Dovydo giminės, gimsiąs Mesijas Jėzus.

9. Koks yra paskutinis ir lemiamas Dievo Apreiškimo tarpsnis?

Jį įgyvendina įsikūnijęs Žodis – Jėzus Kristus, Apreiškimo tarpininkas ir pilnatvė. Kaip žmogumi tapęs vienatinis Dievo Sūnus, jis yra tobulas ir galutinis Tėvo Žodis. Atsiuntus Sūną ir dovanojus Šventąją Dvasią, Apreiškimas tampa visiškai užbaigtas, nors visa jo reikšmė Bažnyčios tikėjime turės būti laipsniškai suvokiama amžių būvyje.

„Dovanojęs mums savo Sūną, kuris yra vienintelis ir galutinis jo Žodis, Dievas šiuo Žodžiu mums pasakė viską iškart ir nebenturi ko pasakyti“ (šv. Kryžiaus Jonas).

10. Kokia yra privačiųjų apreiškimų vertė?

Nors ir nepriklausantys tikėjimo paveldui, privatieji apreiškimai gali padėti gyventi pačiu tikėjimu, jei aiškiai kreipia į Kristų. Tačiau Bažnyčios Magisteriumas, turintis įvertinti tuos privačiuosius apreiškimus, negali priimti siekiančių pranokti ar pataisyti galutinį Apreiškimą, kuris yra Kristus.

DIEVIŠKOJO APREIŠKIMO PERDAVIMAS

11. Kodėl ir kaip perduodamas dieviškasis Apreiškimas?

74 Dievas „trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Tim 2, 4), t. y. pažintų Jėzų Kristų. Štai kodėl būtina skelbti Kristų visiems žmonėms pagal jo paliepimą: „Eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones“ (Mt 28, 19). Tai įgyvendinama per Apaštalų Tradiciją.

12. Kas yra Apaštalų Tradicija?

75-79, 83, 96, 98 Apaštalų Tradicija yra Kristaus žinios perdavimas nuo krikščionybės pradžios per skelbimą, liudijimą, institucijas, kultą, įkvėptuosius raštus. Apaštalai perdavė savo įpėdiniais vyskupams, o per juos ir visoms kartoms iki laikų pabaigos tai, ką buvo gavę iš Kristaus ir sužinoję iš Šventosios Dvasios.

13. Kaip įgyvendinama Apaštalų Tradicija?

76 Apaštalų Tradicija įgyvendinama dvejopai: gyvu Dievo žodžio perdavimu (tiesiog vadinamu Tradicija) ir per Šventąjį Raštą, kuris yra tas pats išganyto skelbimas, išreikštas raštu.

14. Koks Tradicijos ir Šventojo Rašto ryšys?

80-82 97 Tradicija ir Šventasis Raštas yra glaudžiai tarp savęs susiję ir bendrauja tarpusavyje. Abu jie daro Kristaus slėpinį esamą bei vaisingą Bažnyčioje ir plaukia iš to paties dieviškojo šaltinio. Jie sudaro vieną šventą tikėjimo paveldą, iš kurio Bažnyčia semiasi tikrumo dėl visų apreiškusių tiesų.

15. Kam patikėtas tikėjimo paveldas?

84, 91 94, 99 Nuo apaštalų laikų tikėjimo paveldas patikėtas visai Bažnyčiai. Visa Dievo tauta, padedama Šventosios Dvasios ir vadovaujama Bažnyčios Magisteriumo, antgamtiniu tikėjimo jausmu priima dieviškąjį Apreiškimą, tolydžio vis labiau jį suvokia ir pritaiko gyvenime.

16. Kam patikėta autentiškai aiškinti tikėjimo paveldą?

Autentiškai aiškinti tikėjimo paveldą patikėta vien gyvajam Bažnyčios Magisteriumui, t. y. Petro įpėdiniui, Romos vyskupui, ir bendrystėje su juo esantiems vyskupams. Magisteriumas, Dievo žodžio tarnyboje besinaudojantis tikra tiesos charizma, taip pat turi apibrėžti dogmas, kurios yra ne kas kita, kaip dieviškajame Apreiškime glūdinčių tiesų formuluotės. Ši Magisteriumo galia taikoma ir tiesoms, būtinai susijusioms su Apreiškimu. 85–90
100

17. Koks santykis yra tarp Rašto, Tradicijos ir Magisteriumo?

Jie taip artimai susiję tarpusavyje, kad nė vienas neegzistuoja be kitų. Šventosios Dvasios veikimu jie visi drauge, kiekvienas savaip, veiksmingai prisideda prie žmonių išganymo. 95

ŠVENTASIS RAŠTAS

18. Kodėl Šventasis Raštas moko tiesos?

Kadangi Šventojo Rašto autorius yra pats Dievas, Šventasis Raštas vadinamas įkvėptu ir neklaidingai moko mūsų išganymui būtinų tiesų. Iš tiesų Šventosios Dvasios įkvėpti žmogiškieji autoriai užrašė tai, ko Dievas norėjo mus išmokyti. Tačiau krikščionių tikėjimas yra ne „knygos religija“, bet Dievo žodžio, kuris yra „ne bylus užrašytasis žodis, bet įsikūnijęs gyvasis Žodis“ (šv. Bernardas Klervietis). 105–108
135–136

19. Kaip skaityti Šventąjį Raštą?

Šventąjį Raštą reikia skaityti ir aiškinti, padedant Šventajai Dvasiai ir vadovaujant Bažnyčios Magisteriumui, pagal tris kriterijus: 1) atsižvelgiant į viso Rašto turinį ir vienybę; 2) paisant Rašto skaitymo Bažnyčios gyvojoje Tradicijoje; 3) neišleidžiant iš akių tikėjimo analogijos, t. y. darnaus tikėjimo tiesų tarpusavio ryšio. 109–119
137

20. Kas yra Raštų *kanonas*?

120 Raštų *kanonas* yra Apaštalų Tradicijos Bažnyčioje atrinktų visų
138 šventųjų raštų sąrašas. Ši *kanoną* sudaro 46 Senojo Testamento ir 27 Naujojo Testamento knygos.

21. Kuo svarbus krikščionims Senasis Testamentas?

121–123 Krikščionys gerbia Senąjį Testamentą kaip tikrą Dievo žodį. Visi
jo raštai dieviškai įkvėpti ir išlaiko nuolatinę vertę. Jie liudija išganin-
gosios Dievo meilės pedagogiją. Jie parašyti pirmiausia tam, kad pa-
rengtų visatos Išganytojo Kristaus atėjimui.

22. Kuo svarbus krikščionims Naujasis Testamentas?

124–127 Naujasis Testamentas, kuriame pagrindinis dėmesys skirtas Jė-
139 zui Kristui, atskleidžia galutinę dieviškojo Apreiškimo tiesą. Keturios
evangelijos – Mato, Morkaus, Luko ir Jono – Naujajame Testamente
yra svarbiausi Jėzaus gyvenimo ir mokymo liudijimai; jos sudaro vi-
sų Raštų šerdį ir užima ypatingą vietą Bažnyčioje.

23. Kas vienija Senąjį ir Naująjį Testamentą?

128–130 Raštas yra vienas, nes yra vienintelis Dievo Žodis, vienintelis Die-
140 vo išganymo sumanymas, vienintelis dieviškasis abiejų Testamentų
įkvėptumas. Senasis Testamentas parengia Naujajam, o Naujajame
išsipildo Senasis. Jiedu nušviečia vienas kitą.

24. Koks Šventojo Rašto vaidmuo Bažnyčios gyvenime?

131–133 Šventasis Raštas Bažnyčios gyvenimui teikia atramą ir stiprybę.
141 Bažnyčios vaikams jis yra tikėjimo tvirtybė, dvasinio gyvenimo mais-
tas ir šaltinis. Šventasis Raštas yra teologijos ir pastoracinio skelbi-
mo siela. Pasak psalmininko, jis yra „žibintas mano kojoms ir šviesa
mano takui“ (Ps 119, 105). Štai kodėl Bažnyčia ragina dažnai skai-
tyti Šventąjį Raštą, nes „nepažinti Raštų reiškia nepažinti Kristaus“
(šv. Jeronimas).

TREČIAS POSKYRIS

ŽMOGAUS ATSAKAS DIEVUI

TIKIU

25. Kaip žmogus atsako apsireiškančiam Dievui?

Dievo malonės palaikomas, žmogus atsako Dievui tikėjimo klusnumu, t. y. visiškai atsiduodamas Dievui ir priimdamas jo tiesą kaip laiduojamą To, kuris yra pati Tiesa. 142-143

26. Kokie yra svarbiausi tikėjimo klusnumo liudytojai Šventajame Rašte?

Liudytojų daug, o iš jų išsiskiria du: *Abraomas* išmėginamas „patikėjo Dievu“ (Rom 4, 3) ir visada pakludavo jo kvietimui, todėl tapo „tėvu visiems tikintiesiems“ (plg. Rom 4, 11. 18); *Mergelė Marija* per visą savo gyvenimą tobuliausiai įgyvendino tikėjimo klusnumą, ištarusi: *Fiat mihi secundum Verbum tuum* – „Tebūna man, kaip tu pasakei“ (Lk 1, 38). 144-149

27. Ką žmogui reiškia tikėti į Dievą?

Tai reiškia laikytis paties Dievo, pasitikint juo ir pritariant visoms jo apreikštomis tiesoms, nes Dievas yra *pati* Tiesa. Tai reiškia tikėti į vieną Dievą trijuose Asmenyse: Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią. 150-152
176-178

28. Kokios yra tikėjimo ypatybės?

Tikėjimas, *neužsitarnauta* Dievo *dovana*, prieinama nuolankiai jos prašantiems, yra išganymui *būtina* antgamtinė dorybė. Tikėjimo aktas yra *žmogiškasis aktas*, t. y. žmogaus, Dievo paveiktos valios pastūmėto laisvai pritarti dieviškajai tiesai, proto aktas. Be to, tikėjimas yra *tikras*, nes remiasi Dievo žodžiu; jis *veikia* „meile“ (Gal 5, 6) ir *nepaliaujamai auga* Dievo žodžio klausantis ir meldžiantis. Jis leidžia *iš anksto ragauti* dangaus džiaugsmo. 153-165
179-180
183-184

29. Kodėl tikėjimas ir mokslas neprieštarauja vienas kitam?

159 Nors tikėjimas ir viršija protą, tikėjimas ir mokslas niekada negali prieštarauti vienas kitam, nes abiejų šaltinis yra Dievas. Pats Dievas duoda žmogui ir proto šviesą, ir tikėjimą.

„Tikėk, kad suprastum; suprask, kad tikėtum“ (šv. Augustinas).

TIKIME

30. Kodėl tikėjimas yra asmeninis ir drauge bažnytinis aktas?

166–169 Tikėjimas kaip žmogaus laisvas atsakas apsirėiškiančiam Dievui
181 yra asmeninis aktas. Tačiau kartu jis yra bažnytinis aktas, išreiškiamas išpažinimu: „Tikime“. Iš tiesų tiki būtent Bažnyčia; tad Šventosios Dvasios malone Bažnyčia pirmesnė už pavienio krikščionio tikėjimą, ji gimdo jį ir maitina. Todėl Bažnyčia yra Motina ir Mokytoja.

„Niekas negali turėti Dievo kaip Tėvo, kas neturi Bažnyčios kaip Motinos“ (šv. Kiprijonas).

31. Kodėl tikėjimo formulės yra svarbios?

170–171 Tikėjimo formulės yra svarbios, nes jos leidžia visiems bendra kalba išreikšti, perimti, švęsti tikėjimo tiesas ir dalytis jomis su kitais.

32. Kokiu būdu Bažnyčios tikėjimas yra vienas?

172–175 Nors Bažnyčią sudaro skirtingų kalbų, kultūrų ir papročių žmo-
182 nės, ji vienbalsiai išpažįsta vieną tikėjimą, gautą iš vienintelio Viešpaties ir perteiktą vienintelės Apaštalų Tradicijos. Ji išpažįsta vienintelį Dievą – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – ir moko vienintelio išganymo kelio. Tad mes viena širdimi ir viena siela tikime tuo, kas glūdi perduotame ar užrašytame Dievo žodyje ir ką Bažnyčia pateikia kaip Dievo apreikštuosius dalykus.

ANTRAS SKYRIUS

KRIKŠČIONIŲ TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS

Romos Šv. Klemenso bazilikos senovinėje mozaikoje vaizduojamas pagrindinio krikščionių tikėjimo slėpinio – Kryžiaus triumfas. Joje matyti vešliai žydintis akanto krūmas, iš kurio visomis kryptimis šakojasi daugybė užraitų su žiedais ir vaisiais. Gyvastingumo šis augalas semiasi iš savo auka (at)kuriančio žmoniją ir kosmosą Jėzaus kryžiaus. Jėzus – naujasis Adomas, per savo kančios, mirties ir prisikėlimo slėpinį leidžiantis iš naujo pražysti žmonijai, sutaikindamas ją su Tėvu.

Kenčiantį Kristų supa dvylika baltų balandžių, išreiškiančių dvylika apaštalų. Kryžiaus papėdėje stovi Marija ir mylimasis mokinyš Jonas:

„Pamatęs stovinčius motiną ir mylimąjį mokinį, Jėzus tarė motinai: „Moterie, štai tavo sūnus!“ Paskui tarė mokiniui: „Štai tavo motina!“ Ir nuo tos valandos mokinyš pasiėmė ją pas save“ (Jn 19, 26–27).

Viršuje pasirodo Tėvo ranka, tiesianti šlovės vainiką Sūnui, per savo Velykų slėpinį nugalėjusiam mirtį.

Žemiau augalo elniukas grumiasi su blogio gyvate.

Iš atpirkimo medį vaizduojančio augalo trykšta vandens šaltinis, duodantis pradžią keturias evangelijas simbolizuojantiems keturiems upeliams, prie kurių savo troškulį malšina tikintieji, kaip elniai prie gyvojo vandens šaltinių. Bažnyčia čia pavaizduota kaip tikrojo Gyvybės medžio – Jėzaus gaivinamas dangiškas sodas.

Kryžius – gyvybės medis. Apsidės mozaikos fragmentas. XII a. Roma (Italija), Šv. Klemenso bazilika (*San Clemente*). Reprodukujama airių tėtų dominikonų leidimu

CREDO

Apaštalų simbolis

Tikiu į Dievą Tėvą visagalį,
dangaus ir žemės Sutvėrėją;

ir į Jėzų Kristų,
vienatinį jo Sūnų, mūsų Viešpatį,
kuris prasidėjo iš Šventosios
Dvasios, gimė iš Mergelės Marijos,
kentėjo prie Poncijaus Piloto,
buvo prikaltas prie kryžiaus,
numiręs ir palaidotas;
nužengė į pragarus;
trečiąją dieną kėlėsi iš numirusių;
įžengė į dangų,
sėdi visagalio Dievo Tėvo dešinėje,
iš ten ateis gyvųjų ir mirusiųjų
teisti.

Tikiu į Šventąją Dvasią,
šventąją visuotinę Bažnyčią,
šventųjų bendravimą,
nuodėmių atleidimą,
kūno iš numirusių prisikėlimą
ir amžinąjį gyvenimą.

Amen.

Symbolum Apostolicum

Credo in Deum Patrem omnipotē-
tem, Creatorem cæli et terræ,

et in Iesum Christum,
Filiū Eius unicū, Dōminū nos-
trum, qui concēptus est de Spīritu
Sancto, natus ex Mariā Virgine,
passus sub Pōntio Pilāto,
crucifixus,
mōrtuus, et sepūltus,
descēdit ad inferos,
tērtia die resurrēxit a mōrtuis,
ascēdit ad cælos,
sedet ad dēxteram Dei Patris
omnipotētis, inde ventūrus est
iudicāre vivos et mōrtuos.

Et in Spīritum Sanctum,
sanctam Ecclēsiām cathōlicam,
sanctōrum communiōnem,
remissiōnem peccatōrum,
carnis resurrectiōnem,
vitam ætērnā.

Amen.

Nikėjos–Konstantinopolio simbolis

Tikiu į vieną Dievą, visagalį Tėvą, dangaus ir žemės, regimosios ir neregimosios visatos Kūrėją.

Tikiu į vieną Viešpatį Jėzų Kristų, vienatinį Dievo Sūnų,

prieš visus amžius gimusį iš Tėvo:

Dievą iš Dievo, šviesą iš šviesos, tikrą Dievą iš tikro Dievo; gimusį, bet ne sukurtą, esantį vienos prigimties su Tėvu. Per jį visa yra padaryta.

Jis dėl mūsų, žmonių, dėl mūsų išganymo nužengė iš dangaus. Šventosios Dvasios veikimu priėmė kūną iš Mergelės Marijos ir tapo žmogumi.

Valdant Poncijui Pilotui, jis dėl mūsų buvo prikaltas prie kryžiaus, nukankintas ir palaidotas. Kaip Šventajame Rašte išpranašauta, trečiąją dieną prisikėlė iš numirusių. Įžengė į dangų ir sėdi Dievo Tėvo dešinėje. Jis vėl garbingai ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti ir viešpataus per amžius.

Tikiu į Šventąją Dvasią, Viešpatį Gai vintoją, kylančią iš Tėvo ir Sūnaus, su Tėvu ir Sūnumi garbinamą ir šlovinamą, kalbėjusią per pranašus.

Tikiu vieną, šventą, visuotinę, apaštalinę Bažnyčią.

Pripažįstu vieną Krikštą nuodėmėms atleisti.

Laukiu mirusiųjų prisikėlimo ir būsimo amžinojo gyvenimo.

Amen.

Symbolum Nicænum Constantinopolitanum

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, Factorem cæli et terræ, visibîlium omnium et invisibîlium.

Et in unum Dóminum Iesum Christum, Fílium Dei unigénitum

et ex Patre natum ante ómnia sæcula: Deum de Deo, Lumen de Lúmine, Deum verum de Deo vero, génitum, non factum, consubstantiálem Patri: per quem ómnia facta sunt;

qui propter nos hómînes et propter nostram salútem, descendit de cælis, et incarnátus est de Spírítu Sancto ex María Vírgine et homo factus est, crucifíxus étiam pro nobis sub Póntio Piláto, passus et sepúltus est, et resurrexit tértia die secúndum Scriptúras, et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, et íterum ventúrus est cum glória, iudicáre vivos et mórtuos, cuius regni non erit finis.

Credo in Spírítum Sanctum, Dóminum et vivificántem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre et Fílio simul adorátur et conglorificátur, qui locútus est per prophétas.

Et unam sanctam cathólicam et apostólicam Ecclésiám.

Confíteor unum Baptísma in remissionem peccatórum.

Et expécto resurrectionem mortuórum, et vitam ventúri sæculi.

Amen.

PIRMAS POSKYRIS

TIKIU Į DIEVĄ TĖVĄ

Tikėjimo simboliai

33. Kas yra Tikėjimo simboliai?

Tai aiškios formulės, dar vadinamos *Tikėjimo išpažinimais*, arba *Credo*. Jais Bažnyčia nuo pat pradžių glaudai išreiškė ir perdavė savo tikėjimą normatyvia ir visiems tikintiesiems bendra kalba. 185–188
192, 197

34. Kokie Tikėjimo simboliai yra seniausi?

Seniausi yra *Krikšto* simboliai. Kadangi Krikštas teikiamas „vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28, 19), išpažįstamosios tikėjimo tiesos čia išdėstytos pagal jų ryšį su trimis Švenčiausiosios Trejybės Asmenimis. 189–191

35. Kokie Tikėjimo simboliai yra svarbiausi?

Tai *Apaštalų simbolis*, kuris yra senovinis Romos Bažnyčios Krikšto simbolis, ir *Nikėjos–Konstantinopolio simbolis*, pirmųjų visuotinių Susirinkimų Nikėjoje (325) ir Konstantinopolyje (381) vaisius, dar ir šiandien bendras visoms didžiosioms Rytų ir Vakarų Bažnyčioms. 193–195

„TIKIU Į DIEVĄ TĖVĄ VISAGALĮ, DANGAUS IR ŽEMĖS SUTVĖRĖJĄ“

36. Kodėl Tikėjimo išpažinimas prasideda žodžiais: „Tikiu į Dievą“?

Todėl, kad teiginys „tikiu į Dievą“ yra svarbiausias, visų kitų tiesų apie žmogų bei pasaulį ir viso į Dievą tikinčiųjų gyvenimo šaltinis. 198–199

37. Kodėl išpažįstame vieną Dievą?

Todėl, kad Dievas apsireiškė Izraelio tautai kaip vienintelis, sakdamas: „Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik 200–202
228

Viešpats“ (Įst 6, 4); „Aš Dievas, ir kito nėra“ (Iz 45, 22). Pats Jėzus patvirtino: Dievas yra „vienintelis Viešpats“ (Mk 12, 29). Išpažinimas, jog Jėzus ir Šventoji Dvasia taip pat yra Dievas ir Viešpats, niekaip nesuskaido Vieno Dievo.

38. Kokiu vardu Dievas apsireiškia?

203–205
230–231

Mozei Dievas apsireiškė kaip gyvasis Dievas, „Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo“ (Iš 3, 6). Dievas jam apreiškė savo slėpingąjį vardą: „Aš Esu, kuris Esu“ (JHVH). Jau Senojo Testamento laikais neišreiškiamasis Dievo vardas buvo pakeistas žodžiu *Viešpats*. Naujajame Testamente Jėzus, vadinamas *Viešpačiu*, pasirodo kaip tikras Dievas.

39. Ar yra tik Dievas?

212–213

Kadangi visi kūriniai iš jo yra gavę tai, kas jie yra ir ką turi, tik Dievas pats savaime yra būties ir visokio tobulumo pilnatvė. Jis yra „Tas, kuris yra“ be pradžios ir be pabaigos. Jėzus apreiškia, jog ir jis turi dieviškąjį vardą: „Aš Esu“ (Jn 8, 28).

40. Kodėl Dievo vardo apreiškimas yra svarbus?

206–213

Apreikšdamas savo vardą Dievas leidžia pažinti savo neišreiškiamame slėpinyje glūdinčius turtus. Jis vienintelis nuo amžių ir per amžius yra Tas, kuris pranoksta pasaulį ir istoriją. Jis sukūrė dangų ir žemę. Jis ištikimas Dievas, visada arti savo tautos, kad galėtų ją išgelbėti. Jis šventas aukščiausiu laipsniu, „apstus gailestingumo“ (Ef 2, 4), visada pasirengęs atleisti. Jis dvasinė, transcendentinė, visagalė, amžina, asmeninė, tobula Būtis. Jis yra tiesa ir meilė.

„Dievas yra be galo tobula esybė – Švenčiausioji Trejybė“
(šv. Turibijus Mongrovechietis).

41. Kokia prasme Dievas yra tiesa?

Dievas yra pati Tiesa ir kaip toks negali nei klysti, nei klaidinti. Jis „yra šviesa, ir jame nėra jokios tamsybės“ (1 Jn 1, 5). Amžinasis Dievo Sūnus, įsikūnijusioji Išmintis, buvo atsiųstas į pasaulį liudyti Tiesą (plg. Jn 18, 37). 214–217
231

42. Kaip Dievas apreiškia, kad jis yra meilė?

Dievas apsiereiškė Izraeliui kaip tas, kurio meilė stipresnė už tėvo ar motinos meilę vaikams, už sužadėtinio meilę sužadėtinei. Jis pats „yra meilė“ (1 Jn 4, 8. 16), atsiduodanti visiškai ir neužtarnaujamai; jis „taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, [...] kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas“ (Jn 3, 16–17). Atsiųsdamas savo Sūnų ir Šventąją Dvasią, Dievas apreiškia, kad jis pats yra amžinai meilės mainai. 218–221

43. Ką reiškia tikėti į vieną Dievą?

Tikėti į Dievą, kuris yra Vienatinis, reiškia pažinti jo didingumą ir didybę, gyventi su dėkingumu, visada juo pasitikėti, net išgyvenant nelaimes, pripažinti pagal jo paveikslą sukurtų visų žmonių vienybę ir tikrąjį kilnumą, teisingai naudotis jo kūriniu. 222–227
229

44. Koks yra pagrindinis krikščionių tikėjimo ir gyvenimo slėpinys?

Pagrindinis krikščionių tikėjimo ir gyvenimo slėpinys yra Švenčiausiosios Trejybės slėpinys. Krikščionys yra pakrikštyti vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. 232–237

45. Ar įmanoma Švenčiausiosios Trejybės slėpinį pažinti vien žmogaus protu?

Dievas paliko savo trejybiškosios Būties pėdsakų kūriniuose ir Senajame Testamente; tačiau jo Būties gelmė – Šventoji Trejybė yra slėpinys, nepasiekiamas žmogaus protui, taip pat Izraelio tikėjimui iki pat Dievo Sūnaus įsikūnijimo ir Šventosios Dvasios atsiuntimo. Šis slėpinys apreiškta per Jėzų Kristų ir yra visų kitų slėpinių šaltinis. 237

46. Ką Jėzus Kristus apreiškė apie Tėvo slėpinį?

240–242 Jėzus Kristus apreiškė, kad Dievas mums yra *Tėvas* ne tik dėl to, kad jis visatos ir žmogaus Kūrėjas, bet pirmiausia dėl to, kad jis amžinai savyje gimdo Sūnų, kuris yra jo Žodis, „Dievo šlovės atšvaitas ir jo esybės paveikslas“ (Žyd 1, 3).

47. Kas yra Jėzaus Kristaus apreišktoji Šventoji Dvasia?

243–248 Tai trečiasis Švenčiausiosios Trejybės Asmuo. Tai Dievas, vienas su Tėvu ir Sūnumi ir lygus jiems. Jis kyla „iš Tėvo“ (Jn 15, 26), kuris, būdamas pradžia be pradžios, yra viso trejybėskojo gyvenimo pradžia. Jis kyla ir iš Sūnaus (*Filioque*) kaip Tėvo duodama amžinoji dovana Sūnui. Šventoji Dvasia, atsiųsta Tėvo ir įsikūnijusio Sūnaus, veda Bažnyčią į „tiesos pilnatvės“ (Jn 16, 13) pažinimą.

48. Kaip Bažnyčia išreiškia savo trejybėsą tikėjimą?

249–256 Bažnyčia išreiškia savo trejybėsą tikėjimą išpažindama vieną ²⁶⁶ Dievą trijuose Asmenyse: Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią. Trys dieviškieji Asmenys yra vienas Dievas, kadangi kiekvienas iš jų tapatus vienintelei ir nedaliai dieviškosios prigimties pilnatvei. Šie Asmenys realiai skiriasi santykiais vienas kito atžvilgiu: Tėvas gimdo Sūnų, Sūnus gimsta iš Tėvo, Šventoji Dvasia kyla iš Tėvo ir Sūnaus.

49. Kaip veikia trys dieviškieji Asmenys?

257–260 Neatskiriami kaip vienatinės prigimties dieviškieji Asmenys yra ²⁶⁷ neatskiriami ir veikimo požiūriu. Trejybės veikimas yra vienas ir tas pats, tačiau vieningame dieviškajame veikime kiekvienas Asmuo dalyvauja tokiu būdu, koks jam būdingas Trejybėje.

„O mano Dieve, mano garbinamoji Trejybė [...]. Nuramink mano sielą. Padaryk ją savo dangumi, mėgstama buveine ir atilsio vieta. Ten paliksiu tavęs niekada vieno, bet tebūsiu čia visą, pažadinta tikėjimo, apimta garbinimo, atsidavusi tavo kūrybingam veikimui“ (pal. Švč. Trejybės Elzbieta).

50. Ką reiškia, kad Dievas yra visagalis?

Dievas apsiereiškė kaip „stiprus ir narsus“ (Ps 24, 8), kuriam „nėra 268–278 negalimų dalykų“ (Lk 1, 37). Jo visagalybė visuotinė ir slėpinga. Ji pasireiškia pasaulio sukūrimu iš nieko ir žmogaus – iš meilės, o ypač jo Sūnaus Įsikūnijimu, Prisikėlimu, įsūnytės ir nuodėmių atleidimo dovana. Todėl Bažnyčia malda kreipiasi į „visagalį ir amžinąjį Dievą“ (*Omnipotens sempiternus Deus...*).

51. Kodėl svarbu teigti: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“ (Pr 1, 1)?

Todėl, kad kūrimas yra visų dieviškųjų išganymo sumanymų pa- 279–289 matas; jis parodo Dievo visagalę ir išmintingą meilę; jis yra pirmas 315 žingsnis į vienatinio Dievo sandorą su savo tauta; tai viršūnę Kristuje pasiekiančios išganymo istorijos pradžia; tai pirmas atsakas į pamatinius žmogaus kilmės ir paskirties klausimus.

52. Kas sukūrė pasaulį?

Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia yra vienintelis ir nedalus pasau- 290–292 lijo pradas, nors pasaulio kūrimo darbas ypač priskiriamas Dievui 316 Tėvui.

53. Kodėl Dievas sukūrė pasaulį?

Pasaulis sukurtas savo gerumą, tiesą ir grožį panorusio apreikš- 293–294 ti ir perteikti Dievo garbei. Galutinis kūrimo tikslas – kad Kristu- 319 je Dievas galėtų būti „viskas visame kame“ (1 Kor 15, 28) savo garbei ir mūsų laimei.

„Dievo garbė yra gyvasis žmogus, o žmogaus gyvenimas yra Dievo regėjimas“ (šv. Ireniejus).

54. Kaip Dievas sukūrė visatą?

295–301 Dievas sukūrė visatą laisva valia, su išmintimi ir meile. Pasaulis
317–320 nėra būtinybės, aklos lemties ar atsitiktinumo padarinys. Dievas „iš nieko“ (*ex nihilo*) (2 Mak 7, 28) sukūrė sutvarkytą ir gerą pasaulį, kurį pats be galo pranoksta. Dievas išlaiko savo kūriniją būtyje ir ją palaiko, suteikdamas jai gebėjimą veikti ir vesdamas ją į atbaigimą per savo Sūnų ir Šventąją Dvasią.

55. Kokia yra dieviškosios apvaizdos esmė?

302–306 Jos esmė yra Dievo rūpinimasis, vedantis jo kūrinius į galutinį to-
321 bulumą, kuriam jis juos pašaukė. Dievas yra suverenus savo plano autorius. Tačiau jį įgyvendindamas jis bendradarbiauja su savo kūriniais. Drauge jis suteikia kūriniams kilnumo veikti patiems ir būti vieniems kitų priežastimis.

56. Kaip žmogus bendradarbiauja su dieviškąja apvaizda?

307–308 Gerbdamas žmogaus laisvę, Dievas leidžia ir kviečia jį bendradar-
323 biauti savo veiksmais, maldomis, taip pat kančioms, skatindamas „ir trokšti, ir veikti“ (Fil 2, 13) pagal jo geranoriškus sumanymus.

57. Jei Dievas visagalis ir rūpestingas, tai kodėl egzistuoja blogis?

309–310 Atsakyti į šį skausmingą ir slėpiningą klausimą gali tik krikščio-
324, 400 nių tikėjimo *visuma*. Dievas jokiū būdu, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai, nėra blogio priežastis. Jis nušviečia blogio slėpinį per savo Sūnų Jėzų Kristų, mirusį ir prisikėlusį, kad būtų nugalėtas didelis moralinis blogis, kuris yra žmonių nuodėmė ir kitų blogybių šaknis.

58. Kodėl Dievas leidžia egzistuoti blogiui?

311–314 Tikėjimas mums teikia tikrumo, kad Dievas neleistų egzistuoti
324 blogiui, jei iš blogio negalėtų kilti gėris. Dievas tai nuostabiai įgyvendino Kristaus mirtimi ir prisikėlimu; iš didžiausio moralinio blogio – Sūnaus nužudymo Dievas iš tiesų išgavo didžiausias gėrybes – Kristaus pašlovinimą ir mūsų atpirkimą.

Dangus ir žemė

59. Ką Dievas sukūrė?

Šventajame Rašte parašyta: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“ (Pr 1, 1). Savo Tikėjimo išpažinime Bažnyčia skelbia, kad Dievas yra visų regimųjų ir neregimųjų dalykų, visų dvasinių ir medžiaginių būtybių, t. y. angelų bei regimojo pasaulio ir ypač žmogaus, Kūrėjas. 325–327

60. Kas yra angelai?

Angelai yra grynai dvasiniai, bekūniai, nematomi ir nemirtingi kūriniai, asmeninės būtybės, apdovanotos protu ir valia. Be paliovos veidu į veidą kontempliuodami Dievą, angelai jį šlovina, jam tarnauja, yra jo pasiuntiniai, vykdančią visų žmonių išganymo misiją. 328–333
350–351

61. Kaip angelai dalyvauja Bažnyčios gyvenime?

Bažnyčia vienijasi su angelais garbindama Dievą, šaukiasi jų pagalbos ir kai kuriuos jų mini savo liturgijoje. 334–336
352

„Kiekvienas tikintis šalia savęs turi angelą – globėją ir ganytoją, vedantį jį į gyvenimą“ (šv. Bazilijus Didysis).

62. Ko Šventasis Raštas moko apie regimojo pasaulio kūrimą?

Šešių dienų pasakojimu apie kūrimą Šventasis Raštas supažindina su kūrinijos vertingumu ir tikslu, kuris yra Dievo garbinimas ir tarnavimas žmogui. Visi dalykai savo būtį turi iš Dievo, iš jo gauna savo gerumą ir tobulumą, savo dėsnius ir vietą visatoje. 337–344

63. Kokia yra žmogaus vieta kūrinijoje?

Žmogus yra regimosios kūrinijos viršūnė, nes jis sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. 343–344
353

64. Koks ryšys sieja sukurtuosius dalykus?

342 Kūrinius sieja Dievo panorėta tarpusavio priklausomybė ir hie-
354 rarchija. Sykiu kūrinius sieja vienybė ir bendrumas, nes visų jų Kūrėjas tas pats, visi yra jo mylimi ir skirti jo garbei. Pagarba kūrinių-
je įrašytiems dėsniams ir iš dalykų prigimties kylantiems santykiams
yra išminties pagrindas ir moralės pamatas.

65. Koks yra santykis tarp kūrimo ir atpirkimo?

345-349 Kūrimo darbo viršūnė yra dar didingesnis atpirkimo darbas. Šis
iš tiesų duoda pradžią naujamai kūrinių, kurioje viskas atras savo pil-
natvišką prasmę ir atbaigą.

Žmogus

66. Kokia prasme žmogus yra sukurtas pagal „Dievo paveikslą“?

355-357 Žmogus yra sukurtas pagal Dievo paveikslą ta prasme, kad jis pa-
jėgus laisvai pažinti ir mylėti savo Kūrėją. Tai vienintelis žemėje kū-
rinys, kurio Dievas norėjo dėl jo paties ir kurį pašaukė pažinimu ir
meile dalyvauti savo dieviškajame gyvenime. Kadangi žmogus yra
sukurtas pagal Dievo paveikslą, jam būdingas asmens kilnumas: jis
ne daiktas, bet asmuo, gebantis save pažinti, laisvai atiduoti save ir
užmegzti bendrystę su Dievu ir su kitais asmenimis.

67. Kam Dievas sukūrė žmogų?

358-359 Dievas viską sukūrė žmogui, o žmogus buvo sukurtas, kad pažin-
381 tų Dievą, tarnautų jam ir mylėtų jį, šiame pasaulyje su dėkingumu
aukotų Dievui kūrinių ir būtų išaukštintas gyvenimui su juo dangu-
je. Tik įsikūnijusio Žodžio slėpinyje tikrai paaiškėja žmogaus slėpi-
nys. Žmogui skirta atkartoti žmogumi tapusio Dievo Sūnaus, kuris
yra tobulas „neregimojo Dievo atvaizdas“ (Kol 1, 15), paveikslą.

68. Kodėl žmonija yra vieninga?

Visi žmonės sudaro vieningą žmonių giminę dėl bendros iš Dievo gautos kilmės. Be to, Dievas „iš vienos šaknies išvedė visą žmonių giminę“ (Apd 17, 26). Visi turi vienintelį Išganytoją. Visi pašaukti dalytis amžinąja Dievo laime. 360–361

69. Kaip žmoguje siela ir kūnas sudaro vienybę?

Žmogaus asmuo yra kūninė ir kartu dvasinė būtybė. Dvasia ir medžiaga žmoguje sudaro vieną prigimtį. Ši vienybė tokia glaudi, kad dėl dvasinio prado, kuris yra siela, kūnas, kuris yra medžiaga, tampa gyvu žmogaus kūnu ir įgauna Dievo paveiklo kilnumo. 362–365
382

70. Kas žmogui duoda sielą?

Dvasinė siela ne kyla iš tėvų, bet tiesiogiai sukuriama Dievo ir yra nemirtinga. Mirties metu atsiskirdama nuo kūno, ji nežūva; ji iš naujo susivienys su kūnu galutinio prisikėlimo metu. 366–368
382

71. Kokį santykį tarp vyro ir moters nustatė Dievas?

Vyras ir moteris Dievo sukurti kaip vienodo kilnumo žmogiškieji asmenys ir kartu vienas kitą papildantys kaip vyras ir moteris. Dievas panorė, kad jie būtų *vienas kitam* asmenų bendrystės labui. Jie pašaukti kartu perduoti žmogiškąją gyvybę, santuokoje sudarydami „vieną kūną“ (Pr 2, 24), ir valdyti žemę kaip Dievo paskirtieji „valdytojai“. 369–373
383

72. Koks buvo pirminis žmogaus būvis pagal Dievo sumanymą?

Sukurdamas vyrą ir moterį, Dievas apdovanojo juos leisdamas ypatingu būdu dalyvauti savo dieviškajame gyvenime, šventume ir teisme. Pagal Dievo sumanymą žmogus neturėjo nei kentėti, nei mirti. Be to, tobula darna viešpatavo pačiame žmoguje, tarp kūrinio ir Kūrėjo, vyro ir moters, taip pat tarp pirmosios žmonių poros ir visos kūrinijos. 374–379
384

Nuopuolis

73. Kaip suvoktina nuodėmės tikrovė?

385–389 Žmogaus istorijoje egzistuoja nuodėmė. Šią tikrovę pilnatviškai nušviečia tik dieviškasis Apreiškimas ir pirmiausia visų Išganytojas Kristus, kurio dėka malonė tapo dar apstesnė ten, kur buvo apstu nuodėmės.

74. Kas yra angelų nuopuolis?

391–395 Šiuo pasakymu parodoma, kad šėtonas ir kiti demonai, apie kuriuos kalbama Šventajame Rašte ir Bažnyčios Tradicijoje, Dievo sukurti kaip gerieji angelai, pavirto blogaisiais, savo laisvu ir neatšaukiamu pasirinkimu atmetę Dievą bei jo karalystę ir šitaip davę pradžią pragarui. Jie gundo žmogų prisidėti prie jų maišto prieš Dievą; tačiau Dievas Kristuje patvirtina savo neabejotiną pergalę prieš piktąjį.

75. Kokia yra žmogaus pirmosios nuodėmės esmė?

396–403 Velnio gundomas žmogus leido nuslopinti savo širdyje pasitikėjimą Kūrėju ir, nepakludamas Jam, panorė tapti „kaip Dievas“, tačiau be Dievo ir ne pagal Dievą (Pr 3, 5). Taip Adomas ir Ieva bei visi jų palikuonys tučtuojau prarado pirmąją šventumo ir teismo malonę.

76. Kas yra gimtoji nuodėmė?

404 Gimtoji nuodėmė, su kuria gimsta visi žmonės, yra pirmąją šventumo ir teismo stoka. Tai *igytoji*, o ne *padarytoji* nuodėmė, gimimo sąlygotas būvis, o ne asmeninis aktas. Dėl bendros visų žmonių kilmės ši nuodėmė Adomo palikuonims perduodama drauge su žmogiškąja prigimtimi „ne pakartojant, bet pratęsiant giminę“. Toks perdavimas tebėra slėpinys, kurio iki galo suvokti mes neįstengiamo.

77. Kokie yra kiti gimtosios nuodėmės padariniai?

Po gimtosios nuodėmės žmogiškoji prigimtis nebuvo visiškai sugadinta, tačiau buvo pažeistos jos prigimtinės galios, ji tapo pavaldi neišmanymui, kančiai, mirties galiai ir linksta į nuodėmę. Toks polinkis vadinamas *geismingumu*. 405–409
418

78. Ką Dievas darė po pirmosios nuodėmės?

Po pirmosios nuodėmės pasaulį užtvindė nuodėmės, tačiau Dievas nepaliko žmogaus mirties valdžioje. Priešingai, *Protoevangelijoje* (plg. Pr 3, 15) jis slėpingai paskelbė, kad blogis bus nugalėtas, o žmogus pakeltas iš nuopuolio. Taip pirmąkart paskelbta apie atpirkėją Mesiją. Štai kodėl nuopuolį drįstama vadinti *laimingąja kalte* (*felix culpa*), nes ji „susilaukė tokio didžio Atpirkėjo“ (Velyknakčio liturgija). 410–412
420

ANTRAS POSKYRIS

TIKIU Į JĖZŲ KRISTŲ, VIENATINĮ DIEVO SŪNŲ

79. Kokia yra Geroji Naujiena žmogui?

Tai mirusio ir prisikėlusio Jėzaus Kristaus, „gyvojo Dievo Sūnaus“ (Mt 16, 16), skelbimas. Karaliaus Erodo ir imperatoriaus Augusto laikais Dievas įvykdė Abraomui ir jo palikuonims duotą pažadą, atsiųsdamas „savo Sūnų, gimusį iš moters, pavaldų įstatymui, kad atpirktų esančius įstatymo valdžioje ir kad mes įgytume įsūnytę“ (Gal 4, 4–5). 422–424

80. Kaip sklinda Geroji Naujiena?

Nuo pat pradžios pirmieji mokiniai degte degė troškimu skelbti Jėzų Kristų, kad visi žmonės jį įtikėtų. Ir šiandien meilės kupinas Kristaus pažinimas žadina troškimą evangelizuoti ir katechizuoti, t. y. jo asmenyje atskleisti visą Dievo planą ir vesti žmoniją į bendrystę su juo. 425–429

„IR Į JĖZŲ KRISTŲ, VIENATINĮ JO SŪNŲ, MŪSŲ VIEŠPATĮ“

81. Ką reiškia vardas *Jėzus*?

430–435 Apreiškimo metu angelo duotas vardas *Jėzus* reiškia „Dievas iš-
452 gelbsti“. Taip išreiškiama tapatybė ir misija, nes „jis išgelbės savo tau-
tą iš nuodėmių“ (Mt 1, 21). Petro tvirtinimu, „neduota žmonėms po
dangumi kito vardo, kuriuo galėtume būti išgelbėti“ (Apd 4, 12).

82. Kodėl Jėzus vadinamas *Kristumi*?

436–440 Graikiškai *Kristus*, hebrajiškai *Mesijas*, reiškia „pateptasis“. Jėzus
453 yra Kristus, nes buvo pašvęstas Dievo, pateptas Šventosios Dvasios
savo atperkamajai misijai vykdyti. Jis yra Izraelio lauktasis Mesijas,
Tėvo atsiųstas į pasaulį. Jėzus priėmė Mesijo titulą ir patikslino jo
prasnę: jis „nužengė iš dangaus“ (Jn 3, 13), buvo nukryžiuotas, po
to prisikėlė, jis yra kenčiantis Viešpaties Tarnas, atėjęs „savo gyvybės
atiduoti kaip išpirkos už daugelį“ (Mt 20, 28). Iš vardo *Kristus* kilęs
mūsų vardas *krikščionys*.

83. Kokia prasme Jėzus yra *vienatinis Dievo Sūnus*?

441–445 Toks jis yra nepakartojama ir tobula prasme. Krikšto ir atsimai-
454 nymo metu Tėvo balsas apibūdina Jėzų kaip „mylimąjį Sūnų“. Pats
prisistatydamas kaip Sūnus, kuris „pažįsta Tėvą“ (Mt 11, 27), Jėzus
patvirtina savo nepakartojamą ir amžiną santykį su Dievu – savo Tė-
vu. Jis yra „viengimis Dievo Sūnus“ (plg. 1 Jn 4, 9), antrasis Trejybės
Asmuo. Jis yra apaštalų skelbimo šerdis: apaštalai regėjo „jo šlovę –
šlovę Tėvo viengimio Sūnaus“ (Jn 1, 14).

84. Ką reiškia titulas *Viešpats*?

446–451 Biblijoje šis titulas paprastai reiškia Dievą kaip Valdovą. Jėzus šį
455 titulą priskiria sau ir savo galia gamtai, demonams, nuodėmei bei
mirčiai, ypač Prisikėlimu, parodo savo dieviškąją valdžią. Pirmie-
ji krikščionių išpažinimai skelbia, kad Dievui Tėvui prideranti val-
džia, pagarba bei šlovė tinka ir Jėzui, kuriam Dievas „padovanojo

vardą, kilniausią iš visų vardų“ (Fil 2, 9). Jis pasaulio ir istorijos Viešpats, jam vieninteliam žmogus privalo visiškai palenkti savo asmeninę laisvę.

JĖZUS KRISTUS „PRASIDĖJO IŠ ŠVENTOSIOS DVASIOS, GIMĖ IŠ MERGELĖS MARIJOS“

85. Kodėl Dievo Sūnus tapo žmogumi?

Dievo Sūnus įsikūnijo Mergelės Marijos iščiose Šventosios Dvasios veikimu dėl mūsų, žmonių, ir dėl mūsų išganymo, t. y. kad mus, nusidėjėlius, sutaikintų su Dievu, kad supažindintų mus su jo begaline meile, kad būtų mums šventumo pavyzdys, kad „padarytų mus dieviškosios prigimties dalininkais“ (2 Pt 1, 4). 456–460

86. Ką reiškia žodis *Įsikūnijimas*?

Įsikūnijimu Bažnyčia vadina dieviškosios prigimties įstabios vienybės su žmogiškąja prigimtimi vienatiniame dieviškajame Žodžio Asmenyje slėpinį. Dievo Sūnus tapo „kūnu“ (Jn 1, 14), tapdamas tikru žmogumi, kad įgyvendintų mūsų išganymą. Tikėjimas Įsikūnijimu yra skiriamasis krikščionių tikėjimo ženklas. 461–463 483

87. Kaip Jėzus Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus?

Jėzus Kristus neatskiriamu būdu yra tikras Dievas ir tikras žmogus savo dieviškojo Asmens vienybėje. Jis, Dievo Sūnus, „gimęs, bet ne sukurtas, esantis tos pačios prigimties su Tėvu“, iš tiesų tapo žmogumi, mūsų broliu, kartu nepalieldamas būti Dievas, mūsų Viešpats. 464–467 469

88. Ko apie tai moko Chalkedono Susirinkimas (451 m.)?

Chalkedono Susirinkimas moko „išpažinti, kad Viešpats Jėzus Kristus yra vienas ir tas pats Sūnus, tobulas ir savo dievyste, ir savo žmogyste, tikras Dievas ir tikras žmogus, su protinga siela ir su kūnu, dieviškąja prigimtimi vienesmis su Tėvu, žmogiškąja prigimtimi 467

vienesmis su mumis, panašus į mus viskuo, išskyrus nuodėmę (plg. Žyd 4, 15); gimęs prieš visus amžius iš Tėvo kaip Dievas, o pastaraisiais laikais dėl mūsų ir dėl mūsų išganymo – kaip žmogus iš Mergelės Marijos, Dievo Gimdytojos“.

89. Kaip Bažnyčia perteikia Įsikūnijimo slėpinį?

464–469
479–481

Bažnyčia perteikia jį tvirtindama, kad Jėzus Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus, turintis dvi prigimtis – dieviškąją ir žmogiškąją, kurios nesumišusios, bet suvienytos Žodžio Asmenyje. Jėzaus žmogystėje viskas – stebuklai, kančia ir mirtis – turi būti priskirta jo dieviškajam Asmeniui, veikiančiam per prisiimtą žmogiškąją prigimtį.

„Viengimi Sūnau ir Dievo Žodi, būdamas nemirtingas, tu dėl mūsų išganymo teikeisi įsikūnyti Šventosios Dievo Motinos ir visada Mergelės Marijos iščiose. [...] Tu, kuris esi vienas iš Švenčiausiosios Trejybės, šlovinamas su Tėvu ir Šventąja Dvasia, išgelbėk mus!“ (Bizantijos apeigų šv. Jono Auksaburnio liturgija).

90. Ar žmogumi tapęs Dievo Sūnus turėjo sielą, kuriai būdingas žmogiškasis pažinimas?

470–474
482

Dievo Sūnus prisiėmė kūną su protinga žmogiškąja siela. Savo žmogiškuoju protu Jėzus daug išmoko per patirtį. Tačiau ir kaip žmogus Dievo Sūnus artimai ir tiesiogiai pažino Dievą Tėvą. Jis taip pat išvelgdavo slaptas žmonių mintis ir pilnatviškai pažino amžinuosius sumanymus, kurių apreikšti buvo atėjęs.

91. Kaip įsikūnijusiame Žodyje dera dvi valios?

475
482

Jėzus turi dieviškąją ir žmogiškąją valią. Savo žemiškajame gyvenime Dievo Sūnus žmogiškai norėjo to, ką kaip Dievas buvo nutaręs dėl mūsų išganymo su Tėvu ir Šventąja Dvasia. Kristaus žmogiškąją valią seka jo dieviškąja valia nesipriešindama ir neprieštaraudama, arba veikiau yra jai palenkta.

92. Ar Kristus turėjo tikrą žmogaus kūną?

Kristus prisimė tikrą žmogaus kūną, per kurį neregimasis Dievas tapo regimas. Todėl Kristus gali būti vaizduojamas ir gerbiamas šventuosiuose paveiksluose. 476–477

93. Ką vaizduoja Jėzaus Širdis?

Jėzus mus pažino ir pamilo žmogiškąją širdimi. Perverta dėl mūsų išganymo Jėzaus Širdis simbolizuoja begalinę meilę, kuria jis myli savo Tėvą ir kiekvieną žmogų. 478

94. „Prasidėjo iš Šventosios Dvasios...“ Ką reiškia šis pasakymas?

Jis reiškia, kad amžinąjį Sūnų Mergelė Marija pradėjo savo išsiose Šventosios Dvasios veikimu, nedalyvaujant vyrui. Apreiškimo metu angelas jai tarė: „Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs“ (Lk 1, 35). 484–486

95. „Gimė iš Mergelės Marijos...“ Kodėl Marija tikrai yra Dievo Motina?

Marija tikrai yra *Dievo Motina*, nes ji Jėzaus motina (Jn 2, 1; 19, 25). Iš tiesų tas, kuris buvo pradėtas Šventosios Dvasios veikimu ir tikrai tapo jos Sūnumi, yra amžinasis Dievo Tėvo Sūnus. Jis pats yra Dievas. 495
509

96. Ką reiškia *Nekaltasis Prasidėjimas*?

Dievas nuo amžių dovanai išrinko Mariją savo Sūnaus Motina. Kad galėtų atlikti šią misiją, ji buvo *nekaltai pradėta*. Tai reiškia, kad iš Dievo malonės ir dėl būsimų Jėzaus Kristaus nuopelnų Marija buvo apsaugota nuo gimtosios nuodėmės nuo pat savo prasidėjimo. 487–492
508

97. Kaip Marija bendradarbiauja dieviškajame išganymo plane?

Iš Dievo malonės Marija buvo apsaugota nuo bet kokios asmeninės nuodėmės per visą savo gyvenimą. Ji yra „malonėmis apdovanotoji“ (Lk 1, 28), „visiškai šventa“. Angelui paskelbus, kad ji pagimdysianti „Aukščiausiojo Sūnų“ (Lk 1, 32), Marija tam laisvai pritaria „tikėjimo 493–494
508–511

klusnumu“ (Rom 1, 5). Ji visiškai atsiduoda savo Sūnaus Jėzaus asmeniui bei veiklai ir visa savo siela priima dieviškąją išganymo valią.

98. Ką reiškia mergeliškasis Jėzaus pradėjimas?

496–498 503 Jis reiškia, kad Jėzus buvo pradėtas Mergelės iščiose vien Šventosios Dvasios galia, nedalyvaujant vyrui. Savo dieviškąja prigimtimi jis yra dangiškojo Tėvo Sūnus, o savo žmogiškąja prigimtimi – Marijos Sūnus, tačiau iš tiesų jis yra Dievo Sūnus abiem savo prigimtimis kaip vienas dieviškasis Asmuo.

99. Kokia prasme Marija yra *visada Mergelė*?

499–507 510–511 Ta prasme, kad ji „liko Mergelė pradėdama savo Sūnų, Mergelė gimdydama, Mergelė nešiodama, Mergelė žindydama, Mergelė motina, visada Mergelė“ (šv. Augustinas). Todėl, kaip priimta Šventajame Rašte, evangelijose „Jėzaus broliais ir seserimis“ vadinami artimi Jėzaus giminaičiai.

100. Kokių būdu dvasinė Marijos motinystė yra visuotinė?

501–507 511 Marija turi vienintelį Sūnų Jėzų, bet jos dvasinė motinystė jame apima visus žmones, kurių išganyti jis atėjo. Klusniai stovėdama šalia naujojo Adomo – Jėzaus Kristaus, Mergelė yra *naujoji Ieva*, tikroji gyvųjų motina, savo motiniškąja meile prisidedanti prie jų gimimo ir ugdymo malonės plotmėje. Mergelė ir Motina Marija yra Bažnyčios įvaizdis, tobuliausias jos įgyvendinimas.

101. Kokia prasme visas Kristaus gyvenimas yra *slėpinys*?

512–521 561–562 Visas Kristaus gyvenimas yra apreiškimas. Tai, kas žemiškajame Kristaus gyvenime regima, veda į jo *neregimąjį slėpinį*, ypač į jo *dieviškosios Sūnystės slėpinį*: „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą“ (Jn 14, 9). Kita vertus, nors išganytas pilnatviškai kyla iš Kryžiaus ir Prisikėlimo, visas Kristaus gyvenimas yra *išganymo slėpinys*, nes viso to, ką Jėzus darė, sakė ir kentėjo, tikslas buvo išgelbėti nupuolusį žmogų ir atkurti jo kaip Dievo vaiko pašaukimą.

102. Kaip pasaulis buvo rengiamas Jėzaus slėpiniams?

Pirmiausia daugelį amžių gyvavo ilgalaikė viltis, kurią iš naujo išgyvename švęsdami advento laiko liturgiją. Nesitenkindamas miglotu lūkesčiu, įdėtu į pagonių širdis, Dievas rengė savo Sūnaus atėjimą per visą Senąją Sandorą iki pat *Jono Krikštytojo* – paskutinio ir didžiausio iš pranašų. 522–524

103. Ko apie Jėzaus gimimo ir vaikystės slėpinius mokoma Evangelijoje?

Per *Kalėdas* dangaus šlovė pasireiškia kūdikio silpnumu. Jėzaus *apipjaustymas* yra jo priklausomybės žydų tautai ženklas ir mūsų Krikšto pirmavaizdis. *Epifanija* yra Izraelio Karaliaus Mesijo apsi-reiškimas visoms tautoms. Per *Jėzaus paaukojimą šventykloje* Simeono ir Onos asmenyse savo Išganytoją *pasitinka* visas lūkesčiu gyvenantis Izraelis. *Bėgimas į Egiptą* ir nekaltųjų vaikelių išžudymas skelbia, kad visas Kristaus gyvenimas bus paženklintas persekiojimo. Jo *grįžimas iš Egipto* primena Išėjimą ir parodo Jėzų kaip naująjį Mozę: jis yra tikrasis ir galutinis išlaisvintojas. 525–530
563–564

104. Ko moko paslėptasis Jėzaus gyvenimas Nazarete?

Per *paslėptąjį gyvenimą* Nazarete Jėzus pasilieka paprastos gyven-senos tyloje. Tai mums leidžia būti bendrystėje su juo kasdienio gyvenimo, supinto iš maldos, paprastumo, darbo ir šeimos meilės, šventume. Paklusimas Marijai ir tėviui Juozapui yra jo sūniškojo klusnumo savo Tėvui įvaizdis. Marija ir Juozapas Jėzaus slėpinį priima tikėjimu, nors ir ne visada jį suprasdami. 533–534
564

105. Kodėl Jėzus iš Jono priima „atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti“ (Lk 3, 3)?

Pradėdamas savo viešąjį gyvenimą ir užbėgdamas už akių savo mirties „krikštui“, nors ir būdamas be nuodėmės, jis, „Dievo avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę“ (Jn 1, 29), šitaip leidžiasi įskaitomas 535–537
565

tarp nusidėjėlių. Tėvas jį skelbia savo „mylimuoju Sūnumi“ (plg. Mt 3, 17), o Dvasia nusileidžia ant jo. Jėzaus krikštas yra mūsų Krikšto pirmavaizdis.

106. Ką atskleidžia Jėzaus gundymai dykumoje?

538–540 Jėzaus gundymai dykumoje atkartoja Adomo gundymą rojuje ir
566 Izraelio gundymus dykumoje. Šėtonas gundo Jėzų, išmėgindamas jo klusnumą Tėvo patikėtai misijai. Kristus, naujasis Adomas, atsilai-ko, ir ši pergalė skelbia jo kančios, aukščiausio jo sūniškosios mei-
lės klusnumo, pergalę. Bažnyčia vienijasi su šiuo slėpiniumi ypač *gavė-
nios* liturginiu laiku.

107. Kas kviečiamas įžengti į Jėzaus skelbtąją ir įgyvendintąją Dievo karalystę?

541–546 Įžengti į Dievo karalystę Jėzus kviečia visus žmones. Net blogiau-
567 sias nusidėjėlis raginamas atsiversti ir priimti begalinį Tėvo gailestin-
gumą. Jau čia, žemėje, karalystė priklauso tiems, kurie ją priima nuo-
lankia širdimi. Jiems apreiškiami jos slėpiniai.

108. Kodėl Karalystę Kristus atskleidžia ženklais ir stebuklais?

547–550 Jėzaus žodį lydi *ženklai ir stebuklai*, patvirtinantys, jog Karalystė
567 yra jame, Mesijoje. Jis išgydo kai kuriuos žmones, tačiau yra atėjęs ne
panaikinti visų blogybių šioje žemėje, bet pirmiausia išlaisvinti mus
iš nuodėmės vergijos. Demonų išvaymas skelbia, kad jo Kryžius nu-
galės „šio pasaulio kunigaikštį“ (Jn 12, 31).

109. Kokią valdžią savo Karalystėje Kristus patiki apaštalams?

551–553 Jėzus pasirenka *Dvylika*, būsimojus Prisikėlimo liudytojus. Jis
567 padaro juos savo misijos ir valdžios dalininkais, idant jie mokytų, at-
leistų nuodėmes, statdytų ir valdytų Bažnyčią. Šioje kolegijoje Pe-
tras gauna „karalystės raktus“ (Mt 16, 19) ir užima pirmąją vietą, gau-
damas misiją – saugoti tikėjimo visumą ir stiprinti savo brolius.

110. Ką reiškia Atsimainymas?

Per Atsimainymą pirmiausia pasirodo Trejybė: „Tėvas – savo balsu, Sūnus – savo žmogyste, Dvasia – spindinčiu debesiu“ (šv. Tomas Akvinietis). Su Moze ir Eliju kalbėdamasis apie savo „išėjimą“ (Lk 9, 31), Jėzus parodo, jog jo šlovė eina per Kryžių, ir iš anksto skelbia savo Prisikėlimą bei šlovingą grįžimą, kuris „pakeis mūsų vargingą kūną ir padarys jį panašų į [jo] garbingąjį kūną“ (Fil 3, 21). 554–556
568

„Tu atsimainei ant kalno, ir tavo mokiniai kiek pajėgdami žvelgė į tavo šlovę, Kristau Dieve, idant, išvydę tave nukryžiuotą, suprastų, jog tavo kančia buvo savanoriška, ir paskelbtų pasauliui, jog tu tikrai esi Tėvo spindesys“ (Bizantijos liturgija).

111. Kaip vyksta mesijinis įžengimas į Jeruzalę?

Atėjus laikui, Jėzus nusprendžia keliauti į Jeruzalę, pasirengęs kentėti savo kančią, mirti ir prisikelti. Kaip Karalius Mesijas, apreiškiantis Karalystės atėjimą, jis įžengia į miestą raitas ant asilaičio. Jį pasitinka vaikai, kurių šūksniai atkartojami Mišių *Sanctus* maldoje: „Garbė tam, kuris ateina Viešpaties vardu! *Osana* (išgelbėk mus)“ (Mt 21, 9). Šio įžengimo į Jeruzalę šventimu Bažnyčios liturgijoje prasideda Didžioji savaitė. 557–560
569–570

JĖZUS KRISTUS „KENTĖJO PRIE PONCIJAUS PILOTO,
BUVO PRIKALTAS PRIE KRYŽIAUS,
NUMIRĖS IR PALAIDOTAS“

112. Kuo svarbus yra Jėzaus Velykų slėpinys?

Jėzaus Velykų slėpinys, apimantis jo kančią, mirtį, prisikėlimą ir pašlovinimą, sudaro krikščionių tikėjimo branduolį, nes išganomasis Dievo planas buvo vieną kartą visiems laikams įgyvendintas jo Sūnaus Jėzaus Kristaus atperkamąja mirtimi. 571–573

113. Dėl kokių kaltinimų Jėzus buvo pasmerktas?

574–576 Kai kurie Izraelio vadovai kaltino Jėzų veikiant prieš Įstatymą, prieš Jeruzalės šventyklą ir pirmiausia prieš tikėjimą į vienintelį Dievą, nes jis skelbėsi esąs Dievo Sūnus. Todėl jie išdavė jį Pilotui, kad šis pasmerktų jį mirti.

114. Kokia buvo Jėzaus laikysena Izraelio Įstatymo atžvilgiu?

577–582 Jėzus nepanaikino Mozei ant Sinajaus kalno Dievo duoto Įstatymo, bet įvykdė, galutinai jį paaiškindamas. Jis yra dieviškasis Įstatymo Leidėjas, visiškai įvykdantis šį Įstatymą. Be to, savo kaip ištikimojo Tarno permaldaujamąją mirtimi jis aukoja vienintelę auką, galinčią atpirkti visus „pirmojoje Sandoroje padarytus nusižengimus“ (Žyd 9, 15).

115. Kokia buvo Jėzaus laikysena Jeruzalės šventyklos atžvilgiu?

583–586 Jėzus kaltintas priešišku šventyklai. Tačiau jis gerbė ją kaip savo „Tėvo namus“ (Jn 2, 16) ir joje išdėstė svarbią savo mokymo dalį. Bet kartu jis išpranašavo jos sugriovimą, susiedamas jį su savo mirtimi. Jėzus sakė pats esąs galutinė Dievo buveinė tarp žmonių.

116. Ar Jėzus prieštaravo Izraelio tikėjimui į vienatinį ir gelbstintį Dievą?

587–591 Jėzus niekada neprieštaravo tikėjimui į vienatinį Dievą, net atlikdamas aukščiausią dieviškąjį darbą, išpildantį mesijinius pažadus ir atskleidžiantį jo lygybę su Dievu, būtent atleisdamas nuodėmes. Jėzaus reikalavimas įtikėti jį ir atsiversti leidžia suvokti, kokia tragiškai nesupratinga buvo teismo taryba, nusprendusi, jog jis nusipelno mirties dėl piktžodžiavimo.

117. Kas yra atsakingas už Jėzaus mirtį?

595–598 Dėl Jėzaus kančios ir mirties negalima pakaltinti nei anuo metu, nei vėliau ir kitur gyvenusių žydų. Atpirkėjo kančių priežastis ir įrankis iš tiesų yra kiekvienas konkretus nusidėjėlis, t. y. kiekvienas

žmogus. Sunkiausia kaltė tų, kurie, ypač būdami krikščionys, dažnai įpuola į nuodėmę ir mėgaujasi nedorybėmis.

118. Kodėl Kristaus mirtis yra Dievo plano dalis?

Siekdamas sutaikinti su savimi visus dėl nuodėmės pasmerktus mirti žmones, Dievas iš meilės ryžosi atsiųsti savo Sūnų, kad šis atiduotų save mirčiai už nusidėjėlius. Paskelbta Senajame Testamente, pirmiausia kaip kenčiančio Tarno auka, Kristaus mirtis įvyko, „kaip skelbė Raštai“ 599–605 619

119. Kaip Kristus paaukėjo save Tėvui?

Visas Kristaus gyvenimas yra laisva auka Tėvui, vykdamas jo išganyimo planą. Jis atidavė savo gyvybę „kaip išpirką už daugelį“ (Mk 10, 45). Šitaip jis sutaikino su Dievu visą žmoniją. Jo kančia ir mirtis parodo, kad jo žmogystė buvo dieviškosios Meilės, trokštančios išganyti visus žmones, laisvas ir tobulas įrankis. 606–609 620

120. Kaip reiškiasi Jėzaus auka per Paskutinę vakarienę?

Savo kančios išvakarėse per Paskutinę vakarienę su apaštalais Jėzus užbėga už akių savo savanoriškam pasiaukojimui, t. y. iš anksto išreiškia jį ženklais ir įgyvendina: „Tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas“ (Lk 22, 19), „Tai yra mano kraujas [...], kuris už daugelį išliejamas“ (Mt 26, 28). Taip jis įsteigia Eucharistiją kaip savo aukos „atminimą“ (1 Kor 11, 25) ir kartu paskiria savo apaštalus Naujosios Sandoros kunigais. 610–611 621

121. Kas vyksta agonijos Getsemanėje metu?

Nepaisant pasibaisėjimo, kurį Dievo Sūnaus, „Gyvybės kūrėjo“ (Apd 3, 15), visiškai šventai žmogystei kelia mirtis, Dievo Sūnaus žmogiškoji valia susilieja su Tėvo valia: norėdamas mus išgelbėti, Jėzus imasi nešti mūsų nuodėmes savo kūnu, „tapdamas klusnus iki mirties“ (Fil 2, 8). 612

122. Kokie yra Kristaus aukos ant kryžiaus padariniai?

613–617 Jėzus laisvai paaukojo savo gyvybę kaip permaldavimo auką, t. y.
622–623 atlygino už mūsų kaltes visišku savo meilės klusnumu iki pat mirties. Ši Dievo Sūnaus „meilė iki galo“ (Jn 13, 1) sutaikina visą žmoniją su Tėvu. Tad Kristaus Velykų auka nepakartojamai, tobulai ir galutinai atperka visus žmones ir atveria jiems bendrystę su Dievu.

123. Kodėl Jėzus kviečia savo mokinius imti kryžių?

618 Kviesdamas savo mokinius imti savo kryžių ir sekti juo, Jėzus nori į savo atperkamąją auką įtraukti tuos, kurie pirmi naudojasi jos gėrybėmis.

124. Kokia buvo kape gulinčio Jėzaus kūno būklė?

624–630 Kristus tikrai mirė ir tikrai buvo palaidotas. Tačiau dieviškoji galia išsaugojo jo kūną nuo gedimo.

JĖZUS KRISTUS „NUŽENGĖ Į PRAGARUS, TREČIĄJĄ DIENĄ KĖLĖSI IŠ NUMIRUSIŲ“

125. Kas yra *pragarai*, į kuriuos nužengė Jėzus?

632–637 *Pragarai*, skirtingi nuo pasmerkųjų *pragaro*, buvo visų iki Kristaus mirusių, teisių ar nedorų žmonių būvis. Su savo dieviškuoju Asmeniu suvienyta siela Jėzus pragaruose pasiekė Atpirkėjo laukusius teisiuosius, kad jie pagaliau išvystų Dievą. Savo mirtimi nugalėjęs mirtį ir velnią, turintį „mirties valdžią“ (Žyd 2, 14), jis išlaisvino Atpirkėjo laukusius teisiuosius ir atvėrė jiems dangaus vartus.

126. Kokią vietą mūsų tikėjime užima Kristaus prisikėlimas?

631, 638 Jėzaus prisikėlimas yra mūsų tikėjimą į Kristų vainikuojanti tiesa ir drauge su Kryžiumi esminė Velykų slėpinio dalis.

127. Kokie ženklai liudija Jėzaus prisikėlimą?

639–644 Be esminio ženklo – tuščio kapo, Jėzaus prisikėlimą paliudijo
656–657 moterys, pirmos susitikusios su Kristumi ir apie tai paskelbusios

apaštalams. Po to Jėzus „pasirodė Kefui“ (Petru) ir paskui – Dvylikai. „Vėliau jis pasirodė iš karto daugiau negu penkiems šimtams brolių“ (1 Kor 15, 5–6) ir kitiems. Apaštalai nebūtų galėję prasimanyti prisikėlimo, nes jis atrodė jiems neįmanomas; iš tiesų Jėzus net priekaištavo jiems dėl netikėjimo.

128. Kodėl Prisikėlimas kartu yra ir transcendentinis įvykis?

Būdamas istorinis įvykis, kurį galima nustatyti ir paliudyti ženklaus bei liudijimais, Prisikėlimas kaip tikėjimo slėpinys peržengia ir pranoksta istoriją, nes jis yra Kristaus žmogystės įžengimas į Dievo šlovę. Dėl šios priežasties prisikėlęs Kristus pasirodo ne pasauliui, bet savo mokiniams, padarydamas juos savo liudytojais žmonėms. 647
656–657

129. Kokia yra prisikėlusio Jėzaus kūno būklė?

Kristaus prisikėlimas nebuvo grįžimas į žemiškąjį gyvenimą. Jo prisikėlęs kūnas yra tas, kuris buvo nukryžiuotas ir turi kančios žymes, tačiau nuo šiol dalyvauja dieviškajame gyvenime, pasižymėdamas pašlovintojo kūno savybėmis. Todėl prisikėlęs Kristus gali visiškai laisvai pasirodyti savo mokiniams įvairiais aspektais, kaip norėdamas ir kur norėdamas. 645–646

130. Koku būdu Prisikėlimas yra Švenčiausiosios Trejybės veiksmas?

Kristaus prisikėlimas yra transcendentinis Dievo veiksmas. Trys Asmenys taip veikia drauge, kaip jiems būdinga: Tėvas parodo savo galią, Sūnus „vėl pasiima“ (Jn 10, 17) laisvai paaukotą gyvybę, iš naujo suvienydamas savo sielą su kūnu, o Šventoji Dvasia jam teikia gyvybę ir jį pašlovina. 648–650

131. Kokia yra Prisikėlimo prasmė ir išganomoji reikšmė?

Prisikėlimas yra Įsikūnijimo viršūnė. Juo patvirtinama Kristaus dievybė, taip pat visa, ką jis darė ir ko mokė. Juo įgyvendinami visi mums duoti dieviškieji pažadai. Be to, Prisikėlusysis nuodėmės ir 651–655
658

mirties nugalėtojas yra mūsų nuteisinimo ir mūsų prisikėlimo pagrindas. Nuo tada Prisikėlimas laiduoja mums išsūnytės malonę – tikrą dalyvavimą viengimio Sūnaus gyvenime; laikų pabaigoje jis prikelis mūsų kūną.

JĖZUS „IŽENGĖ Į DANGŲ, SĖDI VISAGALIO DIEVO TĖVO DEŠINĖJE“

132. Ką išreiškia Žengimas į dangų?

659–667 Po keturiasdešimt dienų, per kurias Kristus pasirodydavo savo apaštalams paprastais žmogiškaisiais bruožais, dengusiais Prisikėlusiojo šlovę, jis užžengė į dangų ir atsisėdo Tėvo dešinėje. Jis yra Viešpats, su savo žmogyste nuo tol karaliaujantis amžinojoje Dievo Sūnaus šlovėje ir nepaliaujamai mus užtariantis Tėvui. Jis siunčia mums savo Dvasią ir teikia mums vilties vieną dieną susitikti su juo ten, kur jis yra parengęs mums vietą.

„IŠ TEN ATEIS GYVŪJŲ IR MIRUSIŪJŲ TEISTI“

133. Kaip Viešpats Jėzus karaliauja šiandien?

668–674 Pašlovintasis Kristus, pasaulio ir istorijos Viešpats, Bažnyčios
680 Galva, slėpiningai lieka žemėje, kur jo karalystė kaip ūglis ir pradžia jau egzistuoja Bažnyčioje. Vieną dieną jis šlovingai ateis, bet mes nežinome kada. Štai kodėl gyvename budėdami ir meldamiesi: „Ateik, Viešpatie“ (Apr 22, 20).

134. Kaip vyks šlovingasis Viešpaties atėjimas?

675–677 Šlovingąjį Kristaus atėjimą po paskutinio šio praeinančio pasaulio
680 kosminio sukrėtimo lydės Dievo triumfas paruzijoje ir Paskutinis teismas. Taip bus įgyvendinta Dievo karalystė.

135. Kaip Kristus teis gyvuosius ir mirusiuosius?

678–679 Kristus teis galia, kurią gavo kaip žmonių išganyti atėjęs pasaulio
681–682 Atpirkėjas. Bus atskleistos širdžių paslaptys, taip pat kiekvieno elgsena Dievo ir artimo atžvilgiu. Kiekvienas žmogus pagal savo darbus

gaus gyvenimo pilnatvę arba bus amžinai pasmerktas. Taip tikrove taps „Kristaus pilnatvė“ (Ef 4, 13), kurioje „Dievas bus viskas visame kame“ (1 Kor 15, 28).

TREČIAS POSKYRIS

TIKIU Į ŠVENTĄJĄ DVASIĄ

„TIKIU Į ŠVENTĄJĄ DVASIĄ“

136. Ką Bažnyčia nori pasakyti, išpažindama: „Tikiu į Šventąją Dvasią“?

Tikėti į Šventąją Dvasią reiškia išpažinti trečiąjį Švenčiausiosios Trejybės Asmenį, kylantį iš Tėvo ir Sūnaus, „su Tėvu ir Sūnumi garbinamą ir šlovinamą“. Dvasia atsiųsta „į mūsų širdis“ (Gal 4, 6), kad gautume naują Dievo vaikų gyvenimą. 683–686

137. Kodėl Sūnaus ir Dvasios misija neatskiriama?

Nedalioje Trejybėje Sūnus ir Dvasia yra skirtingi, bet neatskiriama. Iš tiesų nuo laikų pradžios iki pabaigos Tėvas, siųsdamas Sūnų, siunčia ir savo Dvasią, vienijančią mus su Kristumi per tikėjimą, idant mes kaip įsūniai galėtume kreiptis į Dievą „Tėvė“ (Rom 8, 15). Dvasia yra neregima, bet ją pažįstame iš jos veikimo, kai ji mums apreiškia Žodį ir veikia Bažnyčioje. 687–690
742–743

138. Kaip vadinama Šventoji Dvasia?

Šventoji Dvasia yra tikrasis trečiojo Švenčiausiosios Trejybės Asmens vardas. Jėzus vadina ją taip pat Parakletu (Guodėju, Užtarėju) ir Tiesos Dvasia. Naujajame Testamente ji dar vadinama Kristaus Dvasia, Viešpaties Dvasia, Dievo Dvasia, garbės Dvasia, pažadėtąja Dvasia. 691–693

139. Kokiais simboliais vaizduojama Šventoji Dvasia?

Jų daug: iš pervertos Kristaus širdies trykštantis ir pakrikštytųjų troškulį malšinantis *gyvasis vanduo*; *patepimas* aliejumi kaip sakramentinis Sutvirtinimo ženklas; *ugnis*, perkeičianti tai, ką paliečia; 694–701

tamsus ar švytintis *debesis*, kuriame apsieiškia dieviškoji šlovė; *rankų uždėjimas*, kuriuo suteikiama Šventoji Dvasia; per Kristaus krikštą ant jo nusileidžiantis ir pasiliekančias *balandis*.

140. Ką reiškia tai, kad Dvasia „kalbėjusi per pranašus“?

687–688 Sąvoka *pranašai* čia žymi tuos, kuriuos Šventoji Dvasia įkvėpė
702–706 kalbėti Dievo vardu. Senojo Testamento pranašystės Dvasia visiškai
743 įgyvendina Kristuje, kurio slėpinį atskleidžia Naujajame Testamente.

141. Kaip Dvasia veikia Jone Krikštytojuje?

717–720 Dvasia pripildo paskutinį Senojo Testamento pranašą Joną Krikštytoją, jos veikimu jis siunčiamas „prirengti Viešpačiui tobulą tautą“ (Lk 1, 17) ir skelbti Dievo Sūnaus Kristaus, ant kurio jis matė nužengiant bei pasiliekančias Dvasią ir „kuris krikštys Šventąją Dvasią“ (Jn 1, 33), atėjimą.

142. Kaip Dvasia veikia Marijoje?

721–726 Marijoje Šventoji Dvasia įgyvendina Kristaus atėjimo lūkesčius ir
744 pasirengimą tam Senajame Testamente. Dvasia ypatingu būdu pripildo ją malonės ir padaro jos mergeliškumą vaisingą, kad į pasaulį galėtų ateiti įsikūnijęs Dievo Sūnus. Dvasia padaro Mariją „viso Kristaus“, t. y. Kristaus kaip Galvos ir Bažnyčios kaip jo Kūno, Motina. Sekminių dieną Bažnyčios pasirodymu Dvasiai pradendant „paskutinius laikus“, Marija yra kartu su Dvylika.

143. Koks yra santykis tarp Dvasios ir Kristaus Jėzaus jo žemiškojoje misijoje?

727–730 Dievo Sūnus savo žmogystėje Dvasios patepimu pašvenčiamas
745–746 Mesiju nuo pat Įsikūnijimo. Mokydamas jis apreiškia Dvasią, išpildydamas tėvams duotąjį pažadą, ir, kvėpdamas į apaštalus po Prisikėlimo, perduoda ją gimstančiai Bažnyčiai.

144. Kas įvyksta per Sekmines?

Per Sekmines, praėjus penkiasdešimt dienų po Prisikėlimo, pašlovintas Jėzus Kristus gausiai išlieja Dvasią ir apreiškia ją kaip dieviškąjį Asmenį. Taip iki galo apreiškiamą Švenčiausioji Trejybė. Kristaus ir Dvasios misija tampa Bažnyčios misija; ji siunčiama skelbti ir skleisti trejybės bendrystės slėpinį. 731–732
738

„Regėjome tikrąją Šviesą, gavome dangiškąją Dvasią, radome tikrąjį tikėjimą; garbiname nedaliąją Trejybę, nes ji mus išgelbėjo“ (Bizantijos liturgija, Sekminių troparas).

145. Ką Bažnyčioje veikia Dvasia?

Dvasia ugdo, gaivina ir šventina Bažnyčią. Meilės Dvasia gražina pakrikštytiesiems dėl nuodėmės prarastą panašumą į Dievą ir leidžia jiems gyventi Kristuje patį Švenčiausiosios Trejybės gyvenimą. Ji siunčia juos liudyti Kristaus tiesą ir nustato jų tarpusavio pareigas, kad visi neštų „Dvasios vaisių“ (Gal 5, 22). 733–741
747

146. Kaip Kristus ir jo Dvasia veikia tikinčiųjų širdyse?

Kristus per sakramentus savo Kūno nariams perduoda Dvasią ir Dievo malonę, duodančią naujojo gyvenimo pagal Dvasią vaisių. Šventoji Dvasia taip pat yra maldos Mokytoja. 738–741

TIKIU „ŠVENTĄJĄ VISUOTINĘ BAŽNYČIĄ“

Bažnyčia Dievo plane

147. Ką reiškia žodis *Bažnyčia*?

Juo žymima tauta, Dievo sušaukta ir suburta iš visų žemės pakraščių, kad sudarytų susirinkimą tų, kurie tikėjimu ir Krikštu tampa Dievo vaikai, Kristaus nariais ir Šventosios Dvasios šventove. 751–752
777, 804

148. Kokiais kitais vardais ir įvaizdžiais Biblijoje apibūdinama Bažnyčia?

753–757 Šventajame Rašte randame daugybę įvaizdžių, atskleidžiančių vienas kitą papildančius Bažnyčios slėpinio aspektus. Senajame Testamente pirmenybė teikiama su *Dievo tauta* susijusiems įvaizdžiams; Naujajame Testamente daugiau įvaizdžių, siejamų su Kristumi – šios tautos, kuri yra jo Kūnas, Galva; taip pat pasitaiko įvaizdžių iš piemenų (avidė, kaimenė, avys) ir žemdirbių (laukas, alyvmedis, vynu medis) gyvenimo, statinių (buveinė, akmuo, šventykla) ir šeimos (sužadėtinė, motina, šeima) srities.

149. Kokia yra Bažnyčios pradžia ir atbaiga?

758–766 Amžinajame Dievo plane Bažnyčia turi pradžią ir atbaigą. Senojoje Sandoroje ji buvo rengiama Izraelio išrinkimu, tapusio būsimo visų tautų subūrimo ženklu. Įsteigta Jėzaus Kristaus žodžiais ir veiksmais, Bažnyčia buvo įgyvendinta pirmiausia per jo atperkamąją mirtį ir prisikėlimą. Po to Šventosios Dvasios išliejimu per Sekmines ji buvo apreikšta kaip išganymo slėpinys. Laikų pabaigoje ji bus atbaigta kaip visų atpirktųjų dangiškasis susirinkimas.

150. Kokia yra Bažnyčios misija?

767–769 Bažnyčios misija yra skelbti ir visose tautose steigti Jėzaus Kristaus pradėtąjį Dievo karalystę. Bažnyčia žemėje yra šios išganomosios karalystės ūglis ir pradžia.

151. Kokia prasme Bažnyčia yra slėpinys?

770–773 Bažnyčia yra slėpinys, nes jos regimojoje tikrovėje yra ir veikia dvasinė dieviškoji tikrovė, įžiūrima vien tikėjimo akimis.

152. Ką reiškia, kad Bažnyčia yra visuotinis išganymo sakramentas?

774–776 Tai reiškia, kad ji yra visos žmonijos sutaukinimo ir bendrystės su Dievu, taip pat visos žmonių giminės vienybės ženklas ir priemonė.

Bažnyčia – Dievo tauta, Kristaus Kūnas, Šventosios Dvasios šventovė

153. Kodėl Bažnyčia yra Dievo tauta?

Bažnyčia yra Dievo tauta, nes jis panorė pašventinti ir išganyti žmones ne pavieniui, bet sudaręs iš jų vieną tautą, suvienytą Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vienybėje. 781
802–804

154. Kokios yra Dievo tautos ypatybės?

Šios tautos, kurios nariu tampama per tikėjimą į Kristų ir per Krikštą, *pradas* yra Dievas Tėvas, *galva* – Jėzus Kristus, *būvis* – Dievo vaikų orumas ir laisvė, *įstatymas* – naujasis meilės įsakymas, *misija* – būti žemės druska ir pasaulio šviesa, *tikslas* – jau prasidėjusi žemėje Dievo karalystė. 782

155. Kokia prasme Dievo tauta dalyvauja trejojoje Kristaus veikloje: kunigiškojoje, pranašiškojoje ir karališkojoje?

Dievo tauta dalyvauja Kristaus *kunigiškojoje* veikloje, nes pakrikštytieji Šventosios Dvasios pašvenčiami aukoti dvasines aukas; ji dalyvauja jo *pranašiškojoje* veikloje, nes, remdamasi antgamtiniu tikėjimo jausmu, nepriekaištingai prisiriša prie tikėjimo, gilina ir liudija jį; ji dalyvauja jo *karališkojoje* veikloje tarnaudama ir tai darydama seka Jėzumi Kristumi, kuris, būdamas visatos Valdovas, tapo visų, pirmiausia vargdienių ir kenčiančiųjų, tarnu. 783–786

156. Kokiu būdu Bažnyčia yra Kristaus kūnas?

Miręs ir prisikėlęs Kristus per Šventąją Dvasią artimai suvienija tikinčiuosius su savimi. Tikintieji į Kristų, suvienyti su juo pirmiausia Eucharistijoje, per tai būna tarpusavyje suvienyti meilėje ir sudaro vieną kūną – Bažnyčią, kurios vienybė įgyvendinama jos narių ir pareigų įvairove. 787–791
805–806

157. Kas yra šio Kūno Galva?

792-795 Kristus „yra Kūno – Bažnyčios galva“ (Kol 1, 18). Bažnyčia gyve-
807 na iš jo, jame ir jam. Kristus ir Bažnyčia sudaro „visą Kristų“ (šv. Au-
gustinas). „Galva ir nariai yra tarsi vienas mistinis asmuo“ (šv. To-
mas Akvinietis).

158. Kodėl sakoma, kad Bažnyčia yra Kristaus Sužadėtinė?

796 Todėl, kad Viešpats pats save pavadino „Jaunikiu“ (Mk 2, 19), pa-
808 milusiu Bažnyčią ir susisaisčiusiu su ja amžinąja Sandora. Jis atidavė
save jai, kad galėtų nuplauti ją savo krauju bei „pašventinti“ (Ef 5, 26)
ir padaryti vaisinga visų Dievo vaikų motina. Sąvoka *kūnas* atsklei-
džia *galvos* ir *narių* vienybę, o sąvoka *sužadėtinė* pabrėžia jūdvių
skirtingumą asmeniniame santykiuje.

159. Kodėl sakoma, kad Bažnyčia yra Šventosios Dvasios šventovė?

797-798 Todėl, kad Šventoji Dvasia gyvena Kūne, kuris yra Bažnyčia, jos
809-810 Galvoje ir nariuose; be to, Dievo žodžiu, sakramentais, dorybėmis ir
charizmomis ji statydinga Bažnyčią meilėje.

„Kas mūsų dvasia ar, kitaip tariant, siela yra mūsų kūno na-
riams, tas Šventoji Dvasia yra Kristaus nariams, Kristaus kū-
nui, t. y. Bažnyčiai“ (šv. Augustinas).

160. Kas yra charizmos?

799-801 Charizmos yra ypatingos Šventosios Dvasios dovanos, pavie-
niam asmenims dalijamos žmonių labui, pasaulio poreikiams ir pir-
miausia Bažnyčios statydinimui. Jas tirti turi Magisteriumas.

Bažnyčia yra viena, šventa, visuotinė ir apaštališka

161. Kodėl Bažnyčia yra viena?

813-815 Bažnyčia yra *viena*, nes jos pradas ir pavyzdys yra vieno Dievo vie-
866 nybė Asmenų Trejybėje; Bažnyčios steigėjas ir Galva – Jėzus Kristus,

vėl suburiantis visas tautas į vieną kūną; jos siela – Šventoji Dvasia, suvienijanti visus tikinčiuosius į bendrystę Kristuje. Ji turi vieną tikėjimą, vieną sakramentinį gyvenimą, vieną apaštališkąją įpėdinystę, vieną bendrą viltį, vieną ir tą pačią meilę.

162. Kur laikosi vienatinė Kristaus Bažnyčia?

Kaip pasaulyje įsteigta ir sutvarkyta bendrija, vienintelė Kristaus Bažnyčia laikosi (*subsistit in*) Katalikų Bažnyčioje, valdomoje Petro įpėdinio ir bendrystėje su juo esančių vyskupų. Tik per ją galima pasiekti išganymo priemonių pilnatvę, nes visas Naujosios Sandoros gėrybes Viešpats patikėjo vienai apaštalų kolegijai, kurios galva yra Petras. 816-870

163. Kaip traktuotini krikščionys nekatalikai?

Bažnyčiose ir bažnytinėse bendruomenėse, atsiskyrusiose nuo višiškos bendrystės su Katalikų Bažnyčia, galima aptikti daug pašventinimo ir tiesos elementų. Visos šios gėrybės kyla iš Kristaus ir kreipia į visuotinę vienybę. Šių Bažnyčių ir bendrijų nariai Krikštu yra įtraukti į Kristų; todėl mes pripažįstame juos broliais. 817-819

164. Kaip įsipareigoti krikščionių vienybės labui?

Troškimas atkurti visų krikščionių vienybę yra Kristaus dovana ir Šventosios Dvasios raginimas. Jis saisto visą Bažnyčią ir reiškiasi per širdies atsivertimą, maldą, tarpusavio brolišką pažinimą, teologinį dialogą. 820-822 866

165. Kokia prasme Bažnyčia yra šventa?

Bažnyčia yra šventa, nes jos steigėjas – Švenčiausiasis Dievas. Kristus atidavė save dėl jos, norėdamas ją pašventinti ir ją pačią padaryti šventinančią. Šventoji Dvasia gaivina ją meile. Joje glūdi išganymo priemonių pilnatvė. Šventumas yra kiekvieno jos nario pašaukimas ir visų jos narių veiklos tikslas. Bažnyčiai priklauso Mergelė Marija ir nesuskaitomi šventieji kaip jos pavyzdžiai ir užtarėjai. Iš Bažnyčios 823-829 867

šventumo gauna pašventinimą jos vaikai, čia, žemėje, pripažįstantys esą nusidėjėliai, visada reikalingi atsivertimo ir išskaistinimo.

166. Kodėl Bažnyčia vadinama *visuotine*?

830–831
868 Bažnyčia yra *visuotinė*, t. y. *katalikiška*, nes joje yra Kristus. „Kur Jėzus Kristus, ten ir visuotinė Bažnyčia“ (šv. Ignatas Antiochietis). Ji skelbia tikėjimo visumą ir vientisumą. Ji turi ir tvarko išganyimo priemonių pilnatvę. Ji pasiūsta su užduotimi į visas tautas, visus laikus ir kiekvieną jiems priklausančią kultūrą.

167. Ar katalikiška yra *dalinė* Bažnyčia?

832–835 Katalikiška yra kiekviena *dalinė* Bažnyčia (t. y. *vyskupija* arba *eparchija*), kurią sudaro krikščionių bendruomenė, esanti tikėjimo ir sakramentų bendrystėje su vyskupu, išventintu pagal apaštališkąją įpėdinystę, ir su Romos Bažnyčia, „pirmaujančia meilėje“ (šv. Ignatas Antiochietis).

168. Kas priklauso visuotinei Bažnyčiai?

836–838 Visuotinei Dievo tautos vienybei įvairiais būdais priklauso arba priskirti visi žmonės. Katalikų Bažnyčiai pilnatviškai priklauso tas, kas yra susivienijęs su ja tikėjimo išpažinimo, sakramentų, bažnytinio valdymo ir bendrystės ryšiais, turėdamas Kristaus Dvasią. Pakrikštytieji, pilnatviškai neįgyvendinantys šios katalikiškos vienybės, palaiko tam tikrą, nors ir netobulą, bendrystę su Katalikų Bažnyčia.

169. Kaip visuotinė Bažnyčia susijusi su žydų tauta?

839–840 Katalikų Bažnyčia pripažįsta esanti susijusi su žydų tauta, nes Dievas pasirinko šią tautą pirma kitų priimti jo žodį. Žydų tauta turi „įvaikystę, garbę, sandoras, įstatymų leidybą, Dievo garbinimą ir pažadus; jiems priklauso protėviai, ir iš jų kūno atžvilgiu yra kilęs Kristus“ (Rom 9, 4–5). Skirtingai negu kitos nekrikščionių religijos, žydų tikėjimas jau yra atsakas į Dievo Apreiškimą Senojoje Sandoroje.

170. Koks ryšys yra tarp visuotinės Bažnyčios ir nekrikščionių religijų?

Tas ryšys pirmiausia kyla iš visos žmonių giminės kilmės ir tikslo bendrumo. Katalikų Bažnyčia pripažįsta, jog visa, ką gero ir teisingo turi kitos religijos, ateina iš Dievo, yra jo tiesos spindulys, gali parengti priimti Evangeliją ir patraukti į žmonijos vienybę Kristaus Bažnyčioje. 841-845

171. Ką reiškia teiginys: „Už Bažnyčios nėra išganymo“?

Tai reiškia, kad visas išganymas kyla iš Kristaus kaip Galvos per Bažnyčią kaip jo Kūną. Todėl negali būti išganyti žinantys, kad Bažnyčia įsteigta Kristaus ir būtina išganymui, bet nenorintys į ją įsijungti ir joje pasilikti. Kita vertus, Kristaus ir jo Bažnyčios dėka amžinąjį išganymą gali pasiekti be savo kaltės nepažįstantys Kristaus Evangelijos ir jo Bažnyčios, tačiau nuoširdžiai ieškantys Dievo ir, malonės veikiam, besistengiantys vykdyti per sąžinės balsą atpažįstamą jo valią. 846-848

172. Kodėl Bažnyčia privalo skelbti Evangeliją visam pasauliui?

Todėl, kad Kristus liepė: „Eikite ir padarykite mano mokiniiais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28, 19). Šio misijinio Viešpaties įsakymo šaltinis yra amžinoji Dievo meilė; jis atsiuntė savo Sūnų ir savo Dvasią, nes „trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (1 Tim 2, 4). 849-851

173. Koku būdu Bažnyčia yra misijinė?

Šventosios Dvasios vadovaujama Bažnyčia tęsia paties Kristaus misiją istorijoje. Todėl krikščionys privalo visiems skelbti Kristaus atneštą Gerąją Naujieną, sekdami jo keliu ir pasirengę aukotis net iki kankinystės. 852-856

174. Kodėl Bažnyčia yra apaštališka?

Bažnyčia yra apaštališka dėl savo kilmės, būdama pastatydinta „ant apaštalų pamato“ (Ef 2, 20), dėl savo mokymo, kuris yra apaštalų 857 869

mokymas, dėl savo *sandaros*, nes iki Kristaus grįžimo ji mokoma, šventinama ir vadovaujama apaštalu per jų įpėdinius vyskupus bendrystėje su Petro įpėdiniu.

175. Kokia yra apaštalu misijos esmė?

858–861 Žodis *apaštalas* reiškia pasiuntinį. Tėvo Pasiuntinys Jėzus pasišaukė dvylika mokinių ir paskyrė apaštalais, padarydamas juos rinktiniais savo prisikėlimo liudytojais ir savo Bažnyčios pamatu. Jis pavedė jiems tęsti jo misiją, tardamas: „Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu“ (Jn 20, 21), ir pažadėjo būti su jais iki pasaulio pabaigos.

176. Kas yra apaštališkoji įpėdinystė?

861–865 Apaštališkoji įpėdinystė yra apaštalu misijos ir valdžios perdavimas jų įpėdiniams vyskupams per Šventimų sakramentą. Dėl tokio perdavimo Bažnyčia išlaiko tikėjimo ir gyvenimo bendrystę su savo ištakomis, visą savo apaštalavimą per ilgus šimtmečius skirdama skleisti Kristaus karalystę žemėje.

Tikintieji: hierarchija, pasauliečiai, pašvęstasis gyvenimas

177. Kas yra tikintieji?

871–872 Tikintieji yra tie, kurie, per Krikštą įtraukti į Kristų, yra tapę Dievo tautos nariais. Jie pašaukti vykdyti Dievo patikėtą Bažnyčiai misiją, kiekvienas pagal savo padėtį dalyvaudami Kristaus kunigiškojoje, pranašiškojoje ir karališkojoje veikloje. Jie visiškai lygūs tarpusavyje pagal Dievo vaikų kilnumą.

178. Iš ko sudaryta Dievo tauta?

873 Dieviškuoju įsteigimu Bažnyčioje yra *išventintųjų tarnautojų*, ga-
934 vusių Šventimų sakramentą ir sudarančių Bažnyčios hierarchiją. Kiti tikintieji vadinami *pasauliečiais*. Ir tarp vienu, ir tarp kitų yra tikinčiųjų, *pašvęstųjų* Dievui ypatingu būdu – išpažįstančių evangelinius patarimus: celibato skaistumą, neturtą ir klusnumą.

179. Kodėl Kristus įsteigė bažnytinę hierarchiją?

Kristus įsteigė bažnytinę hierarchiją, idant ši jo vardu ganytų Dievo tautą, ir dėl to suteikė jai valdžią. Ją sudaro išventintieji tarnautojai: vyskupai, kunigai ir diakonai. Dėl Šventimų sakramento vyskupai ir kunigai tarnaudami veikia Kristaus kaip Galvos vardu ir atstovaudami jo asmeniui; diakonai tarnauja Dievo tautai žodžio, liturgijos ir meilės *diakonija* (tarnystė). 874–876 935

180. Kaip įgyvendinamas bažnytinės tarnybos kolegialumas?

Kristaus išrinktų ir pasiųstų dvylikos apaštalų pavyzdžiu bažnytinės hierarchijos narių vienybė skirta visų tikinčiųjų bendrystei. Kiekvienas vyskupas tarnauja kaip vyskupų kolegijos narys bendrystėje su popiežiumi, kartu su juo rūpindamasis visuotine Bažnyčia. Kunigai tarnauja kaip dalinės Bažnyčios kunigijos nariai bendrystėje su savo vyskupu ir jo vadovaujami. 877

181. Kodėl bažnytinė tarnyba yra ir asmeninio pobūdžio?

Bažnytinė tarnyba yra ir asmeninio pobūdžio dėl to, kad Šventimų sakramento galia kiekvienas yra atsakingas asmeniškai jį pašaukusiam ir misiją jam patikėjusiam Kristui. 878–879

182. Kokia yra popiežiaus misija?

Popiežius, Romos vyskupas ir šventojo Petro įpėdinis, yra nuolatinis ir regimasis Bažnyčios vienybės pradas ir pamatas. Jis yra Kristaus vikaras, vyskupų kolegijos galva ir visos Bažnyčios ganytojas, dieviškuoju įsteigimu turintis joje pilnatvišką, aukščiausią, tiesioginę ir visuotinę valdžią. 881–882 936–937

183. Kokia yra vyskupų kolegijos užduotis?

Bendrystėje su popiežiumi ir visada su juo vyskupų kolegija taip pat vykdo aukščiausią ir pilnatvišką valdžią Bažnyčioje. 883–885

184. Kaip vyskupai įgyvendina mokymo misiją?

888–890
939 Bendrystėje su popiežiumi vyskupai kaip Kristaus autoritetu įgalioti tikri apaštalų tikėjimo liudytojai privalo visiems ištikimai ir autoritetingai skelbti Evangeliją. Dievo tauta tvirtai laikosi tikėjimo, remdamasi antgamtiniu tikėjimo jausmu ir vadovaujama gyvojo Bažnyčios Magisteriumo.

185. Kada pasireiškia Magisteriumo neklystamumas?

891 Neklystamumas pasireiškia tada, kai Romos popiežius, kaip aukščiausias Bažnyčios ganytojas, savo valdžios galia arba vyskupų kolegija bendrystėje su popiežiumi, ypač susirinkusi į visuotinį Susirinkimą, galutiniu aktu skelbia mokymą tikėjimo ar moralės klausimais ir kai popiežius ir vyskupai paprastajame magisteriume sutartinai pateikia kokį nors mokymą kaip galutinį. Šio mokymo privalo laikytis kiekvienas tikintysis su tikėjimo klusnumu.

186. Kaip vyskupai atlieka šventinimo tarnybą?

893 Vyskupai šventina Bažnyčią, dalydami Kristaus malonę per žodžio ir sakramentų tarnybą, ypač per Eucharistiją, taip pat savo malda, pavyzdžiu ir darbu.

187. Kaip vyskupai vykdo valdymo pareigą?

894–896 Kiekvienas vyskupas kaip vyskupų kolegijos narys drauge su kitais vyskupais, esančiais vienybėje su popiežiumi, kolegialiai rūpinasi visomis dalinėmis Bažnyčiomis ir visa Bažnyčia. Jam patikėtajai daliai Bažnyčiai vyskupas vadovauja jam būdingos, paprastos ir tiesioginės šventosios valdžios galia Gerojo Ganytojo Kristaus vardu bendrystėje su visa Bažnyčia ir vadovaujamas Petro įpėdinio.

188. Koks yra tikinčiųjų pasauliečių pašaukimas?

897–900
940 Tikintys pasauliečiai pašaukti ieškoti Dievo karalystės, pagal Dievo valią aiškindami ir tvarkydami laikinuosius dalykus. Taip jie įgyvendina visų pakrikštytųjų pašaukimą šventumui ir apaštalavimui.

189. Kaip tikintieji pasauliečiai dalyvauja Kristaus kunigiškojoje tarnyboje?

Jie dalyvauja joje, kaip dvasinę auką, „priimtinaą Dievui per Jėzų Kristų“ (1 Pt 2, 5), aukodami, pirmiausia Eucharistijoje, visą savo gyvenimą – veiklą, maldas, apaštalavimo užmojus, šeimos gyvenimą, kasdienį darbą, kantriai pakeliamus gyvenimo sunkumus ir kūno bei dvasios atgaivą. Taip Kristui atsidavę ir Šventosios Dvasios pašvęsti pasauliečiai aukoja Dievui patį pasaulį. 901–903

190. Kaip jie dalyvauja jo pranašiškojoje tarnyboje?

Jie dalyvauja joje tikėjimu vis labiau priimdami Kristaus žodį ir skelbdami jį pasauliui gyvenimo liudijimu, žodžiu, evangelizacijos ir katechezės veikla. Evangelizacijos veikla ypač veiksminga dėl to, kad vykdoma pasauliui būdingomis sąlygomis. 904–907
942

191. Kaip jie dalyvauja jo karališkojoje tarnyboje?

Pasauliečiai dalyvauja Kristaus karališkojoje veikloje, gavę iš jo galios savęs atsižadėjimu ir savo gyvenimo šventumu įveikti nuodėmę savyje ir pasaulyje. Eidami įvairias pareigas jie tarnauja bendruomenei ir suteikia moralinės vertės laikinajai žmonių veiklai bei visuomenės institucijoms. 908–913
943

192. Kas yra pašvęstasis gyvenimas?

Tai vienas iš Bažnyčios pripažintų gyvenimo luomų. Tai laisvas atsakas į ypatingą Kristaus kvietimą, kuriuo pašvęstieji asmenys visiškai atsiduoda Dievui ir, Šventosios Dvasios skatinami, siekia meilės tobulumo. Tokiam pašvęstumui būdingas evangelinių patarimų laikymasis. 914–916
944

193. Kaip pašvęstasis gyvenimas prisideda prie Bažnyčios misijos?

Pašvęstuojų gyvenimu dalyvaujama Bažnyčios misijoje per visišką atsidavimą Kristui ir broliams, liudijant dangaus karalystės viltį. 931–933
945

Tikiu „šventųjų bendravimą“

194. Ką reiškia pasakymas *šventųjų bendravimas* [šventųjų bendrystė]?

946–953 Toks pasakymas pirmiausia reiškia bendrą visų Bažnyčios narių
960 dalijimąsi šventaisiais dalykais (*sancta*): tikėjimu, sakramentais, ypač Eucharistija, charizmomis ir kitomis dvasinėmis dovanomis. Bendrystės šaltinis yra meilė, kuri „neieško sau naudos“ (1 Kor 13, 5), bet skatina tikinčiuosius turėti „visa bendra“ (Apd 4, 32), net savo medžiaginėmis gėrybėmis tarnauti didžiausių vargšų labui.

195. Ką dar reiškia pasakymas *šventųjų bendravimas* [šventųjų bendrystė]?

954–959 Toks pasakymas taip pat reiškia šventųjų (*sancti*), t. y. per malonę
961–962 susivienijusių su mirusiu ir prisikėlusiu Kristumi asmenų, tarpusavio bendrystę. Vieni keliauja žemėje; kiti, išėję iš šio gyvenimo, išskaistinami padedami ir mūsų maldų; treči jau džiaugiasi Dievo šlove ir užtaria mus. Visi drauge Kristuje jie sudaro vieną šeimą – Bažnyčią Trejybės šlovei ir garbei.

Marija – Kristaus Motina ir Bažnyčios Motina

196. Kokia prasme palaimintoji Mergelė Marija yra Bažnyčios Motina?

963–966 Palaimintoji Mergelė Marija yra Bažnyčios Motina malonės plotmėje,
973 nes ji pagimdė Dievo Sūnų Jėzų – Kūno, kuris yra Bažnyčia, Galvą. Mirdamas ant kryžiaus, Jėzus ją kaip motiną parodė mokiniui, sakydamas: „Štai tavo motina“ (Jn 19, 27).

197. Kaip Mergelė Marija padeda Bažnyčiai?

967–970 Po savo Sūnaus žengimo į dangų Marija palaiko Bažnyčios pirmienas savo maldomis. Net paimta į dangų, ji ir toliau užtaria savo vaikus, visiems būdama tikėjimo bei meilės pavyzdys ir visiems darydama išganingą įtaką, trykštančią iš Kristaus nuopelnų gausybės.

Tikintieji joje įžvelgia laukiamo prisikėlimo įvaizdį bei išankstinį igyvendinimą ir šaukiasi jos kaip užtarėjos, pagalbininkės, padėjėjos ir tarpininkės.

198. Kokio pobūdžio kultas teikiamas Švenčiausiajai Mergelei?

Šis kultas, nors ir ypatingas, iš esmės skiriasi nuo vien Švenčiausiajai Trejybei teikiamo garbinimo. Šio savito pagarbumo kulto apraiškos yra Dievo Motinai skirtosios liturginės šventės ir tokios marijiškosios maldos, kaip rožinis – visos Evangelijos santrauka. 971

199. Kokiu būdu palaimintoji Mergelė Marija yra eschatologinė Bažnyčios ikona?

Žvelgdama į visiškai šventą, kūnu ir siela jau pašlovintą Mariją, Bažnyčia regi joje tai, kuo ji pati pašaukta būti žemėje ir kas ji bus dangiškojoje tėvynėje. 972
974–975

TIKIU „NUODĖMIŲ ATLEIDIMĄ“

200. Kaip atleidžiamos nuodėmės?

Pirmas ir pagrindinis nuodėmių atleidimo sakramentas yra Krikštas. Po Krikšto padarytomis nuodėmėms atleisti Kristus įsteigė Sutaikinimo, arba Atgailos, sakramentą, per kurį pakrikštytasis sutaikinamas su Dievu ir Bažnyčia. 976–980
984–985

201. Kodėl Bažnyčia turi galią atleisti nuodėmes?

Bažnyčia turi misiją ir galią atleisti nuodėmes, nes tai jai suteikė pats Kristus: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulaikysite, – sulaikytos“ (Jn 20, 22–23). 981–983
986–987

TIKIU „KŪNO IŠ NUMIRUSIŲ PRISIKĖLIMĄ“

202. Ką reiškia sąvoka *kūnas* ir kuo ji svarbi?

Sąvoka *kūnas* nusakoma žmogaus silpnumo ir mirtingumo būklė. „Kūnas yra išganymo ašis“ (Tertulijonas). Iš tiesų mes tikime į Dievą, 990
1015

kūno Kūrėją; tikime į Žodį, tapusį kūnu, kad atpirktų kūną; tikime kūno prisikėlimą, atbaigiantį jo sukūrimą ir atpirkimą.

203. Ką reiškia kūno prisikėlimas?

990 Tai reiškia, kad galutinis žmogaus būvis nebus vien nuo kūno atskirta dvasinė siela, mūsų mirtingieji kūnai vieną dieną vėl atgis.

204. Koks sąryšis tarp Kristaus Prisikėlimo ir mūsų prisikėlimo?

998 Kaip Kristus tikrai prisikėlė iš numirusių ir yra amžinai gyvas,
1002–1003 taip paskutinę dieną jis ir visus prikels su negendančiu kūnu: „Kurie darė gera, prisikels gyventi, kurie darė bloga, prisikels stoti į teismą“ (Jn 5, 29).

205. Kas mirštant nutinka mūsų sielai ir kūnui?

992–1004 Mirštant siela ir kūnas atsiskiria, kūnas sudūla, o siela, būdama
1016–1018 nemirtinga, eina į Dievo teismą ir laukia, kol vėl bus suvienyta su kūnu, kuris, Viešpačiui grįžus, prisikels perkeistas. To, *kaip* toks prisikėlimas įvyks, supratimas pranoksta mūsų vaizduotę ir protą.

206. Ką reiškia mirti Kristuje Jėzuje?

1005–1014 Tai reiškia mirti Dievo malonėje be mirtinosios nuodėmės. Kas
1019 tiki į Jėzų Kristų ir seka jo pavyzdžiu, tas gali paversti savo mirtį klusnumo ir meilės Tėvui aktu. „Štai tikras žodis: jei mes su juo numirėme, su juo ir gyvensime“ (2 Tim 2, 11).

TIKIU „AMŽINĄJĮ GYVENIMĄ“

207. Kas yra amžinasis gyvenimas?

1020 Amžinasis gyvenimas yra gyvenimas, prasidedantis tuoj po mir-
1051 ties. Jis neturės pabaigos. Pirma jo kiekvienas bus individualiai teismas Kristaus, gyvųjų ir mirusiųjų teisėjo. To teismo nuosprendis bus patvirtintas Paskutiniajame teisme.

208. Kas yra individualusis teismas?

Tai teismas, kuriame kiekvieno žmogaus nemirtingai sielai po mirties Dievas priteisia tiesioginį atlygį pagal jo tikėjimą ir darbus. Šio atlygio esmė – priėmimas į dangaus palaimą iškart ar po atitinkamo išskaistinimo arba amžinas pasmerkimas pragare.

1021–1022
1051

209. Kaip suprantamas *dangus*?

Dangus suprantamas kaip aukščiausios ir galutinės laimės būvis. Mirštantys Dievo malonėje ir nereikalingi tolesnio išskaistinimo surenkami aplink Jėzų ir Mariją, angelus ir šventuosius. Šitaip jie sudaro dangaus Bažnyčią, joje regi Dievą „akis į akį“ (1 Kor 13, 12), gyvena meilės bendrystėje su Švenčiausiąja Trejybe ir užtaria mus.

1023–1026
1053

„Esmiškasis ir tikrasis gyvenimas yra Tėvas, visiems mums per savo Sūnų Šventojoje Dvasioje tartum iš versmės liejantis dangiškųjų dovanų. Dėl jo palankumo mums, žmonėms, tvirtai pažadėtos amžinojo gyvenimo dieviškosios gėrybės“ (šv. Kirilas Jeruzalietis).

210. Kas yra skaistykla?

Skaistykla yra būvis tų, kurie miršta draugystėje su Dievu, tačiau, nors ir būdami tikri dėl savo amžinojo išganymo, dar turi būti išskaistinti, kad galėtų įžengti į dangiškąją palaimą.

1030–1031
1054

211. Kaip galima padėti sieloms skaistykloje?

Dėl šventųjų bendrystės žemėje tebekeliaujantys tikintieji gali padėti skaistyklos sieloms, pagelbėdami joms malda, ypač Eucharistijos auka, taip pat išmalda, atlaisais ir atgailos darbais.

1032

212. Kokia yra pragaro esmė?

Jo esmė – amžinasis pasmerkimas tų, kurie miršta, laisvu pasirinkimu mirtinai nusidėję. Pagrindinė pragaro bausmė yra amžinas

1033–1035
1056–1057

atskyrimas nuo Dievo, nes tik jame žmogus gali rasti gyvenimą ir laimę, kuriems sukurtas ir kurių ilgisi. Šią tikrovę Kristus išreiškia žodžiais: „Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį!“ (Mt 25, 41).

213. Kaip suderinti pragaro egzistavimą su begaliniu Dievo gerumu?

1036–1037 Dievas nori, „kad visi atsiverstų“ (2 Pt 3, 9), tačiau, sukūręs žmogų laisvą ir atsakingą, jis gerbia jo apsisprendimą. Tad žmogus, būdamas visiškai savarankiškas, pats savanoriškai atsisako bendrystės su Dievu, jei iki mirties išlieka mirtinojoje nuodėmėje, atmesdamas galiausiai Dievo meilę.

214. Kokia bus Paskutinio teismo esmė?

1038–1041
1058–1059 Paskutinio (visuotinio) teismo esmė bus palaimingojo gyvenimo arba amžinojo pasmerkimo nuosprendis, kurį Viešpats Kristus, sugrįžęs kaip gyvųjų ir mirusiųjų teisėjas, paskelbs aplink jį susibursiantiems visiems „teisiesiems ir neteisiesiems“ (plg. Apd 24, 15). Po Paskutinio teismo prisikėlęs kūnas gaus tokį atlygį, kokio siela sulaukė individualiajame teisme.

215. Kada vyks šis teismas?

1040 Šis teismas vyks pasaulio pabaigoje, o jo dieną ir valandą žino tik Dievas.

216. Kas yra naujojo dangaus ir naujosios žemės viltis?

1042–1050
1060 Po Paskutinio teismo visa visata, išlaisvinta iš gendamybės vergijos, prasidėjus „naujam dangui ir naujai žemei“ (2 Pt 3, 13), bus Kristaus šlovės dalininkė. Taip bus pasiekta Dievo karalystės pilnatvė, t. y. iki galo įgyvendintas Dievo išganymo planas „visa, kas yra danguje ir žemėje, iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje“ (Ef 1, 10). Tada Dievas amžinajame gyvenime bus „viskas visame kame“ (1 Kor 15, 28).

„Amen“

217. Ką reiškia mūsų Tikėjimo išpažinimą užbaigiantis *Amen*?

Hebrajiškas žodis *Amen*, kuriuo taip pat užbaigiama paskutinė 1061–1065 Šventojo Rašto knyga, kai kurios Naujojo Testamento maldos ir Bažnyčios liturginės maldos, reiškia mūsų kupiną pasitikėjimo ir besąlygišką „taip“ tam, ką išpažinome tikį, visiškai pasitikėdami Viešpačiu Kristumi, kuris yra galutinis „Amen“ (Apr 3, 14).

Šiame tapybos kūrinyje Jėzus artinasi prie apaštalų užstalėje ir vienam po kito dalija Komuniją. Tokio žanro tapyba rodo, koks didelis buvo Bažnyčios eucharistinis maldingumas per ilgus amžius.

Sine dominico non possumus, – pasakė kankinys Emeritas IV a. pradžioje, 304 m. Dioklecianui surengus vienus žiauriausių krikščionių persekiojimų. Apkaltintas kartu su savo bendruomene dalyvavęs Eucharistijoje, jis be užuolankų pripažino: „Be Eucharistijos negalime gyventi.“ O viena iš kankinių pridūrė: „Taip, vaikščiodavau į susirinkimus ir švėsdavau Viešpaties vakarienę su broliais, nes esu krikščionė“ (*Abitenės kankinių aktai*, sk. 11 ir 7, 16). Dėl ištikimybės Eucharistijai keturiasdešimt devyni Šiaurės Afrikos kankiniai buvo pasmerkti mirti. Saturninui ir jo bendražygiams, Abitenės kankiniams, prokonsulo valdomoje Afrikoje tikrasis gyvenimas buvo eucharistinis Jėzus. Jie veikiau buvo linkę mirti, negu atsisakyti eucharistinio valgio, amžinojo gyvenimo duonos.

Šv. Tomas Akviniėtis buvo pratęs vidurdienį įžengti į bažnyčią ir, priglaudęs kaktą prie tabernakulio, kupinas pasitikėjimo bei visa pamiršęs, akis į akį kalbėtis su Jėzumi kaip Eucharistija. Didysis Viduramžių teologas taip pat žinomas kaip sukūręs Viešpaties Kūno iškilmės Valandų liturgiją, išreiškiančią visą jo eucharistinio pamaldumo gelmę.

Rytmetinės himnas (*Verbum supernum prodiens*) yra katalikų eucharistinio pamaldumo apibendrinimas:

*Klatingo mokinio mirtin
Išduotas priešams pavydiems,
Save kaip valgį tikrąjį
Pirmiau Jis duoda mokiniams.
Mums tapo gimdamas draugu,
Paliko Kūną mums valgiu,
Atpirko mirdamas – Krauju,
Danguj – save duos atlygiu.*

Eucharistiją vadinęs „viso dvasinio gyvenimo viršūne ir tobulyste“ Akviniėtis tiesiog išreiškė Bažnyčios tikėjimo supratimą, nes Bažnyčia tiki Eucharistiją kaip gyvą Jėzaus buvimą tarp mūsų ir būtiną dvasinio gyvenimo maistą. Eucharistija it aukso gija driekiasi nuo Paskutinės vakarienės per visus Bažnyčios istorijos amžius iki pat mūsų šiandienybės. Konsekracijos žodžiai: „Tai yra mano Kūnas“ ir „Tai yra mano Kraujas“ buvo ir yra tariaimi visada ir visur, net gulaguose, koncentracijos stovyklose, tūkstančiuose dar ir šiandien egzistuojančių kalėjimų. Ir būtent šiuo eucharistiniu horizontu Bažnyčia grindžia savo gyvenimą, bendrystę ir misiją.

JOOS VAN WASSENHOVEN. *Jėzus dalija Komuniją apaštalamis*. Urbino (Italija), Marche's nacionalinė galerija (*Galleria Nazionale delle Marche*)

ANTRA DALIS

KRIKŠČIONIŠKOJO SLĒPINIO
ŠVENTIMAS

PIRMAS SKYRIUS

SAKRAMENTINĖ EKONOMIJA

Kryžiaus auka yra Bažnyčios sakramentų ekonomijos šaltinis. Paveiksle Bažnyčią simbolizuojanti Marija kaire ranka renka iš Jėzaus perdurto šono tekantį kraują ir vandenį, simbolizuojančius Bažnyčios sakramentus:

„Priėję prie Jėzaus ir pamatę, kad jis jau miręs, jie nebelaužė jam blauzdų, tik vienas kareivis ietimi perdūrė jam šoną, ir tuojau ištekėjo kraujo ir vandens“ (Jn 19, 33–34).

Šv. Augustinas komentuoja:

„Kristus, mūsų Viešpats, kuris kentėdamas paaukojo už mus tai, ką buvo gavęs iš mūsų gimdamas, ir amžinybėje tapo didžiausiu iš kunigų, liepė aukoti auką, kurią matote, – savo kūną ir savo kraują. Juk iš ietimi perverto jo kūno ištekėjo kraujo ir vandens, kuriais jis atleido mūsų nuodėmes. Atmindami šią malonę ir veikdami dėl savo išganymo (t. y. jumyse veikiančio Dievo), su baime ir virpuliu artinkitės prie šio altoriaus. Įžvelkite duonoje tą [kūną], kuris kabėjo ant kryžiaus, o taurėje tą [kraują], kuris tryško iš jo šono. Šios vienintelės būsimosios aukos pirmavaizdis glūdi jau daugybėje įvairiausių senovinių Dievo tautos aukų. Dėl savo tyros sielos nekaltumo Kristus yra avinėlis ir kartu dėl savo kūno, panašaus į nuodėmės kūną, ožys. Ir visi daugeriopi ir įvairiopi pirmavaizdžiai, išreikšti Senojo Testamento aukomis, remiasi tik šia [auka], kuri buvo apreikšta Naujajame Testamente.

Tad imkite ir valgykite Kristaus kūną, dabar tapę Kristaus nariais Kristaus kūne; imkite ir gerkite Kristaus kraują. Idant neatitrūktumėte vienas nuo kito, valgykite tai, kas jus vienija; idant nelaikytumėte savęs menkaverčiais, gerkite tai, kas yra jūsų kaina. Kaip tai, ką valgote ir geriate, jumyse persikeičia, taip ir jūs persikeičiate Kristaus kūne, jei tik gyvenate klusniai ir maldingai. Juk jis, artėjant kančiai, švęsdamas Velykas–Paschą su savo mokiniais, paėmė duoną ir laimino ją, tardamas: *Tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas*. Lygiai taip palaiminęs, jis davė taurę, tardamas: *Tai yra mano kraujas, Naujosios Sandoros kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti*. Esate jau apie tai skaitę ir girdėję iš Evangelijos, tačiau nežinojote, kad ši Eucharistija yra pats Sūnus; bet dabar apvalyta širdimi bei nesutepta sąžine ir tyru vandeniu numazgotu kūnu *artinkitės prie jo ir būsite apšviesti, o jūsų veidai neraus*“ (Pamokslas 228B).

Įsikūnijimo sienos mozaika. Vatikano miestas-valstybė, Atpirkėjo Motinos koplyčia (Redemptoris Mater)

218. Kas yra liturgija?

Liturgija yra Kristaus slėpinio, ypač Velykų slėpinio, šventimas. 1066–1070
Joje, atliekant Jėzaus Kristaus kunigiškąją tarnybą, ženklais išreiškia-
mas bei įgyvendinamas žmonių pašventinimas, ir mistinis Kristaus
Kūnas, t. y. jo galva ir nariai, teikia Dievui prideramą viešąjį kultą.

219. Kokia yra liturgijos vieta Bažnyčios gyvenime?

Liturgija kaip aukščiausio laipsnio šventoji veikla yra viršūnė, į 1071–1075
kurią krypta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia vi-
sa jos stiprybė. Per liturgiją Kristus savo Bažnyčioje, su ja ir per ją tę-
sia mūsų atpirkimą.

220. Kokia yra sakramentų ekonomijos esmė?

Sakramentų ekonomijos esmė – Kristaus atpirkimo vaisių per- 1076
teikimas švenčiant Bažnyčios sakramentus, pirmiausia Eucharistiją,
„kol jis ateis“ (1 Kor 11, 26).

PIRMAS POSKYRIS

VELYKŲ SLĖPINYS BAŽNYČIOS LAIKE

LITURGIJA – ŠVENČIAUSIOSIOS TREJBĖS VEIKALAS

221. Kokiu būdu Tėvas yra liturgijos šaltinis ir tikslas?

Liturgijoje Tėvas apipila mus savo palaiminimais dėl mūsų įsikū- 1077–1083
nijusiame, mirusiame ir prisikėlusiam Sūnuje ir išlieja mūsų širdy- 1110
se Šventąją Dvasią. Kartu Bažnyčia šlovina Tėvą garbinimu, gyriumi,
dėkojimu ir maldauja jo Sūnaus bei Šventosios Dvasios dovanos.

222. Kaip liturgijoje veikia Kristus?

1084–1090 Bažnyčios liturgijoje Kristus pirmiausia žymi ir įgyvendina savo Velykų slėpinį. Apaštalams duodamas Šventąjį Dvasią, jiems ir jų įpėdiniais jis suteikė galią vykdyti išganymo darbą per Eucharistijos auką ir sakramentus, kuriuose jis pats veikia, perduodamas savo malonę visų laikų ir viso pasaulio tikintiesiems.

223. Kaip Bažnyčios liturgijoje veikia Šventoji Dvasia?

1091–1109 Liturgijoje Šventoji Dvasia ir Bažnyčia kuo glaudžiausiai bendradarbiauja. Šventoji Dvasia parengia Bažnyčią Viešpaties sutikimui, primena ir parodo Kristų susirinkusiųjų tikėjimui, padaro esamą ir įgyvendina Kristaus slėpinį, suvienija Bažnyčią su Kristaus gyvenimu bei misija ir padaro vaisingą jai dovanotąją bendrystę.
1112

VELYKŲ SLĖPINYS BAŽNYČIOS SAKRAMENTUOSE

224. Kas yra sakramentai ir kokie jie yra?

1113–1131 Sakramentai yra Kristaus įsteigti ir Bažnyčiai patikėti apčiuopiami ir veiksmingi malonės ženklai, per kuriuos mums gausiai dovanojamas dieviškasis gyvenimas. Jų yra septyni: Krikštas, Sutvirtinimas, Eucharistija, Atgaila, Ligonių patepimas, Šventimai ir Santuoka.

225. Koks yra sakramentų sąryšis su Kristumi?

1114–1116 Kristaus gyvenimo slėpiniai yra to, ką dabar per Bažnyčios tarnystei išventintuosius sakramentais teikia Kristus, pamatas.

„Tai, kas buvo regima mūsų Išganytojuje, perėjo į jo sakramentus“ (šv. Leonas Didysis).

226. Koks yra sakramentų ryšys su Bažnyčia?

1117–1119 Kristus patikėjo sakramentus savo Bažnyčiai. Jie yra Bažnyčios dvejopai – *per ją* kaip Bažnyčios, kuri pati yra Kristaus veikimo sakramentas, veiksmai ir *jai* ta prasme, kad statydina Bažnyčią.

227. Kas yra sakramentinė žymė?

Tai dvasinis *antspaudas*, suteikiamas Krikšto, Sutvirtinimo ir 1121 Šventimų sakramentais. Tai dieviškosios globos pažadas ir laidas. Šiuo antspaudu krikščionis padaromas panašus į Kristų, įvairiais būdais dalyvauja jo kunigystėje ir dalijasi Bažnyčioje įvairiais luomais ir pareigomis. Jis taip pat pašvenčiamas dieviškajam kultui ir tarnavimui Bažnyčiai. Dėl šios žymės neišdildomumo ją išspaudžiantys sakramentai gaunami tik kartą per gyvenimą.

228. Koks yra sakramentų santykis su tikėjimu?

Sakramentai ne tik suponuoja tikėjimą, bet ir maitina, stiprina 1122-1126 bei išreiškia jį žodžiais ir apeigų elementais. Švęsdama sakramen- 1133 tus, Bažnyčia išpažįsta savo apaštališkąjį tikėjimą. Iš čia kilęs senovinis posakis: *Lex orandi, lex credendi*, t. y. Bažnyčia tiki taip, kaip meldžiasi.

229. Kodėl sakramentai yra veiksmingi?

Sakramentai yra veiksmingi *ex opere operato* („pačiu sakramenti- 1127-1128 nio veiksmo atlikimo faktu“), nes nepriklausomai nuo tarnautojo as- 1131 meninio šventumo juose veikia ir jų žymimą malonę perteikia pats Kristus. Vis dėlto sakramentų vaisiai priklauso ir nuo juos priimančiųjų nuostatų.

230. Kodėl sakramentai būtini išganymui?

Nors ne visi sakramentai teikiami kiekvienam tikinčiajam, jie yra 1129 būtini tikinčiųjų į Kristų išganymui, nes jais suteikiamos sakramentinės malonės, nuodėmių atleidimas, dieviškoji išūnystė, panašumas į Viešpatį Kristų ir priklausomybė Bažnyčiai. Šventoji Dvasia gydo ir perkeičia tuos, kurie juos priima.

231. Kas yra sakramentinė malonė?

Sakramentinė malonė yra Šventosios Dvasios malonė, kurią 1129, 1131 dovanoja Kristus. Ji būdinga kiekvienam sakramentui. Ši malonė 1134, 2003

padeda tikinčiajam žengti šventumo keliu, o Bažnyčiai – augti meile ir liudijimu.

232. Koks yra santykis tarp sakramentų ir amžinojo gyvenimo?

1130 Per sakramentus Bažnyčia jau dabar ragauja amžinojo gyvenimo, laukdama „palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei gelbėtojo Jėzaus Kristaus šlovės apsidreiskimo“ (Tit 2, 13).

ANTRAS POSKYRIS

VELYKŲ SLĖPINIO SAKRAMENTINIS ŠVENTIMAS

BAŽNYČIOS LITURGIJOS ŠVENTIMAS

Kas ją švenčia?

233. Kas veikia liturgijoje?

1135–1137 Liturgijoje veikia „*visas Kristus*“ (*Christus Totus*), Galva ir Kūnas.
1187 Kaip Vyriausiasis Kunigas, jis švenčia su savo Kūnu – dangaus ir žemės Bažnyčia.

234. Kas švenčia dangiškąją liturgiją?

1138–1139 Dangiškąją liturgiją švenčia angelai, Senosios ir Naujosios Sendoros šventieji, pirmiausia Dievo Motina, apaštalai, kankiniai ir „milžiniška minia“, kurios niekas negali „suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų“ (Apr 7, 9). Švęsdami išganymo slėpinio sakramentus, mes irgi dalyvaujame šioje amžinojoje liturgijoje.

235. Kaip Bažnyčia žemėje švenčia liturgiją?

1140–1144 Liturgiją žemėje Bažnyčia švenčia kaip kunigiškoji tauta, kurioje
1188 kiekvienas atlieka jam būdingą pareigą Šventosios Dvasios vienybėje: pakrikštytieji aukoja save kaip dvasinę auką; iššventintieji tarnautojai

švenčia pagal Šventimus, gautus tarnauti visiems Bažnyčios nariams; vyskupai ir kunigai veikia atstovaudami Kristui kaip Galvai.

Kaip ją švęsti?

236. Kaip švenčiama liturgija?

Liturgijos šventimas nuaustas iš ženklų ir simbolių, kurių reikšmė, išsiskynusi kūrinyje ir žmogiškosiame kultūroje, ryškėja per Senosios Sandoros įvykius ir pilnatviškai atsiskleidžia Kristaus Asmenyje bei veikloje. 1145

237. Iš kur kyla sakramentiniai ženklai?

Kai kurie jų kyla iš kūrinyje (šviesa, vanduo, liepsna, duona, vynos, aliejus), kiti – iš visuomenės gyvenimo (mazgojimas, patepimas, duonos laužymas), tretieji – iš Senosios Sandoros išganymo istorijos (Velykų apeigos, aukos, rankų uždėjimas, pašventinimai). Šie ženklai, kai kurie iš jų normatyvūs ir nekintami, buvo perimti Kristaus ir tapo išganomojo bei pašventinamojo veikimo priemonėmis. 1146–1152 1189

238. Koks yra ryšys tarp veiksmų ir žodžių sakramentų šventime?

Sakramentų šventime veiksmai ir žodžiai glaudžiai susiję. Net jei simboliniai veiksmai jau patys savaime yra kalba, vis dėlto būtina, kad tuos veiksmus lydėtų ir darytų gyvus apeigų žodžiai. Neatskiriami kaip ženklai ir mokymas, liturgijos žodžiai ir veiksmai taip pat įgyvendina tai, ką išreiškia. 1153–1155 1190

239. Kokiais kriterijais vadovaujantis į liturgijos šventimą įtraukiamas giedojimas ir muzika?

Giedojimas ir muzika artimai susiję su liturgijos vyksmu, todėl privalu atsižvelgti į šiuos kriterijus: tekstų, pirmiausia imamų iš Šventojo Rašto bei liturgijos šaltinių, ir katalikų mokymo atitikimą; išraiškingą maldos grožį; muzikos kokybiškumą; susirinkimo narių dalyvavimą; Dievo tautos kultūros turtingumą ir šventimo šventumą bei iškilmingumą. „Kas gieda, tas dvigubai meldžiasi“ (šv. Augustinas). 1156–1158 1191

240. Kokia yra šventųjų paveikslų paskirtis?

1159–1161 Tobuliausia liturginė ikona yra Kristaus paveikslas. Kiti paveiks-
 1192 lai, vaizduojantys Mergelę ir šventuosius, žymi juose šlovinamą Kris-
 tų. Jie skelbia tą pačią evangelinę žinią, kurią Šventasis Raštas pertei-
 kia žodžiais, ir padeda budinti bei maitinti tikinčiųjų tikėjimą.

Kada ją švęsti?**241. Kas yra liturginio laiko ašis?**

1163–1167 Liturginio laiko ašis yra sekmadienis – visų liturginių metų pa-
 1193 matas ir šerdis, o liturginių metų viršūnė yra kasmetinės Velykos –
 švenčių šventė.

242. Kokia yra liturginių metų paskirtis?

1168–1173 Per liturginius metus Bažnyčia švenčia visą Kristaus slėpinį nuo
 1194–1195 Įsikūnijimo iki šlovingojo sugrįžimo. Nustatytomis dienomis Bažny-
 čia su ypatinga meile pagerbia palaimintąją Mergelę Mariją, Dievo
 Motiną, taip pat atmena dėl Kristaus gyvenusių, su juo kentėjusių
 ir su juo pašlovintus šventuosius.

243. Kas yra Valandų liturgija?

1174–1178 Valandų liturgija kaip viešoji ir bendroji Bažnyčios malda yra
 1196 Kristaus malda su savo Kūnu – Bažnyčia. Eucharistijoje švenčiamas
 Kristaus slėpinys per ją pašventina ir perkeičia kiekvienos dienos lai-
 ką. Ją sudaro daugiausia psalmės, kiti Biblijos tekstai, taip pat Tėvų ar
 dvasios mokytojų skaitiniai.

Kur ją švęsti?**244. Ar Bažnyčiai reikalingos liturgijos šventimo vietos?**

1179–1181 Naujosios Sandoros kultas „dvasia ir tiesa“ (Jn 4, 24) nesusijęs su
 1197–1198 jokia ypatinga vieta, nes Kristus yra tikroji Dievo šventykla ir jo dėka
 krikščionys bei visa Bažnyčia Šventosios Dvasios veikimu tampa gy-
 vojo Dievo šventovėmis. Vis dėlto šios žemės sąlygomis Dievo tautai

reikalingos vietos, kuriose susibūrusi bendruomenė galėtų švęsti liturgiją.

245. Kas yra šventieji pastatai?

Tai Dievo namai, simbolizuojantys konkrečioje vietoje gyvuojančią Bažnyčią ir kartu dangiškąją buveinę. Tai maldos vietos, kuriose Bažnyčia švenčia, ypač Eucharistiją, ir garbina tabernakulyje tikrai esantį Kristų. 1181
1198–1199

246. Kokios vietos šventųjų pastatų viduje yra ypač svarbios?

Tai altorius, tabernakulis, šventosios krizmos ir kitų šventųjų aliejų laikymo vieta, vyskupo sostas (katedra) ar kunigo krėslas, sakykla, krikštykla, klausykla. 1182–1186

LITURGIJOS ĮVAIROVĖ IR SLĖPINIO VIENYBĖ

247. Kodėl vieną Kristaus slėpinį Bažnyčia švenčia pagal įvairias liturgijos tradicijas?

Todėl, kad neišmatuojamas Kristaus slėpinio turtingumas neišsemiamas viena liturgijos tradicija. Tad nuo pat pradžių šis turtingumas įvairiose tautose ir kultūrose buvo išreiškiamas nuostabiai įvairiomis ir viena kitą papildančiomis raiškos formomis. 1200–1204
1207–1209

248. Kas laiduoja šios formų daugybės vienybę?

Ištikimybė apaštalų tradicijai, t. y. iš apaštalų gautoji, apaštališkosios ipėdinstės paženklintoji bei laiduojamoji tikėjimo ir sakramentų bendrystė. Bažnyčia yra katalikiška, t. y. visuotinė; į savo vienybę ji gali įimti visus tikruosius kultūrų turtus. 1209

249. Ar liturgijoje viskas nekintama?

Liturgijoje, ypač sakramentų liturgijoje, yra Dievo įsteigtų nekintamų elementų, ištikimai saugomų Bažnyčios. Taip pat yra kisti galinčių elementų, kuriuos ji gali ir kartais net privalo pritaikyti prie įvairių tautų kultūrų. 1205–1206

ANTRAS SKYRIUS

SEPTYNI BAŽNYČIOS SAKRAMENTAI

Septyni Bažnyčios sakramentai

Krikštas
Sutvirtinimas
Eucharistija
Atgaila
Ligonių patepimas
Šventimai
Santuoka

Septem Ecclesiae Sacramenta

Baptísmum
Confirmátio
Eucharístia
Pæniténtia
Úntio infirmórum
Ordo
Matrimónium

Bažnyčios sakramentai yra Jėzaus atperkamosios aukos ant kryžiaus vaisius. Triptike vaizduojama bažnyčia, kurioje švenčiami septyni sakramentai. Centre virš visko vyrauja kryžius. Prie Nukryžiuotojo kojū – Jono palaikoma sukrėsta Marija ir dievobaimingosios moterys. Gilumoje celebruojantis kunigas po konsekracijos laiko iškėlęs Ostiją, rodydamas, jog kryžiaus auka sudabartinama švenčiant Eucharistiją duonos ir vyno pavidalais.

Kairiame stačiakampyje matyti šoninė koplyčia, kurioje pavaizduoti Krikšto, vyskupo teikiamo Sutvirtinimo ir Atgailos sakramentai. Tuo tarpu dešiniame matyti vėlgi vyskupo teikiamas Šventimų sakramentas, Santuokos ir Ligonių patepimo sakramentai.

ROGIER VAN DER WEYDEN. *Sep-
tyni sakramentai*. Triptikas. Antver-
penas (Belgija), Karališkasis dailės
muziejus (*Koninklijk Museum voor
Schone Kunsten*)

250. Kaip skirstomi Bažnyčios sakramentai?

Jie skirstomi į įkrikščioninimo (Krikštas, Sutvirtinimas ir Eucharistija), gydymo (Atgaila ir Ligonių patepimas), tarnavimo bendrystei ir misijai (Šventimai ir Santuoka) sakramentus. Jie susiję su svarbiais krikščioniškojo gyvenimo momentais. Visi sakramentai nukreipti į Eucharistiją „kaip ypatingą tikslą“ (šv. Tomas Akviniėtis). 1210-1211

PIRMAS POSKYRIS

ĮKRIKŠČIONINIMO SAKRAMENTAI

251. Kaip vyksta įkrikščioninimas?

Jis vyksta per sakramentus, padedančius krikščioniškojo gyvenimo *pamatus*: per Krikštą atgimę tikintieji sustiprinami Sutvirtinimu ir maitinami Eucharistija. 1212
1275

KRIKŠTO SAKRAMENTAS

252. Kaip vadinamas pirmas įkrikščioninimo sakramentas?

Dėl pagrindinės šventimo apeigos jis pirmiausia vadinamas *Krikštu*: pakrikštyti reiškia *panardinti* į vandenį. Krikštijamasis panardinamas Kristaus mirtyje ir prisikelia su juo kaip „naujas kūrinys“ (2 Kor 5, 17). Taip pat jis vadinamas „Šventosios Dvasios atgimdančiu ir atnaujančiu nuplovimu“ (Tit 3, 5) ir „apšvietimu“, nes pakrikštytasis tampa „šviesos vaiku“ (Ef 5, 8). 1213-1216
1276-1277

253. Koks yra Krikšto pirmavaizdis Senojoje Sandoroje?

1217–1222 Senojoje Sandoroje aptinkama įvairių Krikšto pirmavaizdžių: gyvybės ir mirties šaltinis *vanduo*; vandenyje išgelbėjanti *Nojaus arka*; Izraelį iš Egipto vergijos išlaisvinantis *perėjimas per Raudonąją jūrą*; Izraelį į Pažado žemę – amžinojo gyvenimo įvaizdį – atvedantis *perėjimas per Jordaną*.

254. Kas įgyvendina šiuos pirmavaizdžius?

1223–1224 Jėzus Kristus, savo viešojo gyvenimo pradžioje Jono Krikštytojo pakrikštytas Jordane. Nuo kryžiaus iš perverto jo šono trykšta kraujas ir vanduo – Krikšto ir Eucharistijos ženklai, o po Prisikėlimo jis patiki apaštalams misiją: „Eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28, 19).

255. Nuo kada ir kam Bažnyčia teikia Krikštą?

1226–1228 Nuo Sekminių dienos Bažnyčia teikia Krikštą tiems, kurie tiki į Jėzų Kristų.

256. Kokia yra esminė Krikšto apeiga?

1229–1245
1278 Esminė šio sakramento apeiga yra krikštijamojo panardinimas į vandenį arba vandens išliejimas ant jo galvos, šaukiantis Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vardo.

257. Kas gali priimti Krikštą?

1246–1252 Krikštą gali priimti kiekvienas dar nepakrikštytas asmuo.

258. Kodėl Bažnyčia krikštija kūdikius?

1250 Todėl, kad jie gimsta su gimtąja nuodėme ir juos reikia išlaisvinti iš piktojo galios bei įvesti į Dievo vaikų laisvės karalystę.

259. Ko reikalaujama iš krikštijamojo?

1253–1255 Iš kiekvieno krikštijamojo reikalaujama tikėjimo išpažinimo, kurį suaugęs atlieka asmeniškai, o už kūdikį – tėvai ir Bažnyčia.

Atsakomybe už parengimą Krikštui (katechumenatą) ir tikėjimo bei Krikšto malonės ugdymą taip pat dalijasi krikšto tėvas ar krikšto motina ir visa bažnytinė bendruomenė.

260. Kas gali krikštyti?

Paprastai Krikštą teikia vyskupas ir kunigas, o lotynų apeigų Bažnyčioje – dar ir diakonas. Iškilus būtinybei krikštyti gali kiekvienas asmuo, turintis intenciją daryti tai, ką daro Bažnyčia. Jis lieja vandens ant kandidato galvos ir taria trejybinių Krikšto formulę: „Aš tave krikštiju vardan Dievo – Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios.“

1256
1284

261. Ar Krikštas būtinas išganymui?

Krikštas būtinas išganymui tų, kuriems buvo paskelbta Evangelija ir kurie turi galimybę prašyti šio sakramento.

1257

262. Ar galima būti išganytam be Krikšto?

Kadangi Kristus mirė dėl visų žmonių išganymo, be Krikšto taip pat gali būti išganyti dėl tikėjimo mirę žmonės (*kraujo Krikštas*), katechumenai ir tie, kurie malonės veikiami, nepažindami Kristaus nei Bažnyčios, nuoširdžiai ieško Dievo ir stengiasi vykdyti jo valią (*troškimo Krikštas*). Be Krikšto mirusius vaikus Bažnyčia savo liturgijoje patiki Dievo gailėstingumui.

1258–1261
1281–1283

263. Kokie yra Krikšto padariniai?

Krikštu atleidžiama gimtoji nuodėmė, visos asmeninės nuodėmės ir baismės už nuodėmes; jis leidžia dalyvauti Dievo trejybiškajame gyvenime per pašvenčiamąją malonę, per nuteisinamąją malonę, įtraukiančią į Kristų ir į jo Bažnyčią; jis leidžia dalyvauti Kristaus kunigystėje ir padeda bendrystės su visais krikščionimis pamatą; jis leidžia skleisti dieviškosioms dorybėms ir Šventosios Dvasios dovanoms. Pakrikštytasis visam laikui priklauso Kristui, jis paženklintas neišdildomu Kristaus antspaudu (*žyme*).

1262–1274
1279–1280

264. Kokia yra per Krikštą gaunamo krikščioniškojo vardo prasmė?

2156–2159 Vardas yra svarbus, nes Dievas pažįsta kiekvieną vardą, t. y. kaip
 2167 nepakartojamą. Per Krikštą krikščionis Bažnyčioje gauna savo vardą, pageidautina – kokio nors šventojo, krikštijamajam teikiančio šventumo pavyzdį ir laiduojančio užtarimą pas Dievą.

SUTVIRTINIMO SAKRAMENTAS

265. Kokia yra Sutvirtinimo vieta Dievo išganymo plane?

1285–1288 Senojoje Sandoroje pranašai skelbė Viešpaties Dvasios dovanos
 1315 išliejimą laukiamajam Mesijui ir visai mesijinei tautai. Visas Jėzaus gyvenimas ir misija plėtojasi visiškoje bendrystėje su Šventąja Dvasia. Apaštalai gauna Šventąją Dvasią per Sekmines ir skelbia „įstabius Dievo darbus“ (Apd 2, 11). Uždėdami rankas jie perduoda naujai pakrikštytiesiems tos pačios Dvasios dovaną. Per ilgus amžius Bažnyčia visada gyveno Dvasia ir perduodavo ją savo vaikams.

266. Kodėl šis sakramentas vadinamas *Patepimu krizma* arba *Sutvirtinimu*?

1289 Jis vadinamas *Patepimu krizma* (Rytų Bažnyčiose – Patepimu šventuoju *myron*) dėl to, kad esminė jo apeiga yra patepimas. Jis vadinamas *Sutvirtinimu*, nes juo patvirtinama ir sustiprinama Krikšto malonė.

267. Kokia yra esminė Sutvirtinimo apeiga?

1290–1301 Esminė Sutvirtinimo apeiga yra patepimas šventąja krizma (vys-
 1318 kupo pašventintu aliejaus ir balzamo mišiniu), teikiančiam tarnau-
 1320–1321 toji uždedant ranką ir tariant šio sakramento apeigoms būdingus žodžius. Vakaruose patepama pakrikštytojo kakta, tariant: „Šiuo ženklu priimk Šventosios Dvasios dovaną.“ Bizantijos apeigų Rytų Bažnyčiose patepamos ir kitos kūno dalys, tariant formulę: „Šventosios Dvasios dovanos antspaudas.“

268. Koks yra Sutvirtinimo padarinys?

Sutvirtinimo padarinys yra ypatingas Šventosios Dvasios išliejimas, kaip per Sekmines. Šis išliejimas įspaudžia sieloje neišdildomą žymę ir paskatina Krikšto malonės augimą: giliau išaknydina dieviškojoje įsūnystėje; tvirčiau suvienija su Kristumi ir jo Bažnyčia; sustiprina sieloje Šventosios Dvasios dovanas; suteikia ypatingos galios liudyti krikščionių tikėjimą.

1302–1305
1316–1317**269. Kas gali priimti šį sakramentą?**

Šį sakramentą vienintelį kartą gali ir privalo priimti kiekvienas jau pakrikštytas asmuo, o kad tai būtų vaisinga, jis privalo būti malonės būvyje.

1306–1311
1319**270. Kas teikia Sutvirtinimą?**

Pirminis Sutvirtinimo teikėjas yra vyskupas. Taip išreiškiamas sutvirtinamojo ryšys su Bažnyčia jos apaštališkuoju matmeniu. Kai šį Sutvirtinimą teikia kunigas, paprastai – Rytuose, o Vakaruose tik ypatingomis aplinkybėmis, ryšys su vyskupu ir Bažnyčia išreiškiamas per vyskupo bendradarbį kunigą ir per paties vyskupo pašventintą šventąją krizmą.

1312–1314

EUCARISTIJOS SAKRAMENTAS

271. Kas yra Eucharistija?

Tai tikroji Viešpaties Jėzaus Kristaus Kūno ir Kraujo auka, kurią jis įsteigė, kad per amžius iki jo atėjimo tęstųsi Kryžiaus auka, taip patikėdamas savo Bažnyčiai savo Mirties ir Prisikėlimo atminimą. Tai vienybės ženklas, meilės ryšys, Velykų puota, per kurią priimamas Kristus, siela pripildoma malonės ir suteikiamas amžinojo gyvenimo laidas.

1322–1323
1409**272. Kada Kristus įsteigė Eucharistiją?**

Jis įsteigė ją Didįjį ketvirtadienį, „tą naktį, kurią buvo išduotas“ (1 Kor 11, 23), su savo apaštalais švęsdamas Paskutinę vakarienę.

1323
1337–1340

273. Kaip jis ją įsteigė?

1337–1340
1365, 1406

Surinkęs apaštalus Paskutinės vakarienės menėje, Jėzus paėmė duoną į savo rankas, laužė ir davė jos jiems, tardamas: „Imkite ir valgykite jos visi, nes tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas.“ Paskui jis paėmė į savo rankas taurę vyno ir tarė: „Imkite ir gerkite iš jos visi, nes tai yra taurė naujosios ir amžinosios Sandoros, mano kraujo, kuris už jus ir visus išliejamas nuodėmėms atleisti. Tai darykite mano atminimui.“

274. Ką Eucharistija reiškia Bažnyčios gyvenime?

1324–1327
1407

Tai viso krikščioniškojo gyvenimo versmė ir viršūnė. Eucharistijoje savo aukščiausią tašką pasiekia Dievo pašventinamasis veikimas mūsų atžvilgiu ir jam teikiamas mūsų kultas. Ji apima visą dvasinį Bažnyčios gerį – patį Kristų, mūsų Velykas. Eucharistija išreiškia ir sukuria dieviškojo gyvenimo bendrystę ir Dievo tautos vienybę. Švęsdami Eucharistiją, mes jau dabar vienijamės su dangaus liturgija ir iš anksto ragaujame amžinojo gyvenimo.

275. Kaip vadinamas šis sakramentas?

1328–1332

Neišmatuojamas šio sakramento turtingumas išreiškiamas įvairiais pavadinimais, perteikiančiais atskirus jo aspektus. Labiausiai paplitę šie: Eucharistija, šventosios Mišios, Viešpaties vakarienė, Duonos laužymas, Eucharistijos šventimas, Viešpaties kančios, mirties ir prisikėlimo atminimas, Šventoji Auka, Šventoji ir dieviškoji liturgija, Šventieji slėpiniai, Švenčiausiasis altoriaus Sakramentas, šventoji Komunija.

276. Kokia yra Eucharistijos vieta Dievo išganymo plane?

1333–1344

Eucharistijos pirmavaizdis Senojoje Sandoroje pirmiausia yra Paschos vakarienė, kasmet žydų švenčiama su neraugintąja duona, minint skubotą ir išlaisvinantį išvykimą iš Egipto. Jėzus paskelbė ją mokydamas ir įsteigė su savo apaštalais švęsdamas Velykų pokylį Paskutinės vakarienės metu. Ištikimai laikydamasi Viešpaties paliepimo: „Tai

darykite mano atminimui“ (1 Kor 11, 24), Bažnyčia visada šventė Eucharistiją, ypač sekmadienį, Jėzaus prisikėlimo dieną.

277. Kaip švenčiama Eucharistija?

Yra dvi didelės dalys, sudarančios vieną kulto aktą: Žodžio liturgija, apimanti Dievo žodžio skelbimą bei klausymąsi, ir Eucharistijos liturgija, apimanti duonos ir vyno atnašavimą, maldą, arba anaforą, su konsekracijos žodžiais ir komuniją. 1345–1355
1408

278. Kas yra Eucharistijos šventimo tarnautojas?

Vyskupas arba kunigas, kurio įšventinimas galioja ir kuris veikia atstovaudamas Kristui kaip Galvai ir Bažnyčios vardui. 1348
1411

279. Kokie yra esmingi ir būtini Eucharistijos elementai?

Tai kvietinė duona ir vynuogių vynas. 1412

280. Kokia prasme Eucharistija yra Kristaus aukos *atminimas*?

Eucharistija yra *atminimas* ta prasme, kad ji padaro esamą ir realią auką, kurią Kristus kartą visiems laikams ant kryžiaus paaukavo Tėvui už visą žmoniją. Eucharistijos kaip aukos pobūdis išreiškiamas pačiais jos įsteigimo žodžiais: „Tai yra mano kūnas, kuris už jus atiduodamas“, „Ši taurė yra Naujoji Sandora mano kraujuje, kuris už jus išliejamas“ (Lk 22, 19–20). Kryžiaus auka ir Eucharistijos auka yra *viena vienintelė auka*. Auka ir aukotojas tapatūs, skiriasi tik aukojimosi būdas: kruvinas – ant kryžiaus, nekruvinas – Eucharistijoje. 1362–1367

281. Kokių būdu Bažnyčia dalyvauja Eucharistijos aukoje?

Eucharistijoje Kristaus auka tampa ir jo Kūno narių auka. Joje su Kristumi vienijamas tikinčiųjų gyvenimas, garbinimas, kančia, malda, darbas. Kaip auka Eucharistija aukojama už visus gyvus ir mirusius tikinčiuosius, atlyginant už visų žmonių nuodėmes ir siekiant gauti iš Dievo dvasinių ir laikinųjų gėrybių. Su Kristaus auka taip pat vienijasi dangaus Bažnyčia. 1368–1372
1414

282. Kaip Jėzus yra Eucharistijoje?

1373–1375
1413 Jėzus Kristus yra Eucharistijoje nepakartojamu ir nepalyginamu būdu. Jis iš tiesų yra tikrai, realiai ir substancialiai: su savo Kūnu ir Krauju, su savo Siela ir Dievyste. Todėl visas Kristus – Dievas ir žmogus – joje yra sakramentiniu būdu, t. y. duonos ir vyno eucharistiniais pavidalais.

283. Ką reiškia *transsubstanciacija*?

1376–1377
1413 *Transsubstanciacija* reiškia visos duonos substancijos pavirtimą Kristaus Kūno substancija ir visos vyno substancijos pavirtimą jo Kraujo substancija. Šis pavirtimas vyksta per Eucharistijos maldą dėl Kristaus žodžio veiksmingumo ir Šventosios Dvasios veikimo. Tačiau duonos ir vyno apčiuopiamos savybės, t. y. *eucharistiniai pavidalai*, nepakinta.

284. Ar duonos laužymas padalija Kristų?

1377 Duonos laužymas nepadalija Kristaus. Jis visas yra kiekviename eucharistiniame pavidale ir kiekvienoje jo dalelėje.

285. Kiek ilgai tęsiasi Kristaus buvimas Eucharistijoje?

1377 Jis tęsiasi, kol išlieka eucharistiniai pavidalai.

286. Kokio pobūdžio kultas teiktinas Eucharistijos sakramentui?

1378–1381
1418 Tiek švenčiant Eucharistiją, tiek už jos ribų jam teiktinas latrijos (*latria*), t. y. garbinimo (*adoratio*), kultas, skiriamas vien Dievui. Iš tiesų Bažnyčia kuo rūpestingiausiai saugoja konsekruotas Ostijas, neša jas ligoniams ir kitiems negalintiems dalyvauti šventosiose Mišiose žmonėms, išstato iškilmingam tikinčiųjų garbinimui, neša procesijose ir ragina dažnai lankyti bei garbinti tabernakulyje laikomą Švenčiausiąjį Sakramentą.

287. Kodėl Eucharistija yra Velykų pokylis?

1382–1384
1391–1396 Eucharistija yra Velykų pokylis, nes Kristus, sakramentiškai įgyvendindamas savo Velykas, duoda mums savo Kūną ir Kraują kaip valgį ir gėrimą ir savo auka suvienija mus su savimi ir tarpusavyje.

288. Ką reiškia altorius?

Altorius simbolizuoja patį Kristų kaip atnašaujamą auką (altorius – Kryžiaus auka) ir kaip mums duodamą dangiškąjį maistą (altorius – eucharistinis stalas). 1383
1410

289. Kada Bažnyčia įpareigoja dalyvauti šventosiose Mišiose?

Bažnyčia įpareigoja tikinčiuosius dalyvauti šventosiose Mišiose kiekvieną sekmadienį ir per privalomasias šventes bei pataria dalyvauti ir kitomis dienomis. 1389
1417

290. Kada privalu priimti šventąją Komuniją?

Bažnyčia pataria tikintiesiems su derama nuostata priimti šventąją Komuniją dalyvaujant šventosiose Mišiose, o įpareigoja bent per Velykas. 1389

291. Ko reikalaujama, norint priimti šventąją Komuniją?

Norint priimti šventąją Komuniją, reikia visiškai priklausyti Katalikų Bažnyčiai ir būti malonės būvyje, t. y. jaustis nepadarius mirtinosios nuodėmės. Kas suvokia padaręs sunkiąją nuodėmę, prieš eidamas Komunijos turi priimti Sutaikinimo sakramentą. Taip pat svarbu būti susikaupusiam bei maldingai nusiteikusiam, laikytis Bažnyčios nustatyto pasninko ir tinkamai elgtis (judėti, rengtis), šitaip išreiškiant pagarbą Kristui. 1385–1389
1415

292. Kokie yra šventosios Komunijos vaisiai?

Šventoji Komunija stiprina mūsų vienybę su Kristumi ir jo Bažnyčia, palaiko ir atnaujina per Krikštą ir Sutvirtinimą gautąją malonę ir ugdo artimo meilę. Sustiprindama mus meilėje, ji naikina lengvasias nuodėmes ir sergsti nuo mirtinųjų nuodėmių ateityje. 1391–1397
1416

293. Kada galima teikti šventąją Komuniją kitiems krikščionims?

Katalikų tarnautojai teisėtai teikia šventąją Komuniją Rytų Bažnyčių nariams, nesantiems visiškoje bendrystėje su Katalikų Bažnyčia, bet prašantiems jos savo noru ir su deramu nusiteikimu. 1398–1401

Kitų bažnytinių bendruomenių nariams katalikų tarnautojai tei-
sėtai teikia šventąją Komuniją tada, kai šie dėl svarbių priežasčių jos
prašo savo noru, yra deramai nusiteikę ir išpažįsta tikį šiuo sakra-
mentu kaip katalikai.

294. Kodėl Eucharistija yra „būsimos garbės laidas“?

1402–1405

Todėl, kad Eucharistija mus pripildo visų malonių ir dangaus pa-
laiminimų, stiprina šio gyvenimo kelionėje ir akina trokšti amžino-
jo gyvenimo, jau dabar vienydama mus su Tėvo dešinėje sėdinčiu
Kristumi, dangaus Bažnyčia, Palaimintąja Mergele Marija ir visais
šventaisiais.

*Eucharistijoje mes „laužome vieną duoną, kuri yra nemirtingu-
mo vaistas – priešnuodis, kad ne mirtume, bet amžinai gyven-
tume Jėzuje Kristuje“ (šv. Ignatas Antiochietis).*

ANTRAS POSKYRIS

GYDYMO SAKRAMENTAI

295. Kodėl Kristus įsteigė Atgailos ir Ligonių patepimo sakramentus?

1420–1421
1426

Sielos ir kūno gydytojas Kristus įsteigė juos dėl to, kad naujasis
gyvenimas, jo dovanotas mums įkrikščioninimo sakramentais, ga-
li nusilpti ir net būti prarastas dėl nuodėmės. Todėl Kristus pano-
ro, kad Bažnyčia tęstų jo gydymo ir išganyimo veiklą šiais dviem
sakramentais.

ATGAILOS IR SUTAIKINIMO SAKRAMENTAS

296. Kaip vadinamas šis sakramentas?

1422–1424

Jis vadinamas Atgailos, Sutaikinimo, Atleidimo, Išpažinties, Atsi-
vertimo sakramentu.

297. Kodėl Sutaikinimo sakramentas teikiamas po Krikšto?

Per Krikštą gautasis naujasis malonės gyvenimas nepanaikina žmogiškosios prigimties silpnumo nei polinkio į nuodėmę (t. y. *geisingumo*), todėl Kristus įsteigė šį sakramentą per nuodėmę nuo jo nutolusių pakrikštytųjų atsivertimui. 1425–1426
1484

298. Kada įsteigtas šis sakramentas?

Prisikėlęs Viešpats įsteigė šį sakramentą, Velykų vakarą pasirodydamas savo mokiniams ir tardamas: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulaukysite – sulaukytos“ (Jn 20, 22–23). 1485

299. Ar pakrikštytiesiems reikia atsiversti?

Kristaus raginimas atsiversti nuolat skamba pakrikštytųjų gyvenime. Atsivertimas yra visos šventės, bet savo glėbin ir nusidėjėlius priimančios Bažnyčios nuolatinė užduotis. 1427–1429

300. Kas yra vidinė atgaila?

Tai „sugrudusios širdies“ (Ps 51, 19), dieviškosios malonės pastūmėtos atsiliepti į gailestingąjį Dievo meilę, polėkis. Atgaila apima skausmą dėl padarytų nuodėmių ir pasibjaurėjimą jomis, tvirtą pasiryžimą ateityje nebe nusidėti ir pasitikėjimą Dievo pagalba. Ją maitina dieviškojo gailestingumo viltis. 1430–1433
1490

301. Kokiomis formomis krikščioniškajame gyvenime reiškiasi atgaila?

Atgaila reiškiasi labai įvairiomis formomis, ypač pasninku, malda, išmalda. Šias ir kitas atgailos formas krikščionis gali puoselėti kasdieniame gyvenime, ypač gavėnios laiku ir atgailos dienomis – penktadieniais. 1434–1439

302. Kokie yra esminiai Sutaikinimo sakramento elementai?

1440–1449 Jų yra du: Šventosios Dvasios veikimu atsiverčiančio žmogaus veiksmai ir Kristaus vardu atleidimą suteikiančio bei atsilyginimo pobūdį nustatančio kunigo išrišimas.

303. Kokie yra atgailaujančiojo veiksmai?

1450–1460 1487–1492 Tai rūpestingas sąžinės patikrinimas; tobulas, grindžiamas meile Dievui, arba netobulas, besiremiantis kitais motyvais, *gailstis* (arba atgaila), apimantis pasiryžimą daugiau nebenusidėti; *išpažintis*, per kurią nuodėmės išpažįstamos kunigui; *atsilyginimas*, t. y. nuodėmės padarytą žalą atitaisančių atgailos veikslių, nuodėmklausio paskirtų atgailaujančiajam, atlikimas.

304. Kokias nuodėmes reikia išpažinti?

1456 Reikia išpažinti visas dar neišpažintas sunkiąsias nuodėmes, kurios prisimenamos rūpestingai patikrinus sąžinę. Sunkiųjų nuodėmių išpažinimas yra vienintelė paprastoji priemonė atleidimui gauti.

305. Kada privalu išpažinti sunkiąsias nuodėmes?

1457 Visi tikintieji, sulaukę sąmoningo amžiaus, privalo išpažinti savo sunkiąsias nuodėmes bent kartą per metus ir visada prieš priimdami šventąją Komuniją.

306. Kodėl į sakramentinę išpažintį gali būti įtraukiamos ir lengvosios nuodėmės?

1458 Nors išpažinti lengvasias nuodėmes griežtąja prasme nebūtina, Bažnyčia labai pataria išpažinti ir jas, nes tai padeda ugdyti teisingą sąžinę, kovoti su blogais polinkiais, atsiverti Kristaus gydymui ir daryti pažangą Dvasios gyvenime.

307. Kas yra šio sakramento teikėjas?

1461–1466 1495 Sutaikinimo tarnybą Kristus patikėjo savo apaštalams, jų įpėdiniams vyskupams ir šių bendradarbiams kunigams, šitaip tampantiems

Dievo gailingumo ir teisingumo įrankiais. Jie naudojami galia atleisti nuodėmes *vardan Dievo – Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios*.

308. Kam rezervuotas kai kurių nuodėmių išrišimas?

Kai kurių ypač sunkių nuodėmių (baudžiamų ekskomunika) išrišimas rezervuotas Apaštaloj Sostui arba vietos vyskupui, arba jų įgaliotiems kunigams, tačiau mirties pavojuje iš bet kokios nuodėmės ir ekskomunikos išrišti gali kiekvienas kunigas. 1463

309. Ar nuodėmklausys yra saistomas paslapties?

Dėl šios tarnybos subtilumo bei didybės ir dėl prideramos pagarbos žmonėms visi nuodėmklausiai, saistomi griežčiausių bausmių, yra įpareigoti be jokios išimties saugoti sakramentinę antspaudą, t. y. laikyti visiškoje paslapyje per išpažintį sužinotas nuodėmes. 1467

310. Kokie yra šio sakramento padariniai?

Atgailos sakramento padariniai yra šie: sutaikinimas su Dievu ir iščia kylantis nuodėmių atleidimas; sutaikinimas su Bažnyčia; malonės būvio atgavimas, jei šis buvo prarastas; mirtinosiomis nuodėmėmis pelnytos amžiniosios bausmės ir bent dalies laikinųjų bausmių, kurias užtraukia nuodėmė, atleidimas; sąžinės ramybė ir giedra bei dvasios paguoda; krikščionio kovai reikalingų dvasinių jėgų sustiprėjimas. 1468–1470
1496

311. Ar tam tikromis aplinkybėmis galima švęsti šį sakramentą, atliekant bendrąją išpažintį ir suteikiant bendrąją išrišimą?

Ypatingai prireikus (pavyzdžiui, gresiant neišvengiamai mirčiai), Sutaikinimą galima švęsti bendruomeniškai, atliekant bendrąją išpažintį ir suteikiant bendrąją išrišimą, laikantis Bažnyčios normų ir pasiryžus tinkamu laiku asmeniškai išpažinti sunkiąsias nuodėmes. 1480–1484
1496

312. Kas yra atlaidai?

Atlaidai yra laikinosios bausmės už nuodėmes, kurių kaltė jau panaikinta, atleidimas Dievo akivaizdoje, tam tikromis sąlygomis tikinčiojo 1471–1479
1498

gaunamas sau ar mirusiesiems, tarpininkaujant Bažnyčiai, kuri kaip atpirkimo teikėja dalija Kristaus ir šventųjų nuopelnų lobį.

LIGONIŲ PATEPIMO SAKRAMENTAS

313. Kaip liga išgyvenama Senajame Testamente?

1499–1502 Senajame Testamente žmogus per ligą išgyvena savo ribotumą ir kartu suvokia, kad liga slėpiningu būdu susijusi su nuodėme. Pranašai nujautė, kad ji gali būti vertinga ir atperkant savo bei kitų nuodėmes. Tad liga būdavo išgyvenama žvelgiant į Dievą ir meldžiant jo išgydymo.

314. Kokia yra Jėzaus atjautos ligoniams prasmė?

1503–1505 Jėzaus atjauta ligoniams ir daugybė išgydymų akivaizdžiai rodo, kad su juo atėjo Dievo karalystė, vadinasi, ir pergalė prieš nuodėmę, kančią ir mirtį. Savo kančia ir mirtimi jis naujai įprasmina kančią, kuri, sujungta su jo kančia, gali tapti mūsų ir kitų išskaistinimo bei išganymo priemone.

315. Kokia yra Bažnyčios laikysena ligonių atžvilgiu?

1506–1513
1526–1527 Iš Viešpaties gavusi paliepiamą gydyti ligonius, Bažnyčia stengiasi jį vykdyti, rūpindamasi jais ir lydėdama juos užtarimo malda. Pirmiausia ji turi ypatingą ligoniams skirtą sakramentą, kurį įsteigė pats Kristus ir paliudijo šventasis Jokūbas: „Kas nors pas jus serga? Tepasikviečia Bažnyčios vyresniuosius, ir jie tesimeldžia už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu“ (Jok 5, 14–15).

316. Kas gali priimti Ligonių patepimo sakramentą?

1514–1515
1528–1529 Jį gali priimti kiekvienas tikintysis, dėl ligos ar senatvės priartėjęs mirties pavojui. Tas pats tikintysis gali vėl jį priimti, jei liga pasunkėja arba jei jis sunkiai suserga iš naujo. Prieš švėsdamas šį sakramentą, ligonis, jei tik įmanoma, turi atlikti asmeninę išpažintį.

317. Kas teikia šį sakramentą?

Jį gali teikti tik vyskupai arba kunigai.

1516, 1530

318. Kaip švenčiamas šis sakramentas?

Šio sakramento šventimą iš esmės sudaro ligonio kaktos bei rankų (Romos apeigose, o kitose apeigose ir kitų kūno dalių) *patepimas* aliejumi, jei tik įmanoma, palaimintu vyskupo, lydimas kunigo *maldos*, kuria prašoma ypatingos šio sakramento malonės.

1517–1519
1531**319. Kokie yra šio sakramento padariniai?**

Juo suteikiama ypatinga malonė, artimiau suvienijanti ligonį su Kristaus kančia jo paties ir visos Bažnyčios labui, dovanojama paguoda, ramybė, drąsa ir nuodėmių atleidimas, jei ligonis negalėjo atlikti išpažinties. Kartais, jei Dievas to nori, šis sakramentas grąžina fizinę sveikatą. Kiekvienu atveju Ligonių patepimas parengia ligonį kelionei į Tėvo namus.

1520–1523
1532**320. Kas yra Viatikas?**

Tai Eucharistija, kurią gauna besirengiantys palikti šį žemiškąjį gyvenimą ir pereiti į amžinąjį. Mirusio ir prisikėlusio Kristaus Kūno ir Kraujo Komunija, priimta žengiant iš šio pasaulio pas Tėvą, yra amžinojo gyvenimo sėkla ir prisikėlimo galybė.

1524–1525

TREČIAS POSKYRIS**TARNAVIMO BENDRYSTEI IR MISIJAI
SAKRAMENTAI****321. Kokie yra tarnavimo bendrystei ir misijai sakramentai?**

Dviem sakramentais – Šventimais ir Santuoka – suteikiama išskirtinė malonė ypatingai Dievo tautos statydinimo misijai Bažnyčioje vykdyti. Jie ypač prisideda prie Bažnyčios bendrystės ir kitų išganymo.

1533–1535

ŠVENTIMŲ SAKRAMENTAS

322. Kas yra Šventimų sakramentas?

1536 Tai sakramentas, per kurį Kristaus apaštalams patikėtoji misija toliau vykdoma Bažnyčioje iki laikų pabaigos.

323. Kodėl jis vadinamas Šventimų sakramentu?

1537–1538 Sąvoka *Šventimai* [*Ordo*] nusakomas bažnytinis luomas, į kurį įjungiami išskirtiniu iššventinimu [*ordinatio*], dėl ypatingos Šventosios Dvasios dovanos leidžiančiu naudotis *šventąja galia*, Kristaus vardu ir autoritetu tarnaujant Dievo tautai.

324. Kokia yra Šventimų sakramento vieta Dievo išganymo plane?

1539–1546 Šio sakramento pirmavaizdžiai Senojoje Sandoroje yra levitų tarnyba, taip pat Aarono kunigystė ir septyniašdešimties *seniūnų* institucija (plg. Sk 11, 25). Šie pirmavaizdžiai sulaukia savo išsipildymo Jėzuje Kristuje, kuris dėl savo Kryžiaus aukos yra „vienas Dievo ir žmonių Tarpininkas“ (1 Tim 2, 5), „Vyriausiasis kunigas Melchizedeko būdu“ (Žyd 5, 10). Vienatinė Kristaus kunigystė padaroma esama tarnaujamojoje kunigystėje.

„Kristus yra vienintelis tikras Kunigas, kiti yra tik jo tarnai“
(šv. Tomas Akvinietis).

325. Kokie yra Šventimų sakramento laipsniai?

1554 Jį sudaro trys laipsniai, nepakeičiami Bažnyčios vidinėje sandaro-
1593 je: vyskupystė, kunigystė ir diakonystė.

326. Koks yra iššventinimo į vyskupus padarinys?

1557–1558 Iššventinimas į vyskopus suteikia Šventimų sakramento pilnatvę,
1594 padaro vyskupą teisėtą apaštalų ipėdiniu, įtraukia jį į apaštalų kolegiją,

kurioje jis su popiežiumi ir kitais vyskupais dalijasi rūpesčiu dėl visų Bažnyčių, ir paveda jam mokymo, šventinimo ir valdymo pareigas.

327. Kokios yra vyskupo pareigos jam patikėtoje dalinėje Bažnyčioje?

Vyskupas, kuriam patikėta dalinė Bažnyčia, yra šios Bažnyčios 1560–1561
vienybės regimasis pradas bei pamatas ir, padedamas kunigų bei dia-
konų, kaip Kristaus vikaras atlieka joje ganytojo pareigas.

328. Koks yra išventinimo į kunigus padarinys?

Šventosios Dvasios patepimu kunigas paženklinamas neišdildo- 1562–1567
ma dvasine žyme, padarancia jį panašų į Kristų Kunigą ir įgalinančia 1595
veikti Kristaus kaip Galvos vardu. Būdamas vyskupų bendradarbis,
jis yra pašvęstas skelbti Evangeliją, švęsti dieviškąjį kultą, pirmiausia
Eucharistiją, iš kurios semiasi jėgų savo tarnavimui, ir būti tikinčių-
jų ganytoju.

329. Kaip kunigas atlieka savo tarnybą?

Nors ir išventinamas visuotinei misijai, jis vykdo ją dalinėje Baž- 1568
nyčioje, sakramentinės brolybės vienijamas su kitais kunigais, suda-
rančiais *kunigiją* ir bendrystėje su vyskupu bei priklausomybėje nuo
jo atsakingais už dalinę Bažnyčią.

330. Koks yra išventinimo į diakonus padarinys?

Diakonas, būdamas panašus į visų tarną Kristų, išventinamas tar- 1569–1571
nauti Bažnyčiai ir, savo vyskupo vadovaujamas, tarnauja Žodžio tar- 1596
nybos, dieviškojo kulto, pastoracijos ir artimo meilės srityse.

331. Kaip švenčiamas Šventimų sakramentas?

Visų trijų laipsnių Šventimų sakramentą vyskupas teikia, *uždėda-* 1572–1574
mas rankas ant išventinamojo galvos ir kalbėdamas iškilmingą *konse-* 1597
kracijos maldą. Ja vyskupas prašo Dievą ypatingo Šventosios Dvasios
išliejimo ir išventinamojo tarnavimui reikalingų jos dovanų.

332. Kas gali teikti šį sakramentą?

1575–1576
1600 Trijų laipsnių Šventimų sakramentą kaip apaštalų įpėdiniai teikia galiojančiai iššventinti vyskupai.

333. Kas gali priimti Šventimų sakramentą?

1577–1580
1598 Kad šis sakramentas galiotų, jį priimti gali tik pakrikštytas vyriškosios lyties asmuo; Bažnyčia žino esanti saistoma paties Viešpaties šitokio pasirinkimo. Niekas neturi teisės reikalauti Šventimų sakramento, o tinkamumą tarnybai privalo įvertinti Bažnyčios vadovybė.

334. Ar priimančiam Šventimų sakramentą būtinas celibatas?

1579–1580
1599 Vyskupystei celibatas visada būtinas. Kunigystei lotynų apeigų Bažnyčioje paprastai parenkami tikintys vyrai, gyvenantys celibate ir siekiantys jį išlaikyti „dėl dangaus karalystės“ (Mt 19, 12). Rytų Bažnyčiose neleidžiama tuoktis po iššventinimo. Nuolatiniais diakonais gali tapti ir vedę vyrai.

335. Kokie yra Šventimų sakramento padariniai?

1581–1589 Šis sakramentas dovanoja ypatingą Šventosios Dvasios išliejimą, kuris padaro iššventinamąjį panašų į Kristų trejopoje jo kaip Kunigo, Pranašo ir Karaliaus tarnyboje pagal atitinkamus sakramento laipsnius. Šventimai suteikia neišdildomą dvasinę žymę, todėl negali būti kartojami nei suteikiami ribotam laikui.

336. Kokia galia vykdoma tarnaujamoji kunigystė?

1547–1553
1592 Vykdydami šventąją tarnybą iššventintieji kunigai kalba ir veikia ne savo valdžios galia, ne bendruomenės įgaliojimu ar pasiūsti, bet ats-tovaudami Kristui kaip Galvai ir Bažnyčios vardu. Todėl tarnaujamoji kunigystė iš esmės, o ne tik laipsniu skiriasi nuo tikinčiųjų bendrosios kunigystės, kuriai tarnauti Kristus jį ir įsteigė.

SANTUOKOS SAKRAMENTAS

337. Kas Dievo plane numatyta vyrui ir moteriai?

Dievas, kuris yra meilė ir sukūrė žmogų iš meilės, pašaukė jį mylėti. Sukūręs vyrą ir moterį, Dievas pašaukė juos į artimą gyvenimo ir tarpusavio meilės bendrystę santuokoje, „taigi jie – jau nebe du, o vienas kūnas“ (Mt 19, 6). Laimindamas juos, Dievas sakė: „Būkite vaisingi ir dauginkitės“ (Pr 1, 28). 1601–1605

338. Ko siekdamas Dievas įsteigė santuoką?

Kūrėjo įsteigta ir jo įstatymais grindžiama vyro ir moters santuokinė sąjunga pagal savo prigimtį skirta sutuoktinių bendrystei ir gerovei, taip pat vaikų gimdymui ir auklėjimui. Pagal pirminį Dievo planą santuokinė sąjunga yra neišardoma, kaip patvirtino Jėzus Kristus: „Ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (Mk 10, 9). 1659–1660

339. Kaip nuodėmė gresia santuokai?

Dėl pirmosios nuodėmės, suardžiusios ir Kūrėjo dovanotąją vyro ir moters bendrystę, santuokinei sąjungai labai dažnai gresia nesantarvė ir neištikimybė. Vis dėlto, būdamas be galo gailestingas, Dievas suteikia vyrui ir moteriai malonę įgyvendinti gyvenimo sąjungą pagal pirmąją dieviškąją planą. 1606–1608

340. Ko apie santuoką moko Senasis Testamentas?

Dievas, pirmiausia per Įstatymo ir Pranašų pedagogiją, padeda savo tautai laipsniškai brandinti santuokos vienatimumo ir neišardomumo suvokimą. Dievo santuokinė sandora su Izraeliu yra Naujosios Sandoros, Dievo Sūnaus Jėzaus Kristaus sudarytos su savo nuotaka Bažnyčia, parengimas ir pirmavaizdis. 1609–1611

341. Kokio naujumo santuokai suteikė Kristus?

Jėzus Kristus ne vien atkūrė pradinę Dievo norėtąją tvarką, bet ir suteikė malonę išgyventi santuoką kaip apdovanotą nauju kilnumu, 1612–1617
1661

būdingu sakramentui, kuris yra Kristaus santuokinės meilės Bažnyčiai ženklas: „Jūs, vyrai, mylėkite žmonas, kaip ir Kristus mylėjo Bažnyčią“ (Ef 5, 25).

342. Ar visi įpareigoti tuoktis?

1618–1620 Tuoktis įpareigoti ne visi. Kai kuriuos žmones Dievas ypatingai pašaukia sekti Viešpačiu Jėzumi mergeliškumu arba celibatu dėl dangaus karalystės, atsižadant didžiojo santuokos gėrio, idant jie galėtų rūpintis Viešpaties dalykais ir stengtis jam patikti, tapdami Kristaus meilės visiškos pirmenybės ir šlovingojo jo atėjimo karšto laukimo ženklu.

343. Kaip švenčiamas Santuokos sakramentas?

1621–1624 Kadangi santuoka įvesdina sutuoktinius į tam tikrą viešąją gyvenimo būklę Bažnyčioje, jos liturgijos šventimas yra viešas, dalyvaujant kunigui (arba Bažnyčios įgaliotam liudytojui) ir kitiems liudytojams.

344. Kas yra sutikimas tuoktis?

1625–1632
1662–1663 Sutikimas tuoktis yra vyro ir moters pareikšta valia abipusiškai ir galutinai dovanoti save, siekiant gyventi ištikimos ir vaisingos meilės sandoroje. Kadangi sutikimas paverčia santuoką tikrove, jis būtinas ir nepakeičiamas. Kad santuoka galiotų, sutikimo objektas turi būti tikra santuoka; tai turi būti sąmoningas ir laisvas žmogiškasis aktas, nenulemtas prievartos ar spaudimo.

345. Ko reikalaujama, kai vienas iš sutuoktinių yra nekatalikas?

1633–1637 Kad būtų teisėta *mišri* (kataliko ir pakrikštyto nekataliko) santuoka, reikia bažnytinės vadovybės leidimo. Kad ji galiotų esant *skirtin-gam kultui* (kataliko ir nekrikštyto asmens), būtina dispensa. Visais atvejais esmingai svarbu, kad sutuoktiniai neatmestų esminių Santuokos tikslų bei ypatybių ir kad sutuoktinis katalikas, žinant ir kitam sutuoktiniui, įsipareigoję išlaikyti tikėjimą ir laiduoti vaikams Krikštą bei katalikišką auklėjimą.

346. Kokie yra Santuokos sakramento padariniai?

Santuokos sakramentas užmezga nuolatinį ir išskirtinį sutuoktinių tarpusavio ryšį. Sutuoktinių sutikimą patvirtina pats Dievas. Todėl pakrikštytųjų sudaryta ir įvykdyta santuoka niekada negali būti nutraukta. Kita vertus, šiuo sakramentu sutuoktiniams suteikiama malonė, būtina norint pasiekti santuokinio gyvenimo šventumą, atsakingai priimti ir auklėti vaikus. 1638–1642

347. Kokios nuodėmės iš pagrindų kertasi su Santuokos sakramentu?

Tokios kaip svetimavimas, vienodam vyro ir moters orumui, santuokinės meilės vienybei ir išskirtinumui prieštaraujanti daugpatystė, iš santuokinio gyvenimo vaikų dovaną atimantis vaisingumo atsiskyrimas, santuokos neišardomumui prieštaraujanti ištuoka. 1645–1648

348. Kada Bažnyčioje leistinas sutuoktinių fizinis atsiskyrimas?

Sutuoktinių fizinis atsiskyrimas Bažnyčioje leistinas, kai dėl svarių priežasčių jų gyvenimas drauge praktiškai nebeįmanomas, nors sutuoktiniai visada skatinami susitaikinti. Kol kitas sutuoktinis gyvas, nevalia sudaryti naujos sąjungos, nebent jų santuoka būtų buvusi niekinė ir tokia pripažinta bažnytinės vadovybės. 1629 1649

349. Koks Bažnyčios požiūris į naują sąjungą sudariusius išsituokusiuosius?

Viešpačiui ištikima Bažnyčia negali pripažinti santuoka naujos išsituokusiųjų civilinės sąjungos. „Kas atleidžia savo žmoną ir veda kitą, tas nusikalsta pirmajai svetimavimu. Ir jei moteris palieka savo vyrą ir išteka už kito, ji svetimauja“ (Mk 10, 11–12). Bažnyčia dėmesingai rūpinasi jais, ragindama gyventi tikėjimu, melstis, daryti gailastingumo darbus ir krikščioniškai auklėti vaikus. Tačiau kol tokia objektyviai priešinga Dievo įstatymui padėtis tęsiasi, jie negali gauti sakramentinio išrišimo, priimti eucharistinės Komunijos ir eiti tam tikrų pareigų Bažnyčioje. 1650–1651 1665

350. Kodėl krikščioniškoji šeima dar vadinama *namų Bažnyčia*?

1655–1658
1666

Todėl, kad šeima parodo ir įgyvendina Bažnyčios kaip Dievo šeimos bendruomeninę ir šeiminę prigimtį. Kiekvienas jos narys pagal jam būdingą vaidmenį vykdo pakrikštytųjų kunigystę, padėdamas šeimai tapti malonės ir maldos bendruomene, žmogiškųjų ir krikščioniškųjų dorybių mokykla, tikėjimo pirminio skelbimo vaikams vieta.

KETVIRTAS POSKYRIS

KITOS LITURGIJOS ŠVENTIMO RŪŠYS

SAKRAMENTALIJOS

351. Kas yra sakramentalijos?

1667–1672
1677–1678

Tai Bažnyčios įsteigti šventieji ženklai tam tikroms gyvenimo aplinkybėms pašventinti. Jas sudaro malda, lydima kryžiaus ženklo ir kitų ženklų. Tarp sakramentalijų svarbią vietą užima palaiminimai, kuriais šlovinamas Dievas ir meldžiama jo dovanų, taip pat asmenų bei Dievo kultui skirtų daiktų pašventinimai.

352. Kas yra egzorcizmas?

1673

Egzorcizmas yra Bažnyčios autoritetingas prašymas Jėzaus vardu, kad asmuo ar daiktas būtų apsaugotas nuo piktojo poveikio ir išvauduotas iš jo valdžios. Paprastasis egzorcizmas atliekamas per Krikšto apeigas. Iškilmingąjį, vadinamąjį *didįjį egzorcizmą* gali atlikti tik vyskupo įgaliotas kunigas.

353. Kokios liaudiškojo pamaldumo formos lydi Bažnyčios sakramentinį gyvenimą?

1674–1676
1679

Krikščioniškosios liaudies religinis jausmas visada reikšdavosi tokiomis įvairiomis Bažnyčios sakramentinį gyvenimą lydinciomis maldingumo formomis, kaip relikvijų gerbimas, šventovių lankymas,

maldininkų kelionės, procesijos, Kryžiaus kelias, rožinis. Bažnyčia apšviečia tikėjimo šviesa ir skatina tikras liaudiškojo maldingumo formas.

KRIKŠČIONIŠKOSIOS LAIDOTUVĖS

354. Koks yra ryšys tarp sakramentų ir krikščionio mirties?

Kristuje mirštantis krikščionis savo žemiškosios egzistencijos pabaigoje pasiekia Krikštu prasidėjusio, Sutvirtinimu sustiprinto ir Eucharistijos kaip išankstinio dalyvavimo dangiškajame pokylyje maitinto naujojo gyvenimo pilnatvę. Krikščionio mirties prasmė atsiskleidžia mūsų vienintelės vilties – Jėzaus Mirties ir Prisikėlimo šviesoje. Kristuje Jėzuje mirštantis krikščionis išeina „įsikurti pas Viešpatį“ (2 Kor 5, 8). 1680–1683

355. Ką išreiškia laidotuvės?

Pagal įvairias apeigas, atitinkančias kiekvieno krašto aplinkybes ir tradicijas, švenčiamos laidotuvės išreiškia prisikėlimo viltyje glūdintį krikščioniškosios mirties velykinį pobūdį ir bendrystės su mirusiuoju jausmą, ypač meldžiantis dėl jo sielos išskaistinimo. 1684–1685

356. Kokie yra pagrindiniai laidotuvių momentai?

Paprastai laidotuves sudaro keturi pagrindiniai momentai: mirusiojo palaikų priėmimas bendruomenėje paguodos ir vilties žodžiais, Žodžio liturgija, Eucharistinė auka ir atsiveikinimas, per kurį mirusiojo siela patikima Dievui, amžinojo gyvenimo šaltiniui, o kūnas, laukiant prisikėlimo, palaidojamas. 1686–1690

Iliustracijoje vaizduojama Paskutinė vakarienė ir Eucharistijos įsteigimas didelės, kilimu išklotos menės viršutiniame aukšte (plg. Mk 14, 15):

„Vakarieniaujant Jėzus paėmė duoną, palaimino, laužė ir davė mokiniams, tardamas: „Imkite ir valgykite: tai yra mano kūnas“. Paskui, paėmęs taurę, padėjo ir davė jiems, tardamas: „Gerkite iš jos visi, nes tai yra mano kraujas, Sandoros kraujas, kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti“ (Mt 26, 26–28).

Paveiksle Jėzus su apaštalais susibūrę aplink taurės formos stalą. Ant stalo matyti eucharistiniai pavidalai – duona ir vynas. Įmantrios architektūros fone išsiskirianti menė su statiniais ir apskritu tabernakuliu su septyniomis kolonomis simbolizuoja Bažnyčią, eucharistinio Jėzaus buveinę. Reikšminga detalė yra apaštalas Jonas, galvą priglaudęs prie Jėzaus krūtinės (plg. Jn 13, 25). Jis žymi meilės bendrystę, kurią tikinčiajame įgyvendina Eucharistija. Tai mokinio atsakas į Mokytojo kvietimą:

„Aš esu vynmedis, o jūs šakelės. Kas pasilieka manyje ir aš jame, tas duoda daug vaisių [...]. Pasilikite mano meilėje! Jei laikysitės mano įsakymų, pasiliksite mano meilėje“ (Jn 15, 5. 9–10).

Eucharistija yra bendrystė su Jėzumi ir dvasinis maistas, įsakymų laikytis pašauktą tikintįjį pastiprinantis geroje kasdienėje kovoje:

„Gelbėtojas [...] visada ir visiškai yra tuose, kurie jame gyvena; jis rūpinasi visais jų poreikiais, yra jiems viskas ir neleidžia nusukti žvilgsnio į ką nors kitą ar trokšti ko nors kito, o ne jo. Iš tiesų šventiesiems nereikia nieko, išskyrus jį; jis gimdo juos, augina ir maitina, yra jų šviesa ir alsavimas, pats ugdo jų žvilgsnį, pats apšviečia juos ir galiausiai pats pasirodo jų akims. Jis maitina ir kartu pats yra maistas; tai jis duoda gyvybės duonos ir duoda save patį; gyvųjų gyvybę, kvėpuojančiojo kvapsnis, norinčiojo juo apsilvilti drabužis. Be to, jis duoda jėgų eiti ir yra kelias, taip pat poilsio vieta ir pabaiga. Mes – nariai, o jis – galva; ar būtina kovoti? Jis kovoja kartu ir atiduoda pergalę tam, kam suteikiama garbė. Mes nugalėtojai? Vainikas yra jis. Taip jis visur kreipia mūsų mintis į save ir neleidžia mums nusigręžti į ką nors kita nei susižavėti kuo nors kitu [...]. Iš to, kas pasakytą, turėtų būti aišku, kad gyvenimas Kristuje ne vien sietinas su ateitimi, bet jau dabar yra jame gyvenančių ir veikiančių šventųjų dėka“ (Mikalojus Kabasilas. *Gyvenimas Kristuje*, 1. 13–15).

JOKŪBAS PERRAŠINĖTOJAS. *Keturių evangelijų iliustracija*. Viena (Austrija), Mechitarų kongregacijos biblioteka (*Bibliothek der Mechitharisten-Congregation*)

TREČIA DALIS

GYVENIMAS KRISTUJE

PIRMAS SKYRIUS

ŽMOGAUS PAŠAUKIMAS – GYVENIMAS
ŠVENTOJOJE DVASIOJE

Marija kaip *Panagia* (visa šventa) yra Šventosios Dvasios kaip *Panagion* šedevras. Visas jos gyvenimas nuo nekaltojo prasidėjimo iki pat šlovingojo paėmimo į dangų ištaisai remiasi dieviškąja meile. Tėvo ir Sūnaus meilės Dvasia padarė Mariją nauju kūriniu, naująja Ieva, kuri širdimi ir protu linksta garbinti dangiškąjį Tėvą ir paklusti jam, būdama jo mylima duktė; priimti Sūnų ir tarnauti jam, būdama jo motina, mokinė ir bendradarbė; bendrauti ir bendradarbiauti su Šventąja Dvasia, būdama brangi jos šventovė.

Šiame paveiksle Marija apsupta grojančių ir džiūgaujančių angelų, jos galvą vainikuoja Šventosios Dvasios, kurią simbolizuoja balandis, dieviškosios meilės spindėjimas. Marija – Bažnyčios motina ir globėja (po jos kojomis matyti bažnyčios pastatas). Veiksmingai motiniškai užtardama Jėzui, ji apipila Bažnyčią gausiomis dangiškosiomis malonėmis (jas žymi žydinčių rožių krūmai).

Kairėje apačioje Nekaltąją Mergelę kontempliuojantis apaštalas Jonas simbolizuoja visus tikinčiuosius, laikančius Palaimintąją Mergelę tobulu pavyzdžiu ir kartu gyvenimo Dvasioje mokytoja bei vadove.

Cistersų abatas Kristijonas (XII a.) apmąstė, kaip savo dvasine patirtimi apaštalai dalijosi su Marija. Lygindamas juos su dvylika Palaimintąją Mergelę vainikuojančių žvaigždžių, jis rašė:

„Jie dažnai susiburdavo aplink protingiausiąją Mergelę kaip mokiniai aplink mokytoją, norėdami sužinoti daugiau tiesos apie tai, ką ji darė; tinkamu metu jie turėjo paskelbti šią tiesą kitiems. Dievo pašvęsta ir pamokyta, ji buvo tapusi tikra dangiškiosios išminties biblioteka, per ilgą bendrą gyvenimą kaip ypatinga bendražygė suartėjusi su ta Išmintimi, kuri buvo jos Sūnus, dėdamasi į širdį ir sąžiningai išlaikydama tai, ką matė ir girdėjo“ (*Pamokslas apie Palaimintosios Marijos paėmimą į dangų*).

EL GRECO. Šv. Jonas kontempliuoja Švč. Mergelės Marijos Nekaltąjį Prasidėjimą. Toledas (Ispanija), Šv. Kryžiaus muziejus (*Museo Santa Cruz*)

357. Kaip krikščionio moralinis gyvenimas susijęs su tikėjimu ir sakramentais?

Tai, kas išpažįstama Tikėjimo simboliu, perteikiama sakramentais. Jais tikintieji iš tiesų gauna Kristaus malonę ir Šventosios Dvasios dovanų, suteikiančių gebėjimą gyventi naująjį Dievo vaikų gyvenimą Kristuje, priimtame tikėjimu. 1691–1698

„Krikščioni, pažink savo kilnumą“ (šv. Leonas Didysis).

PIRMAS POSKYRIS

ŽMOGAUS ASMENS KILNUMAS

ŽMOGUS – DIEVO PAVEIKSLAS

358. Iš ko kyla žmogaus kilnumas?

Žmogaus asmens kilnumas kyla iš jo sukūrimo pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Apdovanotas dvasine ir nemirtinga siela, protu ir laisva valia žmogus yra skirtas Dievui ir su savo siela bei kūnu pašauktas amžinajai palaimai. 1699–1715

MŪSŲ PAŠAUKIMAS PALAIMAI

359. Kaip žmogus pasiekia palaimą?

Žmogus pasiekia palaimą per Kristaus malonę, leidžiančią jam dalyvauti dieviškajame gyvenime. Evangelijoje Kristus saviesiems parodo į begalinę laimę vedantį kelią – palaiminimus. Kristaus malonė 1716

veikia ir kiekviename žmoguje, kuris, vadovaudamasis savo teisinga sąžine, ieško tiesos ir gėrio bei myli juos ir vengia blogio.

360. Kodėl mums svarbūs palaiminimai?

1716–1717 Palaiminimai yra Jėzaus skelbimo šerdis, jais pakartojami ir iš-
1725–1726 pildomi nuo Abraomo laikų Dievo duoti pažadai. Jie parodo paties Jėzaus veidą, apibūdina tikrą krikščioniškąjį gyvenimą ir atskleidžia žmogui galutinį jo veiklos tikslą – amžinąją palaimą.

361. Kaip palaiminimai siejasi su žmogaus laimės troškimu?

1718–1719 Jie atitinka įgimtą laimės troškimą, kurį Dievas įdėjo į žmogaus širdį, kad patrauktų jį prie savęs, ir kurį gali patenkinti tik Jis pats.

362. Kas yra amžinoji palaima?

1720–1724 Tai Dievo regėjimas amžinajame gyvenime, kuriame mes būsi-
1727–1729 me pilnatviški „dieviškosios prigimties“ (2 Pt 1, 4), Kristaus šlovės ir trejybėsjojo gyvenimo džiaugsmo dalininkai. Palaima pranoksta žmogiškuosius gebėjimus; tai antgamtinė ir neužsitarnaujama Dievo dovana, kaip ir į ją vedanti malonė. Pažadėtoji palaima verčia mus priimti lemiamus moralinius sprendimus žemiškųjų gėrybių atžvilgiu, skatindama labiau už viską mylėti Dievą.

ŽMOGAUS LAISVĖ

363. Kas yra laisvė?

1730–1733 Tai Dievo dovanota žmogui galia veikti arba neveikti, daryti viena
1743–1744 ar kita ir šitaip pačiam imtis sąmoningų veiksmų. Laisvė būdinga tikrai žmogiškiesiems veiksams. Juo daugiau daroma gėrio, juo laisvesniu tampama. Laisvė pasiekia savo tobulumą, būdama nukreipta į Dievą, aukščiausią gėrį ir mūsų palaimą. Laisvė taip pat apima galimybę rinktis gera ar bloga. Blogio pasirinkimas yra piktnaudžiavimas laisve, vedantis į nuodėmės vergiją.

364. Koks yra santykis tarp laisvės ir atsakomybės?

Laisvė daro žmogų atsakingą už savo veiksmus tiek, kiek jie valin- 1734–1737
gi, nors pakaltinamumą dėl kokio nors veiksmo bei atsakomybę už jį 1745–1746
ir gali sumažinti ar net visai panaikinti nežinojimas, neatidumas, pa-
tirta prievarta, baimė, nesuvaldomas jausmingumas, įpročiai.

365. Kodėl visi žmonės turi teisę naudotis laisve?

Kiekvienas žmogus turi teisę naudotis laisve, nes ji neatskirama 1738
nuo jo kaip žmogaus asmens orumo. Todėl ši teisė visada gerbtina, 1747
pirmiausia moralės bei religijos srityse, pilietiškai pripažintina ir sau-
gotina, neperžengiant bendrojo gėrio ir teisingos viešosios tvarkos
ribų.

366. Kokia yra žmogaus laisvės vieta išganymo tvarkoje?

Mūsų laisvė susilpninta pirmosios nuodėmės. Dar labiau ją sil- 1739–1742
pnina vėlesnės nuodėmės. Tačiau Kristus „mus išvadavo, kad būtu- 1748
me laisvi“ (Gal 5, 1). Šventoji Dvasia savo malone veda mus į dvasi-
nę laisvę, kad padarytų savo laisvaisiais bendradarbiais Bažnyčioje ir
pasaulyje.

ŽMOGAUS VEIKSMŲ MORALUMAS

367. Kokie yra žmogaus veiksmų moralumo šaltiniai?

Žmogaus veiksmų moralumas priklauso nuo trijų šaltinių: *pasi-* 1749–1754
rinktojo objekto, t. y. tikrojo arba tariamojo gėrio; veikiančiojo su- 1757–1758
bjekto *intencijos*, t. y. veiksmą motyvuojančio tikslo; veiksmo *aplin-*
kybių, įskaitant ir *padarinius*.

368. Kada veiksmas yra morališkai geras?

Veiksmas morališkai geras, kai kartu geras ir jo objektas, ir tikslas, 1755–1756
ir aplinkybės. Pasirinktasis objektas gali vienas sugadinti visą veiks- 1759–1760
mą, net jei intencija ir būtų gera. Neleistina daryti blogio, siekiant,
kad iš to kiltų gėris. Blogas tikslas gali sugadinti veiksmą, net jei jo

objektas savaime ir geras. Ir priešingai, geras tikslas nedaro gero tokio elgesio, kuris blogas dėl savo objekto, nes tikslas nepateisina priemonių. Aplinkybės gali sumažinti ar padidinti veikėjo atsakomybę, bet negali pakeisti pačių veiksmų moralinės kokybės ir savaime blogo veiksmo niekada nepadaro gero.

369. Ar yra niekada neleistinų veiksmų?

1756, 1761

Kai kurie veiksmai niekada neleistini dėl jų objekto (pavyzdžiui, piktžodžiavimas, žmogžudystė, svetimavimas). Jų pasirinkimą lemia valios netvarka, t. y. moralinis blogis, kurio negalima pateisinti iš jo galinčiu kilti gėriu.

AISTRŲ MORALUMAS

370. Kas yra aistros?

1762–1766
1771–1772

Aistros yra jausmai, emocijos arba juslingumo jauduliai – natūralūs žmogaus psichikos dėmenys, skatinantys veikti arba neveikti pagal tai, kas suvokiama kaip gera arba kaip bloga. Pagrindinės aistros yra meilė ir neapykanta, troškimas ir baimė, džiaugsmas, liūdesys, pyktis. Svarbiausia aistra yra meilė, kylanti iš potraukio į gėrį. Mylima tik tai, kas tikrai ar tariamai gera.

371. Ar aistros yra morališkai geros ar blogos?

1767–1770
1773–1775

Aistros kaip juslingumo jauduliai pačios savaime nei geros, nei blogos; jos geros, kai prisideda prie gero veiksmo, o blogos – priešingu atveju. Jos gali kilti iki dorybių arba smukti iki ydų.

SĄŽINĖ

372. Kas yra sąžinė?

1776–1780
1795–1797

Sąžinė žmogaus viduje yra proto sprendimas, atitinkamu momentu liepiantis daryti gera ir vengti bloga. Dėl jos žmogus suvokia atliksimo arba jau atlikto veiksmo moralinę kokybę ir gali prisiimti atsakomybę už jį. Klausydamasis savo sąžinės, protingas žmogus gali išgirsti jam kalbančio Dievo balsą.

373. Kokius reikalavimus sąžinei kelia asmens kilnumas?

Žmogaus asmens kilnumas reikalauja, kad sąžinė būtų teisinga (sutarianti su tuo, kas teisinga ir gera proto ir Dievo įstatymo požiūriu). Dėl asmens kilnumo žmogus neturi būti verčiamas elgtis prieš sąžinę ir jam neturi būti trukdoma, neperžengiant bendrojo gėrio ribų, elgtis pagal ją, ypač religijos srityje. 1780–1782
1798

374. Kaip ugdoma teisinga ir tikra sąžinė?

Teisinga ir tikra sąžinė ugdoma auklėjimu, Dievo žodžio ir Bažnyčios mokymo priėmimu. Ją palaiko Šventosios Dvasios dovanos, jai padeda išmintingų žmonių patarimai. Be to, prie moralinio ugdymo daug prisideda malda ir sąžinės patikrinimas. 1783–1788
1799–1800

375. Kokiomis normomis sąžinė visada privalo vadovautis?

Pagrindinės yra trys: 1) niekada neleistina daryti bloga, norint pasiekti gera; 2) vadinamoji *aukso taisyklė*: „Visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite“ (Mt 7, 12); 3) meilė visada gerbia artimą ir jo sąžinę, tačiau tai dar nereiškia, kad kaip gėrį reikia priimti tai, kas objektyviai yra blogis. 1789

376. Ar spręsdama sąžinė gali klysti?

Žmogus visada privalo paklusti tikram savo sąžinės sprendimui, tačiau spręsdama ji gali ir klysti, ne visada dėl asmeninės kaltės. Todėl žmogui negalima įskaityti dėl nevalingo nežinojimo padaryto blogio, nors objektyviai jis ir lieka blogis. Tad būtina stengtis pataisyti sąžinės klaidas. 1790–1794
1801–1802

DORYBĖS

377. Kas yra dorybė?

Dorybė yra pastovus ir tvirtas polinkis daryti gera. „Dorybingo gyvenimo tikslas – tapti panašiam į Dievą“ (šv. Grigalius Nisietis). Dorybės skirstomos į žmogiškąsias ir dieviškąsias. 1803, 1833

378. Kas yra žmogiškosios dorybės?

1804 Žmogiškosios dorybės yra pastovios ir tvirtos proto ir valios tobulumo apraiškos, rikiuojančios mūsų veiksmus, tvarkančios mūsų aistras ir valdančios mūsų elgesį pagal proto ir tikėjimo reikalavimus. Įgytas ir sustiprintas morališkai geras ir kartotiniais veiksmais, jas išskaistina ir išaukština dieviškoji malonė.

379. Kokios yra svarbiausios žmogiškosios dorybės?

1805 Tai vadinamosios *pagrindinės* dorybės, apie kurias buriasi visos
1834 kitos ir kurios sudaro dorybingo gyvenimo ašį. Jos yra šios: protin-gumas, teisingumas, tvirtumas ir susivaldymas.

380. Kas yra protingumas?

1806 Protingumas nuteikia protą visomis aplinkybėmis atpažinti mū-
1835 sų tikrąjį gėrį ir pasirinkti tinkamas priemones jam pasiekti. Jis vado-vauja kitoms dorybėms, nustatydamas jų taisykles ir matą.

381. Kas yra teisingumas?

1807 Teisingumo esmė – nuolatinė ir tvirta valia atiduoti kitam tai, kas
1836 jam priklauso. Teisingumas Dievo atžvilgiu vadinamas *religingumo dorybe*.

382. Kas yra tvirtumas?

1808 Tvirtumas suteikia ištvermės sunkumuose ir pastovumo siekiant
1837 gėrio, iki pat gebėjimo paaukoti gyvybę dėl teisingo reikalo.

383. Kas yra susivaldymas?

1809 Susivaldymas tvardo malonumų pomėgį, laiduoja valios viešpa-
1838 tavimą instinktams ir suteikia gebėjimą tinkamai naudotis sukurtosiomis gėrybėmis.

384. Kas yra dieviškosios dorybės?

1812–1813 Tai dorybės, kurių pradžia, paskata ir tiesioginis tikslas yra pats
1840–1841 Dievas. Įliejamos žmogui su pašvenčiamąja malone, jos suteikia

gebėjimą gyventi bendrystėje su Trejybe, pagrindžia ir įkvepia krikščionio moralinę veiklą, gaivindamos žmogiškąsias dorybes. Jos yra Šventosios Dvasios buvimo ir veikimo žmogiškuosiuose gebėjimuose laidas.

385. Kokios yra dieviškosios dorybės?

Dieviškosios dorybės yra tikėjimas, viltis ir meilė.

1813

386. Kas yra tikėjimas?

Tikėjimas yra dieviškoji dorybė, kurios dėka tikime į Dievą ir visa, ką jis mums yra apreiškęs ir ką Bažnyčia teikia mums tikėti, nes Dievas yra pati Tiesa. Tikėjimu žmogus laisvai atiduoda save Dievui. Todėl tikintysis stengiasi pažinti ir vykdyti Dievo valią, nes tikėjimas „veikia meile“ (Gal 5, 6).

1814–1816
1842

387. Kas yra viltis?

Viltis yra dieviškoji dorybė, kurios dėka trokštame ir iš Dievo laukiame amžinojo gyvenimo kaip savo laimės, pasitikėdami Kristaus pažadais ir remdamiesi Šventosios Dvasios malonės pagalba, kad galėtume pelnyti amžinąjį gyvenimą ir išverti iki žemiškojo gyvenimo pabaigos.

1817–1821
1843

388. Kas yra meilė?

Meilė yra dieviškoji dorybė, kurios dėka Dievą mylime labiau už viską, o artimą dėl Dievo meilės – kaip save pačius. Jėzus padarė ją naujuoju įsakymu, Įstatymo pilnatve. Ji yra „tobulumo raištis“ (Kol 3, 14), kitų jos gaivinamų, įkvepiamų ir tvarkomų dorybių pamatas. Be jos „aš būčiau niekas“ ir „nieko nelaimėčiau“ (1 Kor 13, 1–3).

1822–1829
1844

389. Kas yra Šventosios Dvasios dovanos?

Šventosios Dvasios *dovanos* yra nuolatinės nuostatos paklusti dieviškiesiems įkvėpimams. Jų yra septynios: išmintis, supratimas, patarimas, tvirtumas, pažinimas, maldingumas ir Dievo baimė.

1830–1831
1845

390. Kas yra Šventosios Dvasios vaisiai?

1832 Šventosios Dvasios *vaisiai* yra tobulumo apraiškos, išugdytos mūmyse kaip amžinosios šlovės pirmienos. Bažnyčios tradicijoje jų vardijama dvylika: „meilė, džiaugsmas, ramybė, kantrybė, didžiadvaisškumas, gerumas, maloningumas, romumas, ištikimybė, kuklumas, susivaldymas, skaistumas“ (plg. Gal 5, 22–23, Vulgata).

NUODĖMĖ

391. Ką turime daryti, kad galėtume priimti Dievo gailėstingumą?

1846–1848 Turime prisipažinti nusikalte ir gailėtis dėl savo nuodėmių. Pats
1870 Dievas savo žodžiu ir savo Dvasia apšviečia mūsų nuodėmes, apdovanoja mus teisinga sąžine ir atleidimo viltimi.

392. Kas yra nuodėmė?

1849–1851 Nuodėmė yra „žodis, veiksma arba troškimas, priešingas amžinajam Įstatymui“ (šv. Augustinas). Tai Dievo įžeidimas nepaklusimu
1871–1872 jo meilei. Ji sužeidžia žmogaus prigimtį ir kėsina į žmonių solidarumą. Kristus savo kančia iki galo atskleidžia nuodėmės sunkumą ir nugali ją savo gailėstingumu.

393. Ar nuodėmės yra įvairios?

1852–1853 Nuodėmės yra labai įvairios. Jas galima skirstyti pagal objek-
1873 tą arba pagal dorybes ar įsakymus, kuriems jos prieštarauja. Jos gali būti tiesiogiai susijusios su Dievu, artimu ar mumis pačiais. Dar galima skirti nuodėmes, padarytas mintimis, žodžiais, veiksmais ir aplaidumu.

394. Kaip nuodėmės skirstomos pagal sunkumą?

1854 Skirstomos į mirtinąsias ir lengvasias nuodėmes.

395. Kada padaroma mirtinoji nuodėmė?

Mirtinoji nuodėmė padaroma tada, kai ji susijusi su svarbiu dalyku ir kartu padaryta aiškiai suprantant ir laisvai sutinkant. Ši nuodėmė naikina mumyse meilę, atima pašvenčiamąją malonę ir, jei dėl jos nesigailime, nuveda į amžinąją mirtį pragare. Ji paprastai atleidžiama Krikšto ir Atgailos, arba Sutaikinimo, sakramentais.

1855–1861
1874**396. Kada padaroma lengvoji nuodėmė?**

Lengvoji nuodėmė, iš esmės besiskirianti nuo mirtinosios, padaroma tada, kai ji susijusi su ne tokiu svarbiu dalyku, arba, jei dalykas ir svarbus, tai nesama aiškaus supratimo ar visiško sutikimo. Ji nenutraukia sandoros su Dievu, bet silpnina meilę; ji pasireiškia netvarkingu prisirišimu prie sukurtųjų gėrybių; ji trukdo sielai tobuliau siekti dorybių ir laikytis moralinio gėrio; ji užtraukia laikinąsias išskaistinimo bausmes.

1862–1864
1875**397. Kaip nuodėmė plinta mumyse?**

Nuodėmė kuria polinkį į nuodėmę ir kartojama tampa yda.

1865, 1876

398. Kas yra ydos?

Kaip dorybių priešingybė, ydos yra iškreipti įpročiai, užtemdantys sąžinę ir lenkiantys į blogį. Ydas galima susieti su septyniomis vadinamosiomis *svarbiausiomis* nuodėmėmis: puikybe, gobšumu, pavaidu, rūstumu, gašlumu, rajumu, tingumu, arba vangumu.

1866–1867

399. Ar mes atsakingi už kitų žmonių padarytas nuodėmes?

Mes atsakingi, kai pakaltinamai prie jų prisidedame.

1868

400. Kas yra nuodėmės *struktūros*?

Tai dieviškajam įstatymui priešingos visuomenės būklės ar institucijos, kurios yra asmeninių nuodėmių apraiškos ir padariniai.

1869

ANTRAS POSKYRIS

ŽMONIŲ BENDRUOMENĖ

ASMUO IR VISUOMENĖ

401. Kokia yra žmogaus visuomeninio matmens esmė?1877–1880
1890–1891

Asmeniškai pašauktas palaimai žmogus kartu turi visuomeninį matmenį kaip savo prigimties ir pašaukimo esminį dėmenį. Iš tiesų visi žmonės pašaukti į tą patį tikslą – patį Dievą; esama tam tikro panašumo tarp dieviškųjų Asmenų bendrystės ir žmonių tarpusavio brolybės, kurią jie privalo steigti tiesoje ir meilėje; artimo meilė natskiriama nuo meilės Dievui.

402. Koks yra ryšys tarp asmens ir visuomenės?1881–1882
1892–1893

Visų visuomenės institucijų pradas, subjektas ir tikslas yra ir privalo būti žmogaus *asmuo*. Jam būtinos kai kurios bendruomenės, kaip antai šeima ar pilietinė visuomenė. Naudingi ir kiti sambūriai tiek politinės bendrijos viduje, tiek tarptautinėje plotmėje, neišleidžiant iš akių *subsidiarumo* principo.

403. Ką reiškia subsidiarumo principas?1883–1885
1894

Šis principas reiškia, kad aukštesnio lygmens bendruomenė neturi imtis žemesnio lygmens bendruomenės užduočių ir šitaip siaurinti jai priklausančios srities, bet prareikus veikia privalo ją palaikyti.

404. Ko dar reikia, kad žmonių sambūvis būtų autentiškas?1886–1889
1895–1896

Reikia gerbti teisingumą ir teisingą vertybių hierarchiją, medžiaginį ir instinktų matmenis palenkti vidaus ir dvasios matmenims. Ypač ten, kur nuodėmė užnuodija visuomenės aplinką, būtina žadinti širdžių atsivertimą ir šauktis Dievo malonės, siekiant visuomenės pokyčių, tikrai naudingų visiems asmenims ir visam asmeniui.

Meilė, skatinanti ir įgalinanti laikytis teisingumo, yra didžiausias socialinis įsakymas.

DALYVAVIMAS VISUOMENĖS GYVENIME

405. Kuo visuomenėje remiasi valdžia?

Kiekvienai žmonių bendruomenei reikalinga teisėta valdžia, laidojanti tvarką ir prisidedanti prie bendrojo gėrio įgyvendinimo. Tokia valdžia remiasi žmogaus prigimtimi, nes atitinka Dievo nustatytą tvarką.

1897–1902
1918–1920

406. Kada valdžia vykdoma teisėtai?

Valdžia vykdoma teisėtai, kai ji veikia bendrojo gėrio labui ir siekia jo morališkai leistomis priemonėmis. Todėl politinė santvarka turėtų būti nustatoma laisvu piliečių sprendimu ir privalėtų laikytis *teisinės valstybės principo*, pagal kurį viršenybė teikiama įstatymui, o ne žmonių savivalei. Neteisingi įstatymai ir moralinei tvarkai priešingos priemonės sąžinės nesaisto.

1901
1903–1904
1921–1922

407. Kas yra bendrasis gėris?

Bendruoju gėriu laikoma visuomenės gyvenimo sąlygų visuma, leidžianti pasiekti tobulumą tiek grupėms, tiek paviniams jos nariams.

1905–1906
1924

408. Kas sudaro bendrąjį gėrį?

Bendrąjį gėrį sudaro: pagarba pagrindinėms asmens teisėms ir jų puoselėjimas; asmens ir visuomenės dvasinių ir laikinųjų gėrybių plėtojimas; visuotinė taika ir saugumas.

1907–1909
1925

409. Kur bendrasis gėris įgyvendinamas geriausiai?

Bendrasis gėris įgyvendinamas geriausiai tokiose politinėse bendruomenėse, kuriose ginamas ir skatinamas piliečių ir tarpinių institucijų gėris, neišleidžiant iš akių visuotinio žmonijos šeimos gėrio.

1910–1912
1927

410. Kaip žmogus prisideda prie bendrojo gėrio įgyvendinimo?

1913–1917
1926

Kiekvienas žmogus pagal savo užimamą vietą ir atliekamą vaidmenį skatina bendrąjį gėrį, gerbdamas teisingus įstatymus ir imdamasis užduočių, už kurias jis asmeniškai atsakingas, kaip antai rūpinimasis šeima ir darbo reikalai. Be to, piliečiai privalo kiek galėdami veikliai dalyvauti viešajame gyvenime.

SOCIALINIS TEISINGUMAS

411. Kaip visuomenė laiduoja socialinį teisingumą?

1928–1933
1943–1944

Visuomenė laiduoja socialinį teisingumą gerbdama asmens kaip tikrojo visuomenės tikslo orumą ir teises. Be to, visuomenė skatina su bendruoju gėriu ir valdžios vykdymu susijusį socialinį teisingumą, sudarydama sąlygas ir susivienijusiems, ir kiekvienam atskirai pasiekti tai, į ką jie turi teisę.

412. Kuo remiasi žmonių lygybė?

1934–1935
1945

Visi žmonės lygūs savo kilnumu ir pagrindinėmis teisėmis, nes, sukurti pagal vienintelio Dievo paveikslą ir apdovanoti tokia pat protinga siela, yra tokios pat prigimties bei kilmės ir pašaukti tai pačiai dieviškajai palaimai vienatiniame Išganytojuje Kristuje.

413. Kaip vertintina žmonių nelygybė?

1936–1938
1946–1947

Esama neleistinūs ekonominės ir socialinės nelygybės, kurią kenčia milijonai žmonių; ji aiškiai priešinga Evangelijai, prieštarauja teisingumui, asmens orumui ir taikai. Tačiau tarp žmonių esama ir įvairių veiksmų nulemtų skirtumų, atitinkančių Dievo planą. Iš tiesų Dievas nori, kad kiekvienas žmogus gautų iš kitų tai, ko jam reikia, ir kad turintieji ypatingų *talentų* dalytųsi jais su kitais. Tokie skirtumai akina ir neretai įpareigoja žmones būti didžiadvasius, geranorius bei dalytis tarpusavyje, prisideda prie kultūrų abipusio praturtinimo.

414. Kaip reiškiasi žmonių solidarumas?

Iš žmogiškosios ir krikščioniškosios brolybės plaukiantis solidarumas pirmiausia reiškiasi teisingu gėrybių paskirstymu, tinkamu atlyginimu už darbą ir įsipareigojimu teisingesnei visuomenės santvarkai. Solidarumo *dorybė* taip pat įgyvendinama dalijantis tikėjimo dvasinėmis gėrybėmis, dar svarbesnėmis už medžiagines.

1939–1942
1948**TREČIAS POSKYRIS****DIEVO IŠGANYMAS: ĮSTATYMAS IR MALONĖ****MORALINIS ĮSTATYMAS****415. Kas yra moralinis įstatymas?**

Moralinis įstatymas yra dieviškosios Išminties kūrinys. Jis nurodo žmogui elgesio būdus ir taisykles, vedančius į pažadėtąją palaimą ir neleidžiančius sukti keliais, vedančiais tolyn nuo Dievo.

1950–1953
1975–1978**416. Kokia yra prigimtinio moralinio įstatymo esmė?**

Prigimtinio įstatymo, Kūrėjo įrašyto į kiekvieno žmogaus širdį, esmė yra dalyvavimas Dievo išmintyje bei gerume ir pirmą kartą moralinė nuojauta, leidžianti žmogui protu skirti gėrį ir blogį. Jis yra visuotinis bei nekintamas ir sudaro pagrindinių asmens teisių bei pareigų, taip pat žmonių bendruomenės ir pačios civilinės teisės pamatą.

1954–1960
1978–1979**417. Ar šis įstatymas visiems suprantamas?**

Dėl nuodėmės šis prigimtinis įstatymas ne visada ir ne visų suprantamas vienodai aiškiai ir tiesiogiai.

1960

Todėl „Dievas Įstatymo plokštėse įrašė tai, ko žmonės neįstengė perskaityti savo širdyse“ (šv. Augustinas).

418. Koks yra ryšys tarp prigimtinio įstatymo ir Senojo Įstatymo?1961–1962
1980

Senasis Įstatymas yra pirmas apreikštojo Įstatymo tarpšnis. Jis išreiškia daugelį tiesų, savaime prieinamų protui ir patvirtintų bei paliudytų išganymo sandorose. Šie moralės priesakai, Dekaloge apibendrinti kaip dešimt įsakymų, padeda žmogaus pašaukimo pagrindus, drausdami tai, kas priešinga Dievo ir artimo meilei, ir įsakydami tai, kas esminga meilei.

419. Kokia yra Senojo Įstatymo vieta išganymo plane?1963–1964
1982

Senasis Įstatymas leidžia pažinti daugelį protui prieinamų tiesų, parodo, kas daryti leistina, o kas – ne, ir pirmiausia tarsi išmintingas pedagogas parengia bei nuteikia atsiversti ir priimti Evangeliją. Tačiau Senasis Įstatymas, nors ir šventas, dvasinis bei geras, vis dėlto dar netobulas, nes pats savaime nesuteikia Dvasios stiprybės ir malonės jo laikytis.

420. Kas yra Naujasis, arba Evangelijos, Įstatymas?1965–1972
1983–1985

Naujasis, arba Evangelijos, Įstatymas, paskelbtas ir įgyvendintas Kristaus, yra prigimtinio ir apreikšto dieviškojo Įstatymo pilnatvė ir atbaigimas. Jį apibendrina įsakymas mylėti Dievą bei artimą ir vieniems kitus taip, kaip mus mylėjo Kristus; kartu tai vidinė žmogaus tikrovė: Šventosios Dvasios malonė daro tokią meilę galimą. Tai „laisvės įstatymas“ (Jok 1, 25), skatinantis veikti savo noru, pastūmėtiems meilės.

„Naujasis Įstatymas pirmiausia yra tikintiesiems į Kristų duota pati Šventosios Dvasios malonė“ (šv. Tomas Akvinietis).

421. Kur glūdi Naujasis Įstatymas?1971–1974
1986

Naujasis Įstatymas glūdi visame Kristaus gyvenime bei skelbime ir apaštalų moralinėje katechezėje. Jo pagrindinė išraiška yra Kalno pamokslas.

MALONĖ IR NUTEISINIMAS

422. Kas yra nuteisinimas?

Nuteisinimas yra iškiliausias Dievo meilės darbas. Tai gailėstin-
gas ir neužsitarnaujamai dovanojamas Dievo veikimas, panaikinan-
tis mūsų nuodėmes ir padarantis visą mūsų esybę teisią ir šventą. Tai
įvyksta per Kristaus kančia pelnytą ir Krikštu dovanojamą Šventosios
Dvasios malonę. Nuteisinimas duoda pradžią žmogaus laisvam atsakui,
t. y. tikėjimui į Kristų ir bendradarbiavimui su Šventosios Dva-
sios malone.

1987–1995
2017–2020**423. Kas yra nuteisinamoji malonė?**

Malonė yra neužsitarnaujama dovana, kurią mums dovanoja
Dievas, kad galėtume dalyvauti jo trejybiškajame gyvenime ir gebė-
tume veikti iš meilės jam. Ji vadinama *išliekamąja*, arba *pašvenčiamą-
ja*, arba *sudievinamąja* malone, nes ja mes pašventinami ir sudievinami.
Ji yra *antgamtinė*, nes visiškai priklauso nuo dovanojamo Dievo
užmojo ir pranoksta žmogaus protą bei jėgas. Todėl ji neprieinama
mūsų patyrimui.

1996–1998
2005
2021**424. Kokios yra kitos malonės rūšys?**

Be išliekamosios malonės dar yra: veikiančioji malonė (su tam
tikromis aplinkybėmis susijusios dovanos); sakramentinė malonė
(kiekvienam sakramentui būdingos dovanos); ypatingosios malonės,
arba charizmos (jų tikslas – bendrasis Bažnyčios gėris), įskaitant
luomo malones, lydinčias bažnytinio tarnavimo ir gyvenimo parei-
gų atlikimą.

1999–2000
2003–2004
2023–2024**425. Koks yra ryšys tarp malonės ir žmogaus laisvės?**

Malonė ankstesnė už žmogaus laisvą atsaką, ji parengia ir paska-
tina jį. Ji atitinka giliuosius žmogiškosios laisvės troškimus, ją kviečia
bendradarbiauti ir veda į tobulumą.

2001–2002

426. Kas yra nuopelnas?

2006–2010
2025–2026

Nuopelnas yra tai, kas duoda teisę į atlygį už gerą veiksmą. Dievo atžvilgiu žmogus savo išgalėmis nieko negali pelnyti, nes viską yra kaip dovaną gavęs iš jo. Vis dėlto Dievas suteikia žmogui galimybę įgyti nuopelnų vienijantis su Kristaus meile – mūsų nuopelnų Dievo akyse šaltiniu. Gerų darbų nuopelnai pirmiausia priskirtini Dievo malonei ir tik paskui – laisvai žmogaus valiai.

427. Kokių gėrybių galima pelnyti?

2010–2011
2027

Šventosios Dvasios veikimu sau ir kitiems galime pelnyti malonų, padedančių šventėti ir pasiekti amžinąjį gyvenimą, taip pat laikinųjų gėrybių, mums reikalingų pagal Dievo planą. Niekas negali pelnyti *pirmosios malonės*, padedančios atsivertimą ir nuteisinimą.

428. Ar visi mes pašaukti krikščioniškajam šventumui?

2012–2016
2028–2029

Krikščioniškajam šventumui pašaukti visi tikintieji. Tai krikščioniškojo gyvenimo pilnatvė ir meilės tobulybė, tampanti tikrove artimoje vienybėje su Kristumi, o jame ir su Švenčiausiąja Trejybe. Krikščionio šventėjimo kelias, perėjęs per kryžių, baigsis galutiniu teisiųjų prisikėlimu, kuriame Dievas bus viskas visame kame.

BAŽNYČIA – MOTINA IR MOKYTOJA

429. Kaip Bažnyčia maitina krikščionių moralinį gyvenimą?

2030–2031
2047

Bažnyčia yra bendruomenė, kurioje krikščionys susipažįsta su Dievo žodžiu ir mokymu apie „Kristaus įstatymą“ (Gal 6, 2), gauna sakramentinę malonę, vienijasi su Kristaus eucharistine auka, kad jų moralinis gyvenimas taptų dvasiniu garbinimu, išmoksta vadovautis Mergelės Marijos ir šventųjų šventumo pavyzdžiu.

430. Kodėl Bažnyčios Magisteriumas daro pareiškimus moralės srityje?

2032–2040
2049–2051

Todėl, kad Bažnyčios Magisteriumo užduotis – skelbti tikėjimą, kurį privalu priimti ir gyvenime pritaikyti. Ši užduotis taip pat apima

ypatingus prigimtinio įstatymo priesakus, nes jų laikymasis būtinas išganymui.

431. Ko siekiama Bažnyčios įsakymais?

Penkiais Bažnyčios įsakymais siekiama laiduoti tikintiesiems būtiną maldos dvasios, sakramentinio gyvenimo, moralinio įsipareigojimo ir augimo Dievo bei artimo meile minimumą. 2041
2048

432. Kokie yra Bažnyčios įsakymai?

Jie yra šie: 1) dalyvauti Mišiose sekmadieniais bei per kitas privalomas šventes ir susilaikyti nuo darbų ar veiklos, galinčių trukdyti šias dienas pašventinti; 2) bent kartą per metus išpažinti savo nuodėmes ir priimti Sutaikinimo sakramentą; 3) bent apie Velykas priimti Eucharistijos sakramentą; 4) susilaikyti nuo mėsos ir pasninkauti Bažnyčios nustatytomis dienomis; 5) kiekvienam pagal išgales prisidėti prie medžiaginio Bažnyčios išlaikymo. 2042–2043

433. Kodėl Evangelijai skelbti būtinas krikščionių moralus gyvenimas?

Todėl, kad, gyvendami panašiai kaip Viešpats Jėzus, krikščionys patraukia žmones prie tikėjimo į tikrąjį Dievą, statydina Bažnyčią, pripildo pasaulį Evangelijos dvasios ir pagreitina Dievo karalystės atėjimą. 2044–2046

ANTRAS SKYRIUS
DEŠIMT ĮSAKYMŲ

Vienas jaunuolis paklausė Jėzaus: „Mokytojau, ką gera turiu daryti, kad įgyčiau amžinąjį gyvenimą?“ (Mt 19, 16). Jėzus atsakė: „Jei nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“, – ir iškart pridūrė: „Ateik ir sek paskui mane“ (Mt 19, 17. 21).

Sekti paskui Jėzų reiškia laikytis įsakymų. Senasis Įstatymas nepanaikintas, bet žmogus raginamas jį atrasti tobulai jį įgyvendinusio, visą jo prasmę apreiškusio ir jo amžinumą paliudijusio dieviškojo Mokytojo asmenyje.

Šiame paveiksle Jėzus vaizduojamas mokantis mokinius per vadinamąjį *Kalno pamokslą* (plg. Mt 5–7). Štai svarbesni šio pamokslo elementai: palaiminimai, senojo Įstatymo patobulinimas, malda *Tėve mūsų*, nurodymai dėl pasninko, mokinių paraginimas būti žemės druska ir pasaulio šviesa.

Virš žemės iškilęs ir prie dangaus priartėjęs kalnas žymi tinkamą susitikimo su Dievu vietą. Jėzus kaip mokytojas, sėdėdamas ant uolos tarsi patogioje katedroje, į dangų nukreiptu dešinės rankos smiliumi rodo savo žodžių apie gyvenimą ir laimę dieviškąją kilmę. Kairėje rankoje laikomas ritinys parodo, koks išsamus jo mokymas, su pasitikėjimu pavedamas apaštalams, raginantis juos skelbti Evangeliją visoms tautoms, krikštijant Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vardu.

Visi dvylika apaštalų, prie Mokytojo kojų išsidėsčiusių vainiko forma, turi jų ištikimybę Jėzui ir šventumo liudijimą Bažnyčioje žyminčias aureoles. Tik vieno iš jų, pusiau pridengto dešinėje, aureolė juoda, primenanti jo neištikimybę gerajai naujienai. Dievo karalystės skelbimas buvo ne tušti ir nepagrįsti žodžiai, bet veiksminga ir autoritetinga Jėzaus veikla. Šiuo požiūriu reikšmingas sinoptikų pasakojimas apie paralyžiuotąjį iš Kafarnaumo:

„Įlipęs į valtį, Jėzus persikėlė per ežerą ir sugrįžo į savo miestą. Ir štai jam atnešė paralyžiuotą žmogų, paguldytą ant neštuvų. Pamatęs jų tikėjimą, Jėzus tarė paralyžiuotajam: „Pasitikek, sūnau, tavo nuodėmės atleistos!“ Kai kurie Rašto aiškintojai ėmė murmėti: „Tasai piktžodžiauja!“ Skaitydamas jų mintis, Jėzus tarė: „Kam taip piktai mąstote savo širdyje? Kas gi lengviau – ar pasakyti: *Tavo nuodėmės atleistos*, ar liepti: *Kelkis ir vaikščiok!*? Ir todėl, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią žemėje atleisti nuodėmes, – čia jis kreipėsi į paralyžiuotąjį: – Kelkis, pasiimk neštuvus ir eik namo!“ Šis atsistojo ir nuėjo namo“ (Mt 9, 1–7).

Fizinis išgydymas čia yra ne kas kita, kaip regimoji stebuklingo išgelbėjimo iš nuodėmės pusė. Gydymas ir atleidimas yra dieviškojo Mokytojo Jėzaus pedagogijos būdingieji bruožai.

FRA BEATO ANGELICO. *Kalno pamokslas*. Florencija (Italija), Šv. Morkaus muziejus (*Museo di San Marco*)

Išėjimo knyga 20, 2–17

Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų.

Neturėsi kitų dievų, tiktai mane. Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveiklo, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje ir kas yra čia, žemėje, ir kas yra vandenyse po žeme. Jiems nesilenksi ir jų negarbinsi, nes aš VIEŠPATS, tavo Dievas, esu pavydus Dievas, skiriantis bausmę už tėvų kaltę vaikams – trečiajai ir ketvirtajai kartai, kurie mane atmeta, bet rodantis ištikimą meilę iki tūkstantosios kartos tiems, kurie mane myli ir laikosi mano įsakymų.

Nenaudosi piktam VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo, nes VIEŠPATS nepaliks nenubausto to, kuris naudoja piktam jo vardą.

Partoto Įstatymo knyga 5, 6–21

Aš esu VIEŠPATS, tavo Dievas, kuris išvedžiau tave iš Egipto žemės, iš vergijos namų.

Neturėsi kitų dievų, tiktai mane...

Nenaudosi piktam VIEŠPATIES, savo Dievo, vardo...

Katechetinė formulė

Aš esu Viešpats, tavo Dievas:

1. Neturėk kitų dievų, tik mane vieną.

2. Netark Dievo vardo be reikalo.

Atsimink, kad švęstum šabo dieną. Šešias dienas triūsi ir dirbsi visus savo darbus, bet septintoji diena yra VIEŠPATIES, tavo Dievo, šabas: nedirbsi jokio darbo – nei tu, nei tavo sūnus ar duktė, nei tavo vergas ar vergė, nei tavo galvijai, nei ateivis, gyvenąs tavo gyvenvietėse. Nes per šešias dienas VIEŠPATS padarė dangų ir žemę, jūrą ir visa, kas yra juose, bet septintąją dieną jis ilsėjosi. Todėl VIEŠPATS septintąją dieną palaimino ir ją pašventino.

Laikysies šabo dienos ir švęsi ją...

3. Švęsk sekmadienį.

Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį VIEŠPATS, tavo Dievas, tau skiria.

Gerbk savo tėvą ir motiną...

4. Gerbk savo tėvą ir motiną.

Nežudysi.

Nežudysi.

5. Nežudyk.

Nesvetimausi.

Nesvetimausi.

6. Nepaleistuvauk.

Nevogsi.

Nevogsi.

7. Nevok.

Neliudysi melagingai prieš savo artimą.

Neliudysi melagingai prieš savo artimą.

8. Nekalbėk netiesos.

Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui.

Negeisi savo artimo žmonos. Netrokši savo artimo namų ar jo lauko, ar jo vergo bei vergės, ar jo jaučio bei asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui.

9. Negeisk svetimo vyro ir svetimos moters.

10. Negeisk svetimo turto.

434. „Mokytøjau, ką gera turiu daryti, kad įgyčiau amžinąjį gyvenimą?“ (Mt 19, 16)

Klausiančiam jaunuoliui Jėzus atsako: „Jei nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“, o paskui priduria: „Ateik ir sek paskui mane“ (Mt 19, 16. 21). Sekant Jėzumi būtina laikytis įsakymų. Įstatymas nepanaikintas, ir žmogus raginamas iš naujo atrasti jį dieviškojo Mokytojo asmenyje, kuris jį tobulai išpildo, atskleidžia visą jo prasmę ir paliudija jo amžinumą. 2052–2054
2075–2076

435. Kaip Jėzus aiškina Įstatymą?

Jėzus aiškina jį dvigubo vienatinio meilės Įsakymo, kuris yra Įstatymo pilnatvė, šviesoje: „*Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu.* Tai didžiausias ir pirmas įsakymas. Antras – panašus į jį: *Mylėk savo artimą kaip save patį.* Šiais dviem įsakymais remiasi visas Įstatymas ir Pranašai“ (Mt 22, 37–40). 2055

436. Ką reiškia Dekalogas?

Dekalogas reiškia „dešimt žodžių“ (plg. Iš 34, 28). Šiais žodžiais apibendrinamas Įstatymas, kurį Izraelio tautai Dievas davė per Mozę sudarydamas Sandorą. Pateiktais Dievo meilės įsakymais (pirmi trys) ir artimo meilės įsakymais (kiti septyni) išrinktajai tautai ir kiekvienam žmogui parodomas iš nuodėmės vergijos išlaisvinto gyvenimo kelias. 2056–2057

437. Koks yra Dekalogo ryšys su Sandora?

Dekalogas tampa suprantamas Sandoros, kurioje Dievas apsireiškia, leisdamas pažinti savo valią, šviesoje. Laikydamosi įsakymų tauta išreiškia savo priklausomybę Dievui ir su dėkingumu atsiliepia į jo meilės užmojį. 2058–2063
2077

438. Kokią svarbą Dekalogui teikia Bažnyčia?

Bažnyčia, ištikima Raštui ir Kristaus pavyzdžiui, pripažįsta pamatinę Dekalogo svarbą ir reikšmę. Krikščionims privalu jo laikytis. 2064–2068

439. Kodėl Dekalogas sudaro nuoseklią vienovę?

2069 Dešimt įsakymų sudaro nuoseklią ir neišardomą visumą, nes kiekvienas įsakymas susijęs su kitais ir su visu Dekalogu. Todėl nusižengti vienam įsakymui reiškia pažeisti visą įstatymą.

440. Kodėl Dekalogo įpareigojimai yra svarbūs?

2072–2073 Todėl, kad Dekalogas išreiškia pamatines žmogaus pareigas Dievui ir artimui.
2081

441. Ar įmanoma laikytis Dekalogo?

2074 Taip, nes Kristus, be kurio negalime nieko nuveikti, daro mus gebančius jo laikytis, dovanodamas savo Dvasią ir savo malonę.
2082

PIRMAS POSKYRIS**„MYLĖK VIEŠPATĮ, SAVO DIEVĄ, VISA ŠIRDIMI,
VISA SIELA IR VISU PROTU“**

PIRMAS ĮSAKYMAS: AŠ ESU VIEŠPATS, TAVO DIEVAS.
NETURĖK KITŲ DIEVŲ, TIK MANE VIENĄ

442. Ko reikalaujama Dievo teiginiu: „Aš esu Viešpats, tavo Dievas“ (Iš 20, 2)?

2083–2094 Juo reikalaujama, kad tikintysis puoselėtų bei įgyvendintų tris dieviškąsias dorybes ir vengtų joms priešingų nuodėmių. *Tikėjimas* įgalina tikėti į Dievą ir atmesti tai, kas jam priešinga, kaip antai valingas abejojimas, netikėjimas, erezija, apostazė, schizma. *Viltis* įgalina su pasitikėjimu laukti Dievo palaimingojo regėjimo ir jo pagalbos, išvengiant nevilties ir savikliovos. *Meilė* įgalina mylėti Dievą labiau už viską; tad atmestinas abejingumas, nedėkingumas, drungnumas, dvasinis vangumas arba glebumas ir iš puikybės kylanti neapykanta Dievui.

443. Ko reikalaujama Viešpaties žodžiais: „Viešpatį, savo Dievą, tegarbink ir jam vienam tetarnauk“ (Mt 4, 10)?

Jais reikalaujama: garbinti Dievą kaip visa ko, kas egzistuoja, Viešpatį; asmeniškai ir bendruomeniškai teikti jam prideramą kultą; melstis jam – šlovinti, dėkoti ir prašyti; atnašauti jam aukas, pirmiausia dvasinę savo gyvenimo auką, suvienytą su tobuląja Kristaus auka; laikytis Dievui duotų pažadų ir įžadų.

2095–2105
2135–2136

444. Kaip žmogus įgyvendina savo teisę šlovinti Dievą tiesa ir laisve?

Kiekvienas žmogus turi teisę ir moralinę pareigą ieškoti tiesos, pirmiausia su Dievu ir jo Bažnyčia susijusiuose dalykuose, priimti pažintąją tiesą ir ištikimai laikytis jos, šitaip teikiant Dievui tikrą kultą. Sykiu žmogaus asmens orumas reikalauja, kad religijos srityje niekas nebūtų verčiamas elgtis prieš savo sąžinę nei trukdomas elgtis pagal savo sąžinę, neperžengdamas teisingų viešosios tvarkos ribų, privačiai arba viešai, asmeniškai arba drauge su kitais.

2104–2109
2137

445. Ką Dievas draudžia, įsakydamas: „Neturėsi kitų dievų, tik tai mane“ (Iš 20, 2)?

Šiuo įsakymu draudžiami:

2110–2128
2138–2140

– *daugdievytė ir stabmeldystė*, dievinančios kūrinis, valdžią, pinigų ir net demonus;

– *prietaringumas*, nukrypstantis nuo tikrajam Dievui prideramo kulto ir pasireiškiantis taip pat įvairiomis būrimo, magijos, raganavimo ir spiritizmo formomis;

– *bedievytė*, pasireiškianti Dievo gundymu žodžiais ar veiksmais, šventus asmenis ar daiktus, pirmiausia Eucharistiją, išniekinančia šventvagyste, pirkti ar parduoti dvasinius dalykus siekiančia simonija;

– *ateizmas*, neigiantis Dievo buvimą ir dažnai besiremiantis klaidinga žmogaus savarankiškumo samprata;

– *agnosticizmas*, teigiantis, jog apie Dievą nieko neįmanoma žinoti, ir apimantis indiferentizmą bei praktinį ateizmą.

446. Ar Dievo įsakymu: „Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslu“ (Iš 20, 3) draudžiamas paveikslų kultas?

2129–2132
2141

Senajame Testamente šiuo įsakymu drausta vaizduoti visiškai transcendentinį Dievą. Po Dievo Sūnaus įsikūnijimo krikščioniškasis šventųjų paveikslų kultas yra pateisinamas (kaip patvirtinta Nikėjos II Susirinkime 787 m.), nes jis grindžiamas žmogumi tapusio Dievo Sūnaus slėpiniu, kuriame transcendentinis Dievas tapo regimas. Paveikslas negarbinamas, bet gerbiamas tas, kuris jame vaizduojamas: Kristus, Mergelė Marija, angelai ir šventieji.

ANTRAS ĮSAKYMAS: NETARK DIEVO VARDO BE REIKALO

447. Kaip gerbiamas Dievo vardo šventumas?

2142–2149
2160–2162

Šventasis Dievo vardas gerbiamas jo šaukiantis, jį aukštinant, teikiant gyrių ir šlovinant. Tad reikia vengti piktnaudžiavimo, šaukiantis Dievo vardo nusikaltimui pateisinti, ir bet kokio nederamo jo vardo vartojimo, kaip antai *piktžodžiavimo*, nes tai iš prigimties sunki nuodėmė, taip pat *prakeiksmų* ir *neištikimybės* pažadams, duotiems Dievo vardu.

448. Kodėl draudžiama melagingai prisiekti?

2150–2151
2163–2164

Todėl, kad šitaip kaip melo liudytojas įpainiojamas Dievas, kuris yra tiesa.

„*Neprisiekinėk nei Kūrėju, nei kūriniu, nebent dėl tiesos, esant būtinybei ir su pagarba*“ (šv. Ignacas Lojola).

449. Kas yra melaginga priesaika?

2152–2155

Melaginga priesaika yra pažado su priesaika davimas, neketinant jo laikytis, arba su priesaika duoto pažado sulaužymas. Tai sunki nuodėmė Dievui, kuris visada ištikimas savo pažadams.

TREČIAS ĮSAKYMAS: ŠVĘSK VIEŠPATIES DIENĄ

450. Kodėl Dievas „septintąją dieną palaimino ir ją pašventino“ (Iš 20, 11)?

Todėl, kad šabo dieną atmenamas *Dievo poilsis* septintąją kūrimo dieną, taip pat Izraelio išlaisvinimas iš Egipto vergijos ir Dievo Sandora su savo tauta. 2168–2172
2189

451. Kaip šabo atžvilgiu elgiasi Jėzus?

Jėzus pripažįsta šabo šventumą ir su dieviškuoju autoritetu paaiškina tikrąją jo prasmę: „Šabas padarytas žmogui, ne žmogus šabui“ (Mk 2, 27). 2173

452. Kodėl šabą krikščionys yra pakeitę sekmadieniu?

Todėl, kad sekmadienis yra Kristaus prisikėlimo diena. Kaip „pirmoji savaitės diena“ (Mk 16, 2) jis primena pirmąjį kūrimą; kaip po šabo einanti „aštuntoji diena“ jis reiškia Kristaus prisikėlimu prasi-dėjusį naują kūrimą. Taip krikščionims jis tampa pirmąja iš visų dienų ir visų švenčių – *Viešpaties diena*, kurioje per Kristaus Velykas iki galo įgyvendinama žydų šabo dvasinė tiesa ir skelbiamas amžinasis žmogaus atilsis Dieve. 2174–2176
2190–2191

453. Kaip pašventinamas sekmadienis?

Krikščionys pašventina sekmadienį ir kitas privalomąsias šventes, dalyvaudami Viešpaties Eucharistijoje ir susilaikydami nuo veiklos, trukdančios garbinti Dievą ir trikdančios Viešpaties dienai būdingą džiaugsmą bei būtiną dvasios ir kūno poilsį. Šią dieną priimtina veikla, susijusi su šeimos reikmėmis ir itin svarbiomis visuomenės paslaugomis, jei nėra grėsmės, jog tai virs įpročiais, kenkiančiais sekma-dienio pašventinimui, šeimos gyvenimui ar sveikatai. 2177–2185
2192–2193

454. Kodėl svarbu įstatymu pripažinti sekmadienį kaip šventės dieną?

2186–2188
2194–2195

Todėl, kad visiems būtų suteikta reali galimybė džiaugtis pakankamu poilsiu ir laisvalaikiu, leidžiančiu puoselėti religijos, šeimos, kultūros ir visuomenės gyvenimą, kad būtų galima deramai skirti laiko meditacijai, apmąstymui, tylai ir mokymuisi, atsidėti geriems darbams, ypač ligonių ir senelių labui.

ANTRAS POSKYRIS

„MYLĖK SAVO ARTIMĄ KAIP SAVE PATĮ“

KETVIRTAS ĮSAKYMAS: GERBK SAVO TĖVĄ IR MOTINĄ

455. Kas įsakoma ketvirtu įsakymu?

2196–2200
2247–2248

Juo įsakoma gerbti savo tėvus ir tuos, kuriems Dievas mūsų labui suteikė valdžią.

456. Kokia yra šeimos prigimtis pagal Dievo planą?

2201–2205
2249

Vyras ir moteris, suvienyti santuokos, kartu su savo vaikais sudaro šeimą. Dievas įsteigė šeimą ir suteikė jai pamatinę sąrangą. Santuoka ir šeima yra skirtos sutuoktinių gerovei, vaikų gimdymui ir auklėjimui. Šeimoje nusistovi jos narių tarpusavio asmeniniai santykiai ir pirminės atsakomybės ryšiai. Kristuje šeima tampa *namų Bažnyčia*, nes ji yra tikėjimo, vilties ir meilės bendruomenė.

457. Kokią vietą visuomenėje užima šeima?

2207–2208

Šeima yra pirminė žmonių visuomenės ląstelė ir pirmesnė už bet kokį viešosios valdžios pripažinimą. Šeimos pagrindai ir vertybės sudaro visuomenės gyvenimo pamatą. Šeimos gyvenimas įvesdina į gyvenimą visuomenėje.

458. Kokios yra visuomenės pareigos šeimai?

Visuomenės pareiga yra palaikyti ir stiprinti santuoką bei šeimą, laikantis subsidiarumo principo. Viešoji valdžia privalo gerbti, ginti ir remti tikrąją santuokos ir šeimos prigimtį, viešąją moralę, tėvų teises ir namų židinio gerovę. 2209–2213
2250

459. Kokios yra vaikų pareigos tėvams?

Vaikai turi puoselėti pagarbą savo tėvams (vaikų prieraišumą), dėkingumą, nuolankumą bei klusnumą ir šitaip – o kartu gerais santykiais su savo broliais bei seserimis – prisidėti prie viso šeimos gyvenimo didesnės darnos ir šventumo. Kai tėvus ištinka skurdas, liga, vienvė ar senatvė, suaugę vaikai privalo jiems padėti morališkai ir medžiagiškai. 2214–2220
2251

460. Kokios yra tėvų pareigos vaikams?

Būdami dieviškosios tėvystės dalininkai, tėvai yra pirmieji savo vaikų auklėtojai ir pirmieji tikėjimo skelbėjai. Jų pareiga mylėti ir gerbti savo vaikus kaip *asmenis* ir kaip *Dievo vaikus* ir, kiek išgalint, rūpintis jų medžiaginiais bei dvasiniais poreikiais, parenkant tinkamas mokyklas ir protingais patarimais padedant pasirinkti profesiją bei gyvenimo luomą. Jiems skirta ypatinga užduotis – mokyti krikščionių tikėjimo. 2221–2231

461. Kaip tėvai moko savo vaikus krikščionių tikėjimo?

Daugiausia pavyzdžiu, malda, šeimos katecheze ir dalyvavimu bažnytiniame gyvenime. 2252–2253

462. Ar šeimos ryšiai yra absoliutus gėris?

Šeimos ryšiai svarbūs, bet ne absoliutūs, nes pirmutinis krikščionio pašaukimas – mylėti ir sekti Jėzų: „Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane – nevertas manęs. Kas myli sūnų ar dukterį labiau negu mane – nevertas manęs“ (Mt 10, 37). Tėvai turi su džiaugsmu padėti savo vaikams sekti Jėzų visuose gyvenimo luomuose, įskaitant pašvęstąjį gyvenimą ar kunigiškąją tarnybą. 2232–2233

463. Kaip vykdytina valdžia įvairiose pasaulietinės visuomenės srityse?

2234–2237 Ji visada vykdytina kaip tarnyba, gerbiant pagrindines žmogaus
2254 teises, teisingą vertybių hierarchiją, įstatymus, paskirstymo teisingumą ir subsidiarumo principą. Vykdydamas valdžią, kiekvienas turi siekti naudos veikiau bendruomenei negu sau ir, priimdamas sprendimus, semtis įkvėpimo iš tiesos apie Dievą, žmogų ir pasaulį.

464. Kokios yra piliečių pareigos pasaulietinei valdžiai?

2238–2241 Paklūstantieji valdžiai turėtų laikyti savo vadovus Dievo atstovais
2255 ir siūlytis sąžiningai bendradarbiauti darnaus valstybės ir visuomenės gyvenimo labui. Čia įeina meilė ir tarnyba tėvynei, teisė ir pareiga balsuoti, mokesčių mokėjimas, šalies gynyba ir teisė konstruktyviai kritikuoti.

465. Kada pilietis neprivalo paklusti pasaulietinei valdžiai?

2242–2243 Pilietis, klausydamas sąžinės balso, neturi paklusti, kai pasaulietinės
2256 valdžios įstatymai prieštarauja moralinės tvarkos reikalavimams: „Dievo reikia klausyti labiau negu žmonių“ (Apd 5, 29).

PENKTAS ĮSAKYMAS: NEŽUDYK

466. Kodėl gerbtina žmogaus gyvybė?

2258–2262 Todėl, kad ji *šventa*. Nuo pat pradžių ji susijusi su Dievo kuriamąja
2318–2320 galia ir visada išlaiko ypatingą santykį su savo Kūrėju – vieninteliu savo tikslu. Niekam neleistina tiesiogiai naikinti nekaltą žmogiškąją būtybę, nes tai iš pagrindų prieštarauja asmens kilnumui ir Kūrėjo šventumui. „Nežudyk nekalto ir doro žmogaus“ (Iš 23, 7).

467. Kodėl šiai nuostatai neprieštarauja asmenų ir visuomenės būtinoji gintis?

2263–2265 Todėl, kad būtinosios ginties atveju apsisprendžiama gintis ir pa-
brėžiama teisė į savo ar kito gyvybę, o ne apsisprendimas žudyti.

Asmeniui, atsakingam už kito gyvybę, būtinoji gintis gali būti ne tik teisė, bet ir svarbi pareiga. Tačiau panaudojama prievarta neturėtų būti didesnė už būtiną.

468. Kam reikalinga bausmė?

Teisėtos viešosios valdžios skiriama bausme siekiama atitaisyti 2266
nusižengimu padarytą netvarką, ginti viešąją tvarką ir žmonių saugumą, prisidėti prie kaltininko pasitaisymo.

469. Kokią bausmę galima skirti?

Skiriama bausmė turi būti proporcinga nusikaltimo sunkumui. 2267
Šiandien, atsižvelgiant į valstybės turimas galimybes užkirsti kelią nusikaltimui kaltininką nukenksminant, besąlygiška mirties bausmės būtinybė „labai reta“, jos „praktiškai gal ir nebebūna“ (*Evangelium vitae*). Kai pakanka nekruvinų priemonių, valdžia tomis priemonėmis ir turėtų apsiriboti, nes jos geriau atitinka konkrečias bendrojo gėrio sąlygas, labiau dera su žmogaus asmens orumu ir iš kaltininko galutinai neatima galimybės pasitaisyti.

470. Kas draudžiama penktu įsakymu?

Kaip esmingai priešingi moraliniam įstatymui, penktu įsakymu 2268–2283
draudžiami šie dalykai: 2321–2326

- *tiesioginė ir tyčinė žmogžudystė* bei bendrininkavimas joje;
- *tiesioginis abortas*, siektas kaip tikslas ar priemonė, taip pat bendrininkavimas jame, užtraukiantys ekskomuniką, nes žmogaus neliečiamybė absoliučiai gerbtina ir saugotina nuo pat jo pradėjimo;
- *tiesioginė eutanazija*, per kurią veiksmu arba tyčiniu neveiklumu nutraukiama gyvybė neįgaliesiems, ligoniams ar mirštantiesiems;
- *savižudybė* ir savanoriškas bendrininkavimas joje kaip sunkus nusižengimas teisingai Dievo, savo paties ir artimo meilei; atsakomybę už ją gali didinti keliamas papiktinimas ir mažinti psichikos sutrikimai arba didelė baimė.

471. Kokios medicinos procedūros priimtinos, mirtį pripažinus neišvengiama?

2278–2279 Įprastinės ligoonio slaugos teisėtai nutraukti negalima. Priešingai, teisėta vartoti skausmo malšinimo priemonės, kuriomis nesiekama numarinti, ir atsisakyti „užsispyrėliškosios terapijos“, t. y. neproporcingų medicinos procedūrų taikymo be pagrįstos teigiamo rezultato vilties.

472. Kodėl visuomenė privalo ginti kiekvieną embrioną?

2273–2274 Neatimama kiekvieno individualaus žmogaus teisė į gyvybę nuo pat pradėjimo yra pilietinės visuomenės ir jos teisėkūros esminis dėmuo. Valstybei savo galia netarnaujant visų ir pirmiausia silpniausiųjų, tarp jų ir negimusųjų, teisėms, griaujami patys teisinės valstybės pamatai.

473. Kaip išvengiama papiktinimo?

2284–2287 Papiktinimo, t. y. kitų skatinimo daryti bloga, išvengiama gerbiant asmens sielą ir kūną. Kas sąmoningai paskatina kitą sunkiai nusidėti, tas sunkiai nusikalsta.

474. Kokių pareigų turime kūnui?

2288–2291 Turime protingai rūpintis savo ir kitų *fizine sveikata*, tačiau vengti *kūno kulto* ir bet kokių perlenkimų. Be to, būtina vengti didelę žalą žmogaus sveikatai ir gyvybei darančių kvaišalų vartojimo, piktnaudžiavimo maistu, alkoholiu, tabaku ir vaistais.

475. Kada moksliniai, medicininiai ar psichologiniai eksperimentai su atskirais žmonėmis ar jų grupėmis yra morališkai teisėti?

2292–2295 Jie yra morališkai teisėti, kai patarnauja visam asmens ar visuomenės gėriui ir nekelia neproporcingos grėsmės apie tai tinkamai informuotų ir tam pritarusių subjektų gyvybei ir fizinei bei psichinei sveikatai.

476. Ar priimtina prieš mirtį ir po jos transplantuoti ir dovanoti organus?

Organų transplantavimas morališkai priimtinas, jei su tuo sutinka donoras ir tai nėra jam per daug pavojinga. Prieš kilniai dovanojant organus po mirties, būtina galutinai įsitikinti, jog donoras tikrai miręs. 2296

477. Kas yra priešinga žmogaus kūno neliečiamybei?

Tai žmonių grobimas ir ėmimas įkaitais, terorizmas, kankinimas, prievarta, tiesioginis sterilizavimas. Amputavimas ir žmogaus luošinimas morališkai priimtini tik tada, kai tai būtina jo terapijai. 2297–2298

478. Kaip dera rūpintis mirštančiaisiais?

Mirštantieji turi teisę oriai gyventi iki paskutinių žemiškojo gyvenimo akimirų, pirmiausia palaikomi maldos ir sakramentų, rengiančių juos susitikti su gyvuoju Dievu. 2299

479. Kaip reikia elgtis su mirusiųjų kūnais?

Su mirusiųjų kūnais reikia elgtis pagarbiai ir su meile. Juos galima kremuoti, jei tuo neužginčijamas tikėjimas kūno prisikėlimu. 2300–2301

480. Kokio požiūrio į taiką Viešpats reikalauja iš kiekvieno žmogaus?

Skelbdamas: „*Palaiminti taikdariai*“ (Mt 5, 9), Viešpats reikalauja širdies ramybės ir kaip amoralų smerkia pyktį, kuris yra keršto troškimas dėl patirto blogio, ir neapykantą, skatinančią linkėti bloga artimui. Tokia laikysena, jei ji valinga ir sąmoninga labai svarbiuose dalykuose, sunkiai nusidedama meilei. 2302–2303

481. Kas yra taika pasaulyje?

Taika pasaulyje, kurios reikalauja pagarba žmogaus gyvybei ir jos puoselėjimas, yra ne vien karo nebuvimas ar priešingų jėgų pusiausvyra, bet „tvarkos ramybė“ (šv. Augustinas), „teismo vaisius“ 2304–2305

(Iz 32, 17) ir meilės padarinys. Žemiškoji taika yra Kristaus ramybės atvaizdas ir vaisius.

482. Ko reikia taikai pasaulyje?

2304 Jai reikalingas nešališkas asmens gėrybių paskirstymas ir apsau-
2307-2308 ga, laisvas žmonių tarpusavio bendravimas, pagarba asmenų ir tautų orumui, uolus teisingumo ir brolybės puoselėjimas.

483. Kada morališkai priimtinas karinių pajėgų panaudojimas?

2307-2310 Karinių pajėgų panaudojimas morališkai pateisinamas vienu me-
tu esant šioms sąlygoms: patirta žala tikrai sunki ir ilgalaikė; visos tai-
kios alternatyvos neveiksmingos; sėkmės galimybė pagrįsta; atsižvel-
giant į šiuolaikinių naikinimo priemonių galią, išvengiama didesnės
žalos.

484. Kas, gresiant karui, turi tiksliai įvertinti šias sąlygas?

2309 Apie tai turi protingai spręsti valstybių vadovai, taip pat turintys
teisę įpareigoti piliečius ginti valstybę, išlaikant asmens teisę dėl sąži-
nės priekaištų tarnybą žmonių bendruomenei atlikti kitokia forma.

485. Ko moraliniu įstatymu reikalaujama karo atveju?

2312-2314 Moralinis įstatymas galioja visada, net karo atveju. Juo reiklau-
2328 jama humaniškai elgtis su civiliais gyventojais, sužeistais kariais ir
karo belaisviais. Tautų teisei sąmoningai prieštaraujantys veiksmai ir
juos įsakantys potvarkiai yra nusikaltimai, nepateisinami aklu klus-
numu. Masinis griovimas, taip pat tautos ar etninės mažumos naiki-
nimas smerktini kaip sunkiausios nuodėmės; moralė įpareigoja prie-
šintis tai įsakantiems potvarkiams.

486. Kas darytina norint išvengti karo?

2315-2317 Dėl karo sukeliama blogybių ir neteisybių reikia daryti visa, kas tik
2327-2330 protingai įmanoma, kad bet kokia kaina būtų galima jo išvengti. Ypač
reikia vengti teisėtos valdžios nereglamentuoto ginklų kaupimo ir

prekybos, neteisingumo, pirmiausia – ekonominio ir socialinio, etninės ir religinės diskriminacijos, pavydo, nepasitikėjimo, puikybės ir keršto dvasios. Visa, kas daroma tokiai ir kitokiai netvarkai įveikti, padeda kurti taiką ir išvengti karo.

ŠEŠTAS ĮSAKYMAS: NESVETIMAUK

487. Kokia yra žmogaus užduotis jo lytinės tapatybės atžvilgiu?

Dievas sukūrė žmogų kaip vyrą ir moterį, lygius asmens kilnumu, ir įrašė kiekviename meilės ir bendrystės pašaukimą. Kiekvienas privalo priimti savo lytinę tapatybę, pripažindamas jos svarbą visam asmeniui, savitumą ir papildomumą. 2331–2336
2392–2393

488. Kas yra skaistumas?

Skaistumas yra sėkmingas lytiškumo integravimas asmenybėje. Lytiškumas tampa tikrai žmogiškas, kai teisingai įtraukiamas į vieno asmens santykį su kitu. Skaistumas yra moralinė dorybė, Dievo dovana, malonė, Dvasios vaisius. 2337–2338

489. Kas sudaro skaistumo dorybę?

Ją sudaro susivaldymas kaip save dovanoti siekiančio žmogaus laisvės išraiška. Tam būtinas laipsniškai įgyvendinamas visapusiškas ir nuolatinis ugdymas. 2339–2341

490. Kas padeda skaisčiai gyventi?

Daug kas: Dievo malonė, sakramentų pagalba, malda, savęs pažinimas, įvairioms aplinkybėms pritaikytos askezės laikymasis, moralinių dorybių, pirmiausia susivaldymo dorybės, kuria siekiama aistras suvaldyti protu, ugdymas. 2340–2347

491. Kokiu būdu visi yra pašaukti skaisčiai gyventi?

Visi sekantieji skaistumo pavyzdžiu – Kristumi yra pašaukti gyventi skaisčiai pagal savo luomą: vieni – išlaikydami mergeliškumą 2348–2350
2394

arba pašvęstąjį celibatą kaip iškilų būdą lengviau atsiduoti Dievui nepadalyta širdimi, kiti, susituokusieji, – puoselėdami santuokinį skaislumą, nesusituokusieji – likdami skaitūs dėl susilaikymo.

492. Kokios yra pagrindinės nuodėmės skaitumui?

2351–2359
2396

Nuodėmės, pagal savo objekto prigimtį iš esmės priešingos skaitumui, yra šios: svetimavimas, masturbacija, paleistuvavimas, pornografija, prostitucija, prievartavimas ir homoseksualūs veiksmai. Šios nuodėmės yra gašlumo ydos išraiška. Tokie veiksmai, atliekami nepilnamečių atžvilgiu, yra dar sunkesni, nes jais kėsiniasi į jų fizinį bei moralinį integralumą.

493. Kodėl šeštu įsakymu, liepiančiu: „Nesvetimausi“, draudžiamos visos nuodėmės skaitumui?

2336

Nors bibliniame Dekalogo tekste parašyta: „Nesvetimausi“ (Iš 20, 14), Bažnyčios Tradicija vadovaujasi visu Senojo ir Naujojo Testamento moraliniu mokymu ir laikosi nuomonės, kad šeštas įsakymas apima visas nuodėmes skaitumui.

494. Kokia yra pasaulietinės valdžios užduotis skaitumo atžvilgiu?

2354

Ji privalo puoselėti pagarbą asmens kilnumui ir prisidėti prie skaitumui palankios aplinkos kūrimo, atitinkamais įstatymais netrukdydama plisti kai kuriems pirmiau išvardytiems sunkiems nusizengimams skaitumui, pirmiausia siekdama apsaugoti nepilnamečius ir silpnuosius.

495. Į kokias santuokinės meilės gėrybes nukreiptas lytiškumas?

2360–2361
2397–2398

Santuokinės meilės, kuri pakrikštytiesiems pašventinama Santuokos sakramentu, gėrybės yra šios: vienybė, ištikimybė, neišardomumas ir atvirumas vaisingumui.

496. Kokia yra santuokinio akto reikšmė?

Santuokinis aktas turi dvejopą reikšmę: jungiamąją (sutuoktiniai dovana save vienas kitam) ir gyvybę pradedančiąją (atvirumas gyvybės perdavimui). Nesuardomo ryšio, kuriuo Dievas panorio sujungti šias dvi santuokinio akto reikšmes, niekam nevalia nutraukti, atimant vieną ar kitą iš jų. 2362–2367

497. Kada yra morali gimstamumo kontrolė?

Gimstamumo kontrolė, išreiškianti vieną iš atsakingos tėvystės ir motinystės aspektų, objektyviai atitinka moralę, kai iš išorės nespaudžiami sutuoktiniai atlieka ją ne dėl savanaudiškumo, bet dėl rimtų priežasčių ir taikydami objektyvius moralės kriterijus atitinkančius metodus, t. y. periodiškai susilaikydami ir naudodamiesi nevaisingais laikotarpiais. 2368–2369
2399

498. Kokios gimstamumo kontrolės priemonės yra nemoralios?

Iš esmės nemoralus yra kiekvienas veiksmas, pavyzdžiui, tiesioginė sterilizacija arba kontracepcija, kuriuo numatant santuokinį aktą arba jį atliekant, arba pasireiškiant natūraliems jo padariniams kaip tikslo ar priemonės siekiama sutrukdyti gyvybės pradėjimui. 2370–2372

499. Kodėl inseminacija ir dirbtinis apvaisinimas yra amoralūs?

Jie amoralūs dėl to, kad gyvybės pradėjimas atskiriamas nuo akto, kuriuo sutuoktiniai dovana save vienas kitam, ir technika iškeliamą aukščiau už žmogaus asmens kilmę ir paskirtį. Negana to, heterologinė inseminacija ir apvaisinimas, technikos priemonėmis įtraukiant sutuoktinių porai svetimą asmenį, pažeidžia vaiko teisę gimti iš jam žinomų ir santuokos sujungtų tarpusavyje tėvo ir motinos, turinčių išskirtinę teisę tapti tėvais tik vienas kito dėka. 2373–2377

500. Kaip reikia žiūrėti į vaiką?

Vaikas yra *Dievo dovana*, didžiausia santuokos dovana. Nėra teisės turėti vaikų („vaikas bet kuria kaina“). Priešingai, vaikas turi teisę 2378

būti savo tėvų santuokinio akto vaisiumi ir teisę būti gerbiamas kaip asmuo nuo pradėjimo momento.

501. Ką gali daryti sutuoktiniai, jei jie neturi vaikų?

2379 Jei išbandę visas teisėtas medicinos priemones sutuoktiniai nesusilaukia vaiko, jie gali išreikšti savo kilniadvasiškumą, tapdami globėjais arba įsivaikindami, arba imdamiesi svarbios tarnybos artimo la-bui. Taip jie įgyvendina itin vertingą dvasinį vaisingumą.

502. Kokie yra nusižengimai santuokos kilnumui?

2380–2391 Tokie kaip svetimavimas, ištuoka, daugpatystė, kraujomaiša, lais-
2400 voji sąjunga (gyvenimas susidėjus, konkubinatas), lytinis aktas iki santuokos arba už santuokos ribų.

SEPTINTAS ĮSAKYMAS: NEVOK

503. Kas skelbiama septintu įsakymu?

2401–2402 Septintu įsakymu skelbiama gėrybių visuotinė paskirtis ir pas-kirstymas, privatinė nuosavybė, pagarba asmenims ir jų nuosavy-bei, pagarba kūrinių integralumui. Bažnyčia šiuo įsakymu taip pat grindžia savo socialinį mokymą apie tai, kaip teisingai elgtis ekono-minėje veikloje, socialiniame ir politiniame gyvenime, apie žmogaus teises ir pareigas darbo atžvilgiu, teisingumą, tarptautinį solidarumą ir meilę vargšams.

504. Kokiomis sąlygomis egzistuoja teisė į privatinę nuosavybę?

2403 Teisė į privatinę nuosavybę egzistuoja tada, kai nuosavybė įgy-ta ar gauta teisingu būdu, ir išlaikoma pirmą kartą visuotinė gėrybių paskirtis – patenkinti visų žmonių pagrindinius poreikius.

505. Koks yra privatinės nuosavybės tikslas?

2404–2406 Privatinės nuosavybės tikslas yra laiduoti pavienių asmenų laisvę ir orumą, padedant patenkinti tų, už kuriuos jie atsakingi, taip pat ki-tų vargstančiųjų pagrindinius poreikius.

506. Kas liepiama septintu įsakymu?

Septintu įsakymu liepiama gerbti kito gėrybes, puoselėjant teisingumą ir meilę, susivaldymą ir solidarumą. Juo ypač reikalaujama *laikytis duotų pažadų ir sudarytų sutarčių; atitaisyti padarytą neteisybę* ir grąžinti pavogtas gėrybes; gerbti *kūrinijos integralumą*, protingai ir saikingai naudojantis pasaulio mineralų, augalijos ir gyvūnijos ištekiais, ypač atsižvelgiant į rūšis, kurioms gresia išnykimas.

507. Kaip žmogus turi elgtis su gyvūnais?

Žmogus gyvūnams kaip Dievo kūriniais turi būti palankus, vengdamas tiek perdėtos meilės jiems, tiek beatodairiško naudojimosi jais, ypač moksliniuose eksperimentuose, peržengiančiuose protingumo ribas ir sukeliančiuose gyvūnams nereikalingų kančių.

508. Kas draudžiama septintu įsakymu?

Septintu įsakymu pirmiausia draudžiama vogti, t. y. pasisavinti kito nuosavybę prieš protingą savininko valią. Taip atsitinka ir mokant neteisingus atlyginimus, spekuliuojant gėrybių verte dėl pasipelnymo kito sąskaita, klastojant čekius ir sąskaitas. Be to, draudžiama griebtis finansinių ir komercinių apgavysčių, tyčia niokoti privatinę ar viešąją nuosavybę. Taip pat draudžiamas lupikavimas, korupcija, privatus piktnaudžiavimas visuomenės gėrybėmis, tyčia blogai atliktas darbas, švaistymas.

509. Apie ką kalbama Bažnyčios socialiniame mokyme?

Socialiniame Bažnyčios mokyme, nuosekliai išskleidžiančiame Evangelijos tiesą apie žmogaus asmens kilnumą ir jo visuomeninį matmenį, pateikiami pagrindai apmąstymams, formuluojami sprendimo kriterijai, veiklos nuostatos ir gairės.

510. Kada Bažnyčia kalba socialiniais klausimais?

Bažnyčia kalba ekonominiais bei socialiniais klausimais ir pateikia moralinį įvertinimą, kai to prireikia dėl pagrindinių žmogaus teisių, bendrojo gėrio arba sielų išganymo.

511. Kaip turėtų būti plėtojamas socialinis ir ekonominis gyvenimas?

2459 Jis turėtų būti plėtojamas jam būdingais metodais moralinės tvarkos plotmėje viso žmogaus ir visos žmonių bendruomenės labui, paisant socialinio teisingumo. Jo autorius, centras ir tikslas turi būti žmogus.

512. Kas prieštarauja Bažnyčios socialiniam mokymui?

2424–2425 Bažnyčios socialiniam mokymui prieštarauja ekonominės ir socialinės sistemos, paminančios pagrindines asmens teises arba paverčiančios pelną savo išskirtine taisykle ar galutiniu tikslu. Todėl Bažnyčia atmeta dabarties laikų ideologijas, susijusias su *komunizmu* arba su ateistinėmis ar totalitarinėmis *socializmo* formomis. Be to, ji atmeta *kapitalizmo* puoselėjamą individualizmą ir visišką rinkos dėsnų pirmenybę žmogaus darbo atžvilgiu.

513. Ką darbas reiškia žmogui?

2426–2428 Darbas žmogui yra pareiga ir kartu teisė, per jį žmogus bendradarbiauja su Dievu Kūrėju. Uoliai ir sumaniai dirbdamas žmogus panaudoja į jo prigimtį įrašytus gebėjimus, išaukština Kūrėjo dovanas ir gautuosius talentus, išlaiko save ir savo šeimos narius, tarnauja žmonių bendruomenei. Be to, darbas per Dievo malonę gali būti pašventinimo ir bendradarbiavimo su Kristumi dėl kitų išganymo priemonė.

514. Į kokio pobūdžio darbą turi teisę kiekvienas asmuo?

2429 Visiems be jokios neteisingos diskriminacijos laiduotina saugaus
2433–2434 ir garbingo darbo galimybė, neišleidžiant iš akių verslo laisvės ir teisingo atlygio.

515. Kokia yra valstybės atsakomybė darbo atžvilgiu?

2431 Valstybė turi stengtis patikimai laiduoti asmens ir nuosavybės laisvę, stabilią valiutą ir veiksmingas viešąsias tarnybas, prižiūrėti ir

rūpintis žmogaus teisių įgyvendinimu ekonomikos srityje. Priklausomai nuo aplinkybių, visuomenė privalo padėti piliečiams rasti darbo.

516. Kokia yra įmonių vadovų užduotis?

Įmonių vadovai yra atsakingi už savo veiklos ekonominius ir ekologinius padarinius. Jie turi atsižvelgti į žmonių gerovę, o ne vien į pelno didinimą, nors šis ir būtinas investicijoms, įmonės ateičiai, darbo vietoms ir ekonominio gyvenimo pažangai laiduoti. 2432

517. Kokios yra darbininkų pareigos?

Jie privalo dirbti sąžiningai, sumaniai ir pasiaukojamai, galimus konfliktus stengdamiesi spręsti dialogu. Nesmurtinis streikas moraliskai teisėtas tada, kai jis atrodo kaip būtina priemonė, proporcinga siekiamai naudai, paisant bendrojo gėrio. 2435

518. Kaip įgyvendinamas teisingumas ir solidarumas tarp tautų?

Tarptautiniu lygmeniu visos tautos ir institucijos privalo veikti solidariai ir subsidiariai, siekdamos pašalinti ar bent sumažinti skurdą, išteklių ir ekonominių priemonių nelygybę, ekonominę ir socialinę neteisingumą, žmonių išnaudojimą, neturtingųjų šalių skolų augimą ir iškreiptus mechanizmus, trukdančius plėtotis mažiau pažengusioms šalims. 2437–2441

519. Kaip krikščionys dalyvauja politiniame ir socialiniame gyvenime?

Politiniame ir socialiniame gyvenime tikintieji pasauliečiai dalyvauja tiesiogiai, krikščioniškąją dvasią gaivindami laikinąją tikrovę ir bendradarbiaudami su visais kaip tikri Evangelijos liudytojai ir taikos bei teisingumo vykdytojai. 2442

520. Kas įkvepia meilę vargšams?

Meilę vargšams įkvepia palaiminimų Evangelija ir Jėzaus, nuolat rodžiusio dėmesį vargšams, pavyzdys. Jėzus yra pasakęs: „Kiek kartų 2443–2449
2462–2463

tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40). Meilė vargšams įgyvendinama kovojant su medžiaginiu skurdu ir daugybe kultūrinio, moralinio bei religinio skurdo pavidalų. Gailestingumo darbai dvasiai ir kūnui, per ilgus amžius įsteigtų labdaros institucijų gausa konkrečiai liudija Jėzaus mokiniams būdingą meilės vargšams pirmenybę.

AŠTUNTAS ĮSAKYMAS: MELAGINGAI NELIUDYK

521. Kokia yra žmogaus pareiga tiesai?

2464–2470
2504

Kiekvienas žmogus pašauktas veikti ir kalbėti nuoširdžiai ir tiesiai. Kiekvieno pareiga ieškoti tiesos, laikytis jos ir visą gyvenimą tvarkyti pagal tiesos reikalavimus. Visa Dievo tiesa atsiskleidė Jėzuje Kristuje: jis yra *Tiesa*. Kas juo seka, tas gyvena tiesos Dvasia ir vengia dviveidiškumo, apsimetinėjimo, veidmainystės.

522. Kaip liudijama tiesa?

2471–2474
2505–2506

Krikščionis turi liudyti Evangelijos tiesą visose savo viešosios ir privačiosios veiklos srityse, prirėkęs aukodamas net savo gyvybę. Kankinystė – aukščiausias tikėjimo tiesos liudijimas.

523. Kas draudžiama aštuntu įsakymu?

2475–2487
2507–2509

Aštuntu įsakymu draudžiama:
– *melagingai liudyti, melagingai prisiekti, meluoti*, o nusižengimo sunkumas priklauso nuo tiesos iškreipimo masto, aplinkybių, meluojančiojo intencijų ir aukoms padarytos žalos;

– *neapgalvotai spręsti, apkalbėti, juodinti, šmeižti*, šitaip menkinant ar atimant gerą vardą ir garbę, į kuriuos turi teisę kiekvienas asmuo;

– *pataikauti, meilikauti, nuolaidžiauti*, ypač jei taip pastūmėjama į sunkias nuodėmes arba siekiama neteisėtos naudos.

Nusižengimas tiesai atitaisytinus, jei buvo padaryta žala kitiems.

524. Ko reikalaujama aštuntu įsakymu?

Aštuntu įsakymu reikalaujama gerbti tiesą, laikantis artimo meilės diskretiškumo: *komunikavimo* ir *informavimo* srityje, kurioje būtina atsižvelgti į asmeninį ir bendrąjį gerį, privatumo apsaugą ir papiktinimo pavojų; saugant *profesines paslaptis*, kurias reikia išlaikyti visada, išskyrus išimtinius atvejus, sąlygojamus rimtų ir porcingų priežasčių. Taip pat reikalaujama gerbti patikėtos paslapties *konfidencialumą*. 2488–2492
2510–2511

525. Kaip reikia naudotis visuomenės komunikavimo priemonėmis?

Žiniasklaidos informacija turi tarnauti bendrajam gerui, pagal savo turinį ji visada turi būti teisinga ir išsami, nepažeidžianti teisingumo ir artimo meilės. Be to, ji pateiktina garbingai ir tinkamai, rūpestingai paisant moralės įstatymų, teisėtų asmens teisių ir orumo. 2493–2499
2512

526. Koks yra santykis tarp tiesos, grožio ir sakralinio meno?

Tiesa yra graži savaime. Ji spindi dvasiniu grožiu. Be žodžių, esama ir daug kitokių tiesos reiškimo formų, pirmiausia – meno kūrinų. Tai Dievo dovanoto talento ir žmogaus pastangų vaisius. Idant būtų tikras ir gražus, *sakralinis menas* turi priminti bei šlovinti Kristuje atskleistą Dievo slėpinį ir vesti į kuriančio bei gelbstinčio Dievo, iškiliausio Tiesos ir Meilės Grožio, garbinimą bei meilę. 2500–2503
2513

DEVINTAS ĮSAKYMAS: NEGEISK SVETIMO VYRO IR SVETIMOS MOTERS**527. Ko reikalaujama devintu įsakymu?**

Devintu įsakymu reikalaujama įveikti kūno geismingumą mintyse ir troškimuose. Kovoiant su šiuo geismingumu, būtina siekti širdies tyrumo ir puoselėti susivaldymo dorybę. 2514–2516
2528–2530

528. Kas draudžiama devintu įsakymu?

Devintu įsakymu draudžiama puoselėti mintis ir troškimus, susijusius su šeštu įsakymu draudžiamais veiksmais. 2517–2519
2531–2532

529. Kaip pasiekiamas širdies tyrumas?

2520 Palaikomas Dievo malonės ir kovodamas su netvarkingais troškimais, pakrikštytasis pasiekia širdies tyrumą, padedamas skaistumo dorybės ir dovanos, intencijos švarumo, išorinio ir vidinio žvilgsnio tyrumo, jausmų ir vaizduotės drausmės, maldos.

530. Ko dar reikia tyrumui?

2521–2527 Tyrumui reikalingas *drovumas*; jis apsaugo asmens privatumą, iš-
2533 reiškia skaistumo jautrumą, valdo žvilgsnius ir judesius, idant šie atitektų asmenų ir jų bendrystės orumą. Tai išlaisvina iš paplitusio erotizmo ir atitolina nuo visko, kas skatina liguistą smalsumą. Taip pat reikalingas *socialinės aplinkos išskaistinimas* nepaliaujamoje kovoje su papročių liberalumu, besiremiančiu klaidinga žmogaus laisvės samprata.

DEŠIMTAS ĮSAKYMAS: NEGEISK SVETIMO TURTO

531. Ko reikalaujama ir kas draudžiama dešimtu įsakymu?

2534–2540 Šiuo įsakymu, papildančiu ankstesnį, reikalaujama vidinės laiky-
2551–2554 senos, kurią ženklina pagarba kito nuosavybei, ir draudžiamas *godumas*, svetimų gėrybių *nežabotas geidimas* ir *pavydas*, kurio esmė – nusiminimas dėl kito turimų gėrybių ir besaikis troškimas jas pasisavinti.

532. Ko reikalauja Jėzus širdies neturtu?

2544–2547 Jėzus reikalauja, kad mokiniai teiktų jam pirmenybę visa ko ir vi-
2556 sų atžvilgiu. Neprisirišimas prie turtų evangelinio neturto dvasia ir atsidavimas Dievo apvaizdai, išlaisvinančiai iš nerimo dėl rytojaus, parengia vargdienio dvasią turinčių palaiminimui, nes „jų yra dangaus karalystė“ (Mt 5, 3).

533. Koks yra didžiausias žmogaus troškimas?

Didžiausias žmogaus troškimas yra regėti Dievą. Visa savo esybe jis šaukia: „Trokštu regėti Dievą!“ Tikrą ir pilnatvišką laimę žmogus pasiekia palaimingai regėdamas Tą, kuris iš meilės jį sukūrė ir savo begaline meile traukia prie savęs. 2548–2550
2557

„Kas regi Dievą, jau yra gavęs visas gėrybes, kokias tik galima įsivaizduoti“ (šv. Grigalius Nisietis).

Ikona primena Biblijos pasakojimą apie Sekmines:

„Atėjus Sekminių dienos, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. Staiga iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi pūstų smarkus vėjas. Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis, kaip Dvasia davė jiems prabilti“ (Apd 2, 1–4).

Paveiksle iš Šventąją Dvasią simbolizuojančio balandžio sklinda Mariją ir apaštalus gaubiančios stiprios šviesos kūgis. Tai šviesa, apšviečianti apaštalu protus, suteikianti jiems pažinimo, išminties bei dieviškosios tikrovės supratimo, bet kartu ir maldingumo, tvirtumo, patarimo ir Dievo baimės dovanų.

Be to, ant jų galvų leidžiasi ugnies liežuviai, rodantys pilnatvišką Dievo meilę, skatinančią juos tapti Evangelijos skelbėjais visoms tautoms. Iš tiesų malonės gausa padarys apaštalus suprantamus visiems, nes meilės kalba visuotinė ir visiems prieinama.

Kalbiniam tautų susiskaldymui Sekminės priešpriešina tautų vienybės vaistą.

Ikonos centre vyrauja Marija, Bažnyčios motina, apaštalu karalienė ir tobulia besimeldžiančioji. Tik Šventosios Dvasios meilėje tikinčiųjų sūniška malda gali pakilti iki pat Dievo, pasak apaštalo:

„O kadangi esate įvaikai, Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: *Aba, Tėve!*“ (Gal 4, 6).

Sekminės. Koptų ikona

KETVIRTA DALIS

KRIKŠČIONIŠKOJI MALDA

Maldai tinka visoks laikas. Vis dėlto Bažnyčia siūlo tikintiesiems ypatingus laiko tarpusnius, skirtus nuolatinei maldai pabrėžti ir maitinti: ryto ir vakaro maldą, maldą prieš valgant ir pavalgius, Valandų liturgiją, sekmadienio Eucharistiją, Rožinį, liturginių metų šventes.

Ikonoje vaizduojamos kelios svarbiausios Bažnyčios maldą ženklinančios liturginių metų šventės. Centre vyrauja Velykų slėpinys – Kristaus prisikėlimas ir žengimas į dangų. Būtent iš šios išskilmės kaip liturginės maldos viršūnės semiasi prasmės ir išganomojo veiksmingumo visos kitos Jėzaus ir Marijos šventės.

Svarbiausios liturginės šventės. Ikona

534. Kas yra malda?

Malda yra sielos pakilimas Dievo link arba prašymas iš Dievo jo valią atitinkančių gėrybių. Ji visada yra žmogaus pasitikti ateinančio Dievo dovana. Krikščioniškoji malda yra asmeninis ir gyvas Dievo vaikų santykis su be galo geru jų Tėvu, jo Sūnumi Jėzumi Kristumi ir jų širdyse gyvenančia Šventąja Dvasia. 2558–2565
2590

PIRMAS POSKYRIS MALDOS APREIŠKIMAS

535. Kodėl pašaukimas melstis yra visuotinis?

Todėl, kad Dievas, pirmiausia kūrimu, pašaukia kiekvieną būtybę iš nieko, ir net po nuopuolio žmogus vis dar geba atpažinti savo Kūrėją, tebetrokšdamas To, kuris jį pašaukė būti. Visos religijos ir ypač visa išganymo istorija liudija, kad žmogus trokšta Dievo, tačiau Dievas pirmas nenuilstamai traukia kiekvieną žmogų į slėpiningą susitikimą maldoje. 2566–2567

MALDOS APREIŠKIMAS SENAJAME TESTAMENTE

536. Kodėl Abraomas yra maldos pavyzdys?

Abraomas yra maldos pavyzdys, nes jis žengia Dievo akivaizdoje, klauso jo ir paklūsta jam. Jo malda yra tikėjimo kova, nes Dievo ištikimybė jis tiki net išmėginimo metu. Be to, savo palapinėje priėmęs apsilankiusį Viešpatį, patikėjęs jam savo planą, Abraomas su narsiu pasitikėjimu ryžtasi užtarti nusidėjėlius. 2570–2573
2592

537. Kaip meldėsi Mozė?2574–2577
2593

Mozės malda yra tipiška kontempliatyvioji malda: Dievas, prabilęs Mozei iš degančio krūmo, dažnai ir ilgai kalbasi su juo „veidas į veidą, kaip žmogus kalba su savo bičiuliu“ (Iš 33, 11). Iš tokios Dievo artumos Mozė semiasi jėgų atkakliai užtarti savo tautą; taip jo malda tampa vienatinio tarpininko Jėzaus Kristaus užtarimo maldos pirmavaizdžiu.

538. Kaip Senajame Testamente malda susijusi su karaliumi ir šventykla?2578–2580
2594

Dievo tautos malda plėtojasi Dievo buveinės – Sandoros skrynios, paskui šventyklos – aplinkoje, vadovaujama jos ganytojų. Tarp jų yra ir Dovydas, karalius „pagal Dievo širdį“, už savo tautą besimeldžiantis ganytojas. Jo malda – tautos maldos pavyzdys, nes tai dieviškojo pažado laikymasis ir meilės kupinas pasitikėjimas Tuo, kuris vienintelis yra Karalius ir Viešpats.

539. Koks yra maldos vaidmuo pranašų misijoje?

2581–2584

Pranašai iš maldos sėmėsi šviesos ir stiprybės tautai raginti įtikėti ir atsiversti širdimi. Būdami labai arti Dievo, jie užtaria brolius ir skelbia jiems, ką yra regėję ir išgirdę iš Viešpaties. Elijas – Dievo veido ieškančių pranašų tėvas. Ant Karmelio kalno jam pavyksta grąžinti tautą į tikėjimą, įsikišus Dievui, kurio jis meldė: „Atsakyk man, Viešpatie! Atsakyk man“ (1 Kar 18, 37).

540. Kuo svarbios maldai psalmės?2579
2585–2589
2596–2597

Psalmės Senajame Testamente yra maldos viršūnė: Dievo žodis tampa žmogaus malda. Šioje Šventosios Dvasios įkvėptoje maldoje, kartu asmeninėje ir bendruomeninėje, giedama apie įstabius Dievo darbus kūrimo metu ir išganymo istorijoje. Kristus meldėsi psalmėmis ir iki galo jas išpildė. Todėl jos yra esminis ir nuolatinis Bažnyčios maldos elementas, tinkamas žmonėms visomis aplinkybėmis ir visais laikais.

MALDA IKI GALO APREIKŠTA IR ĮGYVENDINTA JĖZUJE

541. Iš ko Jėzus išmoko melstis?

Melstis savo žmogiška širdimi Jėzus išmoko iš savo Motinos ir žydų tradicijos. Tačiau jo malda trykšta iš dar slaptiesnio šaltinio, nes jis yra amžinasis Dievo Sūnus, savo šventojoje žmogystėje siunčiantis Tėvui tobulą sūniškąją maldą. 2599
2620

542. Kada Jėzus meldavosi?

Evangelijoje Jėzus dažnai vaizduojamas besimeldžiantis. Matome jį pasitraukiantį melstis vienumon, net naktį. Jis meldžiasi prieš lemtingus savo ir apaštalų misijos momentus. Iš tiesų visas jo gyvenimas yra malda, nes jis yra nuolatinėje meilės bendrystėje su Tėvu. 2600–2604
2620

543. Kaip Jėzus meldėsi savo kančios metu?

Jėzaus malda jo agonijos Getsemanės sode metu ir paskutiniai žodžiai ant kryžiaus atskleidžia jo sūniškosios maldos gelmę: Jėzus iki galo įgyvendina Tėvo meilės planą ir prisiima visą žmonijos nerimą, visus išganymo istorijos prašymus ir užtarimus. Jis pateikia juos Tėvui, o šis, pranokdamas bet kokią viltį, juos priima ir išklauso, prikeldamas jį iš numirusių. 2605–2606
2620

544. Kaip Jėzus moko mus melstis?

Jėzus moko mus ne tik *Tėve mūsų* malda, bet ir melddamasis pats. Taigi jis atskleidžia ne tik turinį, bet ir tikrai maldai reikalingas nuostatas: Karalystės ieškančios ir priešams atleidžiančios širdies tyrumą, drąsų ir sūnišką pasitikėjimą, peržengiantį tai, ką jaučiame ir suprantame, mokinius nuo pagundų saugantį budrumą. 2608–2614
2621

545. Kodėl mūsų malda yra veiksminga?

Mūsų malda yra veiksminga, nes ji tikėjimu suvienyta su Jėzaus malda. Jame krikščioniškoji malda virsta meilės bendryste su Tėvu. 2615–2616

Taip mes galime pateikti savo prašymus Dievui ir būti išklaustyti: „Prašykite ir gausite, kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų“ (Jn 16, 24).

546. Kaip meldavosi Mergelė Marija?

2617–2618 Marijos maldai būdingas tikėjimas ir dosnus visos savo būties ati-
2622, 2674 davimas Dievui. Jėzaus Motina taip pat yra naujoji Ieva, „gyvųjų mo-
2679 tina“; ji meldžia savo Sūnų Jėzų dėl visų žmonių poreikių.

547. Ar Evangelijoje yra Marijos malda?

2619 Be Marijos užtarimo Galilėjos Kanoje, Evangelijoje jai priskiria-
ma *Magnificat* (Lk 1, 46–55) – Dievo Motinos ir Bažnyčios giesmė,
džiugi padėka, trykštanti iš vargdienių širdies, nes jų viltys tapo tikrove, išsipildžius dieviškiems pažadams.

MALDA BAŽNYČIOS LAIKAIS

548. Kaip meldavosi pirmoji Jeruzalės krikščionių bendruomenė?

2623–2624 *Apaštalų darbų* pradžioje rašoma, kad pirmojoje Jeruzalės ben-
druomenėje, kurią maldos gyvenimo mokė Šventoji Dvasia, tikintieji
„ištvarmingai laikėsi apaštalų mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų“ (Apd 2, 42).

549. Kaip Bažnyčios maldoje reiškiasi Šventoji Dvasia?

2623, 2625 Šventoji Dvasia, vidinė krikščioniškosios maldos Mokytoja, Baž-
nyčią moko maldos gyvenimo ir leidžia jai vis giliau kontempliuoti
neišmatuojamą Kristaus slėpinį ir vienytis su juo. Apaštališkuosiuose ir kanoniniuose Raštuose atskleistos maldos formos visada išlieka krikščioniškosios maldos pavyzdys.

550. Kokios yra pagrindinės krikščioniškosios maldos formos?

2643–2644 Tai laiminimas ir garbinimas, prašymo ir užtarimo malda, dėkojimas ir šlovinimas. Visas maldos formas aprėpia ir išreiškia Eucharistija.

551. Kas yra laiminimas?

Laiminimas yra žmogaus atsakas į Dievo dovanas: mes šloviname 2626–2627
Visagalį, kuris pirmas mus laimina ir pripildo mus savo dovanomis. 2645

552. Kaip galima apibūdinti garbinimą?

Garbinimas yra žmogaus, pripažįstančio save kūrinium, parpuolimas prieš triskart šventą Kūrėją. 2628

553. Kokios yra įvairios prašymo maldos formos?

Tai gali būti prašymas atleisti, taip pat nuolankus ir pasitikėjimo kupinas prašymas, susijęs su visomis mūsų reikmėmis, tiek dvasinėmis, tiek medžiaginėmis. Tačiau pirmas trokštinis dalykas yra Karalystės atėjimas. 2629–2633
2646

554. Kokia yra užtarimo esmė?

Užtarimo esmė – ko nors prašyti dėl kito. Jis mus suartina ir suvienija su Jėzaus malda, kuria jis užtaria Tėvui visus, ypač nusidėjėlius. Užtarimas turi aprėpti ir priešus. 2634–2636
2647

555. Kada dėkojama Dievui?

Bažnyčia nepaliaujamai dėkoja Dievui, pirmiausia švęsdama Eucharistiją, per kurią Kristus leidžia jai dalyvauti jo paties dėkojime Tėvui. Krikščioniui kiekvienas įvykis tampa dėkojimo dingstimi. 2637–2638
2648

556. Kas yra šlovinimo malda?

Šlovinimas yra maldos forma, kuria tiesiausiai pripažįstama, kad Dievas yra Dievas. Tai visiškai nesavanaudiška malda; joje Dievui giedama dėl jo paties, ir jis šlovinamas tiesiog dėl to, kad jis yra. 2639–2643
2649

ANTRAS POSKYRIS

MALDOS TRADICIJA

557. Kuo maldai svarbi Tradicija?

2650–2651

Šventoji Dvasia Bažnyčioje per gyvąją Tradiciją moko melstis Dievo vaikus. Iš tiesų malda neapsiriboja spontaniška vidinio postūmio apraiška, bet apima išgyvenamos dvasinės tikrovės kontempliaciją, tyrimą ir suvokimą.

PRIE MALDOS ŠALTINIŲ

558. Kokie yra krikščioniškosios maldos šaltiniai?

2652–2662

Tai *Dievo žodis*, teikiantis mums Kristaus „pažinimo didybę“ (Fil 3, 8), *Bažnyčios liturgija*, skelbianti, įgyvendinanti ir perduodanti išganyimo slėpinį, *dieviškosios dorybės* ir *kasdienės situacijos*, kuriose galime susitikti su Dievu.

„*Myliu tave, Viešpatie, ir prašau vienintelės malonės – mylėti tave amžinai. [...] Mano Dieve, jei mano liežuvis negali kiekvieną akimirką kartoti, kad tave myliu, tai noriu, kad mano širdis kartotų kiekvienąkart, kai įkvepiu*“ (šv. Jonas Marija Vianėjus, Arso klebonas).

MALDOS KELIAS

559. Ar Bažnyčioje esama įvairių maldos kelių?

2663

Bažnyčioje esama įvairių maldos kelių, susijusių su skirtingais istoriniais, socialiniais ir kultūriniais kontekstais. Magisteriumas turi tirti, ar jie atitinka apaštalų tikėjimo tradiciją, o ganytojai ir katechetai – aiškinti jų prasmę, visada susijusią su Jėzumi Kristumi.

560. Koks yra mūsų maldos kelias?

Mūsų maldos kelias yra Kristus, nes ji, nors ir skirta mūsų Tėvui Dievui, pasiekia jį tik tada, kai bent numanomai meldžiamės Jėzaus vardu. Jo žmogystė iš tiesų yra vienintelis būdas, kuriuo Šventoji Dvasia moko melstis mūsų Tėvui. Todėl liturginės maldos užbaigiamos formule: „Per Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį.“

561. Koks yra Šventosios Dvasios vaidmuo maldoje?

Kadangi Šventoji Dvasia yra krikščioniškosios maldos vidinė Mokytoja, o „mes juk nežinome, ko turėtume deramai melsti“ (Rom 8, 26), Bažnyčia ragina mus kiekviena proga jos šauktis ir maldauti: „Ateik, Šventoji Dvasia!“

562. Kokiu požiūriu krikščioniškoji malda yra marijiška?

Dėl ypatingo Marijos bendradarbiavimo su Šventosios Dvasios veikimu Bažnyčia mėgsta melstis Marijai ir su Marija, tobuląją Maldininke, kartu su ja aukštinti Viešpatį ir jo šauktis. Marija iš tiesų „rodo kelią“, kuris yra jos Sūnus, vienintelis Tarpininkas.

563. Kaip Bažnyčia meldžiasi Marijai?

Pirmiausia *Sveika, Marija* malda, kuria Bažnyčia prašo Merge-
lės Marijos užtarimo. Kitos marijiškosios maldos yra *rožinis*, *akatis-
to* himnas, *paraklezė*, taip pat įvairių krikščioniškųjų tradicijų him-
nai ir giesmės.

MALDOS VADOVAI

564. Kaip šventieji vadovauja mūsų maldai?

Šventieji – mūsų maldos pavyzdžiai, taip pat jų prašome užtarti mus ir visą pasaulį Švenčiausiajai Trejybei. Jų užtarimas – iškiliausias tarnavimas Dievo planui. Per visą Bažnyčios istoriją šventųjų bendrystėje išsirutuliojo įvairūs *dvasingumo* pavyzdžiai, mokantys gyven-
ti malda ir ją praktikuoti.

565. Kas gali mokyti maldos?2685–2690
2694–2695

Pirmas maldos mokymo židinys yra krikščioniškoji šeima. Ypač patartina kasdienė šeimos malda, nes tai pirmasis Bažnyčios maldos gyvenimo liudijimas. Katechezė, maldos grupės, *dvasinis vadovavimas* sudaro maldos mokyklą ir padeda melstis.

566. Kokios vietos tinka maldai?

2691, 2696

Melstis galima visur, tačiau vieta nėra nesvarbi maldai. Bažnyčia yra tinkama vieta liturginei maldai ir Eucharistijos adoracijai. Kitos vietos taip pat gali padėti melstis, pavyzdžiui, „maldos kampelis“ namie, vienuolynas, šventovė.

TREČIAS POSKYRIS

MALDOS GYVENIMAS

567. Koks laikas tinkamiausias maldai?2697–2698
2720

Maldai tinka bet koks laikas, tačiau Bažnyčia siūlo tikintiesiems tam tikrą ritmą, skirtą nuolatinei maldai maitinti: ryto ir vakaro malda, maldą prieš valgant ir pavalgius, Valandų liturgiją, sekmadienio Eucharistiją, rožinį ir liturginių metų šventes.

„Dievą turime prisiminti dažniau, negu įkvepiame“ (šv. Grigalius Nazianzietis).

568. Kaip reiškiasi maldos gyvenimas?

2697–2699

Maldai išreikšti ir ja gyventi krikščioniškoji tradicija išlaikė tris formas: žodinę maldą, meditaciją ir kontempliatyviąją maldą. Jų bendras bruožas – širdies susikaupimas.

MALDOS FORMOS

569. Kaip apibūdinama žodinė malda?

Žodinė malda sujungia kūną su vidine širdies malda. Be žodinės maldos negali išsiversti net vidujausia malda. Šiaip ar taip, ji visada turi kilti iš asmeninio tikėjimo. *Tėve mūsų* malda Jėzus davė mums tobulą žodinės maldos formulę.

2700–2704
2722**570. Kas yra meditacija?**

Meditacija yra maldingas apmąstymas, pirmiausia prasidedantis nuo Dievo žodžio Šventajame Rašte. Naudojantis protu, vaizduote, jausmais ir troškimais, ja siekiama pagilinti savo tikėjimą, atversti savo širdį ir stiprinti savo norą sekti Kristumi. Tai pradinis kelio į meilės vienybę su Viešpačiu tarpsnis.

2705–2708
2723**571. Kas yra kontempliatyvioji malda?**

Kontempliatyvioji malda yra paprastas žvilgsnis į Dievą tyloje ir meilėje. Tai Dievo dovana, gryno tikėjimo akimirka, kai besimeldžiantysis ieško Kristaus, atsiduoda meilės kupinai Tėvo valiai ir, veikiamas Šventosios Dvasios, susikaupia visa savo būtimi. Šventoji Teresė Avilietė apibūdina ją kaip nuoširdų bičiuliavimąsi, „per kurį dažnai kalbamės su Dievu visai vieni, būdami tikri, jog jis mus myli“.

2709–2719
2724
2739–2741

MALDOS KOVA

572. Kodėl malda yra kova?

Malda yra malonės dovana, tačiau jai visada reikia mūsų ryžtingo atsako, nes besimeldžiantis kovoja su savimi, su savo aplinka ir ypač su gundytoju, darančiu visa, kad tik atitrauktų nuo maldos. Maldos kova neatskiriama nuo dvasinio gyvenimo pažangos. Meldžiamės taip, kaip gyvename, nes gyvename taip, kaip meldžiamės.

2725

573. Ar esama prieštarų maldai?2726–2728
2752–2753

Be klaidingų sampratų, daugelis dar mano, kad melstis nėra kada arba kad tai nenaudinga. Susidūrę su kliūtimis ir tariamomis nesėkmėmis, besimeldžiantieji gali nusiminti. Šioms kliūtims įveikti būtinas nuolankumas, pasitikėjimas ir ištvermė.

574. Kokios būna maldos kliūtys?2729–2733
2754–2755

Dažna maldos kliūtis yra *išsiblaškymas*. Jis atitraukia dėmesį nuo Dievo, bet taip pat gali parodyti, prie ko esame prisirišę. Tada mūsų širdis turi nuolankiai atsigręžti į Viešpatį. Maldą dažnai ištinka *sausra*; ją įveikus, tikėjimu galima laikytis Viešpaties net nejučiant paguodos. *Vangumas* yra dvasinio tingumo forma, atsirandanti susilpnėjus budrumui ir nepakankamai rūpinantis širdimi.

575. Kaip stiprinti savo sūnišką pasitikėjimą?2734–2741
2756

Sūniškas pasitikėjimas patiria išmėginimą, kai jaučiamės neišklaudyti. Tada turėtume savęs klausti, ar Dievas mums yra Tėvas, kurio valią stengiamės vykdyti, ar tiesiog priemonė gauti tai, ko norime. Jei mūsų malda suvienyta su Jėzaus malda, žinome, jog jis duoda mums daug daugiau negu vieną ar kitą dovaną; mes gauname Šventąją Dvasią, kuri perkeičia mūsų širdį.

576. Ar melstis galima bet kada?2742–2745
2757

Melstis galima visada, nes krikščionio laikas yra prisikėlusio Kristaus, pasiliekančio su mumis „per visas dienas“ (Mt 28, 20), laikas. Todėl malda ir krikščioniškasis gyvenimas yra neatskiriami.

„Galima net turguje ar vaikščiojant vienam dažnai ir karštai melstis, taip pat sėdint savo krautuvėje, perkant arba parduo-
dant ar net gaminant valgi“ (šv. Jonas Auksaburnis).

577. Kas yra Jėzaus Valandos malda?

Taip vadinama kunigiškoji Jėzaus malda per Paskutinę vakarienę. 2604
Jėzus, Naujosios Sandoros Aukščiausiasis Kunigas, šia malda kreipia- 2746–2751
si į Tėvą, artinantis jo „perėjimo“ pas jį *Valandai*, jo aukos *Valandai*. 2758

ANTRAS SKYRIUS

VIEŠPATIES MALDA *TÈVE MŪSŲ*

Tève mūsų

Tève mūsų, kuris esi danguje!
Teesie šventas tavo vardas,
teateinie tavo karalystė,
teesie tavo valia,
kaip danguje, taip ir žemėje.
Kasdienės mūsų duonos
duok mums šiandien
ir atleisk mums mūsų kaltes,
kaip ir mes
atleidžiame savo kaltininkams.
Ir neleisk mūsų gundyti,
bet gelbėk mus nuo pikto.

Pater noster

Pater noster qui es in cælis:
sanctificetur Nomen Tuum;
advéniat Regnum Tuum;
fiat volúntas Tua,
sicut in cælo, et in terra.
Panem nostrum
cotidiánum da nobis hódie;
et dimítte nobis débíta nostra,
sicut et nos
dimíttimus debitóribus nostris;
et ne nos indúcas in tentatiónem;
sed líbera nos a Malo.

„Kartą Jėzus vienoje vietoje meldėsi. Jam baigus maldą, vienas mokinys paprašė: „Viešpatie, išmokyk mus melstis“ (Lk 11, 1). Atsiliepdamas Jėzus išmokė Tėve mūsų.

Ano meto žydų maldą išmaniusius mokinius labai nustebino jų mokytojo maldos ypatingumas. Iš tikrųjų Jėzus meldavosi nuolatos (plg. Lk 5, 16). Malda lydėdavo svarbiausias jo gyvenimo akimirkas: Jėzus meldžiasi per krikštą Jordane (Lk 3, 21), prieš pašaukdamas apaštalus (Lk 6, 12), prieš atsimainymą (Lk 9, 28). Jis meldžiasi, kad nesusvyruotų Petro tikėjimas (Lk 22, 31–32) ir kad būtų atsiųsta Šventoji Dvasia (Jn 14, 15–17). Jis meldžiasi prieš Lozoriaus prikėlimą (Jn 11, 41) ir pergalingai įžengdamas į Jeruzalę (Jn 12, 27). Per Paskutinę vakarienę jis meldžia Tėvą, kad tas jį pašlovintų (Jn 17, 1–5), jis meldžiasi už mokinius (Jn 17, 6–19) ir visus tikinčiuosius (Jn 17, 20–26). Jis meldžiasi prieš kentėdamas (Lk 22, 39–46), o mirties valandą – už savo priešus (Lk 23, 34).

Malda Jėzus kreipiasi į Tėvą klusnumo paženklintame dialoge, gaiviniame jo misiją: „Mano maistas – vykdyti valią to, kuris mane siuntė, ir baigti jo darbą“ (Jn 4, 34). Ši artima bendrystė su Tėvu yra džiaugsmo ir šlovinimo versmė: „Aš šlovinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie [...]. Viskas man yra mano Tėvo atiduota; ir niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus ir kam Sūnus panorės apreikšti“ (Mt 11, 25, 27).

Malda Tėvui jis alsuoja savo žemiškojoje egzistencijoje. Ateidamas gyventi tarp mūsų, Jėzus niekada nenutolo nuo Tėvo namų, taigi ir nuo bendrystės su juo maldoje. Kita vertus, šis sūniškas artumas tampa išganingu ir gailėtingumo kupinu artimumu savo broliams ligi pat aukščiausios kryžiaus aukos.

Jėzus meldžiasi ir šiandien (plg. Žyd 7, 25). Eucharistijos liturgijoje Kristus kaip aukščiausiasis kunigas aukoja Tėvui savo atperkamąją auką. Jis aukoja ją kartu su savo kūnu, kuris yra Bažnyčia. Kiekviena mūsų malda kyla pas Tėvą „per Kristų, mūsų Viešpatį“. Būtent ši Kristaus malda palaiko visas mūsų širdies ir lūpų maldas. Bažnyčiai meldžiantis, Sūnus apkabina Tėvo kojas. Vaikų malda kyla Tėvo link per Pirmgimio balsą. Milijonai rankų iškyla šaukiantis, šlovinant ir maldaujant, bet balsas – tik vienas; tai Sūnaus balsas.

Paveiksle vaizduojamas Getsemanėje besimeldžiantis Jėzus. Iš didžiausio klusnumo Tėvui jis dėl žmonijos išganymo priima karčią kančios taurę.

EL GRECO. *Jėzaus malda Alyvų sode*. Toledas (Ohajas, JAV), Toledo meno muziejus (*Toledo Museum of Art*)

578. Kokia yra maldos *Tėve mūsų* kilmė?

Jėzus išmokė *Tėve mūsų*, šios nepakeičiamos krikščioniškosios maldos, tą dieną, kai vienas iš jo mokinių pamatė jį besimeldžiantį ir paprašė: „Viešpatie, išmokyk mus melstis“ (Lk 11, 1). Bažnyčios liturgijos tradicijoje visada vartotas šv. Mato tekstas (6, 9–13). 2759–2760
2773

„VISOS EVANGELIJOS APIBENDRINIMAS“

579. Kokia yra *Tėve mūsų* vieta Šventajame Rašte?

Tėve mūsų yra „visos Evangelijos apibendrinimas“ (Tertulijonas) ir „tobuliausia malda“ (šv. Tomas Akviniėtis). Kalno pamokslas (Mt 5–7) viduryje šios maldos forma išreikštas esminis Evangelijos turinys. 2761–2764
2774

580. Kodėl ji vadinama „Viešpaties malda“?

Tėve mūsų vadinama „Viešpaties malda“, nes jos išmokė pats Viešpats Jėzus. 2765–2766
2775

581. Kokią vietą *Tėve mūsų* užima Bažnyčios maldoje?

Kaip ypatinga Bažnyčios malda, *Tėve mūsų* „perduodama“ per Krikštą, šitaip parodant naują Dievo vaikų gimimą dieviškajam gyvenimui. Visa jos reikšmė atsiskleidžia Eucharistijoje, nes jos prašymai, grindžiami jau įgyvendintu išganymo slėpiniu, bus tobulai išklaustyti Viešpačiui atėjus. *Tėve mūsų* yra neatsiejama Valandų liturgijos dalis. 2767–2772
2776

„TĖVE MŪSŲ, KURIS ESI DANGUJE“

582. Kodėl „su visišku pasitikėjimu drįstame artintis“ prie Tėvo?2777–2778
2797

Todėl, kad Tėvo Veido akivaizdon mus atveda mūsų Atpirkėjas Jėzus, o jo Dvasia padaro mus jo vaikais. Tad mūsų Tėvui galime mels-tis nuoširdžiai ir sūniškai pasitikėdami, su džiugiu tikrumu ir nuolankia drąsa, būdami įsitikinę, jog esame mylimi ir išklausomi.

583. Kodėl į Dievą galima kreiptis kaip į Tėvą?2779–2785
2789
2798–2800

Galime kreiptis kaip į Tėvą dėl to, kad žmogumi tapęs Dievo Sū-nus mums jį apreiškė, o jo Dvasia leidžia mums jį pažinti. Kreipinys „Tėve“ leidžia mums įžengti į jo slėpinį su kaskart nauja nuostaba ir žadina troškimą elgtis kaip jo vaikams. Per Viešpaties maldą suvokia-me esą Tėvo vaikai Sūnuje.

584. Kodėl sakome: „Tėve mūsų“?2786–2790
2801

Žodžiu *mūsų* išreiškiamas visiškai naujas santykis su Dievu. Mels-damiesi Tėvui, garbiname ir šloviname jį su Sūnumi ir Šventąja Dva-sia. Mes esame *jo* tauta Kristuje, o jis yra *mūsų* Dievas dabar ir per amžius. Apie Tėvą sakome *mūsų* dėl to, kad Kristaus Bažnyčia yra daugelio „vienos širdies ir vienos sielos“ (Apd 4, 32) brolių ir seserų bendrystė.

585. Kokia bendrystės ir misijos dvasia meldžiamės Dievui kaip mūsų Tėvui?2791–2793
2801

Melstis *mūsų* Tėvui yra pakrikštytųjų bendrasis gėris, todėl jau-čiamės primygtinai raginami kartu su Jėzumi melsti jo mokinių vie-nybės. Kalbėti *Tėve mūsų* maldą reiškia melstis su visais žmonėmis ir už visą žmoniją, kad visi pažintų vienatinį ir tikrą Dievą ir būtų su-burti vienybėn.

586. Ką reiškia pasakymas: „kuris esi danguje“?2794–2796
2802

Šiuo bibliiniu pasakymu nurodoma ne vieta, bet buvimo būdas: Dievas yra anapus ir aukščiau visa ko. Juo pažymima Dievo didybė,

šventumas, taip pat jo buvimas teisiųjų širdyse. Dangus, arba Tėvo namai, yra mūsų tikroji tėvynė, į kurią viltimi kryptame dar tebebūdami žemėje. Mes jau gyvename joje, „su Kristumi paslėpti Dieve“ (plg. Kol 3, 3).

SEPTYNI PRAŠYMAI

587. Kokia yra Viešpaties maldos sandara?

Ją sudaro septyni prašymai Dievui Tėvui. Pirmi trys, veikiausiai teologiškojo pobūdžio, veda mus pas jį dėl jo šlovės: meilei būdinga galvoti pirmiausia apie mylimąjį. Jais parodoma, ko pirmiausia turėtume jo prašyti: jo vardo pašventinimo, jo karalystės atėjimo, jo valios įgyvendinimo. Paskutiniaisiais keturiais prašymais gailestingumo Tėvui pateikiami mūsų vargai ir lūkesčiai. Mes prašome, kad jis pamaitintų mus, atleistų mums, palaikytų mus gundomus ir išlaisvintų iš piktojo.

2803–2806
2857

588. Ką reiškia: „Teesie šventas tavo vardas“?

Noras, kad Dievo vardas būtų šventas, pirmiausia yra šlovinimas, kuriuo Dievas pripažįstamas kaip Šventasis. Dievas iš tiesų apreiškė savo šventąjį vardą Mozei ir panorė, kad jo tauta būtų jam pašvęsta kaip šventa tauta, kurioje jis gyvena.

2807–2812
2858

589. Kaip Dievo vardas šlovinamas mummyse ir pasaulyje?

Norėti, kad Dievo, pašaukusio mus „šventėjimui“ (1 Tes 4, 7), vardas būtų šventas, reiškia trokšti, kad pašventinimas Krikštu gaivintų visą mūsų gyvenimą. Be to, tai reiškia savo gyvenimu ir malda prašyti, kad Dievo vardą pažintų ir šlovintų kiekvienas žmogus.

2813–2815

590. Ko prašo Bažnyčia, meldama: „Teateinie tavo karalystė“?

Bažnyčia maldauja galutinio Dievo karalystės atėjimo, šlovingai grįžtant Kristui. Tačiau Bažnyčia taip pat meldžia, kad Dievo karalystė jau dabar augtų per žmonių pašventinimą Dvasioje ir per jų

2816–2821
2859

įsipareigojimą tarnauti teisingumui bei taikai, vadovaujantis palaiminimais. Toks prašymas yra Dvasios ir Sužadėtinės šauksmas: „Ateik, Viešpatie Jėzau!“ (Apr 22, 20).

591. Kodėl prašoma: „Teesie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje“?

2822–2827
2860 Tėvas nori, „kad visi žmonės būtų išganyti“ (1 Tim 2, 4). Todėl Jėzus atėjo tobulai įvykdyti išganomosios Tėvo valios. Meldžiame Dievą Tėvą suvienyti mūsų valią su jo Sūnaus valia Švenčiausiosios Mergelės Marijos ir šventųjų pavyzdžiu. Prašome, kad šis geranoriškas planas būtų iki galo įgyvendintas žemėje taip, kaip jau įgyvendintas danguje. Būtent meldamiesi galime suvokti „Dievo valią“ (Rom 12, 2) ir įgyti „ištvėrmės įvykdyti Dievo valią“ (plg. Žyd 10, 36).

592. Kokia yra prašymo: „Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien“ prasmė?

2828–2834
2861 Kaip vaikai su visišku pasitikėjimu prašydami Dievo kasdienio maisto gyvybei palaikyti, pripažįstame, kad Dievas, mūsų Tėvas, gerumu pranoksta bet kokį gerumą. Taip pat prašome malonės išmokti elgtis taip, kad remiantis teisingumu ir dalijantis vienų perteklius tenkintų kitų poreikius.

593. Kokia yra grynai krikščioniška šio prašymo prasmė?

2835–2837
2861 Kadangi „žmogus gyvas ne viena duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų“ (Mt 4, 4), šis prašymas taip pat susijęs su *Dievo žodžio*, Eucharistijoje priimamo *Kristaus Kūno* ir Šventosios Dvasios alkiu. Visiškai pasitikėdami to prašome *šiandien*, t. y. Dievo šiandienybėje, ir tai mums dovanojama pirmiausia Eucharistijoje, kuri yra išankstinis dalyvavimas ateisiančios Karalystės pokylyje.

594. Kodėl sakome: „Atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams“?

2838–2839
2862 Prašydami Dievo Tėvo atleisti, pripažįstame, kad esame jam nusidėję. Kartu išpažįstame jo galeistingumą, nes jo Sūnuje ir per

sakramentus „mes turime atpirkimą, nuodėmių atleidimą“ (Kol 1, 14). Tačiau mūsų prašymas bus išklašytas tik tada, kai mes savo ruožtu prieš tai būsime atleidę.

595. Kaip įmanoma atleisti?

Gailestingumas gali įsiskverbti į mūsų širdį tik tada, kai patys mokame atleisti – net savo priešams. Žmogui atrodo, jog tokio reikalavimo patenkinti neįmanoma, tačiau širdis, atsiverianti Šventajai Dvasiai, gali mylėti kaip Kristus iki kraštutinės ribos, paversti nuoskaudą užuojauta, o įžeidimą – užtarimu. Atleidimas dalyvauja dieviškajame gailestingume ir yra krikščioniškosios maldos viršūnė.

2840–2845
2862

596. Ką reiškia: „Neleisk mūsų gundyti“?

Prašome Dievo Tėvo nepalikti mūsų vienų gundymo galiai. Prašome Šventosios Dvasios išmokyti skirti, viena vertus, *išmėginimą*, leidžiantį mums augti gėriu, ir *pagundą*, vedančią į nuodėmę bei mirtį, antra vertus, *buvimą gundomam* ir *pritarimą* gundymui. Šis prašymas suvienija mus su Jėzumi, pagundą įveikusių malda. Juo meldžiama budrumo ir ištvermės iki galo malonės.

2846–2849
2863

597. Kodėl užbaigiame prašymu: „Bet gelbėk mus nuo piktojo“?

Piktasis žymi šėtono asmenį, Dievo priešininką, kuris yra viso pasaulio suvedžiotojas (plg. Apr 12, 9). Pergalę prieš velnią Kristus jau pasiekė. Tačiau mes meldžiame, kad iš šėtono ir jo darbų būtų išlaisvinta žmonijos šeima. Taip pat prašome brangios ramybės dovanos ir malonės ištvermingai laukti Kristaus, galutinai išlaisvinsiančio mus iš piktojo, atėjimo.

2850–2854
2864

598. Ką reiškia Amen pabaigoje?

„Baigęs maldą, sakai: „Amen“, šiuo „Amen“, reiškiančiu „tebūnie“, patvirtindamas visa, kas pasakyta maldoje, kurios mus išmokė Dievas“ (šv. Kirilas Jeruzalietis).

2855–2856
2865

Angelai – Dievo kūriniai. Dalis jų buvo ir tebėra visada jam ištikimi, jo aki-vaizdoje tarnaudami jam ir Bažnyčiai, susivieniję su visais išganytaisiais dangaus šlovėje.

Kaip laiptų regėjime patyrė Jokūbas – „Dievo angelai jais laipioja aukštyn ir žemyn“ (Pr 28, 12), – angelai yra dinamiški ir nenuilstantys pasiuntiniai, jungiantys dangų su žeme. Tarp Dievo ir žmogaus vyrauja ne tyla ir ryšio nebuvimas, bet nuolatinis dialogas, nepalaujamas bendravimas. Tad žmonės kaip šio bendravimo adresatai turi tobulinti savo dvasinę klausą, kad galėtų išgirsti ir suprasti angelų kalbą, skatinančią gerus žodžius, šventus jausmus, gailestingumo darbus, labdaringus poelgius, pavyzdžius santykius.

Būtent to prašome savo angelo sargo garsiojoje katalikų liaudiškojo maldingumo maldoje:

*Dievo angele,
mano sarge,
teikis mane, tau maloningojo Dievo pavestąjį,
apšviesti, sergėti,
valdyti ir vesti.
Amen.*

Paveiksle pavaizduota besparnių angelų grupė meldžiasi giedodama. Jų dėvimis ištaigingi liturginiai drabužiai rodo, jog atliekamas iškilingas liturginis veiksmas. Iš tiesų angelai ne vien siunčiami perduoti Dievo aukščiausiąją valią žmonėms, bet ir turi šlovinti Viešpatį amžinojoje dangiškojoje liturgijoje (plg. Apr 8, 2).

PRIEDAI

A. BENDROSIOS MALDOS

B. KATALIKŲ MOKYMO FORMULĖS

A. BENDROSIOS MALDOS

Kryžiaus ženklas

Vardan Dievo – Tēvo ir Sūnaus,
ir Šventosios Dvasios. Amen.

Garbē Dievui

Garbē Dievui – Tēvui ir Sūnui,
ir Šventajai Dvasiai.
Kaip buvo pradžioje,
dabar ir visados,
ir per amžius. Amen.

Sveika, Marija

Sveika, Marija, malonēs pilnoji!
Viešpats su tavimi!
Tu pagirta tarp moterų
ir pagirtas tavo Sūnus Jēzus.
Šventoji Marija, Dievo Motina,
melsk už mus nusidējēlius,
dabar ir mūsų mirties valandą.
Amen.

Dievo angele

Dievo angele,
mano sarge,
teikis mane,
tau maloningojo Dievo pavestājį,
apšviesti, sergėti,
valdyti ir vesti.
Amen.

Signum Crucis

In nómine Patris et Filii
et Spíritus Sancti. Amen.

Gloria Patri

Glória Patri et Filio
et Spíritui Sancto.
Sicut erat in princípío,
et nunc et semper
et in sǎcula sǎculórum. Amen.

Ave, Maria

Ave, Maria, grátia plena,
Dóminus tecum.
Benedícta tu in muliéribus,
et benedíctus fructus ventristui, Iesus.
Sancta María, Mater Dei,
ora pro nobis peccatóribus,
nunc et in hora mortis nostræ.
Amen.

Angele Dei

Ángele Dei,
qui custos es mei,
me, tibi commissum
pietáte supérna,
illúmina, custódi,
rege et gubérna.
Amen.

Amžinajį atilsį

Amžinajį atilsį duok mirusiems,
Viešpatie,
ir amžinoji šviesa jiems tešviečia.
Tegul ilsisi ramybėje. Amen.

Viešpaties angelas

Viešpaties angelas apreiškė Marijai:
Tu pradėsi iš Šventosios Dvasios.
Sveika, Marija...

Štai aš Viešpaties tarnaitė,
teesie man pagal tavo žodį.
Sveika, Marija...

Ir Žodis tapo kūnu,
ir gyveno tarp mūsų.
Sveika, Marija...

Melski už mus, šventoji Dievo
Gimdytoja!
Kad taptume verti Kristaus
žadėjimų!

Melskimės.
Meldžiame tave, Viešpatie, įlieti
į mūsų širdis savo malonės, kad,
angelui apreiškus, pažinę tavo
Sūnaus įsikūnijimą, būtume
per jo kančią ir kryžių nuvesti
į prisikėlimo garbę.
Prašome per Kristų, mūsų Viešpatį.
Amen.

Garbė Dievui...

Requiem Æternam

Réquiem ætérnam dona eis,
Dómine,
et lux perpétua lúceat eis.
Requiescant in pace. Amen.

Angelus Domini

Ángelus Dómini nuntiávit Mariæ.
Et concépit de Spíritu Sancto.
Ave, María...

Ecce ancílla Dómini.
Fiat mihi secúndum verbum tuum.
Ave, María...

Et Verbum caro factum est.
Et habitávit in nobis.
Ave, María...

Ora pro nobis, sancta Dei génetrix.
Ut digni efficiámur promissionibus
Christi.

Orémus.
Grátiam tuam, quæsumus, Dómine,
méntibus nostris infunde; ut qui,
Ángelo nuntiánte, Christi Filii
tui incarnatiónem cognóvimus,
per passiónem eius et crucem, ad
resurrectiósni glóriam perducámur.
Per eúndem Christum Dóminum
nostrum. Amen.

Glória Patri...

Dangaus Karaliene

*Dangaus Karaliene, džiūgauki,
aleliuja,
nes tas, kurį turėjai garbės nešioti,
aleliuja,
prisikėlė, kaip buvo sakęs,
aleliuja!
Melski už mus Dievą,
aleliuja!
Džiūgauk ir linksminkis, Mergelei
Marija, aleliuja!
Nes Viešpats tikrai prisikėlė,
aleliuja!*

Melskimės.

Dieve, pradžiuginęs pasaulį savo
Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus
Kristaus, prisikėlimu, leisk Mergelei
Marijai, jo Motinai, užtariant
pasiekti amžinojo gyvenimo
džiaugsmą.
Prašome per Kristų, mūsų Viešpatį.
Amen.

Sveika, Karaliene

Sveika, Karaliene,
gailastingoji Motina,
mūsų gyvybe, paguoda ir viltie,
sveika!
Tavęs šaukiamės išstremtieji Ievos
vaikai,
tavęs ilgimės, verkdami ir vaitodami
šiame ašarų klonyje.
Todėl tu, mūsų Užtarėja, savo
gailestingas akis į mus atkreipki

Regina Cæli

*Regina cæli lætære,
allelúia.
Quia quelli merúisti portære,
allelúia.
Resurréxit, sicut dixit,
allelúia.
Ora pro nobis Deum,
allelúia.
Gaude et lætære, Virgo María,
allelúia.
Quia surréxit Dominus vere,
allelúia.*

Orémus.

Deus, qui per resurrectionem Filii
tui Dómini nostri Iesu Christi
mundum lætificare dignátus es,
præsta, quæsumus, ut per eius
Genetricem Virginem Mariam
perpétuæ capiámus gáudia vitæ.
Per Christum Dóminum nostrum.
Amen.

Salve, Regina

Salve, Regína,
Mater misericórdiæ,
vita, dulcédo et spes nostra,
salve.
Ad te clamámus, éxsules filii Evæ.
Ad te suspirámus geméntes et
flentes in hac lacrimárum valle.
Eia ergo, advocáta nostra, illos
tuos misericórdes óculos ad nos
convérte.

ir Jėzų, garbingą mylimąjį Sūnų,
mums po šios tremties parodyk.
O geroji, o malonioji, o mieliausioji
Mergerle Marija!

Mano siela šlovina Viešpatį

Mano siela šlovina Viešpatį,
mano dvasia džiaugiasi Dievu,
savo Gelbėtoju,
nes jis pažvelgė į nuolankią savo
tarnaitę.
Štai nuo dabar palaiminta
mane vadins visos kartos,
nes didžiųjų dalykų padarė man
Viešpats,
ir šventas yra jo vardas!
Jis maloningas iš kartos į kartą
tiems, kurie jo klauso.
Jis parodo savo rankos galybę
ir išsklaido išdidžios širdies žmones.
Jis numeta galiūnus nuo sostų
ir išaukština mažuosius.
Alkstančius gėrybėmis apdovanoja,
turtuolius tuščiomis paleidžia.
Jis ištiesė pagalbos ranką
savo tarnui Izraeliui,
kad minėtų jo gailėstingumą,
kaip buvo žadėjęs mūsų protėviams –
Abraomui ir jo palikuonims per
amžius.
Garbė Dievui – Tėvui ir Sūnui,
ir Šventajai Dvasiai.
Kaip buvo pradžioje, dabar ir
visados, ir per amžius. Amen.

Et Iesum benedictum fructum
ventris tui, nobis, posi hoc exsilium,
ostende. O clemens, o pia, o dulcis
Virgo Maria!

Magnificat

Magnificat ánima mea Dóminum,
et exsultávit spíritus meus in Deo
salvatóre meo,
quia respéxit humilitátem ancillæ
suæ.
Ecce enim ex hoc beátam
me dicent omnes generatiónes,
quia fecit mihi magna,
qui potens est,
et sanctum nomen eius,
et misericórdia eius in progénies
et progénies timéntibus eum.
Fecit poténtiam in bráchio suo,
dispérsit supérbos mente cordis sui;
depósuit poténtes de sede
et exaltávit húmiles.
Esuriéntes implévit bonis
et divites dimisit inanes.
Suscépit Ísrael púerum suum,
recordátus misericórdiæ,
sicut locútus est ad patres nostros,
Ábraham et sémini eius in sæcula.
Glória Patri et Fílio
et Spirítui Sancto.
Sicut erat in princípío,
et nunc et semper,
et in sæcula sæculórum.
Amen.

Tavo apgynimo šaukiamės

Tavo apgynimo šaukiamės,
 šventoji Dievo Gimdytoja!
 Mūsų maldų neatmeski mūsų
 reikaluose,
 bet nuo visokių pavojų
 mus visados gelbėk.
 Mergele garbingoji ir palaimintoji,
 mūsų Valdove, mūsų Tarpininke,
 mūsų Užtarėja,
 su savo Sūnumi mus sutaikink,
 savo Sūnui mus paveski,
 savo Sūnui mus atiduoki!

Šlovė Viešpačiui

Šlovė Viešpačiui, Izraelio Dievui,
 kad aplankė savo tautą
 ir atnešė jai išvadavimą.
 Jis pažadino gelbėtoją mums galingą
 savo tarno Dovydo namuose,
 kaip nuo senų senovės buvo skelbęs
 savo šventųjų pranašų lūpomis,
 jog mus išgelbės nuo priešų
 ir iš rankos tų, kurie mūsų nekenčia.
 Tuo jis rodo mūsų protėviams
 gailėstingumą
 ir atsimena savo šventąją Sandorą –
 priešaišką, duotą mūsų tėvui
 Abraomui,
 jog leis mums,
 išvaduotiems iš priešų rankos,
 be baimės jam tarnauti
 per visą gyvenimą
 šventumu ir teisumu jo akyse. –

Sub tuum praesidium

Sub tuum praesidium confugimus,
 sancta Dei Genetrix;
 nostras deprecationes ne despicias
 in necessitatibus;
 sed a periculis cunctis
 libera nos semper,
 Virgo gloriosa et benedicta.

Benedictus

Benedictus Dominus, Deus Israel,
 quia visitavit
 et fecit redemptionem plebi suae,
 et erexit cornu salutis nobis
 in domo David pueri sui,
 sicut locutus est per os sanctorum,
 qui a saeculo sunt, prophetarum eius,
 salutem ex inimicis nostris
 et de manu omnium,
 qui oderunt nos;
 ad faciendam misericordiam
 eum patribus nostris
 et memorari testamenti sui sancti,
 iusurandum, quod iuravit
 ad Abraham patrem nostrum,
 datum se nobis, ut sine timore,
 de manu inimicorum liberati,
 serviamus illi in sanetitate et iustitia
 coram ipso omnibus diebus nostris.

O tu, vaikeli, būsi vadinamas
 Aukščiausiojo pranašu,
 nes tu eisi pirma Viešpaties jam
 kelio nutiesti;
 tu mokysi jo žmones pažinti
 išganymą
 iš nuodėmių atleidimo.
 Dėl širdingiausio mūsų Dievo
 gailėstingumo
 mus aplankė šviesa iš aukštybių,
 kad apšviestų tūnančius tamsoje
 ir mirties ūksmėje,
 kad mūsų žingsnius pakreiptų
 į ramybės kelią.
 Garbė Dievui – Tėvui ir Sūnui,
 ir Šventajai Dvasiai.
 Kaip buvo pradžioje,
 dabar ir visados,
 ir per amžius. Amen.

Tave, Dieve, garbinam

Tave, Dieve, garbinam,
 tave, Viešpatie, išpažįstam.
 Tave, amžinąjį Tėvą,
 štai garbina visa žemė.
 Tau visi angelai,
 tau dangūs
 ir visos galybės,
 tau cherubinai ir serafinai
 nepaliaujamu balsu gieda:
 Šventas, šventas, šventas
 Viešpats Galybių Dievas!
 Pilnas yra dangus ir žemė
 tavo garbės ir didybės.
 Tave apaštalų
 choras garbingas,

Et tu, puer, prophéta Altíssimi
 vocáberis:
 præfíbis enim ante fáciem Dómini
 paráre vias eius,
 ad dandam sciéntiam salútis
 plebi eius
 in remissionem peccatórum eórum,
 per víscera misericórdiæ Dei nostri,
 in quibus visitábit nos óriens
 ex alto,
 illumináre his, qui in ténebris
 et in umbra mortis sedent,
 ad dirigéndo pedes nostros
 in viam pacis.
 Glória Patri et Fílio et
 Spíritui Sancto.
 Sicut erat in princípío,
 et nunc et semper,
 et in sæcula sæculórum. Amen.

Te Deum

Te Deum laudámus:
 te Dóminum confitémur.
 Te ætérnum Patrem,
 omnis terra venerátur.
 Tibi omnes ángeli,
 tibi cæli
 et univérsæ potestátes:
 tibi chérubim et séraphim
 incessábili voce proclámant:
 Sanctus, Sanctus, Sanctus,
 Dóminus Deus Sábaoth.
 Pleni sunt cæli et terra
 maiestátis glóriae tuæ.
 Te gloriósus
 apostolórum chorus,

tave pranašų
skaičius gausingas,
tave spindinčios
kankinių gretos šlovina.
Tave po visą pasaulį
šventoji Bažnyčia išpažįsta:
Tėvą begalinės didybės,
garbingą ir tikrą
vienatinį tavo Sūnų,
Dvasią Šventąją,
ramybės Davėją.
Garbės Karalius tu, Kristau.
Tu Tėvo Sūnus amžinasis.
Tu, ateidamas žmonių
išvaduoti,
gimei iš Mergelės Marijos.
Tu, mirties galybę sutrynęs,
tikintiesiems dangaus karalystę
atvėrei.
Tu sėdi Dievo dešinėje,
Tėvo garbėje.
Tikime, kad tu mūsų teisti ateisi.
Todėl tave meldžiam
savo žmonėms padėti,
kuriuos brangių krauju esi atpirkęs.
Pakviesk mus
į amžinąją garbę su šventaisiais.
Išgelbėk, Viešpatie,
savo žmones
ir laimink savo tėvonystę!
Ir valdyki juos,
ir išaukštink juos amžinybėj.
Kiekvieną dieną mes garbinam tave.
Ir šlovinam tavo vardą per amžius
ir per amžių amžius.
O Viešpatie, mus šiandieną
be nuodėmės išlaikyk.

te prophetarum
laudabilis numerus,
te martirum candidatus
laudat exercitus.
Te per orbem terrarum
sancta confitetur Ecclesia,
Patrem immensae maiestatis;
venerandum tuum verum
et unicum Filium;
Sanctum quoque
Patrilitem Spiritum.
Tu rex gloriae, Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu, ad liberandum suscepturus
hominem,
non horruiisti Virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo,
aperuisti credentibus regna
caelorum.
Tu ad dexteram Dei sedes,
in gloria Patris.
Iudex crederis esse venturus.
Te ergo quaesumus,
tuis famulis subveni,
quos pretioso sanguine redemisti.
Aeterna fac cum sanctis tuis
in gloria numerari.
Salvum fac populum tuum,
Domine,
et benedic hereditati tuae.
Et rege eos, et extolle illos
usque in aeternum.
Per singulos dies benedicimus te;
et laudamus nomen tuum
in saeculum, et in saeculum saeculi.
Dignare, Domine,
die isto sine peccato nos custodire.

Pasigailék mūsu, Viešpatie,
pasigailék mūsu!
Būk mums, Viešpatie, gailestingas,
nes tu vienas esi mūsu viltis.
Tavim mes pasitikim, Viešpatie:
nenusivilsim per amžius.

O Dvasia, Viešpatie, nuženk

O Dvasia, Viešpatie, nuženk,
savu jų sielose gyvenk,
pripilk malonių iš dangaus
krūtinę tikinčio žmogaus.

Šventos ramybės sklidina,
Aukščiausio Dievo dovana,
šaltinis meilės tu esi
ir žygiams dvasių įkvepi.

Septyniomis dovanomis
sujungi Tėvą su mumis.
Sūnaus žadėta atėjai,
kalbų daugybe prabilai.

Galingai protą mūs apšviesk
ir širdis meile tu paliesk.
Kad nepalūžtų mūs valia,
ją stiprink amžina galia.

Tu blogį sielose naikink,
vienybę, taiką vis gaivink,
vesk mus tvirtai tiesos keliu,
padėk išvengt skaudžių klaidų.

Mums Dievą Tėvą leisk pažint,
jo Sūnų amžiną pamilt.
Dvasia tu meilės jų bendros, –
tave tikėsim visados.

Miserére nostri, Dómine,
miserére nostri.
Fiat misericórdia tua,
Dómine, super nos,
quemádmodum sperávimus in te.
In te, Dómine, sperávi:
non confúndar in ætérnum.

Veni, Creator Spiritus

Veni, créator Spíritus,
mentes tuórum vísitá,
imple supérna grátia,
quæ tu creásti péctora.

Qui díceris Paráclitus,
altíssimi donum Dei,
fons vivus, ignis, cáritas,
et spiritalís únctio.

Tu septifórmis múnere,
dígitus patérnæ déxteræ,
tu rite promíssum Patrís,
sermóne ditans gúttura.

Accénde lumen sénsibus,
infúnde amórem córdibus,
infirma nostri córporis
virtúte firmans pérpeti.

Hostem repéllas lóngius
pacémque dones prótinus;
ductóre sic te prævio
vitémus omne nóxiúm.

Per Te sciámus da Patrem
noscámus atque Fílium,
teque utriúsque Spíritum
credámus omni témpore.

Mes Dievą Tėvą šlovinsim
ir Sūnų prisikėlusį,
ir Dvasiai Šventajai garbė
per amžių amžius vis skambės.
Amen.

Dvasia, Viešpatie, ateik

Dvasia, Viešpatie, ateik,
spindulių dangaus mums teik,
žemės klystkelius nušviesk.

Tėve vargstančių, nuženk,
savo dovanas dalink,
mūsų dvasią atgaivink!

Sielų tu ramintojas,
svečias atlankytojas,
mielas atgaivintojas.

Darbuose tu – poilsis,
kaitroje tu – atvėsis,
tu – paguoda liūdesy.

O šviesybe amžina,
skaidrink sielos gilumą,
stiprinki tikėjimą.

Be tavųjų dovanų
viskas žmoguje skurdu,
viskas – atvira žaizda.

Nuvalyk, kas sutepta,
laistyk, kas išdeginta,
gydyk tai, kas sužeista.

Atitrauk mus nuo klaidų,
dvasios šalty duok jėgų,
tiesink vingius mūsų takų.

Deo Patri sit glória,
et Filio, qui a mórtuis
surréxit, ac Paráclito,
in sæculórum sæcula.
Amen.

Veni, Sancte Spiritus

Veni, Sancte Spíritus,
et emitte cælitus
lucis tuæ rádium.

Veni, pater páuperum,
veni, dator múnerum,
veni, lumen córdium.

Consolátor óptime,
dulcis hospes ánimæ,
dulce refrigérium.

In labóre réquies,
in æstu tempéries,
in fletu soláciium.

O lux beatíssima,
reple cordis íntima
tuórum fidélium.

Sine tuo númine,
nihil est in hómine
nihil est innóxiium.

Lava quod est sórdidum,
riga quod est áridum,
sana quod est sáueium.

Flecte quod est rígidum,
fove quod est frígidum,
rege quod est dévium.

Duok mums, mylintiems tave,
tikintiems tava galia,
dovanas septynerias.

Duok dorybių atpildą,
siųsk laimingą pabaigą,
kviesk į džiaugsmą amžiną. Amen.

Kristaus siela

Kristaus siela, pašvęsk mane!
Kristaus kūne, išgelbėk mane!
Kristaus kraujau, pagirdyk mane!
Vandenie iš Kristaus šono,
nuplauk mane!
Kristaus kančia, pastiprink mane!
O gerasis Jėzau, išklausk mane!
Savo žaizdose paslėpk mane!
Neleisk man niekad nuo tavęs
atsiskirti!
Nuo sielų priešų apgink mane!
Mirties valandą pasišauk mane
ir liepk man ateiti pas tave,
kad su šventaisiais garbinčiau tave
per amžius. Amen.

Atsimink, maloningoji Mergele

Atsimink, maloningoji Mergele Marija, jog amžiais nėra girdėta, kad apleistum bent vieną, kas bėga prie tavęs, šaukiasi tavo pagalbos ir prašosi užtariamais. Šitokio pasitikėjimo kupini, ir mes skubame prie tavęs, Mergelių Mergele ir Motina! Mes einame pas tave ir būdami nusidėjėliai su gailesčiu puolame prie tavo kojų. Tu, įsikūnijusio Žodžio Motina, nepaniekink mūsų žodžių, bet maloningai išgirk ir išklausk. Amen.

Da tuis fidélibus,
in te confidéntibus,
sacrum septenárium.

Da virtútis méritum,
da salútis éxítum,
da perénne gáudium. Amen.

Anima Christi

Ánima Christi, sanctífica me.
Corpus Christi, salva me.
Sanguis Christi, inébria me,
Aqua láteris Christi, lava me.
Pássio Christi, confórta me,
O bone Iesu, exáudi me.
Intra tua vúlnera abscónde me.
Ne permítas me separári a te.
Ab hoste maligno defénde me.
In hora mortis meæ voca me.
Et iube me veníre ad te,
ut cum Sanctis tuis laudem te
in sæcula sæculórum.
Amen.

Memorare

Memoráre, o piíssima Virgo María, non esse auditum a sæculo, quemquam ad tua curréntem præsidia, tua implorántem auxilia, tua peténtem suffrágia, esse derelíctum. Ego tali animátus confidéntia, ad te, Virgo Virginum, Mater, curro, ad te vénio, coram te gemens peccator assisto. Noli, Mater Verbi, verba mea despícere; sed áudi propítia et exáudi. Amen.

Rožinis***Džiaugsmo slėpiniai****(pirmadieniais ir šeštadieniais)*

Apreiškimas

Apsilankymas

Gimimas

Paaukojimas

Atradimas šventykloje

Šviesos slėpiniai*(ketvirtadieniais)*

Krikštas Jordane

Apsireiškimas Kanos vestuvėse

Dievo karalystės skelbimas raginant
atsiversti

Atsimainymas

Eucharistijos įsteigimas

Kančios slėpiniai*(antradieniais ir penktadieniais)*

Malda Alyvų sode

Plakimas

Vainikavimas erškėčiais

Kryžiaus nešimas

Nukryžiuavimas

Garbės slėpiniai*(trečiadieniais ir sekmadieniais)*

Prisikėlimas

Žengimas į dangų

Šventosios Dvasios atsiuntimas

Marijos paėmimas į dangų

Marijos vainikavimas

Rosarium***Mystéria gaudiósa****(in feria secunda et sabbato)*

Annuntiátio

Visitátio

Natívitás

Præsentátio

Invéntio in Templo

Mystéria luminósa*(in feria quinta)*

Baptísma apud Iordánem

Autorevelátio apud Cananése

matrimónium

Regni Dei proclamátio coniućta

cum invitaménto ad conversiónem

Transfigurátio

Eucharístiæ Institútio

Mystéria dolorosa*(in feria tertia et feria sexta)*

Agonía in Hortu

Flagellátio

Coronátio Spinis

Baiulátio Crucis

Crucifixio et Mors

Mysteria gloriosa*(in feria quarta et Dominica)*

Resurréctio

Ascénsio

Descénsus Spíritus Sancti

Assúptio

Coronátio in Cælo

Pabaigos malda

*Melski už mus, šventoji Dievo
Gimdytoja!*

Kad taptume verti Kristaus žadėjimų!

Melskimės.

Dieve, tavo vienatinis Sūnus savo gyvenimu, mirtimi ir prisikėlimu mums parengė amžinąjį išganymą. Mes apmąstome tuos slėpinius, kalbėdami Švenčiausiosios Mergelės Marijos rožinį ir meldžiame pagalbos pasekti tuo, ko jie moko, bei laimėti, ką jie žada, per Kristų, mūsų Viešpatį. Amen.

Oratio ad finem Rosarii dicenda

*Ora pro nobis, sancta Dei genetrix.
Ut digni efficiámur promissionibus
Christi.*

Orémus.

Deus, cuius Unigénitus per vitam, mortem et resurrectionem suam nobis salutis aeternae praemia comparavit, concede, quaesumus: ut haec mysteria sacratissimo beatae Mariae Virginis Rosario recolentes, et imitemur quod continent, et quod promittunt assequamur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Pasmilkymo malda

(Koptų tradicija)

Ramybės Karaliau, suteik mums savo ramybę ir atleisk mūsų nuodėmes. Atstumk Bažnyčios priešus ir sergėk, kad ji nenusilptų.

Emanuelis, mūsų Dievas, yra tarp mūsų Tėvo ir Šventosios Dvasios šlovėje.

Tepalaimina jis mus, tepvalo mūsų širdis ir teišgydo sielos ir kūno ligas. Garbiname tave, Kristau, su geruoju Tėvu ir Šventąja Dvasia dėl to, kad atėjai ir išgelbėjai mus.

**Atsisveikinimo su altoriumi
malda po liturgijos
prieš išeinant iš bažnyčios**
(Sirų maronitų tradicija)

Pasilik ramybėje, Dievo Altoriau!
Mano atliktas aukojimas prie tavęs
tepasitarnauja skolų dovanojimui
ir nuodėmių atleidimui ir tepadeda
man patirti Kristaus teismą be pa-
smerkimo ir sugėdinimo. Nežinau,
ar man bus duota sugrįžti ir vėl au-
koti prie tavęs auką.

Globok mane, Viešpatie, ir saugok
savo Bažnyčią, kuri yra tiesos ir iš-
gelbėjimo kelias. Amen.

Malda už mirusius
(Bizantijos tradicija)

Sielų ir kiekvieno kūno Dieve, su-
trypęs mirtį, sunaikinęs velnią ir
dovanojęs gyvybę visam pasauliui,
duok, Viešpatie, atilsį savo mirusio
tarno N. sielai šviesos, žalumos ir
gaivesio vietovėje, toli nuo kančios,
skausmo ir aimanų. Gerasis ir pa-
lankusis Dievas teatleidžia jam žo-
džiais, veiksmais ir mintimis pa-
darytas nuodėmes, nes nėra tokio
žmogaus, kuris būtų gyvenęs ir ne-
nusidėjęs; tu vienas – be nuodėmės,
tavo teisumas – teisumas per am-
žius ir tavo žodis – tiesa.

Kadangi tu, Kristau, mūsų Dieve, esi
tavo mirusio tarno N. prisikėlimas,
gyvenimas ir atilsis, mes šloviname

tave su nesukurtuoju tavo Tėvu ir švenčiausiąja, gerąja bei gaivinančiąja tavo Dvasia dabar ir visada, ir per amžių amžius. Tegul ilsisi ramybėje. Amen.

Tikėjimo aktas

Viešpatie Dieve, tvirtai tikiu ir išpažstu visa, ką teikia šventoji Katalikų Bažnyčia ir ką apreiškei tu, Dieve, būdamas amžinoji tiesa ir išmintis, kuri negali klysti nei klaidinti. Tuo tikėdamas esu pasiryžęs gyventi ir mirti. Amen.

Vilties aktas

Viešpatie Dieve, viljuosi per tavo malonę gauti visų nuodėmių atleidimą ir amžinąją laimę po šio gyvenimo, nes tu, būdamas be galo galingas, ištikimas, maloningas ir gailėstingas, tai pažadėjai. To vildamasis esu pasiryžęs gyventi ir mirti. Amen.

Meilės aktas

Viešpatie Dieve, myliu tave labiau už viską, o savo artimą – dėl tavęs, nes tu esi aukščiausias, begalinis ir tobuliausias gėris, vertas visokeriopos meilės. Taip mylėdamas esu pasiryžęs gyventi ir mirti. Amen.

Actus Fidei

Dómine Deus, firma fide credo et confiteor ómnia et síngula quæ sancta Ecclésia Cathólica propónit, quia tu, Deus, ea ómnia revelásti, qui es ætéRNA véritas et sapiéntia quæ nec fállere nec falli potest. In hac fide vívere et mori státuo. Amen.

Actus spei

Dómine Deus, spero per grátiam tuam remissionem ómnium peccatórum, et post hanc vitam ætéRNam felicitátem me esse consecutúrum: quia tu promisísti, qui es infiníte potens, fidélis, benígnus, et miséricors. In hac spe vívere et mori státuo. Amen.

Actus caritatis

Dómine Deus, amo te super ómnia et próximum meum propter te, quia tu es summum, infinitum, et perfectíssimum bonum, omni dilectióne dignum. In hac caritaté vívere et mori státuo. Amen.

Gailesčio aktas

Dieve mano, iš visos širdies gailiuosi dėl visų savo nuodėmių ir bjauriuosi jomis, nes nusidėdamas ne tik nusipelniau tavo teisingų bausmių, bet ir įžeidžiau tave, aukščiausiąjį gerį, vertą mylėti labiau už viską. Todėl tvirtai ryžtuosi, padedamas tavo malonės, daugiau nebenusidėti ir ateityje vengti progų nusidėti. Amen.

Actus contritionis

Deus meus, ex toto corde pėnitet me 6mnum me6rum peccat6rum, 6aque det6stor, quia pecc6ndo, non solum p6enas a te iuste stat6tas prom6ritus sum, sed pr6s6rtim quia off6ndi te, summum bonum, ac dignum qui super 6mnia dilig6ris. Ideo firmiter prop6no, adiuv6nte gr6tia tua, de c6tero me non peccat6rum peccand6que occasi6nes pr6ximas fugit6rum. Amen.

B. KATALIKŲ MOKYMO FORMULĖS

Dvigubas meilės įsakymas

1. Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu.
2. Mylėk savo artimą kaip save patį.

Aukso taisyklė (Mt 7, 12)

Visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir jūs patys jiems darykite.

Palaiminimai (Mt 5, 3–12)

Palaiminti beturčiai dvasia, nes jų yra dangaus karalystė.
Palaiminti liūdintys, nes jie bus paguosti.
Palaiminti romieji, nes jie pavaldės žemę.
Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisumo, nes jie bus pasotinti.
Palaiminti gailestingieji, nes jie susilauks gailestingumo.
Palaiminti tyraširdžiai, nes jie regės Dievą.
Palaiminti taikdariai, nes jie bus vadinami Dievo vaikais.
Palaiminti persekiojami dėl teisumo, nes jų yra dangaus karalystė.
Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visaip šeižia. Būkite linksni ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje.

Trys dieviškosios dorybės

1. Tikėjimas
2. Viltis
3. Meilė

Keturios pagrindinės dorybės

1. Protingumas
2. Teisingumas
3. Tvirtumas
4. Susivaldymas

Septynios Šventosios Dvasios dovanos

1. Išmintis
2. Supratimas
3. Patarimas
4. Tvirtumas
5. Pažinimas
6. Maldingumas
7. Dievo baimė

Dvylika Šventosios Dvasios vaisių

1. Meilė
2. Džiaugsmas
3. Ramybė
4. Kantrybė
5. Didžiadvasiškumas
6. Gerumas
7. Maloningumas
8. Romumas
9. Ištikimybė
10. Kuklumas
11. Susivaldymas
12. Skaistumas

Penki Bažnyčios įsakymai

1. Dalyvauk Mišiose sekmadieniais bei per kitas privalomąsias šventes ir susilaikyk nuo darbų ar veiklos, galinčių trukdyti šias dienas pašventinti.
2. Bent kartą per metus išpažink savo nuodėmes.
3. Bent apie Velykas priimk Eucharistijos sakramentą.
4. Susilaikyk nuo mėsos ir pasninkauk Bažnyčios nustatytais dienomis.
5. Pagal išgales prisidėk prie medžiaginio Bažnyčios išlaikymo.

Septyni gerieji darbai kūnui

1. Išalkusį pavalgydinti.
2. Ištroškusį pagirdyti.
3. Vargšą aprengti.
4. Keleivį priglausti.
5. Kalinį sušelpiti.
6. Ligonį aplankyti.
7. Mirusį palaidoti.

Septyni gerieji darbai sielai

1. Nemokantį pamokyti.
2. Abejojančiam patarti.
3. Nuliūdusį paguosti.
4. Pikta darantį sudrausti.
5. Įžeidimus atleisti.
6. Nuoskaudas nukęsti.
7. Melstis už gyvus ir mirusius.

Septynios svarbiausios ydos

1. Puikybė
2. Gobšumas
3. Gašlumas
4. Rūstumas
5. Pavydas
6. Rajumas
7. Tingumas

Keturi galutiniai dalykai

1. Mirtis
2. Teismas
3. Pragaras
4. Dangus

TEMINĖ RODYKLĖ

Skaičiai rodo klausimo numerį

A

- Abortas 470
Abraomas 8, 26, 38, 79, 360, 536
Adomas 7, 75, 76, 100, 106
Adventas 102
 plg. *Kristaus grįžimas*
Agnosticizmas 445
Aistra, aistros 370–371, 378
Aliejus 237, 246, 318
 plg. *Krizma, Sakramentai*
Altorius 246, 275, 288
Amen 217, 598
Anafora 277
Analogija 19
Angelas, angelai 59, 60, 61, 74,
 81, 94, 97, 209, 234, 446
Angelo apreiškimas Marijai 79,
 81, 94–97
Apaštalas, apaštalai 12, 15, 83,
 109, 120, 127, 132, 174, 175,
 176, 180, 222, 234, 248, 254,
 265, 272, 273, 276, 298, 307,
 322, 326, 332, 421, 542, 548
Apaštalavimas 188
Apaštališkoji įpėdinystė 12, 161,
 167, 176, 222, 248, 326, 332
Apaštališkumas 174
 plg. *Bažnyčios apaštališkumas*
Apaštalų kolegija 109, 162
Apaštalų simbolis 35
Apaštalų Tradicija 12–14
Apeigos 256, 267
 plg. *Tradicija, Liturgija*
Apipjaustymas 103
Apvaizda 55–58
 plg. *Dievas*
Asmuo 66, 257, 358, 372, 373,
 401–404, 487–488
 plg. *Žmogus, Visuomenė*
Ateizmas 445
Atgaila ir Sutaikinimas, sakra-
 mentas 200, 224, 250, 291,
 296–312, 432
Atgaila/gailestis 300, 303
Atgailaujančiojo veiksmai 302,
 303
Atgailos išraiška 301
Atjauta 314
Atlaidai 312
Atleidimas 50, 201, 230, 296,
 304, 310, 319, 594, 595
 – nuodėmių 200–201, 263
 – bausmės 263, 310
 plg. *Atgaila ir Sutaikinimas*
Atlygis 208, 214
Atminimas 120, 271, 275, 280

- Atnašavimas 277
 Atpirkimas 8, 65, 219, 220
 Atsakomybė 364, 399
 Atsilyginimas 302, 303
 Atsimainymas 83, 110
 Atsivertimas, atsiversti 107, 116, 165, 296, 297, 299, 427
 Auka 443
 – Kristaus 119, 120, 122, 130, 273, 280, 429
 – Kryžiaus 122, 271, 280, 324
 – Eucharistijos 271, 275, 280, 281, 356
 – tikinčiųjų 189, 235, 429
 Auklėjimas, auklėti 338, 346, 349, 374, 460, 565
 plg. *Vaikai, Tėvai, Santuoka*
 Aukso taisyklė 375
- B**
- Baimė 364, 370
 Balandis 139
 Bausmė 263, 310, 312, 468–469
 Bažnyčia 1, 9, 14, 15, 24, 30, 32, 48, 61, 109, 133, 137, 143, 144, 145, 147–152, 153–160, 161–193, 195, 196–197, 200–201, 209, 217, 218–221, 223–226, 230, 231, 233, 235, 242–243, 244, 248–249, 255, 259, 260, 262, 265, 268, 271, 274, 276, 278, 281, 286, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 299, 306, 310, 311, 312, 315, 319, 321, 322, 325, 326, 327, 329, 330, 333, 336, 340, 341, 343, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 366, 429–433, 438, 444, 548–549
 plg. *Dievo tauta*
 Bažnyčios įsakymai 431, 432
 plg. *Įsakymai*
 Bažnyčios katalikiškumas/visuotinumumas 166–168
 Bažnyčios socialinė doktrina 503, 509–520
 Bažnyčios šventumas 165
 Bažnyčios tėvai 243
 Bažnyčios valdymas 187
 Bažnyčios vienybė 161–163
 Bažnytinė tarnyba/pareigos 181, 328, 331
 – valdymo 326
 – mokymo 326
 – šventinimo 326
 Bažnytinių bendruomenių nariai 293
 Bedievystė 445
 Bėgimas į Egiptą, grįžimas iš Egipto 103
 Bendradarbiavimas Šventimų sakramentu 328
 Bendrystė
 – Bažnyčios 250, 321
 – krikščionių tarpusavio 263
 – eucharistinė/Komunija 277,

- 290–293, 305, 349
 Biblija 84, 148, 243
 plg. *Šventasis Raštas*
 Blogis 57–58, 108, 359, 363,
 372, 375, 376, 416
 plg. *Gėris*
 Būsimoji garbė 294
- C**
- Celibatas 334, 342
 Charizma, charizmos 159, 160,
 194, 424
 plg. *Šventoji Dvasia*
- D**
- Dalyvavimas visuomenės gyve-
 nime 405–410, 463–464
 Dangus 209
 Darbai 208, 211
 Darbas 104, 186, 189, 281, 410,
 414, 432, 503, 508, 512–517
 Darna 72, 459
 Daugdievytė 445
 Daugpatystė 347
 Dekalogas 436–441
 plg. *Įsakymas/Dešimt įsakymų*
 Dėkojimas 221, 555
 Demonai 74, 108
 Diakonas, diakonai 179, 260,
 327, 330
 Diakonas 325, 334
- Dievas 1, 2, 3, 6, 18, 25–30, 37,
 38, 39, 40, 41, 42, 46, 47, 48,
 50, 51, 52, 53, 54, 57, 59, 66–
 67, 70, 71, 72, 74, 78, 97, 112,
 119, 137, 147, 200, 213, 358,
 360, 401, 405, 412, 415, 435–
 436, 437, 442–446, 534–535,
 586
 – Vienintelis/Vienatinis 37,
 43, 113, 116, 412
 plg. *Švč. Trejybė*
 Dievas Tėvas 1, 46, 48, 52, 83,
 88, 90, 91, 94, 95, 98, 101,
 102, 105, 106, 107, 110, 115,
 118, 119, 121, 122, 130, 132,
 136, 137, 154, 206, 221, 280,
 582–585
 Dieviškasis Apreiškimas 4, 6–
 9, 11, 15, 16, 22, 40, 41, 42, 73,
 535–547
 Dieviškasis teisingumas 75, 307
 Dieviškasis Žodis 9, 46, 86, 89,
 137, 202
 plg. *Kristus*
 Dieviškieji Asmenys 47, 48–49,
 52
 plg. *Švč. Trejybė*
 Dievo gailestingumas 307, 339,
 391
 Dievo garbė 53
 Dievo gerumas 1, 6, 53, 62, 213,
 416, 592
 plg. *Dievas*

- Dievo karalystė 107–108, 109, 111, 134, 154, 188, 258, 314, 590
- Dievo Motina 88, 95, 196, 234
plg. *Marija, Švč. Mergelė*
- Dievo planas/sumanymas 1, 6, 97, 118, 276, 324, 337, 338, 456
- Dievo regėjimas 125, 362, 533
- Dievo Sūnus 1, 42, 83, 85, 90, 91, 121, 122, 137
plg. *Kristus, Jėzus Kristus, Žodis*
- Dievo tauta 148, 153, 154, 155, 177–178, 179, 184, 244, 274, 323
plg. *Bažnyčia*
- Dievo vaikai 147, 154, 258, 357
- Dievo valia 591
- Dievo žodis 9, 13, 16, 18, 21, 23, 28, 32, 159, 186, 190, 277, 374, 429, 558, 570, 593
plg. *Šventasis Raštas, Katechezė*
- Dirbtinis apvaisinimas 499
- Dorybė, dorybės 159, 371, 377
– dieviškosios 263, 384, 385, 558
– žmogiškosios, arba pagrindinės 378, 379
- Dovana, dovanos 194, 268, 323, 357, 374, 389, 441
plg. *Dievas, Šventoji Dvasia*
- Dovydas 8
- Drovumas 530
- Duona (kvietinė) 237, 273, 277, 279, 283, 284, 592–593
– nerauginta 276
- Duonos laužymas 273, 275, 284
- Dvasinė Marijos motinystė 100
- Džiaugsmas 370
- E**
- Egzorcizmas 352
- Ekskomunika 308
- Elijas 110, 539
- Epifanija 103
- Eucharistija 120, 186, 188, 194, 211, 220, 222, 224, 243, 245, 250, 251, 254, 271–294, 320, 328, 354, 432, 453, 567
– pavadinimai 275
- Eucharistijos malda 277, 283
- Eucharistijos šventimas 275, 277–278
plg. *Mišios, Eucharistija*
- Eucharistiniai pavidalai 283, 284, 285
- Eutanazija 470
- Evangelija, evangelijos 22, 261, 328, 359, 419, 579
plg. *Geroji Naujiena, Naujasis Testamentas, Šventasis Raštas*
- Evangeliniai palaiminimai 359–361
- Evangelizacija, evangelizuoti 80, 172, 190

F

- Fizinė sveikata 319
 Formulė, formulės
 – sakramentinės 260, 267
 – tikėjimo 31
 plg. *Symbolis*

G

- Galutinis tikslas 360
 Garbinti, garbinimas 61, 62,
 136, 198, 221, 245, 286, 443,
 526, 550, 552, 584
 plg. *Kultas*
 Gavėnia 106, 301
 Geismingumas 77, 297, 527
 Gėris/gėrybės 58, 359, 363, 375,
 416
 – bendrasis gėris 365, 373,
 407–410
 Geroji Naujiena 79, 80
 plg. *Evangelija, Naujasis
 Testamentas*
 Giedojimas 239
 Gimstamumo kontrolė 496–498
 Gimtoji nuodėmė 75, 76–78, 96,
 258, 263
 Gydimas, išgydimas 313
 Gydomo sakramentai 250,
 295–320
 Gyvenimo kelionė 294
 Gyvybė/gyvenimas

- žmogaus gyvybė 466–467
 – naujasis gyvenimas 135,
 136, 146, 251, 263, 297, 354,
 357, 359
 – krikščionio moralės gyveni-
 mas 429, 433
 – pašvęstasis gyvenimas
 192, 193
 – amžinasis gyvenimas 207,
 232, 271, 294, 320

- Gyvūnai 507
 Godumas/geidimas 531
 plg. *Geismingumas*
 Gundymas, gundyti 74, 75, 596
 – Jėzaus gundymai 106

H

- Hierarchija 179, 180

I, Į

- Ieva 7, 75
 Įkrikščioninimas 250, 251–294,
 295
 Įkvėptumas, įkvėpti 18, 140
 Inseminacija 499
 Įsakymas, įsakymai (Dešimt
 įsakymų) 418, 442–533
 plg. *Dekalogas*
 Įsikūnijęs Žodis 91
 Įsikūnijimas 45, 50, 85–95, 101,
 131, 242

- Įstatymas 8, 154, 349, 406, 410
 – dieviškasis 373, 400, 420
 – senasis Izraelio 8, 79, 113, 114, 340, 418–419, 435, 436
 – naujasis Evangelijos 420, 421, 434
 – prigimtinis 416, 430
 – moralės, moralinis 415–418
- Istorija 128
 – išganymo 51
- Įsūnyti, įsūnyti 50, 79, 131, 230, 268
- Išganymas 68, 119, 171, 230, 237, 261, 262, 314, 321, 366
- Išmalda 211, 301
- Išmintis 389
- Išpažinimas
 – Tikėjimo išpažinimas 33, 36–37, 168, 259
 – evangelinių patarimų išpažinimas/laikymasis 178, 192
- Išpažintis 246, 296, 303, 304, 305, 306, 311, 316, 432
 plg. *Atgaila ir Sutaikinimas*
- Išrišimas, išrišti 302, 308, 311, 349
 plg. *Atgaila ir Sutaikinimas*
- Išskaistinimas 165, 195, 208–211, 314, 355
- Ištuoka 347, 349
- Įšventinimas
 – į vyskupus 326
 – į kunigus 328
 – į diakonus 330
- Įtraukimas į Kristų ir Bažnyčią/
 priklausymas Bažnyčiai 263, 291
- Izraelis 8, 37, 42, 45, 82, 103, 106, 113, 114, 116, 149, 253, 340, 436, 450
- Įžadas 443
- Y**
- Yda, ydos 117, 371, 398
- J**
- Jėzaus Širdis 93
- Jėzaus vaikystė 103
- Jėzus Kristus 9, 10, 22, 45, 46, 57, 79, 80, 81–84, 85–95, 98–100, 101–111, 112–124, 125–131, 132–135, 143, 144, 146, 148, 149, 150, 154, 155, 156–158, 171–172, 173, 175, 179, 189–191, 204, 206, 224, 255, 262, 263, 265, 338, 340, 341, 342, 352, 360, 434–435, 450, 541–544, 578, 580, 582
 plg. *Kristus, Dievo Sūnus, Mesijas*
- JHVH 38
- Jonas Krikštytojas 102, 105, 141, 254
- Juozapas, šv. 104

K

- Kalėdos 103
- Kančia 56, 72, 77, 281, 314
– Kristaus 112–124, 314, 319, 392, 543
plg. *Jėzus Kristus*
- Kankiniai 234, 262
- Kapas 124
- Karas 483–486
- Katechezė 80, 190
- Katechumenas 262
- Katechumenatas 259
- Katedra 246
- Klusnumas 178, 459, 464–465
– tikėjimo 25, 26
- Konsekracija 277, 331
plg. *Transsubstanciacija*
- Konsekracijos malda 331
- Konsekruota Ostija 286
- Kraujas 120, 254, 282, 283
Plg. *Eucharistija ir Transsubstanciacija*
- Krikščionis, krikščionys 82, 163, 168
– krikščionys nekatalikai 292, 345
- Krikščionių vienybė 164
- Krikštas 34, 44, 147, 163, 177, 200, 224, 227, 250, 251, 252–264, 292, 297, 352, 354, 422
– Jėzaus 105, 139, 254
– Jono Krikštytojo 105
- Krikštykla 246
- Krikšto malonė 259
plg. *Sakramentas, sakramentai*
- Krikšto tėvas/motina 259
- Kristaus buvimas Eucharistijoje 274, 282, 285
- Kristaus grįžimas 103, 129, 133, 212, 214, 242, 271
plg. *Adventas*
- Kristaus kapas 124, 127
- Kristaus mokiniai 128, 129
- Kristaus prisikėlimas 50, 57, 58, 109, 110, 112, 126–131, 149, 204, 252, 271, 354, 452
- Kristaus sekimas 123, 434
- Kristaus žengimas į dangų 132
- Kristus 1, 6, 12, 38, 45, 46, 53, 57, 58, 82, 97–101, 109, 117–122, 131, 1423, 149, 156, 157, 158, 181, 189, 206, 207, 218–225, 227, 229–230, 231–232, 233, 235, 236, 237, 240, 242, 243, 244, 246, 262, 267, 271–274, 276, 280, 281, 282, 283–285, 287, 292, 295, 297, 298, 299, 302, 306, 307, 312, 315, 319, 320, 322, 323, 324, 327, 328, 330, 335, 336, 357, 359, 362, 366, 420, 421, 422, 426, 428, 456, 491, 560
plg. *Mesijas*
- Krizma 246, 267, 270
plg. *Sutvirtinimas*

Kryžiaus kelias 353

Kryžiaus ženklas 351

Kryžius 108, 110, 122, 126, 254, 428

Kultas 12, 198, 218, 227, 244, 274, 277, 286, 328, 330, 345, 351, 443–446

Kultūra 236, 247, 248, 249

Kūnas

– žmogaus 69, 110, 203–205, 356, 358, 474

– žmogiškasis Kristaus 90, 92, 124, 129, 130

– Kristaus kūnas Eucharistijoje 271, 282, 593

plg. *Transsubstanciacija*

Kunigas, kunigystė 179, 235, 246, 260, 263, 270, 278, 302, 303, 307, 308, 317, 324, 325, 327, 328, 334, 343, 352

plg. *Šventimų sakramentas, Vyskupas*

Kunigija 329

Kūno neliečiamybė 477

Kūrėjas 46, 50, 54, 66–72, 202, 416

plg. *Dievas*

Kūrinija 46, 50, 51, 52, 54, 59, 62, 63, 65, 67, 236, 337

Kūrinijos palaikymas, išlaikymas 54

Kūrinys, kūriniai 55, 64, 67

L

Laidotuvės 354–356

plg. *Mirusieji*

Laikas 131, 137, 149, 243, 322

Laikinieji dalykai 188

Laikymasis, laikytis 441

Laiko pilnatvė 1

Laimė 361

Laiminimas, palaiminimas 221, 351, 551

Liaudiškasis pamaldumas 353

Liga 313, 316

Ligonis, ligoniai 286, 314, 315, 471

plg. *Ligonių patepimas*

Ligonių patepimo sakramentas 224, 250, 313–319

Liturgija 218–220, 221–223, 233, 234, 558

– dangiškoji 234

Liturginė muzika 239

Liturginiai metai 242

plg. *Adventas, Kalėdos, Gavėnia, Velykos, Sekminės*

Liturginis laikas 241

Liūdesys 370

Liudijimas, liudyti 190, 193, 268, 522

Liudytojai 343

Lygybė 412, 413

M

- Magisteriumas 10, 15, 16, 17,
19, 430, 559
- Malda 56, 146, 186, 243, 245,
281, 291, 301, 318, 349, 351,
355, 374, 443, 534–598
plg. *Tėve mūsų, Psalmės, Va-
landų liturgija*
- Maldininkų kelionės 353
- Malonė 72, 73, 75, 131, 186,
195, 206, 222, 229, 259, 262,
263, 266, 267, 269, 271, 291,
292, 297, 300, 310, 341, 357,
359, 362, 366, 378, 404, 419,
420, 422–425, 429
plg. *Dieviškasis gyvenimas*
– sakramentinė 230–231, 318,
319, 346, 424
– išliekamoji, pašvenčiamoji,
sudievinamoji 423
– veikiančioji 424
- Marija, Švč. Mergelė 26, 85, 88,
94, 95, 96–100, 104, 142, 196–
199, 234, 240, 294, 429, 546–
547, 562–563
plg. *Dievo Motina*
- Marijos ėmimas į dangų 197
- Medicina 471
- Meilė 161, 192, 194, 271, 375,
385, 387, 404, 420, 426, 428,
442
– artimui 292, 337, 401, 418,
420, 435, 436, 455–533
– Dievui 401, 418, 420, 435,
436, 442–446
plg. *Dievo meilė; Bažnyčios*
meilė
– santuokinė 344, 347, 495–
496
plg. *Santuoka*
- Meilės įsakymas 420
- Melaginga priesaika 449
- Mergeliškumas 342, 491
- Mesijas 8, 78, 82, 111
plg. *Kristus*
- Mirštantieji 478
- Mirtis 72, 77, 78, 125, 131, 205–
206, 208, 213, 308, 311, 314,
316, 320, 354, 355, 471, 476
– Kristaus 112, 115, 117, 118,
119, 124, 125, 149, 252, 271,
314, 354
- Mirusieji 312, 479
- Mirusiųjų prisikėlimas 131,
202–206, 214, 320, 355
- Misija, misijos
– Bažnyčios 144, 150, 173,
193, 201, 250
– Šventosios Dvasios 5, 9, 144
– Kristaus, Dievo Sūnaus 9,
144
– apaštalų 175, 176, 322
– popiežiaus 182
– įšventintųjų 181, 321
– sutuoktinių 321

- Mišios 275, 432
 plg. *Eucharistija*
 Mokslas 29
 Moksliniai eksperimentai 475
 Moralė, moralinis gyvenimas
 185, 429
 plg. *Moralinis įstatymas*
 Moralumas 367–369, 370–371,
 372
 Moteris 71, 337–339, 342, 344,
 347, 527–530
 Mozė 8, 38, 114, 537

N

- Naujasis Testamentas 22, 23,
 140, 148, 217
 plg. *Šventasis Raštas*,
Naujoji Sandora
 Neapykanta 370
 Neišardomumas/išardyti/nu-
 traukti 338, 346, 347, 495
 plg. *Santuoka*
 Neištikimybė 339
 Neklystamumas 185
 Neturtas 178, 532
 Nežinojimas 364, 376
 Nojus 7
 Norma 375
 Nuodėmė 1, 57, 73–76, 97, 108,
 116, 117, 118, 121, 122, 131,
 191, 200–201, 206, 213, 263,
 281, 291, 292, 295, 297, 298,

O

- 300, 303, 304–306, 308, 309,
 313, 314, 338, 347, 363, 366,
 391–397, 492
 Nuodėmės struktūros 400
 Nuolankumas/nuolankiai 28,
 107, 553, 573, 574, 582
 Nuopelnai 426–427
 Nuopuolis 73–78
 plg. *Gimtoji nuodėmė*
 Nusidėjėlis 107, 117, 118, 165,
 299
 Nuteisinimas 131, 263, 422

- Organų transplantavimas 476

P

- Paaukojimas šventykloje 103
 Pagalba, padėti, 211
 Pagonys 102
 Palaima 208, 210, 363, 415
 Panašumas 358
 Panašumas į Kristų per Šventi-
 mus 335
 Papiktinimas 473
 Parakletas 138
 plg. *Šventoji Dvasia*
 Pareiga, įpareigojimas, priva-
 lomumas 289, 290, 305, 342,
 439, 440
 Paruzija 134

- plg. *Laikų pilnatvė, Kristaus grįžimas*
- Pasauliečiai 178, 188
- Pasaulis 3, 50, 52, 54, 62, 134, 481–482
- Pasiryžimas 300
- Pasitikėjimas 300
- Paskutinė vakarienė 120, 272, 273, 276, 577
- Pasmerkimas
- Kristaus 113
 - nusidėjėlio 214
- Pasninkas 291, 301, 432
- Pastoracija/ganytojo pareigos 327, 328, 330
- Pašaukimas 188, 535
- Pašventinimas 75, 165, 188, 190, 231, 264, 274, 453
- Patepimas 139, 266, 267, 318
- Pavyzdys 186
- Pažadas 360, 443
- Pažinimas
- dieviškasis Kristaus 90
 - žmogaus, žmogiškasis 3, 4
- Pergalė 314
- Petras, šv. 81, 109, 127, 162, 187
- Piktasis 74, 258, 352, 597
- Piktžodžiavimas 116, 447
- Politeizmas,
- plg. Daugdievystė
- Popiežius 180, 182–185, 326
- plg. Romos vyskupas
- Pradėjimas, prasidėjimas
- Jėzaus pradėjimas 94, 98
 - Marijos prasidėjimas 96
- Pragarai 125
- Pragaras 74, 125, 212, 213
- Prakeikimas 135, 208, 212, 214
- Pranašas, pranašai 8, 102, 140, 265, 313, 340, 539
- Prasymo malda 553
- Priesaika, prisiekti 448–449
- Prietaringumas 445
- Prievarta 364
- Prigimtis
- žmogiškoji 88, 89
 - dieviškoji 48, 88, 89
- Privatieji apreiškimai 10
- Privatinė nuosavybė 504–506
- Procesija 286
- Protas 3, 4, 358
- Protingumas 379, 380
- Psalmės 243, 540

R

- Rankų, rankos uždėjimas 139, 237, 265, 267
- Raštų kanonas 20
- Religija, religijos 169, 170
- Relikvijų gerbimas 353
- Rezervavimas Apaštalų Sostui 308
- Rytų Bažnyčių nariai 293
- Romos popiežius 185
- plg. *Popiežius*

Romos vyskupas 16, 162, 174,
180, 182, 183, 184, 185, 187
plg. *Romos popiežius*,
Popiežius
Rožinis 198, 353, 563, 567

S

Sakykla 246
Sakramentalijos 351
Sakramentas, sakramentai 146,
159, 168, 186, 194, 220, 222,
224–232, 248, 249, 250–350,
354, 357
Sakramentinė žymė/antspaudas
227, 263, 268, 328, 335
Sakramentiniai ženklai 236,
237, 254
Sakramentų teikimas 225, 260,
270, 278, 293, 307
Sandora 7, 51, 340, 344, 396, 538
– Senoji 8, 51, 102, 114, 169,
234, 236, 237, 253, 265, 276,
324, 418, 436, 437, 450
plg. *Senasis Testamentas*
– Naujoji 8, 120, 162, 234,
244, 274, 276, 280, 340, 577
plg. *Naujasis Testamentas*
Santuoka 502
– dieviškoji institucija 234,
337–340
– sakramentas 321, 341–350
– mišri 345

– esant skirtingam kultui 345
Savižudybė 470
Sąžinė 359, 372–377
– sąžinės sprendimas 376
Sąžinės patikrinimas 303, 304,
374
plg. *Atgaila ir Sutaikinimas*
Sekmadienis 241, 276, 289, 432,
452–454, 567
Sekminės 142, 144, 149, 255,
265, 267
Senasis Testamentas 21, 22, 23,
45, 118, 140, 141, 142, 148,
313, 340, 446, 538
plg. *Šventasis Raštas*,
Senoji Sandora
Senatvė 316
Siela
– žmogaus 69, 70, 203, 205,
208, 356, 358, 473
– Kristaus 90, 125, 130, 282
Silpnumas 202
Skaistrykla 210, 211
Skaistumas 178, 488–494
Skelbimas 13, 24, 80, 172, 184,
277, 350, 433
plg. *Dievo žodžio skelbimas*;
Evangelizacija
Slėpinys, slėpiniai
– dieviškieji 4, 5, 40, 44–49,
144
plg. *Švč. Trejybė*
– Jėzaus Kristaus 86, 89, 100,

101, 102, 103, 225
 – Velykų 122–125, 126, 218,
 222, 223, 233–249
 – Bažnyčios 152
 – žmogaus 67
 – blogio 57
 Socialinis teisingumas 404,
 411–414, 509–519
 Solidarumas 414, 518
 Sprendimas, sprendimai 362
 Stabmeldystė 445, 446
 Stebuklai 108
 Suaugęs, suaugusi 259
 Subsidiarumas 402, 403
 Susirinkimas, susirinkimai 88,
 185, 446
 Susivaldymas, pagrindinė dory-
 bė 379, 383
 Sutaikinimas 200, 296, 310
 plg. *Atgaila ir Sutaikinimas*
 Sutaikinimo sakramento paslap-
 tis 309
 Sutikimas tuoktis 344, 346
 Sutuoktiniai 337, 343, 344, 345,
 346
 plg. *Santuoka, Ištuoka*
 Sutuoktinių fizinis atsiskyri-
 mas 348
 Sutvirtinimas, arba Patepimas
 krizma 224, 227, 250, 251,
 265–270, 292, 354
 Svetimavimas 347, 349, 369,
 492, 502

Š

Šabas 450–452
 Šeima 189, 350, 402, 453, 456–
 462, 565
 plg. *Santuoka*
 Šėtonas 74
 plg. *Demonas*
 Šlovinimo malda 556
 Šūksnis 111
 Švč. Trejybė 27, 32, 34, 44–49,
 52, 82, 83, 110, 130, 136, 137,
 144, 153, 161, 165, 195, 198,
 209, 385, 428, 534
 plg. *Dievas, Tėvas, Dievo Sū-
 nus, Žodis, Šventoji Dvasia*
 Švenčiausioji Širdis 93
 Šventasis Raštas 13, 14, 17, 18–
 24, 62, 74, 217, 239, 240
 Šventasis, šventieji 165, 209,
 240, 242, 264, 294, 312, 429,
 564
 Šventė, šventės 289, 432, 450–
 454, 567
 Šventieji pastatai 245
 Šventieji paveikslai 92, 240
 Šventimų sakramentas 176, 179,
 181, 224, 227, 235, 321–336
 plg. *Sakramentai*
 Šventykla, šventovė
 – Jeruzalės 113, 114, 115, 538
 – Naujosios Sandoros 244
 – Šventosios Dvasios 147, 159

Šventoji Dvasia 1, 6, 12, 15, 18,
19, 42, 45, 47, 85, 91, 94, 130,
132, 136–146, 155, 156, 159,
160, 161, 164, 192, 221, 222,
223, 230–231, 235, 252, 254,
256, 260, 263, 265, 267–268,
283, 298, 357, 366, 384, 387,
389, 390, 422, 427, 549, 557,
561

plg. *Švč. Trejybė*

Šventoji galia 323

Šventosios Dvasios vaisiai 390

Šventovė 353

Šventųjų bendravimas/bendrys-
tė 194–195, 211

Šventumas 75, 165, 188, 190,
231, 264, 346, 428

Švęsti, šventimas 233–236, 239,
242–247

Šviesa 237

T

Tabernakulis 246, 286

Taika 480–486

Tarnas (Kristus) 118

Tarnavimas, tarnauti 323

Tarnyba/veikla/pareigos

– kunigiškoji 155, 177, 188,
218, 326, 335

– pranašiškoji 155, 177, 190,
326, 335

– karališkoji 155, 177, 191,

326, 335

Tarpininkas

plg. *Kristus*

Taurė 273, 280

Teisė, teisės 365, 444, 504, 512

Teisingumas, pagrindinė dory-
bė 379, 381

Teismas 134, 135

– Dievo 205–208, 214–216

Tėvai 259, 455, 459, 460, 461

plg. *Vaikas, Šeima*

Tėve mūsų 544, 569, 578–598

Tiesa 4, 18, 41, 47, 444, 521–526

Tiesos charizma 16

Tikėjimas 25, 27–36, 43, 48, 86,

112, 126, 184–185, 194, 208,

211, 228, 240, 259, 349, 385,

386, 442

plg. *Tikėti*

Tikėjimo paveldas 14, 15, 16

Tikėjimo simboliai 33–35, 357

– Apaštalų 35

– Nikėjos–Konstantinopolio
35

Tikėti, tikėjimas 27, 255

Tikintysis, tikintieji 177, 185,

227, 231, 281, 289, 316, 357

Tyrumas 529–530

Tradicija 11–14, 17, 19, 20, 32,
557–566

– Apaštalų Tradicija 12

– liturginė tradicija 19

Transsubstanciacija 283

Troškimas, trokšti 2, 361, 370
plg. *Geismingumas, Godulys*
Tvirtumas, pagrindinė dorybė
379, 382

U

Ugnis, liepsna 139, 237
„Užsispyrėliškoji“ terapija 471
Užtarimas 132, 195, 197, 264,
315, 554

V

Vaikas, vaikai 338, 345, 346, 456,
459, 461, 500–501
plg. *Auklėjimas, Šeima, Tėvai,*
Santuoka

Vaisingumas 347

Valandų liturgija 243, 567

Valia

– Kristaus dieviškoji ir žmo-
giškoji 91, 121

– žmogaus 358

Valstybė 406, 472, 483–484, 494
plg. *Visuomenė*

Vanduo 139, 237, 252, 253, 254,
256, 260

Vardas, vardai

– Dievo 38, 40, 254, 256, 447,
588–589

– Jėzaus 81, 560

– krikščioniškasis 264

Vargšas, vargšai 520

Veikla 189, 191

plg. *Darbas*

Veiksmai, veikti 238, 363, 364

Velykos 237, 241, 290, 298, 432

Velykų pokylis/puota 271, 287

Velykų tridienis 272

Velnius 75, 125

plg. *Demonas*

Viatikas 320

Vidinė atgaila 300

Vienesmis 88

plg. *Švč. Trejybė*

Viešpats 38, 84

plg. *Kristus, Dievas*

Viltis 132, 161, 300, 385, 387, 442

Visuomenė 191, 402–403, 405–
410, 411–414, 457–458, 463–
465

plg. *Visuomenės gyvenimas*

Vynas (vynuogių) 237, 273, 277,
279

Vyskupas, vyskupai 12, 16, 162,
167, 174, 176, 179, 180, 183,
184, 185, 186, 187, 235, 246,
270, 278, 307, 308, 317, 318,
326, 327, 329, 330, 331, 332,
352

plg. *Šventimų sakramentas,*
Įšventinimas

Vyskupija 167

Vyskupystė 325, 334

plg. *Vyskupas*

Vyskupų kolegija 180, 182, 183,
185, 187, 326

Ž

Žemiškosios/medžiaginės gėry-
bės 194, 362

Ženkilai 108, 127, 224, 314

Žydai 169, 276

plg. *Izraelis*

Žmogaus embrionas 472

Žmogaus laisvė 56, 363–366,
425

Žmogaus kilnumas/orumas 2,
358, 365, 373, 444, 487

Žmogaus veiksmai/aktas 76,
344, 363, 368, 369

plg. *Veikla, Žmogus, Aistros*

Žmogiškoji prigimtis ir gimtoji
nuodėmė 77, 297, 338

Žmogus 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 25,
59, 62–63, 66–72, 202–203,
205–206, 212, 213, 337–339,
342, 344, 347, 358, 365, 401–
414, 415–420

– žmogus Kristus 87–89

Žmogžudystė 470

Žmonių bendruomenė 401–414

Žmonių giminė/žmonija 68,
76, 152

plg. *Žmogus*

Žmonių pora 71

Žudymas, žudyti 466–467

BIBLIJOS SANTRUMPOS

Apd	Apaštalų darbai	Lk	Evangelija pagal Luką
Apr	Apreiškimas Jonui	2 Mak	Antroji Makabėjų knyga
Ef	Laiškas efeziečiams	Mk	Evangelija pagal Morkų
Ez	Ezekielio knyga	Mt	Evangelija pagal Matą
Fil	Laiškas filipiečiams	Pr	Pradžios knyga
Gal	Laiškas galatams	Pt	Psalmynas
Įst	Pakartoto Įstatymo knyga	1 Pt	Pirmasis Petro laiškas
Iš	Išėjimo knyga	2 Pt	Antrasis Petro laiškas
Iz	Izaijo knyga	Rom	Laiškas romiečiams
Jn	Evangelija pagal Joną	1 Tes	Pirmasis laiškas tesalonikiečiams
1 Jn	Pirmasis Jono laiškas	2 Tes	Antrasis laiškas tesalonikiečiams
Jok	Jokūbo laiškas	2 Tim	Antrasis laiškas Timotiejui
1 Kar	Pirmoji Karalių knyga	Tit	Laiškas Titui
Kol	Laiškas kolosiečiams	Žyd	Laiškas žydams
1 Kor	Pirmasis laiškas korintiečiams		
2 Kor	Antrasis laiškas korintiečiams		

TURINYS

<i>Motu proprio</i>	3
Ižanga	7

PIRMA DALIS

TIKĖJIMO IŠPAŽINIMAS

Pirmas skyrius. „Tikiu“ – „Tikime“	15
Pirmas poskyris. ŽMOGUS PAJĖGUS PAŽINTI DIEVĄ	17
Antras poskyris. DIEVAS PASITINKA ŽMOGŲ	18
Dievo Apreiškimas	18
Dieviškojo Apreiškimo perdavimas	20
Šventasis Raštas	21
Trečias poskyris. ŽMOGAUS ATSAKAS DIEVUI	23
Tikiu	23
Tikime	24
Antras skyrius. Krikščionių tikėjimo išpažinimas	25
Credo. Apaštalų simbolis – Nikėjos–Konstantinopolio simbolis	27

Pirmas poskyris. TIKIU Į DIEVĄ TĖVĄ	29
<i>Tikėjimo simboliai</i>	29
„Tikiu į Dievą Tėvą visagalį, dangaus ir žemės Sutvėrėją“	29
<i>Dangus ir žemė.</i>	35
<i>Žmogus.</i>	36
<i>Nuopuolis.</i>	38
Antras poskyris. TIKIU Į JĖZŪ KRISTŪ, VIENATINĮ DIEVO SŪNŪ	39
„Ir į Jėzų Kristų, vienatinį jo Sūnų, mūsų Viešpatį“	40
Jėzus Kristus „prasidėjo iš Šventosios Dvasios, gimė iš Mer- gelės Marijos“	41
Jėzus Kristus „kentėjo prie Poncijaus Piloto, buvo prikaltas prie kryžiaus, numiręs ir palaidotas“	47
Jėzus Kristus „nužengė į pragarus, trečiąją dieną kėlėsi iš numirusių“	50
Jėzus „įžengė į dangų, sėdi visagalio Dievo Tėvo dešinėje“	52
„Iš ten ateis gyvųjų ir mirusiųjų teisti“	52
Trečias poskyris. TIKIU Į ŠVENTĄJĄ DVASIĄ	53
„Tikiu į Šventąją Dvasią“	53
Tikiu „šventąją visuotinę Bažnyčią“	55
<i>Bažnyčia Dievo plane</i>	55
<i>Bažnyčia – Dievo tauta, Kristaus Kūnas, Šventosios Dvasios šventovė</i>	57
<i>Bažnyčia yra viena, šventa, visuotinė ir apaštališka</i>	58
<i>Tikintieji: hierarchija, pasauliečiai, pašvęstasis gyvenimas</i>	62
Tikiu „šventųjų bendravimą“	66
<i>Marija – Kristaus Motina ir Bažnyčios Motina</i>	66
Tikiu „nuodėmių atleidimą“	67
Tikiu „kūno iš numirusių prisikėlimą“	67
Tikiu „amžinąjį gyvenimą“	68
„Amen“	71

ANTRA DALIS

KRIKŠČIONIŠKOJO SLĖPINIO ŠVENTIMAS

Pirmas skyrius. Sakramentinė ekonomija	77
Pirmas poskyris. VELYKŲ SLĖPINYS BAŽNYČIOS LAIKE	79
Liturgija – Švenčiausiosios Trejybės veikalas	79
Velykų slėpinys Bažnyčios sakramentuose	80
Antras poskyris. VELYKŲ SLĖPINIO SAKRAMENTINIS ŠVENTIMAS	82
Bažnyčios liturgijos šventimas	82
<i>Kas ją švenčia?</i>	82
<i>Kaip ją švęsti?</i>	83
<i>Kada ją švęsti?</i>	84
<i>Kur ją švęsti?</i>	84
Liturgijos įvairovė ir slėpinio vienybė	85
Antras skyrius. Septyni Bažnyčios sakramentai	87
Septyni Bažnyčios sakramentai	87
Pirmas poskyris. ĮKRIKŠČIONINIMO SAKRAMENTAI	89
Krikšto sakramentas	89
Sutvirtinimo sakramentas	92
Eucharistijos sakramentas	93
Antras poskyris. GYDYMO SAKRAMENTAI	98
Atgailos ir Sutaikinimo sakramentas	98
Ligonių patepimo sakramentas	102
Trečias poskyris. TARNAVIMO BENDRYSTEI IR MISIJAI	
SAKRAMENTAI	103
Šventimų sakramentas	104
Santuokos sakramentas	107

Ketvirtas poskyris. KITOS LITURGIJOS ŠVENTIMO RŪŠYS	110
Sakramentalijos	110
Krikščioniškosios laidotuvės	111

TREČIA DALIS

GYVENIMAS KRISTUJE

Pirmas skyrius. Žmogaus pašaukimas – gyvenimas Šventojoje**Dvasioje 117****Pirmas poskyris. ŽMOGAUS ASMENS KILNUMAS 119**

Žmogus – Dievo paveikslas	119
-------------------------------------	-----

Mūsų pašaukimas palaimai	119
------------------------------------	-----

Žmogaus laisvė	120
--------------------------	-----

Žmogaus veiksmų moralumas	121
-------------------------------------	-----

Aistrų moralumas	122
----------------------------	-----

Sąžinė	122
------------------	-----

Dorybės	123
-------------------	-----

Nuodėmė	126
-------------------	-----

Antras poskyris. ŽMONIŲ BENDRUOMENĖ 128

Asmuo ir visuomenė	128
------------------------------	-----

Dalyvavimas visuomenės gyvenime	129
---	-----

Socialinis teisingumas	130
----------------------------------	-----

Trečias poskyris. DIEVO IŠGANYMAS: ĮSTATYMAS IR MALONĖ . 131

Moralinis įstatymas	131
-------------------------------	-----

Malonė ir nuteisinimas	133
----------------------------------	-----

Bažnyčia – Motina ir Mokytoja	134
---	-----

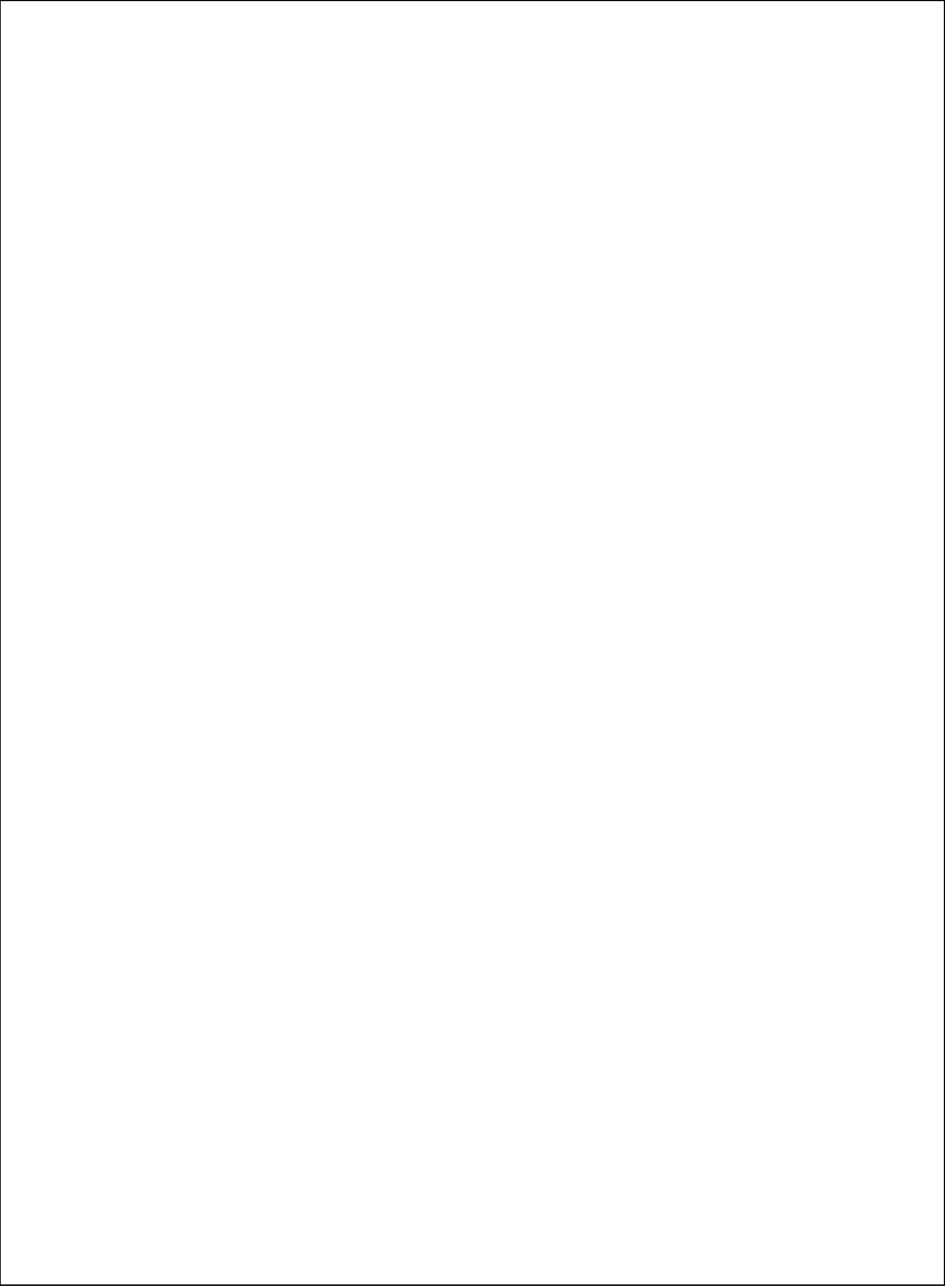
Antras skyrius. Dešimt įsakymų	137
Įšėjimo knyga – Pakartoto Įstatymo knyga – Katechetinė formulė	139
Pirmas poskyris. „MYLĖK VIEŠPATĮ, SAVO DIEVĄ, VISA ŠIRDIMI, VISA SIELA IR VISU PROTU“	142
Pirmas įsakymas: Aš esu Viešpats, tavo Dievas. Neturėk ki- tų dievų, tik mane vieną	142
Antras įsakymas: Netark Dievo vardo be reikalo	144
Trečias įsakymas: Švęsk Viešpaties dieną	145
Antras poskyris. „MYLĖK SAVO ARTIMĄ KAIP SAVE PATĮ“	146
Ketvirtas įsakymas: Gerbk savo tėvą ir motiną	146
Penktas įsakymas: Nežudyk	148
Šeštas įsakymas: Nesvetimauk	153
Septintas įsakymas: Nevok	156
Aštuntas įsakymas: Melagingai neliudyk	160
Devintas įsakymas: Negeisk svetimo vyro ir svetimos moters	161
Dešimtas įsakymas: Negeisk svetimo turto	162

KETVIRTA DALIS

KRIKŠČIONIŠKOJI MALDA

Pirmas skyrius. Malda krikščionio gyvenime	169
Pirmas poskyris. MALDOS APREIŠKIMAS	171
Maldos apreiškimas Senajame Testamente	171
Malda iki galo apreikšta ir įgyvendinta Jėzuje	173
Malda Bažnyčios laikais	174

Antras poskyris. MALDOS TRADICIJA	176
Prie maldos šaltinių	176
Maldos kelias	176
Maldos vadovai	177
Trečias poskyris. MALDOS GYVENIMAS	178
Maldos formos	179
Maldos kova	179
Antras skyrius. Viešpaties malda <i>Tėve mūsų</i>	183
Tėve mūsų	183
„Visos Evangelijos apibendrinimas“	185
„Tėve mūsų, kuris esi danguje“	186
Septyni prašymai	187
Priedai	193
A. Bendrosios maldos	195
B. Katalikų mokymo formulės	211
Teminė rodyklė	213
Biblijos santrumpos	229

ISBN 978-9955-653-04-2

KATALIKŲ BAŽNYČIOS KATEKIZMAS
Santrauka

Leidėjas Vši Katalikų interneto tarnyba
Papilio g. 5, 44275 Kaunas, info@kit.lt, www.katalikai.lt
Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Chemijos g. 29, 51333 Kaunas, www.repro.lt